ПОЛА МАКЛЕЙН

ЛЕДІ АФРИКА

ЖІНКА, ЯКА ПІДКОРИЛА НЕБО

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

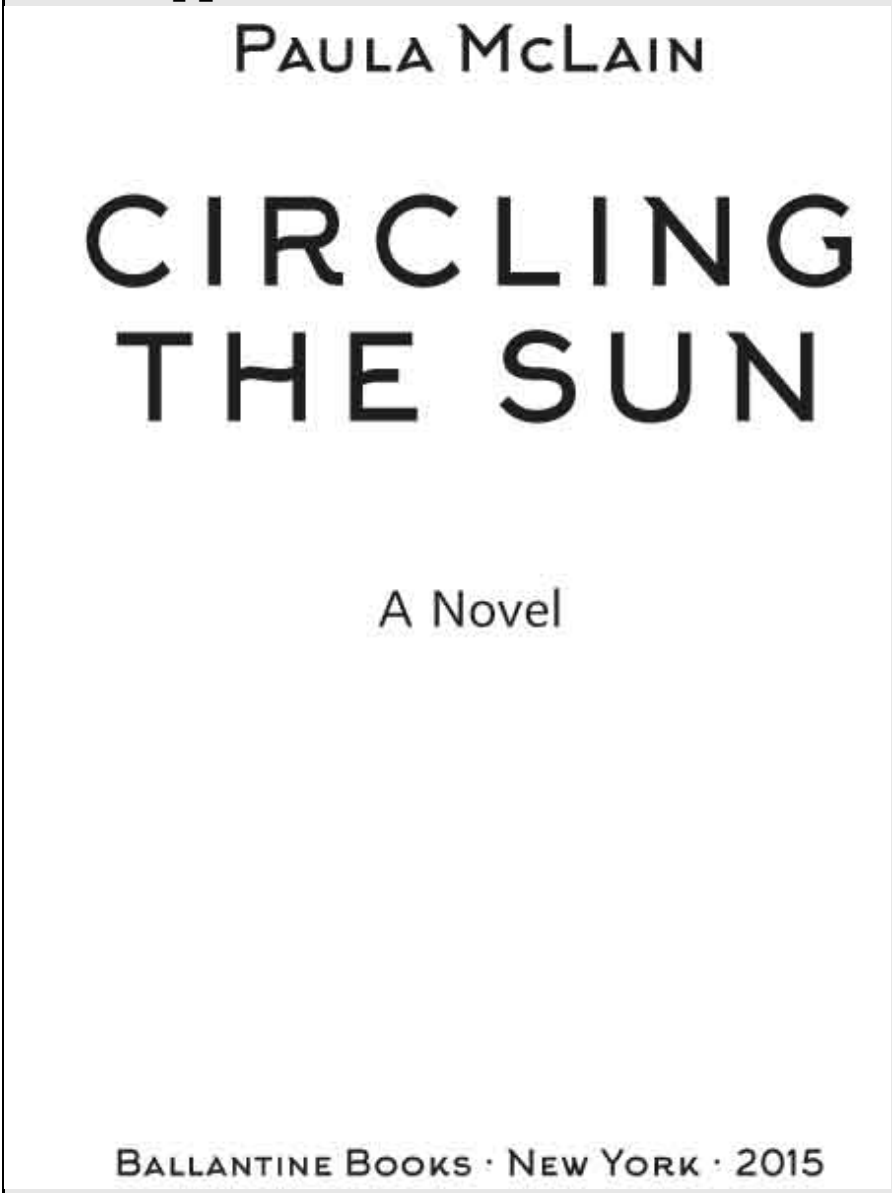
«Леді Африка» — історія бунтарського життя Берил Маркгем, першої жінки-льотчиці на Африканському континенті. Вона першою здійснила безпосадковий переліт через Атлантику зі сходу на захід. У ранньому віці Берил з батьками переїхала з Британії у Кенію. Разом з африканськими дітьми з тубільних племен змалечку відкривала світ дикої природи. Дорослою дівчиною розпізнала свого внутрішнього хижака, прийняла свою самодостатню і непокірливу вдачу. Ці риси характеру штовхали її у вир складних стосунків, надихали на боротьбу з традиційною мораллю і схиляли до «чоловічих» професій.

- Пола Маклейн
  - Пролог
  - Частина перша
    - 1
    - 2
    - 3
    - 4
    - 5
    - 6
    - 7
  - Частина друга
    - 8
    - 9
    - 10
    - 11
    - 12
    - 13
    - 14
    - 15
    - 16
    - 17
    - 18
    - 19
    - 20
    - 21
    - 22
    - 23
    - 24
    - 25
    - 26

        - 27
        - 28
        - 29
        - 30
        - 31
        - 32
        - 33
        - 34
    - Частина третя
        - 35
        - 36
        - 37
        - 38
        - 39
        - 40
        - 41
        - 42
        - 43
        - 44
        - 45
        - 46
        - 47
        - 49[37]
        - 50
        - 51
        - 52
        - 53
        - 54
        - 55
        - 56
        - 57
        - 58
        - 59
        - 60
        - 61
        - 62
    - Епілог
    - Від автора
    - Подяки
    - Про джерела
- notes
    - 1
    - 2
    - 3

- ○ 4
- ○ 5
- ○ 6
- ○ 7
- ○ 8
- ○ 9
- ○ 10
- ○ 11
- ○ 12
- ○ 13
- ○ 14
- ○ 15
- ○ 16
- ○ 17
- ○ 18
- ○ 19
- ○ 20
- ○ 21
- ○ 22
- ○ 23
- ○ 24
- ○ 25
- ○ 26
- ○ 27
- ○ 28
- ○ 29
- ○ 30
- ○ 31
- ○ 32
- ○ 33
- ○ 34
- ○ 35
- ○ 36
- ○ 37

Пола Маклейн
Леді Африка

Пола Маклейн

ЛЕДІ АФРИКА

Жінка, яка підкорила небо

Роман

Переклала з англійської
Ганна Руль

2-ге видання

Київ · «Наш формат» · 2017

Цей твір написано в жанрі історичної художньої прози, який передбачає зображення постатей відомих людей. Усі події та слова персонажів є плодом фантазії

автора й не повинні розглядатись як реальні. Ситуації, події та діалоги, в яких беруть участь історичні особи, повністю вигадані з метою увиразнення картини, цілковито створеної в авторській уяві. Будь-яка подібність до нині живих або померлих людей — випадкова.

Присвячується моїй сім'ї — з любов'ю і безмежною вдячністю, а також Летті Анн Крістофферсен, яка була моєю леді Ді

Я навчилася спостерігати й покладатися лише на себе. А ще я навчилася мандрувати. Я зрозуміла те, що має знати кожна мрійлива дитина, — не існує недосяжних обріїв. Усього цього я навчилася одразу, але більшість речей далися мені насилу.

Берил Маркгем, «На захід, слідом за ніччю»

Ми маємо лишити по собі слід на землі, поки це нам до снаги.

Карен Бліксен

Пролог

4 вересня, 1936 року Абінґдон, Англія

Перелив часто-синя «Чайка» зі срібними крильми прекрасніша за всіх птахів, яких я будь-коли бачила, та головне, що я можу на ній злетіти. Її назвали «Посланцем» і спроектували та побудували з великою любов'ю і майстерністю, щоб здійснилося майже неможливе: самотній відчайдушний переліт океану — п'ять тисяч вісімсот кілометрів небуття над чорними хвилями, — і це маю зробити я.

Я зійшла на неї в сутінках. Буря над летовищем бушувала вже кілька днів, скупе світло ледь цідилося згори. Дощ вибивав барабанний дріб на крилах літака, зусібіч висвистував вітер, і я сказала, що це для мене — найкраща погода за цілий місяць. Більше за неї непокоїла вага апарата. «Чайку» спорядили спеціальним шасі для перевезення запасу мастила чи пального. Баки прикріпили під крильми та в кабіні пілота; вони обступають моє крісло щільною стіною, зате я можу скористатися цими баками в польоті, якщо двома пальцями дістану до спускового краника. Мене попередили: перш ніж відкривати наступний бак, мушу повністю використати перший і закрити його, щоб уникнути повітряного корка. На кілька хвилин двигун може завмерти, але далі запрацює знову. Я маю це пам'ятати. А ще мені потрібно врахувати багато іншого.

Усією злітною смугою порозливалися калюжі завбільшки як невеличкі озера, вкриті пухирцями від крапель. Невтомно гуде лютий зустрічний вітер, небо затягнуте низькими важкими хмарами. Деякі журналісти та друзі зібралися, щоб спостерігати за моїм злетом, але настрій у всіх, вочевидь, похмурий. Кожен, хто знав, що насправді я збираюся зробити, намагався мене відрадити. Не сьогодні. Не цього року. Запис на плівку буде зроблено, щойно розпогодиться, — але я зайшла вже надто далеко, щоб зараз повертати назад. Я беру невеликий кошик з їжею, кладу баклагу з бренді до задньої кишені свого льотного костюма та протискаюся в кабіну пілота, затишну мов друга шкіра. Маю годинник, позичений у Джима Моллісона, єдиного пілота у світі, який будь-коли намагався втнути щось подібне й повернувся живим. А ще в мене є аеронавігаційна мапа, яка відстежує мій маршрут через Атлантику — від Абінґдона до Нью-Йорка, кожен сантиметр крижаної води, над якою летітиму. Але

на карті ніяк не позначено порожнечу, самотність чи страх цього перельоту. Вони реальніші за все інше, й мені доведеться пройти крізь них. З нудотних ям під час втрати висоти — прямісінько до повітряних кишень, адже неможливо визначити курс в обхід власного страху. Не можна втекти від певної частини свого «я», і це на краще. Іноді я думаю, що лише труднощі змінюють нас і роблять сильнішими — злітна смуга завдовжки півтора кілометра та вісімсот шістдесят кілограмів пального. Чорні ескадрони хмар насуваються звідусіль, і світло щохвилини тьмяніє. Після всього цього я вже точно не зможу залишатися такою, як раніше.

Я фіксую положення та нахиляюся над пультом управління, машина з ревінням проминає спостерігачів із камерами, далі — ряди позначок до того червоного прапорця, що означає точку неповернення. Я маю півтора кілометра злітної смуги і жодного сантиметра більше. Звичайно, і пташці може цього не вистачити. Адже навіть тривала підготовка, ретельний догляд, величезна праця й уся мужність, що її ти наберешся, не виключають можливості невдалого злету, того, що «Чайка» виявиться слоном, а не метеликом, і провал спіткає тебе навіть раніше, ніж почнеш. Але поки що цей момент — усе, що в мене є.

Долаємо сто п’ятдесят метрів злітної смуги, й хвіст машини з деяким зусиллям підіймається. Починаю прискорення, відчуваю силу тяжіння та неймовірну вагу літака, наближення червоного прапорця вловлюю теж швидше чуттям, аніж зором. Нарешті кермо та ліфт оживають, ніс літака здіймається догори й машина стрімко злітає. Все ж таки метелик. Ми повільно підіймаємося в затуманене дощове небо над сіро-зеленою шахівницею Свіндона. Попереду розкинулося Ірландське море — темна-темна вода, готова схопити й назавжди зупинити моє серце. Десь там грузько переливається Корк, неповороткий чорний лабрадор. Мотор з рівним гулом виконує свою роботу.

Ніс підстрибує, продирається крізь мокрі бризки, машина то хилитається, то здригається під ударами негоди. У мене вроджений інстинкт польоту і певний практичний досвід, до того ж є одна важлива річ, яку я завжди потай мріяла зробити, — накреслити в небі своє ім’я, саме оцим гвинтом, оцими лакованими білими крильми, перш ніж на тридцять шість годин пірнути в темряву.

Уперше виклик було зроблено два роки тому, в галасливому барі зі стінами, обшитими кедром, у готелі «Вайт Ріно» в Ньєрі. На моїй тарілці лежали шматок наперченої яловичини та біла спаржа завтовшки з мій мізинець, і перед кожним із нас стояла склянка густого темно-червоного. Тоді сміливу ідею підкинув

Джейсі Карберрі: «Ніхто і ніколи ще не виконував польоту наодинці через Атлантику з цього боку, з Англії до Америки, ані чоловік, ані жінка. Що ти на таке скажеш, Берил?».

Ще за два роки до цього Моллісону не вдався подібний політ, — і з того часу всі лише мріяли про літак, здатний подолати таку відстань, але в Джейсі було більше грошей, ніж він міг витратити, й іскра в душі. І так сталося, що був безмежний океан, тисячі кілометрів крижаного незайманого повітря, невипробуваний ніким шлях — і жодного літака. «Хочеш ризикнути?»

Очі Джейсі блищали, мов агати. Я дивилася в них і думала про те, що його вродлива дружина Майя у білій шовковій сукні та з ідеально укладеним волоссям мала би бути тут, але вона загинула багато років тому під час звичайного навчального польоту поблизу Найробі ясної безвітряної днини. Її смерть була першою трагедією в повітрі, яка зачепила нас, але виявилася не останньою. Багато інших любих привидів спалахували в темряві минулого, у зблисках світла, що вигравали краєчками наших келихів з вином, нагадуючи про те, якими ті люди були чудовими відчайдухами. Насправді, мені не потрібно нагадувати. Я не забувала про них ні на мить — і коли побачила погляд Джейсі, якось відчула, що навіть готова підпустити їх ще ближче. «Так», — відповіла я, а потім повторила це знову.

Це відбувається так швидко: спочатку останні цяточки світла згасають на пошматованому краю хмари, а далі залишаються дощ і запах бензину. Я летітиму на висоті шістсот метрів над рівнем моря майже два дні. Густі хмари поглинули місяць і зірки — темрява така глибока, що залишається довіритися приладам, долаючи втому, вдивлятися в ледь освітлені циферблати. Радіоприймач відсутній, мене розважають звук, із яким працює двигун на швидкості сорок вузлів[1], та свист вітру навколо літака. З булькотінням погойдується бензин у баках, і цей звук також заспокоює. Це триває протягом чотирьох годин польоту, аж поки двигун не починає працювати з перепадами. Він то свистить і буркотить, то раптом замовкає. Тиша. Стрілка вимірювача висоти хилиться вниз приголомшливо швидко. Це вводить у своєрідний транс, але мої руки знають, що слід робити, навіть якщо розум і далі залишатиметься приглушеним і нерухомим. Потрібно лише дістати спусковий кран та перемкнутися на інший бак. Двигун знову запрацює. Він мусить. Я простягаю руку та намацую пальцями прохолодний перемикач. Щойно все зроблено, двигун підбадьорливо клацнув, але не поворухнувся. «Чайка» й далі втрачає висоту: триста тридцять метрів, двісті сорок. Ще нижче. Хмари навколо розступаються, і я вже бачу моторошні

зблиски води й піну. Хвилі наближаються, згори тисне невблаганне небо. Я знову клацаю перемикачем, намагаюся не тремтіти, не панікувати. Я готова до всього, але чи може хтось бути по-справжньому готовим до смерті? Чи була готова Майя, коли побачила землю, яка мчала їй назустріч? Чи був готовий Деніс того жахливого дня над Вої?

Поряд із лівим крилом спалахує блискавка, яскрава, мов різдвяна гірлянда, вона електризує повітря — і раптом у мене з'являється відчуття, що все це колись уже відбувалося, можливо, навіть не раз. Можливо, я завжди була тут, з головою занурена в себе. Унизу негостинні обійми води, що чекає на мене, але думками я в Кенії: там моя рифтова долина Лонґонот і зубчастий край кратера Менеңґаї, озеро Накуру з мерехтливим рожевим пір'ям фламінго, високі та гострі виступи скель, Кікопей і Моло, Нджоро та розкішні газони клубу «Матайґа». Здається, я збираюся саме туди, хоч і знаю, що це неможливо, — якби ж лишень пропелер не розсікав часу, повертаючи мене назад і водночас уперед, у нескінченність, даруючи свободу.

«О, — думала я, поки мчала вниз, у пітьму, засліплена, не помічаючи нічого навколо. — Я начебто повертаюся додому».

Частина перша

1

До Кенії існувала інша Кенія; їй уже багато мільйонів років, але вона досі молода: раніше так називалася лише ця чарівна гора. Її було видно з нашої ферми у Нджоро в Британській Східній Африці — на далекому краєчку золотої рівнини підносилося стрімке узгір'я з вершиною, завжди вкритою снігом. За фермою синів ліс Мау, вкритий смугами туману. Попереду розкинулася долина Ронґаї. З одного боку вона обривалася дивовижним високим кратером Менеңґаї, який тубільці назвали Горою Бога, а з другого — далеким хребтом Абердере. Його округлі сіро-блакитні пагорби спершу вкриваються пурпуровим серпанком, а далі розчиняються в темряві нічного неба.

Коли ми 1904 року перебралися туди, на місці ферми були шістсот гектарів незайманого чагарнику й три пошарпані хатини.

— Заради цього? — спитала мама, й повітря навколо неї забриніло, мов живе. — Ти продав усе заради цього?

— Інші фермери чимало домагаються і в складніших умовах, Кларо, — відповів батько.

— Але ж ти не фермер, Чарльзе! — вигукнула вона й розридалася.

Насправді батько був конярем. Найкраще він знався на кінських перегонах із перешкодами, полюванні на лисиць, дресируванні коней, та ще — на живоплотах Рутленду. Однак йому впали в око листівки, в яких пропонували дешеву імперську землю. Батька заполонила єдина думка, якої він так і не позбувся. Ми залишили «Вестфілд Гауз», де я народилась, і подолали майже десять тисяч кілометрів Тунісом, Тріполі та Суецом, хвилями, що, ніби величезні сірі гори, сягали неба. Потім був Кіліндіні Гарбур із портом Момбаса, де витали пахощі гострих спецій і сушеної риби, далі — потяг, схожий на змія, що прямував до Найробі. За його вікнами валували клуби червоної куряви. Це все мене вражало, викликало захват, якого досі не відчувала. Усе навколо здавалося надзвичайним і неповторним.

Батьки облаштувалися на новому місці й почали працювати, щоб якось покращити цю місцину, зробити її більш придатною для життя. Боролися з дикою природою, котра ніяк не бажала відступати. Наша земля нічим не обгороджувалась, а в хатинках не було навіть справжніх дверей. Крізь мішковину, якою затягли вікна, продиралися ситі смугасті мавпи з шовковистим хутром. Про водогін тут навіть не чували, тож, коли вночі кортіло піти в

туалет, ми мусили виходити надвір і робити все над глибокою ямою, ще й наспівувати, щоб заглушити страх.

Нашими найближчими білими сусідами виявилися леді й лорд Деламер: жили вони десь кілометрів за одинадцять — якщо прорубати шлях крізь чагарники. Титул барона й баронеси не завадив їм оселитися в звичайній африканській халупі, зліпленій із глини та соломи. Леді Деламер тримала під подушкою заряджений револьвер і те саме радила моїй мамі, яка все-таки не наслідувала її прикладу. Мамі не подобалося камінцями відбиватися від змій і полювати на дичину для вечері; вона не збиралася тягати воду за півтора кілометра, щоб влаштувати щось бодай трохи подібне до ванни, і, звісно, не бажала довгі місяці обходитися без будь-якого спілкування. Для неї тут не знайшлося ні пристойного товариства, ані належних умов. Самі лишень злигодні.

Минуло два роки, й мама купила зворотний квиток до Англії. Мій старший брат Дікі їхав із нею, бо африканський клімат надто шкодив його кволому організмові. Мені вже виповнилося п’ять, коли вони з валізами, обв’язані хустками, в черевиках для подорожей сіли на потяг до Найробі, який ходив двічі на тиждень. Біле перо на маминому шоломі для тропіків тремтіло, коли вона нахилилася, щоб мене поцілувати. Мама казала, що не варто сумувати, що зі мною все буде гаразд, адже я вже велика дівчинка. Вона пообіцяла прислати мені коробку льодяників із грушею і лакрицею, що продаються в крамниці на площі Пікаділлі, й мені тут ні з ким не доведеться ними ділитися.

Я спостерігала за тим, як віддаляється потяг, і ще не зовсім вірила в те, що насправді відбувається. Навіть коли перон перестав тремтіти під тягарем вагонів і хвіст потяга зник за далекими жовтими пагорбами, а батько повернувся до мене, збираючись їхати назад на свою ферму, щоб знову стати до звичної роботи, — й тоді я ще думала, що це все помилка, страшне непорозуміння, яке можна владнати будь-якої миті. Мама з Дікі вийдуть на наступній станції або повернуться з Найробі наступного дня. І хоча цього так і не сталось, я все одно й далі чекала, прислухалася до віддаленого гулу потягів, вдивлялася в обрій та всім серцем сподівалася.

Довгі місяці від мами не було жодної звістки, навіть телеграми, аж поки надійшов пакунок із солодощами. Коробка виявилася важкою, і на ній значилося лише моє ім’я — «Берил Клаттербак», яке написала мама, і навіть від самого її почерку з петельками та закрутами в мене з очей ринули сльози. Я знала, що означає цей подарунок, і більше не могла себе дурити. Схопила коробку, втекла в затишний куточок, де, тремтячи від

хвилювання, з'їла стільки ласощів, скільки змогла, а потім виблювала їх на смітнику.

Пізніше, коли мені несила було навіть зробити ковток чаю, який приготував тато, нарешті зважилася в нього запитати про те, чого найбільше боялася:

— Мама і Дікі більше не повернуться, так?

Він глянув на мене з болем:

— Я не знаю.

— Можливо, мама чекає, що ми поїдемо до неї?

Запала довга тиша, аж поки нарешті батько відповів, що, мабуть, так і є.

— Тепер це наш дім, — сказав він. — І я ще не готовий від нього так просто відмовитися. А ти?

Батько пропонував мені складний вибір. Він не питав: «Чи залишишся ти зі мною?». Це рішення ухвалили вже багато місяців тому. Батько хотів дізнатися, чи зможу я полюбити це життя, як він. Чи зможу віддати цій місцині своє серце, навіть якщо мама не повернеться і в мене вже, напевно, ніколи не буде мами.

Що я могла відповісти? Напівпорожні шафи, як і все навколо, нагадували мені про речі, які раніше там були і яких ніколи більше не буде: чотири порцелянові чашки з золотою облямівкою, гра з картками й улюблене мамине бурштинове намисто, яке так весело бряжчало. Її відсутність досі залишалася надто відчутною, і мені це дуже боліло. Я була розгублена й почувалася ніби спорожнілою. Не розуміла, як можна забути маму, і лише батько знав, як мене втішити. Він посадив мене на коліна, — хоч я була вже досить велика й трохи брудна, бо зазвичай мала саме такий вигляд, — і ми так посиділи якийсь час. Із лісу долинули тривожні вигуки даманів[2]. Один із наших хортів сторожко підняв лискуче вухо й знову солодко заснув біля вогню. Нарешті батько позіхнув. Він узяв мене під пахви, швидким поцілунком осушив мої сльози й поставив додолу.

2

У мові суахілі є слово «міванзо», що в перекладі означає «витоки», або «початок». Проте інколи потрібно, щоб спершу все скінчилося, трапилося найгірше, зник останній промінь світла, й тоді по-справжньому все почнеться. Чимось подібним був для мене материн від'їзд, хоча на той час я це не зовсім розуміла. Ще дуже довго була просто приголомшена, змучена болем і тяжким смутком. Чи досі одружені мої батьки? Чи любить нас мама? Чи сумує за нами? Як вона могла покинути мене? Я була не готова запитати про це в батька. Він нічим не нагадував тих чуйних татусів, які, мабуть, трапляються на світі, тому я не знала, як звірити йому біль свого зраненого серденька.

Згодом сталося щось нове. На нашій землі в лісі Мау та поблизу нього в хатинках із глини й лози, обгороджених високим колючим частоколом бомас, жило кілька сімей із народу кіпсіґіс. Ці люди по-своєму визначили, чого мені бракувало. Один зі старійшин пробурмотів чарівні слова, взяв мене на руки й урочисто прив'язав мені до пояса мушлю каурі. Вона звисала зі шкіряного ремінця й мала нагадувати нерозкриту мушлю в мене між ніг, а також відганяти злих духів. Так завжди робили, коли в кіпсіґісів народжувалася дівчинка. Для них я була дочкою їхнього білого пана, але вони відчували щось неприродне й необхідність це виправити. Жодній африканський матері ніколи не спаде на думку покинути свою дитину, тим паче, що я не була хворою чи кволою. Ось так вони дали мені інший початок та ім'я Лаквет, що означає «дуже маленька дівчинка».

Я була худенька, з вивернутими всередину коліньми й непокірним білявим волоссям, але незабаром нове ім'я та вся ця дика місцевість зробили мене витривалішою. Оскільки я постійно бігала вгору-вниз нашим пагорбом у селище кіпів, шкіра на ногах погрубішала. Деякі ділянки нашої землі, якими раніше мене залякували, й ті, яких я сама боялася, тепер стали такими ж звичними, як і шкірки зебр, що вкривали моє ліжко. Коли сідало сонце, я ховалася під смугасті шкірки й спостерігала за тим, як у кімнату нечутно входив босоногий хлопчик-слуга, щоб засвітити гасовий ліхтар. Інколи раптові спалахи й шипіння лампи полохали ящірок, які відразу починали ховатися з потріскуванням, яке нагадувало шерех хмизу. Далі відбувалася зміна варти: денні комахи — шершні та мухи — засинали в земляних гніздах по виступах стін у моїй кімнаті. А потім починали сюркотіти цвіркуни у ритмі, який знали лише вони.

Зазвичай я чекала годину чи більше, спостерігала, як тіні стрибають між меблів, зроблених із коробок від парафіну, поки їхні силуети не змінювалися невпізнанно. Я прислухалася, чекала, поки стихне батьків голос, а потім вислизала крізь відчинене вікно в суцільну темінь, щоб зустрітися з моїм другом Кібії в його хатині біля багаття.

Мати Кібії зі ще однією жінкою попивали каламутний відвар із кори й кропиви та розповідали казки про все, що нас оточувало. Саме там я вивчила більшість слів із суахілі, бо прагнула чути дедалі нові й нові історії… Про те, чому гієна почала кульгати й чому хамелеон такий спокійний. А ще про вітер і дощ, які раніше були людьми, а потім не впоралися з важливим завданням, за що їх вигнали з землі на небеса. Самі жінки були зморшкуваті та беззубі, хоча їхні пружні тіла нагадували гладеньке чорне дерево, а з-під вицвілого одягу шукас виднілися довгі мускулясті ноги. Я любила цих жінок і їхні казки, але мені хотілося більшого. Я хотіла приєднатися до Кібії та інших тото[3], які ставали воїнами — молодими морані.

Долю дівчини в селі від початку пов'язували з хатньою роботою. Однак я була в зовсім іншому, винятковому становищі. Мене звільнили від традиційної ролі, звичної як для моєї родини, так і для родини Кібії. Старійшини кіпів дозволяли мені тренуватися разом із Кібії: кидати списа, полювати на бородавників, навчатися мистецтва маскування в арапа Маїни — батька Кібії, який водночас був головним воїном у селі й ідеалом сили та відваги для мене. Я вчилася в'язати лука, полювати на диких голубів, омелюхів і яскраво-синіх шпаків, тримати батіг, яким відганяють носорогів, і влучно метати дерев'яну булаву. Я виросла такою само високою, як і Кібії, а потім — навіть вищою; ми однаково швидко бігали у високій жовтій траві й завжди мали брудні ноги.

Ми з Кібії часто ходили гуляти вночі. Проходили свіжою отавою, що позначала межу ферми; висока волога трава легко торкалася до наших стегон. Ми йшли попід крутим зеленим пагорбом до самого лісу й заглиблювалися в хащу. Вночі там можна було зустріти леопардів. Одного разу я бачила, як батько приманював їх козою. Ми тоді видерлися на вершечок бака для води, бо там було найбезпечніше. Коза дрібно затремтіла, щойно зачула хижака, а батько націлив рушницю, сподіваючись влучити.

Небезпека чигала скрізь, але ми зналися на нічних звуках: цикади, квакші, товсті дамани, схожі на щурів, які насправді є віддаленими родичами слонів. Іноді ми чули й самих слонів: вони десь далеко трощили кущі; слони лякалися запаху коней, тож ніколи не підходили близько. У норах погойдувалися зміїні

голови. Змія, звисла з червоного дерева, могла раптом гойднутися донизу й розрізати повітря, ніби мотузкою, або ж повільно заструмувати гладенькою корою.

Я багато років насолоджувалася цими прекрасними ночами поряд із Кібії та довгими повільними днями, наповненими полюванням і їздою верхи. За якийсь час — не без допомоги мачете й мотузок, ціною крові та поту — дику природу змусили трохи відступити: батько посадив пшеницю та кукурудзу, все це зійшло. За виручені гроші від збіжжя він придбав два парові двигуни, що добряче побували у вжитку, й вони стали серцем нашого млина та зробили «Ґрін Гіллз» найважливішим постачальником борошна в Нджоро. Згодом із нашого пагорба, за терасами полів і високими, в людський зріст, ланами кукурудзи, можна було побачити цілу низку возів, запряжених волами, які тягли зерно до млина. Батько не зупинявся, й число робітників постійно зростало: чоловіки народів кікуйю, кавірондо, канді, кіпсіґіс, а також голландці працювали в нас погоничами волів. Далі з'явилися повітки на залізних каркасах і перша стайня, а за нею — ще кілька: новенькі загороди зі свіжим сіном і, як мені казав батько, найкращими чистокровними кіньми в Африці та й у цілому світі.

У своєму ліжку, перш ніж заснути, я прислухалася до невпинних шерехів ночі, й досі інколи думала про маму та Дікі. Вони ніколи не писали, принаймні мені, отже, уявити їхнє життя було дуже складно. Будинок, у якому ми жили раніше, давно продали. І хоч би де вони оселилися, зірки та дерева там, напевно, дуже відрізняються від тих, які я бачу тут, у Нджоро. Гадаю, дощ і пекуче пообіднє сонце також там відчуваються зовсім інакше. Всі дні й вечори ми проводили на величезній відстані одне від одного.

Поступово мені ставало дедалі важче згадати мамине обличчя, її слова, дні, проведені разом із нею. В мене було багато всього попереду, стільки, що годі уявити: дні нагадували мені прерії, які сягають потрісканої чаші кратера Менеґаї або крутого синього піку гори Кенія. Було безпечніше жити майбутнім — відкласти згадки про маму кудись у далекий кут, туди, де вони більше не зможуть завдати мені болю. Я намагалася думати про її від'їзд як про щось необхідне, як про важливу підготовку до чогось на кшталт кування або загострювання списа — мого першого випробування у кіпсіґісів.

Я була впевнена, що належу до цього місця — до цієї ферми й цього чагарнику. Я відчувала себе часткою колючих дерев, стрімких скелястих уступів, синявого лісу з густою рослинністю; я любила глибокі улоговини між пагорбів і високу, схожу на

кукурудзяне бадилля, траву. Тут я народилася ще раз, немов мені дали інше, більш природне для мене життя. Тут був мій дім, і, хоча одного дня все це мало витекти крізь пальці мов той червоний пісок, якого тут так багато, моє дитинство, що минуло тут, — було справжнім раєм. Я знала це все як свої п’ять пальців. Тут було єдине місце у світі, створене саме для мене.

3

Тишу перервав ранковий дзвін у стайні. Почали прокидатися ледачі півні та припорошені пилом гуси, служники, конюхи, пастухи й садівники. Я жила неподалік від батька, в окремій мазаній хаті, разом із моїм вірним покаліченим песиком змішаної породи — Буллером. Ледь він зачув дзвін, заскімлив та потягнувся у своєму кошику, що стояв біля мого ліжка. Потім притиснувся мені до боку й доторкнувся холодним носом до руки; на його квадратній голові можна було намацати зморшкуваті шрами, а замість правого вуха він мав безформну грудку з кількох грубих вузлів. Одного разу вночі до мене вдерся леопард і спробував потягнути пса із собою в ліс. Буллер прокусив хижакові горлянку й пришкандибав додому весь залитий власною і чужою кров'ю, героїчно налаштований і ледь живий. Разом із батьком ми його вилікували. Хоча й раніше пес був не надто гарним, але тепер на додачу посивів та майже оглух. Випадок із леопардом не зломив його, й за це ми полюбили Буллера ще більше.

На подвір'ї ферми на мене чекали ранкова прохолода й Кібії. Мені було одинадцять, йому трохи менше, й ми вже стали частиною налагодженого механізму. Поряд жили інші білі діти, які ходили до школи в Найробі, деякі поверталися вчитися до Англії, але батько ніколи навіть не згадував про таку можливість для мене. Стайня замінила мені шкільний клас. Ледь розвиднялось — починалися ранкові виїзди, яких ми з Кібії не могли пропустити.

Коли я підійшла до стайні, хлопець підстрибнув — так високо, ніби мав замість ніг пружини. Я вчилася цього теж багато років і могла стрибнути, як Кібії, але знала: не варто марнувати силу, намагаючись його перемогти. Кібії стрибатиме й стрибатиме, перевершуючи себе самого, аж поки нарешті стомиться. І коли настане моя черга — стрибну краще за нього.

— Коли я стану *мораном,* — сказав Кібії, — то питиму бичачу кров і кисле молоко, а не настій з кропиви, як жінки. А ще я бігатиму швидко, як антилопа.

— З мене також вийшов би добрий воїн, — сказала я.

На гарному відкритому обличчі Кібії блиснула усмішка — так розвеселили його мої слова, мовби це було найсмішніше, що він будь-коли чув. Раніше йому подобалося впускати мене до свого світу, можливо, тому, що він вбачав у цьому лише гру. Я була дівчинкою, до того ж білою. Згодом я відчула, що Кібії почав

інакше ставитися до мене: із сумнівом і недовірою, — мовби чекав, що незабаром я не схочу змагатися з ним і наші шляхи розійдуться. Однак я мала інші наміри.

— Якщо добре потренуюся, в мене вийде, — наполягала я. — Можу це робити і потай.

— І як тоді ти здобудеш славу? Хто знатиме, що ти це вмієш?

— Я знатиму.

Він знову засміявся і повернувся до дверей стайні:

— На кому поїдемо сьогодні?

— Ми з батьком подамося до Деламерів дивитися на племінну кобилу.

— А я тоді полюватиму, — заявив хлопець. — І ще побачимо, хто повернеться з кращою здобиччю.

Щойно Ві Мак-Грегор та батьків кінь Балмі були готові й осідлані — ми виїхали на дорогу, освітлену променями ранкового сонця. Спершу виклик Кібії не давав мені спокою, але згодом я відволіклася на інше. Навколо здіймалися хмари куряви, яка проникала під нещільно пов'язані хустки й потрапляла до носа й рота. Суха земля барви обпаленої глини чи лисячого хутра куріла червонястим пилом, який нас переслідував скрізь, як і кліщі, котрі намертво чіплялися до всього. Їх так само складно було віддерти, як і вивести плями, що їх залишає червоний перець. Марно перейматися через кліщів, адже з цим все одно нічого не вдієш. Так само не варто зважати на жалючих білих мурах, які рухаються рівниною загрозливими тонкими стрічками, на гадюк чи на сонце, яке інколи так пече, що, здається, хоче тебе з'їсти живцем. Про таке не потрібно думати; доводиться сприймати його як невід'ємну частину цього краю.

За п'ять кілометрів мали дістатися до невеличкого водостоку; земля там скам'яніла, навсібіч розбіглися тріщинки, мов пересохле гілля. Посеред сухого річища бовванів занедбаний глиняний міст, без води цілком безглуздий; він скидався на величезний кістяк дивної тварини. Ми розраховували на цей водопій, такий потрібний нашим коням. Можливо, вода буде далі, а може, й ні. І, щоб якось відволіктися від цього питання, батько почав розказувати про племінну кобилу Деламерів. Він ще її не бачив, але подумки вже висватав нашому чистокровному жеребцеві. Батько завжди уявляв собі наступне лоша й те, як зміниться наше життя по його народженні, — тож і я замислилася про те саме.

— Кобила абіссінської породи, але Деламер хвалився, що вона прудка й розумна.

Зазвичай батько цікавився англійськими чистокровними

кіньми, проте знав, що іноді скарб можна знайти там, де на нього найменше очікуєш.

— А якої вона масті? — спитала я.

Це було перше, що я завжди хотіла знати.

— Блідо-золота з білими гривою та хвостом. Її звати Кокетка.

— Кокетка, — повторила я невідоме слово: це виразне ім'я мені сподобалося. — Звучить непогано.

— Справді? — усміхнувся батько. — Подивимося.

Для мене й для тих, хто добре знав лорда Деламера, він був просто Ді. Як один із перших поважних поселенців колонії, він безпомилково відчував найродючішу землю. Здавалося, Ді хоче прибрати до рук увесь континент і змусити на себе працювати. Ніхто не виказував стільки амбіцій, упертості й навіть свавільності, коли йшлося про те, що він обожнював: землю, народ масаї, свободу й гроші. Ді від початку був рішуче налаштований на успіх кожної справи, до якої брався. Що більшими були ризики й що менше він бачив шансів на перемогу, то вважав за краще.

Коли Ді розповідав свої захопливі історії, то розмахував руками так енергійно, що неохайне руде волосся постійно падало йому на чоло. Замолоду він якось пройшов три з чвертю тисячі кілометрів Сомалійською пустелею наодинці з норовливим верблюдом і опинився тут — у нагір'ї. Закохався в ці краї з першого погляду. А коли поїхав до Англії збирати гроші, щоб повернутися, зустрів Флоренс — життєрадісну доньку графа Енніскіллена, й одружився з нею.

— Вона й подумати не могла, що одного дня я притягну її сюди силоміць, — полюбляв казати він.

— Так наче ти *зміг би* мене притягнути, — грайливо посміхалася леді Ді. — Обоє знаємо, що зазвичай усе навпаки.

По тому, як наші коні нарешті отримали заслужену воду, Деламери провели нас до невеличкої обори, де з іншими кобилами та кількома лошатами паслася Кокетка. Її було видно здаля — найкрасивішу, невеличку, лляної масті, зі струнку шиєю, випнутими грудьми й тонкими ногами. Коли ми заходилися її розглядати, кобила нахилила голову й глянула на нас, мовби запитувала: я неперевершена, чи не так?

— Яка ж вона гарна, — видихнула я.

— Так, і вона це знає, — гордовито відповів Ді.

Він був гладким і, здавалося, завжди пітнів, хоча до цього теж ставився легко. Блакитною бавовняною хусткою промокнув цівку поту на скроні. Тим часом батько нахилився через огорожу, щоб краще роздивитися Кокетку.

Я рідко бачила, щоб коні лякалися чи втікали від нього, й Кокетка не стала винятком. Начебто відразу відчула, що він зараз є її господарем, хоча поки йому не належала. Батько зусібіч оглядав кобилу, а вона лише раз поворухнула вухами та дмухнула на нього з оксамитових ніздрів, але й далі стояла спокійно. Батько провів руками по її голові та морді, далі повільніше промацав шию та хребет, пошукав горбочків або викривлень. На попереку й крижах його рухи знову сповільнилися — пальці й далі робили свою справу. Він нагадував сліпого, коли обмацував кожну її чудову задню ногу: гомілки, колінні суглоби, під коліньми, гомілкові кістки. Я все чекала, що батько зупиниться чи спохмурніє, але огляд тривав мовчки, тож надія дедалі міцнішала. Потім, коли він скінчив огляд, став обличчям до кобили та заходився гладити її чуба, я вже над силу витримувала цю невизначеність. Якщо тепер, по тому, як кобила пройшла всі його випробування, він відмовиться її брати — це розіб'є мені серце.

— А чому ви хочете її продати? — звернувся батько до Ді, й далі не зводячи погляду з Кокетки.

— Звісно ж, через гроші, — пирхнув Ді.

— Ви ж його знаєте, — втрутилася леді Ді. — Нова пристрасть затьмарює стару. Тепер він займається пшеницею, отже, більшість коней доведеться продати.

«Будь ласка, скажи „так“, скажи „так“», — я вже тремтіла від хвилювання.

— Пшеницею? — батько повернувся й переліз через огорожу. — Чи не буде у вас випити чогось прохолодного? — звернувся він до леді Ді.

Я хотіла кинутися до Кокетки в коліна, схопитися за її світлу гриву, скочити їй на спину та їхати пагорбами, або пригнати її додому, сховати в стійло та охороняти ціною власного життя. Вона вже завоювала моє серце й батькове теж, я це *знала,* але він ніколи нічого не робив під впливом емоцій. Він приховував їх, і саме завдяки цьому став неперевершеним комерсантом. Тепер вони з Ді цілий день щось обговорюватимуть, уникаючи прямих запитань і тверджень, кожен на варті власних інтересів. Мене це дратувало, але нічого не лишалось, як іти в дім, де чоловіки сядуть до столу зі склянками житнього віскі та лимонаду й почнуть теревенити, нічого конкретно не кажучи, й торгуватися, не торгуючись. Я напринділася та вмостилась на килимі біля каміна.

Попри те, що в Деламерів було більше землі, ніж у нас, та принаймні стільки ж працівників на «Екватор Ранч», як на нашій «Ґрін Гіллз», Ді майже не дбав про вдосконалення своєї оселі.

Вони з дружиною займали дві великі глиняні хати з вирівняною земляною долівкою, грубо прорізаними вікнами й мішковиною замість дверей. І все ж таки леді Ді обставила їх гарними речами, які, за її словами, належали родині сотні років. Там стояли важке ліжко із запиналом та пишно гаптованим накриттям і довгий стіл із червоного дерева з неодмінними вісьмома стільцями, на стінах висіли картини в позолочених рамах. Коли ми гостювали в цьому домі, я любила розглядати розкішний атлас у палітурці ручної роботи. Однак сьогодні занепокоєння заважало мені просто роздивлятися мапи світу; я могла лише лежати на килимі, постукувати брудними п'ятами на щастя та кусати губи в очікуванні того, щоб чоловіки нарешті все владнали.

Насамкінець і леді Ді сіла біля мене, розправила перед собою білу вовняну спідницю та зіперлася на лікті. Вона ніколи не метушилася, в ній не було манірності, й це мені дуже подобалося.

— У мене є чудове печиво, якщо хочеш, — запропонувала вона.

— Я не голодна, — відповіла я, хоча зараз могла б з'їсти слона.

— Твоє волосся завжди таке розкошлане, — вона легенько посунула до мене тарілку з печивом. — І все-таки воно чудового кольору. До речі, трохи схоже на Кокетчину гриву.

Таке порівняння мені припало до вподоби.

— Ви справді так думаєте?

Леді Ді кивнула.

— Ти не дозволиш його трохи зачесати?

Я була в не надто доброму гуморі, щоб спокійно сидіти, поки хтось зачіпатиме моє волосся, але їй це дозволила. Леді Ді мала щітку зі срібною ручкою та гарними м'якими білими щетинками, які мені завжди подобалося торкати пальцями. В нашому домі не було нічого жіночого: жодних шовків, атласів, парфумів, прикрас чи пуховок для пудри. Гребінець і той здавався дивиною. Поки леді Ді займалася моїм волоссям й тихенько при цьому наспівувала, я взялася до печива. Зовсім скоро на тарілці залишилися самі крихти.

— Звідки в тебе цей жахливий шрам? — спитала вона.

Я глянула вниз, на ту найнеприємнішу частину шраму від різаної рани, яка виглядала з-під потертої облямівки моїх коротких штанців. Шрам був довгий і нерівний. Він сягав середини стегна й справді мав моторошний вигляд.

— Отримала в боротьбі з тото.

— З тото чи з чагарниковими свиньми?

— Я поборола одного з хлопців кіпсіґісів — кинула через плече на землю. Це принизило його, й він підстеріг мене в лісі та

різонув ножем свого батька.

— Що?! — стривожено перепитала Леді Ді.

— Я мала його наздогнати, чи не так? — я насилу стримувалася, щоб вона не почула гордощів у голосі. — Зараз у нього вигляд набагато гірший, ніж у мене.

Леді Ді зітхнула мені у волосся. Відчувалося, що вона стурбована, але далі запала мовчанка, тому я нахилилася, щоб їй було зручніше розчісувати моє волосся. Щітка торкалася до шкіри, й це було так приємно, що я майже заснула, коли чоловіки нарешті підвелися та потиснули один одному руки. Я скочила на рівні й ледь не впала на коліна леді Ді.

— Кобила наша? — я кинулася до них.

— Клаттербак торгується, як гієна, — сказав Ді, — як учепиться, то вже ні туди ні сюди. Майже вихопив з-під мене цю кобилу.

Обоє засміялись, і батько поплескав його по плечі.

— Подивіться, яка Берил гарненька, — сказала леді Ді. Вона стала в мене за спиною і поклала руку мені на голову. — Думала, що знайду гніздо синиці за котримсь вухом.

Батько почервонів і відкашлявся:

— Побоююсь, що з мене кепська нянька.

— А тобі й не треба нею бути, — гаркнув Ді. — З дівчинкою все гаразд. Подивися на неї, Флоренс, вона дужа мов бик.

— Авжеж, ми всі хочемо биків замість дочок, чи не так?

Вони обоє усміхались, але в мене залишилося дивне, незрозуміле відчуття. За годину по тому, як усі деталі розрахунків і перевезення Кокетки було обговорено, ми вирушили додому. Я відчувала, що батькові теж неспокійно. Ми їхали мовчки. Чистим небом дедалі нижче спускалося сонце. Курний вихор удалині нагадував танок дервішів, які кружляли довкола вогняних дерев. Врешті той вихор підняв з місця зграю ситих грифів. Один пролетів над нами, його тінь змусила мене здригнутися.

— Визнаю, інколи я не зважаю на все це, — сказав батько, коли гриф уже полетів геть.

Я здогадалася, про що йдеться, бо батько помітив, як сполотніла леді Ді, коли побачила мій шрам. Остання розмова, мабуть, не йшла йому з думки. Я знала, що «усім цим» батько називає мене, свою дочку.

— Думаю, в нас усе добре, — сказала я і погладила шию Ві Мак-Грегора, — не хочу нічого змінювати.

Батько не відповів. Сонце скотилося ще нижче. Тут — близько до екватора — майже не буває сутінок. День перетворюється на ніч за лічені хвилини, але ці хвилини прекрасні. Навколо погойдувалася жовта трава, схожа на морські хвилі; часом

навколо нори мурахоїдів чи свинячих лігвищ, викопаних у землі, закручувався вир, а на горбкуватих шпилях термітників хвиля знову високо здіймалась, але ніде не зупинялася. Здавалося, цим заростям нема кінця-краю, і ми так їхатимемо довгі роки, в полоні трави й відстані, все далі та далі...

4

Кокетка прибула на ферму й одразу стала загальною улюбленицею. Оскільки в нас більше не було коней золотавої масті, всі тото крутилися біля неї, аби бодай доторкнутися. Здавалося, що вона сяє і приносить удачу. Кілька місяців, поки вона звикала до нового місця, все було добре, тож батько почав міркувати, з яким конем її звести для найкращого приплоду. Парування для коняра — найважливіша справа. Ще до того, як навчилася читати, я знала, що в родоводі кожної чистокровної особини від сімнадцятого та вісімнадцятого століття можна простежити трьох чистих арабських чи взагалі східних жеребців, спарованих із кількома дуже своєрідними англійськими самицями. Довгі генеалогічні лінії любовно й ретельно викладалися в «Загальній племінній книзі». Ми розгорнули її за обідом — старий та новий заповіти нашої біблії — та звернулися до розділу, де містився запис про нашого чистокровного.

По кількох тижнях обговорень вирішили, що Рефері злучиться з Кокеткою, щойно в неї настане тічка. Рефері був арабським конем світло-каштанової масті, гарної статури, зросту 15 долонь[4], із міцними копитами, широким кутом плечового суглоба та абсолютно прямими ногами. Він мав широкий крок, тому долав значні відстані без особливих зусиль. Ми багато розмовляли про майбутнє лоша, яке мало з'явитися за одинадцять місяців по успішному спарюванні. Передбачали, що воно матиме швидкість Рефері та граціозні рухи й переливчасте хутро Кокетки. Для мене це лоша не було чимось далеким і уявним, наші розмови давно оживили його.

Одного довгого задушливого дня ми з Кібії сиділи під акацією поблизу широкого подвір'я, і я добирала ім'я для лошати, промовляла деякі варіанти вголос. Поза синявим колом тіні під деревом земля була розжарена й плавка, мов метал; якби наважитися пройти нею, то ступнув би наче в жар із вогнища. Цілий ранок ми гасали на конях, а потім допомагали змащувати десятки вуздечок, поки не почало судомити пальці. Зараз ми були виснажені, але не вгамовані, просто трохи роздратовані спекою.

— Може, Юпітер чи Аполлон? — запропонувала я.

— Назвемо його Шакал. Це найкраще ім'я для жеребця.

— Шакал — це вже таке заяложене.

— Шакали розумні.

Перш ніж я встигла йому заперечити, далеко попереду зі

свистом звився догори стовп диму.

Це був галасливий потяг із Найробі: дюжина примітивних вагонів, які так підскакували на колії, що, здавалося, котрийсь от-от відлетить і розсиплеться на шматки. Кібії повернув голову в той бік:

— Твій батько чекає на коня?

Я не знала, чи чекає на когось батько, але ми побачили, як він вибіг зі стайні, пригладжуючи волосся та розправляючи поли сорочки. Батько приклав долоню до чола й подивився на пагорб, примружився від сонця, потім швидко рушив до нашого новенького «Форда» та взявся заводити неслухняний мотор. Ні я, ні Кібії не запитали, чи можна поїхати з ним, а просто мерщій підбігли й почали забиратися на заднє сидіння.

— Не цього разу, — батько на мить відволікся від своєї справи. — На всіх може не вистачити місця.

— На *всіх?* Отже, в нас будуть гості?

Батько не відповів, сів за кермо та помчав, а нас укрили хмари рожевого пилу. За годину ми почули пихкання кабріолета, що видирався на гору, й побачили мерехтіння чогось білого. То були сукня й капелюшок зі стрічками та рукавички до ліктя. У машині сиділа жінка, вродлива, з копицею блискучого волосся барви воронячого крила та з вибагливою мереживною парасолькою. Та леді, напевне, зроду не бачила чагарнику.

— Берил, це місіс Орчардсон, — сказав батько, коли вони вийшли з кабріолета. Позаду в багажнику височіли дві великі валізи. Пані точно приїхала не на чай.

— Я так рада нарешті з тобою зустрітися, — сказала місіс Орчардсон і швидко оглянула мене згори донизу.

Нарешті? Гадаю, я стояла з роззявленим ротом не менше хвилини.

Коли ми зайшли до головного будинку, місіс Орчардсон узялася в боки та почала все оглядати. Хоча батько оздобив оселю доволі просто, вона все одно дуже відрізнялася від тієї хати, яка була тут спочатку. Однак місіс Орчардсон бачила все це вперше. Вона походжала туди-сюди. На всіх вікнах висіло павутиння, кам'яні плити під вогнищем вкривав грубий шар сажі. Цератові скатертини на столах не змінювалися роками, навіть тоді, коли мама жила з нами. У вузенькому охолоджувачі для вугілля ми тримали вершки та прогірклу олію, що тхнула, мов болото на дні ставка. Ми звикли до цього, як і до всього іншого. На стінах висів усілякий мотлох, що залишився після мисливських пригод: леопардові та левові шкіри, довгі спіралеподібні роги куду[5], страусові яйця завбільшки як людський череп. У кімнатах не знайшлося б нічого витонченого чи розкішного, але нам було

добре й без усіх цих витребеньок.

— Місіс Орчардсон погодилася бути нашою економкою, — пояснив батько, поки леді стягувала рукавички. — Вона житиме тут, у головному будинку. Тут достатньо місця.

— О, — все, що я змогла вимовити, бо почувалася так, ніби хтось ударив мене піддих. Ми дійсно мали кімнату, яку могли б використати як спальню, але там зберігалися цвяхи, коробки з парафіном, консерви й інші речі, якими не користувались або яких не хотіли бачити. Ця незайнята кімната означала, що ми не *потребуємо* економки. І де тепер залишатимуться на нічліг наші гості, якщо ця жінка, зовсім не гість, у ній житиме й почне все змінювати на свій лад?

— Чи не прогулятися тобі до стайні, поки ми тут все влаштуємо? — звернувся до мене батько тоном, який не залишав вибору.

— Чудово, — мовила місіс Орчардсон. — Я поки приготую чай.

Я йшла подвір'ям і тихо лютувала. Світ навколо стискався й тріщав по швах, і все через прибуття місіс Орчардсон, хоч би ким вона була та хоч би що збиралася тут робити. Коли я повернулася, леді вже переодяглась у просту спідницю, блузку з закачаними до ліктів рукавами, а зверху пов'язала чистий білий фартух. На її чоло впало пасмо шовковистого волосся, коли вона доливала батькові в чашку з чайника, з якого валувала пара. Батько вмостився в одному зі зручних крісел та поклав ноги на низький столик. Він дивився на місіс Орчардсон так, наче вже давно її знав.

Я глянула на них. Мене не було десь годину, а ця жінка вже скрізь залишила частку себе: чайник був новий, церата відмита, павутиння зникло, мов ніколи й не висіло тут. Усе здалося їй на милість без умовлянь чи спротиву. Здавалося, чинити їй опір неможливо.

Батько сказав, що я повинна звати її місіс О. У наступні дні вона розпакувала свої великі валізи та знову натоптала їх речами з будинку: запилюженими мисливськими трофеями, непарними фігурками та одягом, який залишила мама. Все це було частиною її плану з керування «важким судном» — двоє її улюблених слів. Вона любила порядок, мило й такий розклад, щоб кожна година була чимось зайнята. Ранки призначалися для навчання.

— Мені треба на виїздку, — спершу заявляла я, цілковито впевнена, що батько стане на мій бік.

— Гадаю, деякий час вони зможуть обійтися без тебе, чи не так? — рішуче відповіла вона вже першого ранку, а батько сухо

кашлянув та швидко вийшов із дому.

Протягом тижня місіс О переконала батька, що мені потрібно взуватися. Ще за кілька тижнів мене втиснули в англійську сукню замість шука[6], вплели стрічки у волосся та заборонили брати їжу руками. Я не повинна була користуватися рунґу[7] і вбивати змій, кротів і птицю, або їсти з Кібії та його родиною. Мені також не можна було полювати на бородавника чи леопарда з арапом Маїною. Я мусила отримати належну освіту та вивчити «королівську» англійську.

— Знаю, що надто довго дозволяв тобі рости без нагляду, — сказав батько, коли я прийшла просити, щоб мені дали спокій. — Я бажаю тобі добра.

Йому *довелося* залишати мене без нагляду, але це було чудово. Нові порядки були б добрі для звичайного життя, якого я ніколи не знала.

— Будь ласочка... — я почала скиглити, але тут-таки й замовкла. Зроду не була улесливою чи тонкосльозою та й розуміла, що батько все одно свого рішення не змінить. Якщо я справді *бажаю* змін у стосунках із місіс О, доведеться робити це самій. Покажу їй, що я не клубок павутиння в кутку чи річ, яку можна просто витерти або почистити, а гідна суперниця. Вивчу її звички та вподобання, йтиму її слідами, аж поки не знатиму, хто вона, як її перемогти й що потрібно, аби повернути моє щасливе життя.

5

Найближчим часом Кокетка мала ожеребитися. Вона круглішала й дедалі більше нагадувала діжку. Нове життя штовхалось у неї всередині та вже намагалося вийти назовні. За час вагітності її хутро потьмяніло. Кобила здавалася втомленою і млявою, лише те й робила, що деколи жувала пучечки люцерни, які я їй приносила.

Для мене час до народження лошати тягнувся дуже довго. Думки про нього допомагали годинами сидіти в тісному взутті на заняттях із латини. Одного разу вночі, коли я міцно спала у своїй хатині, мене збудив Буллер. Конюхи залишили свої ліжка, батько також не спав. Я впізнала його приглушений голос та швидко вдяглася, думаючи лише про Кокетку. До належного терміну було ще двадцять днів, зазвичай порушення термінів означало, що лоша буде кволим і хворобливим. Однак передчасних пологів могло й не статися, адже батько завжди знав, що робити.

Крізь щілини у дверях стайні на подвір'я пробивалося світло від кількох олійних ламп. Високо над головою в небі кружляли зірки, серед них висів важкий і яскравий серп місяця. Далеко в лісі й зусібіч навколо гули нічні комахи, та біля стайні було тихо. Надто тихо. Навіть коли я наблизилася до загороди Кокетки, ще не здогадалася, чому стоїть така тиша, поки не побачила батька. Він підвівся та рушив назустріч.

— Тобі не варто на це дивитися, Берил. Іди назад у ліжко, — зупинив мене батько.

— Що сталося? — слова застрягали у мене в горлі.

— Лоша мертве, — тихо промовив він.

Серце в мене зупинилося, всі надії за мить розбились, адже Аполлон тепер ніколи не стоятиме на своїх хистких ніжках, мов новонароджене жирафеня. Ніколи не побачить лісу й високих скель, не гасатиме зі мною схилами, так і не пізнає життя на «Ґрін Гіллз». Батько ніколи не приховував від мене жорстоких ударів життя на фермі, тож я стримала сльози, вислизнула з його рук та протиснулася наперед.

Кокетка лежала в кутку напівтемної стайні. На землі позад неї сіно злиплося, двоє конюхів намагалися все це прибрати. Крихітне лошатко, вкрите слизом, теж лежало там. Точніше, те, що нагадувало лошатко. В нього не було очей і більшості м'язів на морді, щось вигризло йому шматки тіла. Живіт роздертий, нутрощі випали назовні, й це означало єдине: приходили гігантські мурахи сіафу — чорні комахи з величезними тулубами,

які пожирали здобич із моторошною швидкістю.

— Вона ожеребилася так тихо, що ніхто не почув, — батько підійшов до мене й поклав руку на плече. — Можливо, лоша вже народилося мертвим, не знаю.

— Бідолашна Кокетка, — я повернулася до батька та припала головою до його грудей.

— Вона сильна, — відповів батько. — З нею все буде гаразд.

Але як же тепер? Кокетчине лошатко вмерло. Мурахи більше нічого не зачепили — лише знівечили його, кволе та безпорадне, й зникли в пітьмі. *Чому?* Я подумки ставила це запитання знову й знову, неначе хтось міг мені відповісти.

Наступного ранку я навіть думати не могла про заняття й утекла з дому. Пробігла вздовж пасовиськ вузькою стежиною, що круто петляла схилом донизу. Коли дісталася села кіпів, легені вже горіли від браку повітря, а босі ноги геть подряпало гілля терну й посікли леза слонової трави. У цій місцині мені нарешті стало трохи ліпше. Так бувало завжди, навіть коли я ще ледь діставала до засувки на хвіртці. Тернина, якою скріплювали огорожу, сягала плеча високого вола. Цей пліт захищав від небезпек із хащі все, що мало будь-яку ціну, — хатини в низовині, дітей, найкращих волів, кудлатих кіз, які постійно бекали, почорнілі горщики для приготування їжі над вогнем.

Того дня тото брали участь у грі-тренуванні з луком і стрілами. Стояли навколішки на покресленій рисками землі та намагалися влучити в мішень, зв'язану з листя. Кібії стояв у середині ланцюжка, й хоча його чорні очі зацікавлено на мене глянули, хлопець грав далі, а я сіла поряд. Більшість тото були гарними стрільцями по нерухомій мішені. Стріли вони робили з обструганих гілок із гострими вістрями, які відразу застрягали, варто лишень було влучити. Я спостерігала за хлопчиками і вже не вперше мріяла бути однією з кіпів. Звісно ж, не дівчиною з нескінченними кухонними обов'язками, важкою поклажею в кошиках, водою в глеках, приготуванням їжі та доглядянням немовлят. Їхні жінки переносили на собі всі речі, розпушували землю, ткали й орали. А ще вони доглядали тварин, поки воїни полювали або готувалися до полювання. Жінки змащували чоловікам ноги топленим салом, вищипували їм волосся на грудях пінцетами, дістаючи їх із торбинок на шиї. А тото, які зараз стріляють, стоячи навколішки, одного дня цілитимуться не в гарбуза, а в чагарникову свиню, антилопу чи лева. Що може бути більш захопливим?

Коли кожен достатньо натренувався, один зі старших тото узяв іншу, трохи меншу мішень, також зроблену з листя, але

скручену в круглу форму, схожу на гарбуза, та підкинув її в повітря подалі від себе. Хлопці вистрелили — деякі стріли впали, але більшість увіткнулась у мішень. З тих, які схибили, з реготом кепкували, але ніхто не здався. Гарбуз підкидали знову й знову, аж поки всі тото влучили. Лише тоді гра скінчилася.

Коли Кібії нарешті підбіг до мене та сів поряд, я розповіла йому про те, що сталося з лошам. Він і досі тримав свій вигнутий лук і кілька тонких стріл.

— Сіафу — це лихо, — сказав він і встромив стрілу в тверду землю.

— Навіщо вони потрібні? Який бог створив таке?

— Нам цього не можна знати, — хлопець знизав плечима.

— Однак можна хоча б запитувати.

Я глянула на нього й проковтнула грудку в горлі. Не збиралася плакати — не перед Кібії. Слабкість і безпорадність не для цього місця. Сльози лише спустошують душу. Я встала, розправила плечі й попросила Кібії дати мені свого лука ненадовго, лише спробувати.

Батько казав, що місіс О буде нашою економкою, але ще з першого дня вона поводилася так, наче була кимось іншим: батьковою дружиною або моєю мамою. На все мала власну думку й особливо наголошувала на моїй упертості. Кілька місяців вона силкувалася бути мені за гувернантку, аж поки батько не почав шукати когось іншого з міста.

— Емма не повинна битися з тобою, щоб утримати за столом, Берил, — сказав він. — Так негоже.

Я відчула, що в мене раптом спалахнули вуха.

— Мені не потрібна гувернантка, я сама вчитимуся.

— Усе вже влаштовано. Ось побачиш, це буде на краще.

Для мене знайшли тепер іншу, теж просто жахливу леді на ім'я міс Льо Мей, а потім ще одну, по тому, як у ліжку міс Льо Мей якимось дивом опинилася мертва чорна мамба. Загалом невдачі спіткали трьох гувернанток і кількох вихователів. Здавалося, батько вже збирався облишити ці марні спроби. Вчителі більше не приїздили, тож я почала думати, що перемогла. Приємно почуватися таким гарним бійцем.

Наприкінці жовтня мені виповнилося дванадцять. Невдовзі по тому батько влаштував подорож на кілька днів, лише для нас двох. І хоча вона була діловою і стосувалася лише батькових справ, я все одно раділа, що не залишилася вдома з місіс О.

Ми потягом дісталися до Найробі, де батько владнав дещо в банку. Коли все було скінчено, ми сіли на коней та рушили на

північ, до Кабете, щоб відвідати батькового друга Джима Елкінґтона. Він мешкав на своєму ранчо, на краю заповідника «Кікуйю». Дорогою я наспівувала пісеньки мовами суахілі та банту. «Twendi, twendi, ku piganu» («їдьмо, їдьмо воювати») — була однією з моїх улюблених бойових пісень. Нарешті стомилася від власного голосу й попросила батька щось розповісти. Зазвичай він мовчав, беріг слова, неначе боявся, що їх украдуть, але в дорозі він був не проти побалакати.

Інколи батько розповідав мені давньогрецькі міфи, які пам'ятав із часів свого навчання в Ітоні: про титанів, героїв і різних богів, а ще змальовував захопливі картини пекла. Іншого разу він оповідав про війни між племенами масаї та кікуйю: про запеклі бої, підступні нічні напади й перемоги. Навчав полювати й виживати. Щоб зупинити розлюченого слона, потрібно поцілити йому поміж очей: якщо не влучиш у мозок — не житимеш і вдруге вже не вистрілиш. А зустрінеш гадюку — починай якомога тихіше задкувати, відступай потрошку та гляди, щоб тебе не опанував страх. Від смертоносної чорної мамби треба відразу втікати: людина здатна її обігнати, але не виживе після її укусу.

Коли батько їздив верхи, то мав на собі хакі — легку бавовняну сорочку й штани барви піску. Такі чоботи, як у нього, десь в англійській сільській місцевості полірували б до блиску, але тут вони були вкриті шарами червоного пилу. Того дня, коли ми їхали до станції Кабете, батько захотів розповісти мені про левів.

— Лев розумніший від природи, ніж більшість чоловіків, — почав він і скинув свого крислатого капелюха. — У лева також більше хоробрості й рішучості, ніж у чоловіка. Він боротиметься за те, що йому належить, не зважаючи на розміри й силу суперника. А якщо в суперника є хоч крапля страху — вважай, він уже мертвий.

Я хотіла, щоб він говорив і говорив, увесь шлях до Елкінґтона й навіть далі. Думала собі так: якщо уважно слухатиму батькові розповіді, то одного дня знатиму все, що знає він.

— А якщо два однакові леви боротимуться за територію чи за самку?

— Спочатку вони оцінюватимуть один одного, зважуватимуть власні можливості. Лев дуже обачний, коли йдеться про рівного супротивника, але навіть якщо сили нерівні, він все одно не відступатиме. В нього нема страху, розумієш, такого, як ми собі уявляємо. Він такий, який є, йому диктує сама природа.

— Цікаво, чи стосується це лева Елкінґтонів, — зауважив Бішон Сінґх, наш конюх із племені сикхів. Він теж подорожував з нами, їхав слідом за батьковим помічником Кімутаї.

— А я вам скажу, ця клята тварина змушує мене нервувати, — відповів батько. — Це неприродно — так утримувати звіра.

— А мені подобається Падді, — втрутилась я, бо пригадала, як одного разу на моїх очах Джим Елкінґтон чухав свого лева, мов кошеня. — Він добрий лев.

— Що лише доводить мою думку, — мовив батько, а Бішон Сінґх позаду лише поцокав язиком.

— Можна взяти левеня в савані й виростити з нього домашню тварину, як це робили Елкінґтони, або тримати його в клітці. Таке теж дехто робить. А можна й на волі тримати, щоб лев був як Падді. Можна годувати його свіжим м'ясом, і тоді він ніколи не навчиться полювати, можна його мити, й він набереться людського запаху — як кому заманеться. Однак потрібно розуміти, що цим змінюємо природу, перетворюємо її на щось інше, а неприродним речам не можна довіряти. До того ж, ніколи не знаєш, що перед тобою. Оце й бентежить найбільше. Бідолашна тварина, — знову повторив батько та здмухнув пилюку з носа.

У будинку Елкінґтонів були вітражні вікна та чарівна веранда, що виходила на цілком дику місцевість. Звідси розгорталася панорама на тисячу або й більше кілометрів незайманої Африки. Коли на цій терасі смакуєш бутерброд або п'єш чай, починає здаватися, що висиш на межі світу, цей краєчок повільно хилиться й може впасти будь-якої миті, а ти полетиш у прірву разом із ним, і, можливо, ніхто навіть не знатиме, що ти взагалі колись існував.

Джим Елкінґтон був гладким, червонощоким і стриманим чоловіком. Його дружина носила солом'яне канотьє та білі плоєні блузки, які завжди мали бездоганний вигляд, навіть коли за поясом у неї стирчав батіг із сиром'ятної шкіри[8]. Цей батіг тримали для Падді, який блукав маєтком, ніби своїм власним. У певному сенсі то й була його територія. Врешті-решт хто міг кинути йому виклик? Колись він нагадував цуценя з товстими лапами та кумедно боровся з Джимом на газоні, але тепер став уже дорослим. Грива потемнішала й лисніла на сонці. Батіг нині видавався бутафорією.

Останнього разу, коли я бачила Падді, ми спостерігали, як Джим Елкінґтон годує його нанизаними на піку оббілованими кролями. Лев спокійно лежав зі схрещеними лапами. У нього була пухнаста грива, хутро барви іржі, чорна пащека й величезні золотаві очі. Здавалося, він знає, яке справляє враження на глядачів, коли дозволяє годувати себе такими смаколиками. Зморшка над його квадратним носом надавала морді такого виразу, мовби лев трохи ніяковіє чи, навпаки, потай тішиться

нашою присутністю.

Ми ставили коней у стійло, коли я почула десь далеко, можливо, за кілометри звідси, ревіння Падді. Тоскний і навіть жалібний стогін, від якого холод пробіг хребтом.

— Напевне, йому дуже самотньо, — припустила я.

— Дурниці, — заперечив батько. — Швидше це нагадує страх.

— Я більше його не чую, — сказала місіс Елкінґтон і повела нас до столу.

Там стояли маленькі духмяні імбирні тістечка, сухофрукти, картопляні кнедлики з хрусткою шкоринкою, які можна брати руками, та чайник гарного китайського чаю. Джим приготував карафку коктейлю з житнього віскі й подрібнених лимонів та перемішав напій скляною паличкою. Крижинки, що зрідка дзвінко вдарялися об стінки карафки, нагадували кришталеві сльози.

Того дня на веранді було задушливо, й розмова не клеїлася. Я зітхнула та взяла ще одне імбирне тістечко; нарешті батько обернувся до мене та кивнув — *ходімо вже,* — вони з Джимом підвелися та попрямували до стайні. Місіс Елкінґтон намагалася зіграти зі мною в кості, але я постаралась якомога швидше вирватися й перебігла довге подвір'я, на ходу зриваючи та закидаючи в траву взуття й панчохи.

Я мчала чистим полем, і це було саме те, чого я хотіла. Їхні землі нагадували наші: навколо стояла запорошена суха трава, тьмяно-зелена й де-не-де золотава, горбкувату рівнину вкривали терни й вогняні деревця, серед яких подекуди траплявся самотній грубезний баобаб. Удалині виднілася скеляста гора Кенія, вкрита м'якими хмарами, і я подумала, як чудово було би пробігти тут сотню кілометрів. І як пишався би мною батько, коли я повернулася б, і як Кібії помер би від заздрощів, дізнавшись, скільки я пробігла.

Попереду був низький пагорб із кущами аґрусу на вершечку. Я помчала навпростець, залишаючи по собі потрощені стебла, й наскочила в траві на місцину, де ніби нещодавно лежало щось велике. Я дивилася лише на пагорб, не думала ні про що інше й не уявляла, що хтось стежить за мною і може сплутати мене з молодою газеллю чи антилопою.

Я вповільнила біг, видираючись нагору, й раптом відчула гарячий і вогкий поштовх, мовби хтось величезний різко видихнув мені в потилицю. У спину вдарило ніби сталевою трубою. Я з розмаху впала обличчям у траву, інстинктивно затулила голову руками.

Не знаю, скільки часу Падді спостерігав за мною. Спочатку він зачув мене нюхом — можливо, ще до того, як я полишила веранду. Його міг просто зацікавити новий запах, а може, він уже

з тої миті розпочав полювання на мене. Це не мало жодного значення, бо він уже мене здолав.

Щелепи Падді зімкнулися на моїй нозі десь вище коліна. Я відчула гострі зуби й вологий язик. Цей укус породив у мені дивне відчуття охолодження. Від запаху власної крові голова пішла обертом, а потім лев ледь розтиснув щелепи й загарчав. Світ закрутився: змінювалися уривки розмов на веранді й різні окремі слова; чорне склепіння з шумом накрило землю, небо й мене.

Я заплющила очі й спробувала закричати, але вийшов лише ледь чутний стогін. Я знову відчула пащеку Падді й зрозуміла, що не маю жодних шансів. Він з'їсть мене тут або затягне кудись на галявину чи в долину, до місцини, відомої лише йому, звідки я ніколи не повернуся. Останньою виразною думкою було: «То ось воно як. Ось, що означає — бути з'їденою левом».

6

Коли я отямилася, Бішон Сінґх тримав мене на руках, його обличчя схилялося наді мною. Я не хотіла запитувати про Падді й про те, куди він зник, не хотіла знати, як мене поранено. На білу бавовняну туніку Бішона стікала кров із довгастої глибокої рани на моїй нозі.

Батько був біля коней, але щойно добіг до нас, одразу вхопив мене й міцно притиснув до грудей. Значить, мене врятовано, врятовано ще раз, тепер уже по-справжньому.

Бішон Сінґх доглядав наших коней у стайні Елкінґтонів і бачив, як я пробігала повз нього. Коли він дістався до пагорба, Падді вже стояв у мене на спині з широко роззявленою чорною пащекою, з якої капала слина. Лев загарчав, і цей звук майже зупинив Бішона Сінґха та шістьох чи сімох конюхів, які бігли слідом зі страшним галасом, щоб здатися левові значно більшими, ніж вони є насправді, й значно дужчими. За ними з'явився бвана[9] Елкінґтон. Він важко ніс свій гладкий тулуб на гору й щосили змахував довгим батогом кібоко[10], який здіймався високою хвилею та електризував повітря навколо свого кінчика.

— Левові не подобається, коли його дражнять батогом, — розповідав Бішон Сінґх. — Та бвана ще раз гучно ляснув. А потім кинувся до Падді та почав кричати, знову й знову ляскати, й нарешті Падді не витримав. Він помчав на свого господаря так швидко, що бвані Елкінґтону довелося втікати до баобаба. Він у мить злетів на дерево, а Падді заревів, наче сам Зевс. Згодом левові таки довелося піти геть.

Рана зяяла на нозі від литки й угору стегном та горіла так, мовби я тримала ногу над полум'ям. Я відчувала кожен глибокий свіжий поріз, залишений кігтями Падді на моїй спині; трохи менші були на шиї під просоченим кров'ю волоссям. Після того як прибув лікар, батько вийшов до іншої кімнати й там щось різким шепотом говорив Джимові й місіс Елкінґтон про те, що далі робити з Падді. За деякий час із сусідньої ферми прибіг тото й сказав, що Падді вбив сусідського коня та кудись поволік.

Джим і батько зарядили рушниці й наказали конюхам приготувати їхні мотики. В моїй душі тим часом вирували суперечливі почуття. Наразі Падді був на волі. З одного боку, я турбувалася через те, що він може повернутися на ферму й знову на когось напасти — на будь-кого. Та водночас я співчувала Падді. Він був левом, і вбивство під час полювання закладено

йому *природою*.

Лікар дав мені настоянку опію, а потім почав зашивати рану гачкуватою голкою з товстою чорною ниткою. Я лежала на животі, а Бішон Сінґх тримав мене за ногу, його тонкі сталеві браслети погойдувалися на руці. Я бачила білу чалму, обгорнуту навкруг голови стільки разів, що неможливо було знайти, де саме закладено кінець. Вона нагадувала казкову змію, що пожирає власний хвіст.

— Той батіг налякав Падді не більше, ніж комаха, — сказав мені Бішон Сінґх.

— Що ти маєш на увазі?

— Що таке батіг для самого лева? Певно, він був готовий тебе відпустити. Або, можливо, ти з самого початку не надто була йому потрібна.

Я відчувала, як рухається голка, — вперед-назад, немовби крізь моє тіло пробігав несильний струм. Слова Бішона Сінґха вдарили мене іншим струмом.

— І наскільки ж я була йому потрібна?

— Чудове запитання, Беру, — він загадково усміхнувся. — І раз ти вже сьогодні не вмерла, ще матимеш трохи часу, щоб знайти відповідь.

Я залишилася в Елкінґтонів на кілька тижнів, і весь цей час місіс Елкінґтон приносила мені на бамбуковій таці різні ласощі: зацукрований імбир, фаршировані яйця та охолоджені соки. На кухні для мене щодня готували свіжі торти, начебто це якось могло компенсувати те, що зробив Падді, який тепер похмуро, а інколи просто моторошно гарчав у дощаній загорожі за головним пасовиськом.

По тому, як лев утік, його зловили аж на четвертий день та привезли зв’язаним. Коли місіс Елкінґтон сказала, що лева замкнули, це мало б мене заспокоїти, але від цієї думки чомусь болісно стиснулося серце. Я спровокувала Падді тим, що бігала в нього перед носом, і тепер він страждав за те, що було для нього природним. Я почувалася винною і щоразу, коли лягала у вузьке ліжко в домі Елкінґтонів, виття Падді звучало мені докором. Я затискала вуха руками й казала собі, що лев замкнений десь далеко. Але це не стільки заспокоювало, скільки завдавало нового болю. Я була в безпеці, але мене мучили страждання Падді.

Коли я нарешті змогла на возі поїхати до Найробі, а далі потягом до Нджоро, увесь шлях долала з відчуттям, що звільнилася з в’язниці, в яку сама себе замкнула. Вирвалася з-за ґрат, якими були жахливі стогони Падді. Однак я не перестала думати про нього й бачити страшні сни, поки не розповіла про все Кібії. Він та ще кілька тото сиділи немов прикуті до місця,

поки я розписувала деталі своєї пригоди; моя історія дедалі довшала й робилася щораз страхітливішою, а я — все хоробрішала та дужчала. Тепер я була героєм чи воїном, а не жертвою, на яку полювали, яку насилу вдалося врятувати.

У кіпсіґісів кожен справжній моран повинен полювати на лева й убити його, щоб стати гідним свого списа. Якщо це не вдасться, він житиме в ганьбі. Однак якщо він упорається — це буде головна подія в його житті. Вродливі жінки в піснях називатимуть його ім'я, вірші про його подвиг увійдуть в історію племені; їх знатимуть напам'ять усі діти, які гратимуться в полювання на лева. Я завжди страшенно заздрила тому, що на Кібії чекає таке майбутнє з можливістю показати власну звитягу й зажити слави. Тому нині тішила себе тим, що пережила таке, чого він ще не спізнав. Річ у тім, що, хоч би як я прикрасила чи обробила історію з Падді, це було насправді, а я залишилася жива й можу її розповісти. Я просто хміліла від цього. Почувалася майже непереможною: здавалося, можу пережити ледь не все у світі. Але я, звісно, й гадки не мала, що готує для мене життя.

— Ми з Еммою вважаємо, що тобі треба ходити до школи в Найробі, — сказав мені батько за кілька тижнів по тому, як я повернулася додому від Елкінґтонів, і склав пальці куреником на обідньому столі.

Я рвучко підняла голову й кинула на нього швидкий погляд.

— А чому б не найняти іншу гувернантку?

— Ти не можеш так жити завжди. Тобі потрібна освіта.

— Я можу вчитися на фермі. Більше не битимуся, обіцяю.

— Це небезпечно для тебе, хіба не бачиш? — зі свого місця озвалася місіс О. Її недоторкане столове срібло виблискувало й відбивало червоні язички полум'я від гасової лампи; я раптом подумала: все через те, що я так і не знайшла способу завдати їй поразки. Відволікалася на лошат, виїзди й мисливські ігри з Кібії та звикла до неї. Однак вона не звикла до мене.

— Якщо ви про Падді, то цього більше ніколи не має статися.

— *Звісно,* не має! — Її фіалкові очі повужчали. — Але таке вже було. Тобі здається, що ти невразлива, ти гасаєш мало не голяка з тими хлопчиськами в хащах, де може статися що завгодно. *Що завгодно.* Ти дитина, хоча, здається, тут ніхто про це не здогадується.

Я стиснула кулаки та вдарила ними об краєчок столу. Заверещала якусь лайку, відштовхнула тарілку та з грюкотом скинула на підлогу посуд.

— Ви не можете змусити мене! — нарешті вигукнула я.

У горлі мені пересохло, обличчя просто пашіло.

— Це не тобі вирішувати, — жорстко промовив батько із суворим і очужілим обличчям.

Наступного дня я прокинулася на світанку та верхи подалася на «Екватор Ранч» побачитися з леді Ді. Вона була найдобрішою і найрозумнішою з-поміж усіх відомих мені людей. Я сподівалася, що ця леді знайде якусь раду на моє лихо. Вона мусила знати, що маю робити.

— Батько нічого й слухати не хоче, — заторохтіла я, щойно переступила поріг, — але це тому, що він слухається місіс О. Вона сказала, що інший лев може мене роздерти, якщо залишуся тут, але насправді їй байдуже. Я стала їй на заваді, ось у чім річ.

Леді Ді зручно всадовила мене на своєму килимі, і я одним духом виклала їй усе, що думала. Нарешті, коли я трохи заспокоїлася, вона сказала:

— Я не знаю, що на думці в Емми чи в Клатта, але я особисто пишатимуся, коли ти станеш юною леді.

— Але ж і тут я можу вивчити все, що треба!

Вона кивнула дуже приязно, як завжди. Вона кивала так, навіть якщо не погоджувалася з жодним вашим словом.

— Не все. Настане час, коли твоя думка про освіту зміниться й ти радітимеш, що змогла її отримати.

Вона потягнулася до моєї руки, яка лежала на коліні, обережно стиснула її та поклала собі на коліна.

— Гарна освіта потрібна не лише у світському товаристві, Берил. Вона може стати часткою тебе самої, чимось таким, що завжди залишатиметься з тобою.

Я насупилася й спробувала відвернутися до стіни, але вона зазирнула-таки мені в обличчя своїми очима, сповненими неймовірного терпіння.

— Знаю, все це здається тобі катастрофою, — провадила леді Ді, — та насправді все зовсім не так. У тебе стільки всього попереду! Стільки всього — цілий світ перед тобою.

Кінчики її пальців повільно гладили мою долоню, заколисували мене. Я навіть не помітила, як почала клювати носом, поки не задрімала, поклавши голову їй на коліна. Коли трохи згодом я прокинулася, леді Ді підвелась і попросила слугу принести нам чаю. Ми сіли до столу й почали гортати величезний атлас, котрий мені так подобався. Сторінка відкрилася на яскравій карті Англії. Вона була зелена, мов коштовний смарагд.

— Як думаєш, колись я поїду туди? — запитала я.

— А чому ні? Це, як і раніше, твій дім.

Я водила пальцем по сторінці й знаходила назви міст, які були водночас чужими та знайомими: Іпсвіч, Ньюквай, Оксфорд,

Манчестер, Лідс.

— Твоя мама часом пише тобі з Лондона? — запитала леді Ді.

— Ні, — запитання мене трохи спантеличило.

Ніхто ніколи не згадував про мою маму, й так було жити легше.

— Я б могла розповісти тобі дещо про неї, якщо захочеш.

Я похитала головою.

— Зараз вона не має жодного значення. Найголовніше — це ферма.

Леді Ді якийсь час дивилася на мене, здавалося, вона обмірковує те, що я сказала.

— Вибач, я не повинна була втручатися.

Невдовзі до нас шумно вдерся Ді. Він обтрушувався від пилюки й розмовляв сам із собою.

— Ось де мої любі дівчатка, — сказав він замість привітання.

— У Берил був тяжкий день, — попередила його леді Ді. — Найближчим часом вона збирається їхати до школи в Найробі.

— Он воно що.

Ді впав у крісло напроти мене.

— А я все думав, коли ж це нарешті станеться. Ти зможеш, і не сумнівайся. Я завжди казав, що голова в тебе варить.

— Я не впевнена.

Я зробила мляву спробу допити вже схололий чай.

— Обіцяй, що навідуватимеш нас щоразу, як зможеш. Тут також твій дім. І він завжди буде твоїм.

Коли я попрощалася, леді Ді вийшла провести мене до стайні. Вона поклала мені руки на плечі:

— Ти особлива дівчинка, Берил, іншої такої нема, й настане день, коли ти це зрозумієш. У тебе все буде добре в Найробі. І взагалі — будь-де.

Я повернулася на ферму майже смерком; чорнильно-сині гори зливалися з обрієм, і здавалося, що вони щезають удалині. Ві Мак-Грегор став на вершечку пагорба; до нашого пасовиська було вже зовсім недалеко. Я побачила Кібії. Він прямував навпростець до стежки, яка вела в його село. Я хотіла його погукати, але сьогодні мала вже забагато складних розмов і не знала, як сказати йому, що найближчим часом поїду звідси. Не знала, як попрощатися.

7

Протягом наступних двох із половиною років я намагалася вчитись у тій школі, хоча всі ці зусилля витрачалися майже без пуття. Разів із шість я втікала, якось три дні ховалася в кабанячій норі. Іншого разу зчинила бунт, а потім, щоб мене знайти, ледь не вся школа вирушила в похід на велосипедах і прочесала всі лани зокола. Врешті-решт, мене таки вигнали. Батько зустрічав мій потяг із невдоволеним виглядом, але все-таки було помітно, що йому відлягло від серця, наче він зрозумів, що мене ніколи не вдасться відірвати від нього.

Але ферма дуже змінилася, стала зовсім не такою, як до мого від'їзду. Насправді змінився сам світ, війна залишила на ньому виразний відбиток. У школі ми чули якісь уривки найголовніших новин: про вбивство ерцгерцога, про кайзера Вільгельма й про те, що народи, які ми ледь могли собі уявити, об'єдналися для війни проти інших. Для Британської Східної Африки війна означала спробу зупинити німців із їхньою жадобою до захоплення нових земель. Хтось побоювався, що вони візьмуть собі те, що ми вважали по праву своїм. Величезна територія, що перебувала під протекторатом Англії, перетворилася на поле бою, і чоловіки звідусіль — бури, нандіс, білі поселенці, а також воїни кавіронда та кіпсіґісів — залишили свої плуги, млини та шамбас[11], щоб приєднатися до полку Королівських африканських стрільців. Навіть арап Маїна пішов воювати. Під час одних моїх шкільних канікул ми з Кібії стояли на вершечку нашого пагорба та спостерігали за тим, як він вирушає в похід. В одній руці він високо тримав свого списа, а в другій — щита з буйволячої шкіри. Він крокував стежкою, струнký і гордовитий. Його послали за сотні кілометрів, до самого кордону Німецької Східної Африки, та замість списа дали гвинтівку. Маїна не вмів користуватися нею, але ми були впевнені, що він упорається. То був найхоробріший і найбільш упевнений у собі воїн із усіх, кого я знала, і вірила, що він повернеться додому з безліччю захопливих історій у голові та, можливо, із купою золота, щоб узяти собі нову дружину.

Однак ще до кінця тих самих канікул на нашу ферму прибіг гонець, який розповів про все, що відбувалося далеко від нас. Арап Маїна бився мужньо, як міг лише він, та все одно загинув і похований на тому місці, де його вбили, не вшанований належно племенем і родиною. Вираз обличчя Кібії не змінився, коли він це почув, але хлопець перестав їсти, схуд і озлився. Я не знала, що думати, як його заспокоїти. Арап Маїна здавався нам

безсмертним, і ось його не стало.

— Ми знайдемо того чоловіка, який убив твого батька, та встромимо списа йому в самісіньке серце, — сказала я Кібії.

— Це лише мій обов'язок. Я це зроблю, коли стану мораном.

— Я піду з тобою, — сказала я.

Я любила арапа Маїну, як свого батька, й ладна була йти куди завгодно, що завгодно робити, аби лишень помститися за його смерть.

— Ти лише дівчинка, Лаквет.

— Я не боюся. І можу кидати списа так само далеко, як і ти.

— Цього не можна. Твій батько ніколи з тобою не розлучиться.

— Я йому не скажу. Я вже втікала раніше.

— Ти кажеш таке, наче любиш лише себе. Твій батько тебе любить, і він живий.

Батько надзвичайно багато значив для мене. У школі я дуже тужила за ним і за фермою, але війна змінила і батька. Він зустрів мій потяг із таким напруженим і серйозним обличчям, що я навіть не знала, як привітатися. Ми їхали вгору високим схилом, і батько розповідав, що сусіднє Накуру — тепер гарнізонне місто, а іподром перетворився на військову ремонтну автобазу. Наших коней мобілізовано, тому стайні й обори напівпорожні. Втім, це не мало значення, адже всі перегони на час війни припинилися.

Коли ми дісталися вершечка пагорба, я на власні очі побачила всі зміни. Сотні наших робітників закинули на спини торби з одягом, узяли зброю, яку мали, — рушницю, списа чи ножа, — та понесли із собою разом із невиразним уявленням про славу й честь. Імперія покликала їх, і вони стали солдатами британської корони. Можливо, найближчим часом вони повернуться, але поки що «Ґрін Гіллз» нагадувала мені коробку, вміст якої витрусили на землю, й тепер його розносить вітром.

У головному будинку місіс О приготувала обід на честь мого повернення та зробила святкову зачіску. Її одяг був, як завжди, ідеально відпрасованим, але на скронях з'явилися срібні нитки, навколо очей прорізалися дрібні зморшки, і я зрозуміла, що тепер бачу її трохи інакше.

Майже весь час, що я провела в школі, моєю сусідкою в ряду двоярусних ліжок була дівчинка на ім'я Доріс Ватерман, хоча їй подобалося, коли її звали Дос. Щоночі вона перехилялася зі свого верхнього ярусу до мене та пошепки розповідала різні історії. Її пряме каштанове волосся спадало завісою над моїм обличчям. Вона казала, що не має ні братів, ні сестер, а батько в неї — власник кількох магазинів у місті. Йому також належить готель «Нью-Стенлі», неодмінне місце зустрічі всіх, хто приїздить до

Найробі. Здавалося, Дос відомо геть усе, що відбувається в місті й зокола нього.

— Місіс Орчардсон? — перепитала вона глузливо, коли якось я згадала нашу економку. — Її чоловік і досі в Лумбві?

— Що? Вона незаміжня. Живе з моїм батьком уже багато років.

Дос, дуже здивована моєю наївністю, зацокала язиком і почала розповідати, що багато років тому містер Орчардсон, антрополог, знайшов собі коханку з народу нанді, й та завагітніла.

Це мене приголомшило.

— Звідки ти знаєш?

Вона знизала плечима й далі мовила, так само звисаючи з ліжка:

— Усі знають. Таке не щодня трапляється.

— То ось чому місіс О прийшла до нас! Аби втекти від своєї ганьби?

— Я б не сказала, що Нджоро аж так далеко від Лумбви. Все це надто принизливо. До того ж, вони з твоїм батьком навіть не одружені.

Я почувалась так, ніби досі очі мені заступали густі білі хмари. Я нічого не знала про світ дорослих і про складнощі в стосунках між чоловіком та жінкою. Не звертала на це уваги. І ось тепер за єдину мить усі хмари розтанули й залишилися голі факти. Батько мав знати про містера Орчардсона та його коханку з нанді, та не зважав на це, або його просто не хвилювало, що міг означати для нього зв'язок із місіс О. Їхнє теперішнє сумісне проживання було більш скандальним, ніж я собі будь-коли уявляла, адже та жінка досі була одружена. Можливо, мій батько також. Раніше я ніколи цим не цікавилася, але тепер хотіла все знати, бо відчувала, що їхні стосунки, й без того незвичайні, в цьому надто складному світі теж стали набагато складнішими.

— А коли скінчиться війна? — запитала я в батька. — У школі всі лише й трублять, що бої — це лише запобіжний захід.

Яскраве сонячне світло пробивалося крізь шибки й виблискувало по простенькому чайному сервізі, ceратовій скатертині, камінних плитах і стінах, обшитих кедром. Усе було таким самим, як і раніше, але відчувалося по-іншому. Адже я змінилася.

— Вони справді так кажуть? Але кількість загиблих і далі зростає. Вже двадцять тисяч у самій лише Африці.

— А ти підеш воювати? — я довго боролася з собою і все-таки спитала про це.

— Ні. Обіцяю, що не піду. Але Ді вступив на службу.

— Коли? Чому? Впевнена, там уже достатньо чоловіків.

Батько та місіс О обмінялися багатозначними поглядами.

— Тату, що сталося? Ді поранено?

— Флоренс, — сказала місіс О. — Вона захворіла невдовзі після твого останнього візиту. Її підвело серце.

— З її серцем усе гаразд! Вона завжди була здорова мов бик.

— Ні, — повільно і якось аж надто обережно промовив батько, — насправді, вона багато років хворіла. Про це ніхто не знав, крім Ді.

— Нічого не розумію. Де вона зараз?

Батько похилив голову, обличчя в нього було надто бліде.

— Вона померла, Берил. Шість місяців тому. Її більше нема.

Шість місяців?

— Чому ви нічого мені не сказали?

— Я не хотів повідомляти про це телеграмою, — пояснив батько. — Але тепер не знаю, можливо, не варто було чекати.

— Вона була чудовою жінкою, — встряла місіс О. — Я знаю, ти дуже її любила.

Я приголомшено на неї глянула. Відштовхнула стілець і в якомусь маренні подалася до стайні. Почувалася остаточно пропащою. Скільки десятків годин я просиділа на килимі леді Ді? Пила її чай, всотувала в душу її слова й не знала, що вона хвора, що їй зле? Може, я її зовсім не знала, або знала про неї вкрай мало, а тепер її нема. Я більш ніколи її не побачу. І навіть не попрощаюся.

У вбогій конторі при стайні я натрапила на сонного Буллера. Він увіткнувся мені в коліна, а я заховала обличчя в його строкате хутро. Він тепер став зовсім глухим і не почув, як я увійшла, тому був вражений і водночас щасливий. Звивався всім тілом, зусібіч мене обнюхував і облизував мені обличчя. Коли він знову ляпнувся на підлогу, я поклала на нього голову й оглянула батькові речі — стіл із грубою чорною племінною книгою, шолом для їзди верхи, батіг, тарілка, повна попелу, пожовклі газети й календар на стіні. На ньому потрібно було обводити червоним важливі дати. А в стайні мало вирувати життя, проте стояла тиша, мов на цвинтарі нанді. Я нарешті повернулася сюди назавжди, але «Ґрін Гіллз» мало нагадував мені рідний дім. І чи буде ним ще колись?

За деякий час батько знайшов нас із Буллером на підлозі контори.

— Я знаю, вона дуже багато для тебе значила, — батько затнувся. — Це надто важке повернення, але рано чи пізно все владнається.

Я була у відчаї: не вірилося, що він каже правду, що найгірші

наші нещастя вже позаду, що цей хаос можна зупинити. Останнього мені хотілося понад усе в світі.

— Війна ж не триватиме вічно, правда? — запитала я тремтячим голосом.

— Це неможливо, — відповів батько. — Ніщо не триває вічно.

Частина друга

8

Коли березневі дощі накривають лани й горбкуватий косогір, розпускаються шість мільйонів жовтих квіток. Червоно-білі метелики, ті самі, схожі на новорічні льодяники, мерехтять в іскристому повітрі.

Але 1919 року дощів не було. Не було квітневих гроз, коли одна чорна хмара може годинами висіти в небі, поки не виллється до кінця, не було коротких щоденних дощів у листопаді, які раптово починаються та закінчуються, ніби в них десь є перемикач. Цього року не впало ні краплі, й рівнини, вкриті чагарником, набули барви піску. Куди не глянь, усе здавалося пересохлим і скорченим від посухи. Вода відступила від берегів озера Накуру, залишила розсипи зеленої цвілі й химерні закрути висушеного лишайника. Життя в селах ніби зупинилося, череди вкрай виснажилися. Батько, як і всі фермери на сто шістдесят кілометрів зокола Найробі, не зводив погляду з обрію, де не видно було ні хмаринки чи бодай тіні в небі.

Мені виповнилося шістнадцять, і мене долали невгамовні почуття. Батько всі дні проводив у роздумах, а я лише спостерігала, як він похмуро тре пальцями підборіддя, втупившись почервонілими від утоми очима в бухгалтерську книгу. Віскі перед сніданком — чудова звичка!

Я перегнулася через спинку батькового стільця й лягла підборіддям йому на плече. Від нього пахло гарячою бавовною і небом. — Тобі краще повернутися в ліжко.

— Я в нім ще й не був.

— Знаю, що не був.

Попередньої ночі вони з Еммою (після свого повернення додому я називала її лише так) були на невеличкій вечірці в Накуру, підозрюю, певним чином пов'язаній з перегонами. Я не розуміла, як Еммі вдавалося мати на фермі такий доглянутий вигляд. Красу її шкіри не зіпсували навіть дрібні зморшки, хоча пружності їй тепер і бракувало. Емма залишилася такою само стрункою, хода її приваблювала чоловіків. Вона казала, що я б теж могла красиво рухатись, якби залишилася в школі з дівчатами, а не гасала чагарниками в широких штанях і запилюжених високих чоботях.

— У тебе все вийде, якщо докладатимеш більше зусиль, Берил, — сказала мені Емма, коли вони з батьком збиралися до Накуру. — Їдьмо в місто разом із нами.

Але я найкраще почувалася вдома. Щойно батьків

«Хадсон»[12] з ревінням помчав донизу ґрунтовим путівцем, я вмостилася з книжкою біля вогнища, в якому палали кедрові поліна. Мені потрібен був лише спокій. Однак батько з Еммою повернулися не пізно, відразу по тому, як я пішла спати. Вони пошепки сварилися, поки йшли подвір'ям від автомобіля. Батько щось не так зробив, чи Еммі здалося, що це було не так як треба. Їхні голоси лунали дедалі гучніше, напруженіше, і я почала міркувати, що ж цього разу сталося. Інколи під час відвідин міста в них зчинялися сварки: коли Емма відчувала, що до неї неналежно ставляться. Вона вже давно й відверто була неофіційною дружиною мого батька, але я подорослішала й побачила те, чого раніше не помічала. Навіть якщо вони з татом, здавалося, були готові відкинути традиційні звичаї або принаймні ігнорувати їх, то суспільство колонії на це не здатне. Багато дружин сусідніх фермерів фактично зачинили свої двері перед Еммою. Навіть у місті, як розповіла мені Дос, їхній зв'язок вважався ганебним, дарма що спливло стільки часу. Надто вже консервативними були жителі наших країв.

Напружене ставлення всіх навколо до Емми і мого батька псувало їхні стосунки й удома. Та мене втішало те, що Емма, здавалося, втратила надію вивчити мене за допомогою гувернерів чи школи. Тепер вона докладала максимум зусиль для покращення моїх манер та зовнішнього вигляду. Невтомно наполягала, щоб я частіше милася й носила сукні замість штанів. Надягати рукавички дуже важливо, адже руки завжди мають бути гарними. А чи знаю я, що жодна справжня юна леді не виходить на вулицю без капелюшка?

Нарешті вона почала домагатися, щоб я перестала проводити час із Кібії й іншими підлітками з села кіпів.

— Це було недобре у вашому дитинстві, але тепер... це просто непристойно.

Непристойно?

— Не розумію в чому річ?

— Емма має рацію, — погодився батько. — Це неприпустимо.

І хоч я й далі через упертість з ними сперечалася, все одно дуже рідко бачилася з Кібії. Після мого повернення на ферму з Найробі, коли ми разом вирушали до стайні на виїзди, він ішов на три кроки позад мене.

— Що ти там намислив? — спитала я, коли вперше це помітила.

— Тепер ти мемсагіб[13]. Такі правила.

— Я *така сама,* як і раніше, дурню. Негайно припини.

Але жоден із нас не був таким, як раніше; я це добре відчувала, коли роздягалася перед сном і бачила, як змінилося

моє тіло: на ньому з'явилися нові вигини, а в деяких місцях воно покруглішало. Руки й ноги Кібії, колись м'які, дитячі, стали мускулястими, риси обличчя змужніли. Я відчула, що мене вабить його гладенька шкіра й міцні стегна під шука. Він був вродливий, та коли я спробувала випадково до нього доторкнутися, щоб у дечому переконатися, здригнувся.

— Беру, припини.

— А чому ні? Хіба тобі нітрохи не цікаво?

— Не будь дурепою. Ти хочеш, щоб мене вбили?

Коли він розлютився і втік, я відчула себе скривдженою, знехтуваною, але десь у глибині душі розуміла, що хлопець має рацію. Ні мій, ані його світ не припускав подібного зв'язку між нами, й наше становище дуже швидко стало б нестерпним для обох. Але мені дуже бракувало Кібії. Колись усе було так чудово, так просто: ми нічого не боялися, полювали разом у цілковитій злагоді. Я згадала, як ми з ним та арапом Маїною пробігали цілі кілометри в пошуках лігва бородавника, а коли знаходили, нагиналися та шаруділи папером перед входом до нори. Це шелестіння дратувало дику свиню й мало б її виманити. Я, щоправда, не дуже розуміла, як це працює, але невдач майже не траплялося. Ми з Кібії робили все, що нам казав арап Маїна, та поверталися додому з тулубом великого кабана; ніби гамак із м'яса звисав з палиці, яку ми вдвох несли на плечах. Шерсть на задній частині тулуба нагадувала кручений чорний дріт. Стиснута пащека ціпеніла в смертельній гримасі, але ця морда, як і раніше, здавалася впертою, а я обожнювала такий вираз. Мій кінець палиці приємним тягарем тиснув на плече. Я відчувала вагу здобичі й вагомість самого цього дня.

Боже мій, як би я хотіла так жити знову! Я хотіла побачити арапа Маїну, безгучно ступати за ним слід у слід в заростях гострозубої слонячої трави, безтурботно реготати разом із Кібії через що завгодно, просто так. Але зараз Кібії було майже п'ятнадцять. Коли відбудеться обряд обрізання, він стане воїном, для цього він призначений від народження. За весь час, що я його знала, він ніколи не переставав мріяти про цей день та чекати на нього. Я слухала його багато років, але якось не замислювалася про те, що після цього обряду більше не буде того хлопчика, якого я знала, і тієї завзятої войовничої дівчинки, яка його любила. Але це вже сталося. Тих дітей більше не було.

9

Батько в своїй конторі при стайні заповнював бухгалтерську книгу. Ледве допив ранкову каву, як уже потягнувся до чогось міцнішого.

— Сьогодні їздитимеш на Пегасі?

— Так, два кілометри на середній швидкості. Він занизько тримає голову, тож я думала спробувати трензель[14].

— Молодець, — сказав батько. І я побігла закінчувати інші ранкові справи, але встигла помітити, що погляд у нього був байдужий і ніби очужілий.

Я вирішувала, які з коней галопуватимуть, які будуть відпочивати, а яким слід надягнути ногавки[15], замовляла корми й організовувала постачання. Це стало моїм життям після невдачі зі школою-інтернатом. Батько займався розведенням коней і керував фермою, а я була його старшим учнем. Мені хотілося бути незамінною, але поки що влаштовувало звання просто корисної помічниці.

Конюх Тумбо до блиску начистив Пегаса й зараз допомагав мені сісти в сідло. Дворічний Пегас був уже чималим — понад сімнадцять хендів[16], — і хоча я також вдалася височенька — на той час близько метра вісімдесяти, — у сідлі почувалася листком на осичині.

У небі не було жодної хмарки — так само, як і останні десять, двадцять та сто ранків поспіль. Ми проїздили під великою акацією, де на одній з нижніх гілок тріскотіло двійко зелених мавп. Вони зі своїми чорними шкірястими лапками й худими смутними мордочками нагадували двох старих. Напевно, вийшли з лісу або спустилися з косогору в пошуках води, але наші баки майже спорожніли, й ми не могли їм нічого запропонувати.

Донизу пагорбом, полями на широких терасах збігав, ґрунтовий шлях. У кращі часи наші посіви пишно зеленіли навкруги. Ідеш, бувало, полем у високій кукурудзі, й ноги по кісточки грузнуть у вологій землі. Тепер же листя засохло й потріскалося. Наш млин і далі безперервно працював, подрібнював пошо[17], яке потім засипали у полотняні мішки та видавали як винагороду нашим працівникам.

Як і раніше, від нашої залізничної станції «Кампі я Мото» до Найробі відходили наповнені зерном вагони, але з цього вже ніхто не багатів.

Попри невигідні умови, батько брав у борг, а, щоб розрахуватися, позичав ще більше. І наразі ніхто не знав повної

суми боргу. Здавалося, кредитори постійно щось змінюють, адже розмір позики ледь не щодня то меншав, то більшав. Утім, наші коні потребували корму. І не пересохлої люцерни, а вівса, висівок і вареного ячменю.

Батько облаштував цю стайню з племінними кіньми за велінням серця, вклав у неї всю свою любов, створив грубу племінну книгу, за якою можна простежити родовід коней до третього коліна, неначе вони — величні князі. Це були найкращі коні, яких лише можна собі уявити. І батько не збирався так просто всім цим поступатися, надто багато було вкладено в справу.

Ми з Пегасом виїхали на відкритий шлях, і, щоб краще зорієнтуватись, я притримала коня й роззирнулася довкола. Далі пустила його вчвал. Він помчав, немов відпущена пружина, прискорився на пологому схилі, підіймаючи мене в ритмі свого кроку — стрімкого й красивого, наближеного до польоту.

У свої чотирнадцять я допомогла йому народитися. Якраз тоді приїхала додому на канікули. Спостерігаючи за Кокеткою, раділа, що можу бути присутньою під час цієї події. Після жахливого народження Аполлона й набігу мурах сіафу Кокетка вже кілька років приносила здорових лошат, але я все одно не хотіла залишати її ні на хвилину й останні кілька тижнів спала в її загорожі. Коли нарешті лошатко вийшло, я руками розірвала гладенький прозорий міхур та обережно, підтримуючи його за маленькі витончені ніжки, поклала в пухкеньке солом'яне ліжечко. Я стримувала радісне тремтіння й відчувала величезну полегкість. Уперше сама була акушеркою, до того ж обійшлося без пригод. Батько довіряв мені й не приходив до стайні аж до світанку, поки я тримала в руках Пегаса — теплий вологий клубочок із худенькими зігнутими колінцями.

— Ти чудово впоралася, — сказав батько, коли нарешті став на порозі стайні. Здавалося, він розумів, що навіть запилюжений кінчик його черевика, який стане на долівку стайні, здатен зменшити значущість моєї справи.

— Ти допомогла йому народитися. Думаю, тепер він твій.

— Мій?

У мене ніколи не було власності, я роками залюбки доглядала, годувала, пестила батькових коней, дбала про них, навіть не замислюючись про те, кому вони належать. І ось тепер це чудове створіння належало мені — крихта батькової прихильності, якої я, навіть не здогадуючись про це, так відчайдушно жадала.

Ми з Пегасом закінчили пробіг і рушили додому довгим шляхом, що пролягав північною межею долини. Сусід нещодавно

розорав прилеглу ділянку, й тепер я її побачила. На тому місці, де раніше були відкриті землі та незаймане пустище, прямісінько, немов сірники, стояли кілки для огорожі.

Я поїхала вздовж них і незабаром побачила широкогрудого фермера без капелюха з мотком дроту через плече. Він натягував дріт за допомогою молотка, кліщів та скоб, і м'язи на руках напружувалися, коли він прив'язував та закріплював його навколо кожного кілка. Його комір потемнів від поту. Фермер працював, поки ми з Пегасом не зупинилися за півтора метра від нього. Тоді він глянув на мене й усміхнувся.

— Ти толочиш моє пасовисько.

Я розуміла, що він жартує, — не було ще ніякого пасовиська, нічого ще тут не було, — але могла б побитися об заклад, що одного дня воно *буде,* й це буде дивовижно. Такий висновок можна було зробити вже з того, як він міцно встановлював кілки.

— Не можу повірити, що те — он там — ваш будинок, — сказала я.

Сусід зробив своє житло більш міським, ніж це припускалося для життя в чагарях, — із ґонтовим дахом замість солом'яного та зі справжніми скляними вікнами.

— Еге ж, нічого спільного з маєтком твого батька.

Отже, він уже здогадався, хто я. Притулив руку до лоба, щоб прикритися від сонця, й знову скоса глянув на мене.

— Я познайомився з твоїм батьком кілька років тому, коли лежав отут, недалечко, разом із добровольцями з Мадрасу[18].

— З пораненням?

— З дизентерією, як і вся моя чота. Від цієї хвороби померло безліч чоловіків.

— Звучить жахливо.

— Так воно й було.

У його вимові ледь відчувався шотландський акцент.

— Але було й кілька приємних моментів. Одного дня дехто пішов на полювання у долину Ронґаї, а там була ти. І з тобою був гарний місцевий хлопчик. Ви вдвох стріляли по мішенях.

Він усміхнувся, блиснув красивими рівними зубами.

— Ти мене, певно, вже не пам'ятаєш.

Я уважно придивилася до його обличчя, спробувала знайти щось знайоме: квадратна щелепа, вольове підборіддя, волошкові очі.

— Вибачте, — нарешті зізналась я. — Навколо тоді було так багато солдатів.

— А ти виросла.

— Батько каже, що я, напевно, ніколи не перестану рости. Я вже вища за нього.

Він усміхався й далі дивився на мене так, що це змусило замислитися: чи не повинна я ще щось сказати чи зробити. Я не могла собі уявити, що саме. Все, що я знала про чоловіків поза життям на фермі й роботою, — це палкі думки, які збивають з пантелику. Вони останнім часом приходили пізно вночі: думки про те, щоб до мене доторкнулись або щоб мене взяли. Від цього палали щоки, навіть коли я залишалася в своїй хатині на самоті.

— Що ж, було приємно побачитися з тобою.

Він потягнувся до мотка з дротом, але так само дивився мені у вічі.

— Щасти вам, — сказала я і підштовхнула Пегаса ліктем, задоволена тим, що залишаю сусіда з його кілками й повертатимуся додому з сонцем за спиною, а не лицем до сліпучого світла.

— Сьогодні я зустріла нашого нового сусіда, — повідомила я під час вечері, відрізуючи кінчиком ножа шматочок м'яса газелі Томсона.

— А, Пурвеса, — кивнув батько. — Він уже багато чого зробив на своїй землі.

— Це той екс-капітан, про якого ти мені говорив, Чарльзе? — озвалася Емма зі свого кінця столу. — Він симпатичний парубок. Я бачила його в місті.

— Він дуже працьовитий, ось що я скажу.

— А що ти про нього думаєш, Берил?

Я знизала плечима.

— Думаю, що він так собі.

— Від тебе не убуде, якщо навчатимешся спілкування, — завела вона старої пісні. — Чи знаєш *ще когось* твого віку?

— Мого віку? Та йому десь із тридцять!

— Життя на фермі змінить твою думку. Гадаєш, що вічно залишатимешся молодою та привабливою і матимеш багатий вибір? На жаль, це зовсім не так.

— Еммо, їй лише шістнадцять, — заступився батько. — В неї ще багато часу.

— Це тобі так здається. І тримаючи її тут без товариства, ми нічим дівчині не допомагаємо. Школа нічого не змінила, тим паче, що пробула вона там недовго. Дівчинка така само дика й не вміє підтримувати розмову.

— Чому ми говоримо про манери й товариство, коли існують справжні проблеми, які треба розв'язувати?

— Колись ти *захочеш* привернути до себе увагу чоловіка, — Емма багатозначно глянула на мене. — І ми з твоїм батьком повинні підготувати тебе до цього.

— Емма вважає, що слід влаштувати прийом на відзнаку твого виходу у світ, — пояснив батько й погладив долонею грубе дно свого кухля для скотчу.

— Ви, мабуть, жартуєте. Виходу *куди?*

— Ти чудово розумієш, що так належить, Берил. Навіть тут. Бути в товаристві й навчатися люб'язності — це дуже важливо. Зараз ти можеш так не думати, але згодом усе збагнеш.

— Я й тут маю з ким спілкуватись, — я подумала про Буллера й наших коней.

— Це лише один вечір, Берил.

— І нова сукня, — докинула Емма, ніби це могло мене переконати.

— Ми про все домовилися в готелі, — відрубав батько таким тоном, що я зрозуміла: це вирішено вже давно.

10

Поки я мучилася в школі, Найробі зростав химерними стрибками. Нині вже десять тисяч осіб убого тулилися в халупах край рівнини Аті. Тут галасував барвистий базар, блищали на сонці вкриті бляхою дахи крамниць і громадських будівель. Навіть такі уламки цивілізації здавалися тут дивом. Місто утворилося випадково, 1899 року, під час прокладання залізничної лінії Уганди, яка проходила від Момбаса до озера Вікторія. Спочатку звели хисткі споруди для пунктів управління, за ними з'явилася жерстяна халупа, яку робітники охрестили «Клубом залізничної станції», а далі до неї приліпилися нові халупи й намети. Коли нарешті залізницю проклали, тут почало розростатися місто.

Але навіть тоді ніхто не здогадувався, наскільки важливою стане залізнична лінія для Британської імперії та для всього континенту загалом. Будівництво дороги недешево коштувало, а підтримувати її було ще дорожче. Колоніальні чиновники розробили план залучення білих поселенців до цього регіону — почали пропонувати землю за безцінь. Відставні солдати на кшталт мого батька та Ді отримували додаткові ділянки як частину пенсії. Саме так розрослася колонія: людина до людини, ферма до ферми. І Найробі став її неспокійним серцем.

На 1919 рік у місті були Будинок уряду з бальною залою, що стояв на головному пагорбі Найробі, три непогані готелі й іподром. Щоб дістатися міста, потрібно було лише сісти на потяг та проїхати сто вісімдесят кілометрів запилюженим чагарником, пустищем із червоною землею та зарослим осокою болотом. Я провела цілий день у закіптюженій залізній буді, яка постійно хилиталася, й опинилась в орендованій кімнаті готелю «Нью-Стенлі», вбрана в бежеву сукню.

Сукня, ймовірно, була дуже гарна. Емма сама обрала її, тому стверджувала, що вона чудова, але від жорсткого високого мережива на шиї в мене почався висип, якого не можна було чухати. На голові я мала вінок із троянд — кільце зі щільно зшитих жовто-рожевих бутонів. Я роздивлялася все це в дзеркалі й не була впевнена, що це і є той самий належний вигляд, якого мені бажала Емма.

— Як я тобі, якщо чесно? — запитала я в Дос, яка стояла в мене за спиною в самій комбінації та витягувала шпильки зі свого підстриженого каштанового волосся.

— Ти красуня, але припини чухатися. Всі подумають, що в

тебе блохи.

Дос ще вчилася — тепер у школі міс Секомбе, — і в нас більше не було нічого спільного. Вона була пухкенька, мала темне волосся й здавалася крихітною у своїй блакитній мереживній сукні, зате вміла підтримати бесіду, зналася на всіляких люб'язностях і добре почувалася серед людей. Мені ж, худій мов тичка, на голову вищій за Дос навіть у взутті на пласкій підошві, набагато краще було розмовляти з кіньми та собаками, ніж із людьми. Хоч ми були однолітками, та виявилися абсолютно протилежними що за зовнішністю, що за манерами, тож, очевидячки, не годилися одна одній за подруг. Але я й тепер любила Дос та раділа, що вона зараз поряд.

Рівно о десятій вечора, згідно з дурнуватим британським звичаєм, я стояла на сходах, стискаючи батькову руку. Я звикла бачити його в запилюжених хакі й корковому шоломі, але те, як природно сидів на ньому темний фрак із білим нагрудником, нагадало мені про його колишнє життя в Англії. Там мене офіційно відрекомендували би при королівському дворі, я б мусила глибоко схилилась у реверансі поряд із іншими родовитими дівчатами в перлах, рукавичках та зі страусовим пір'ям у волоссі. У цій же далекій колонії, де імперію символізували прапор, назва й зрідка побожний спів «Боже, бережи Короля», від якого в усіх на очі наверталися сльози, — мене вивели в бальну залу готелю, повну скотарів, колишніх військових та африканерів[19], причепурених і вже напідпитку. Оркестр із п'яти музик заграв жваву мелодію пісні «Якби ти була єдиною дівчиною в світі», натякаючи на те, що нам із батьком слід почати перший танок.

— Я ступатиму тобі на ноги, — попередила я.

— Можеш уже починати. Я не кривитимусь і не вижену тебе із зали.

Батько чудово танцював, і я робила все можливе, щоб не відставати: зосередилася на його темно-сірому вовняному фракові, який трішки пахнув кедровою скринею, з якої його вчора дістали. Щоб не бути вищою за батька, мені доводилося горбитися — і через це почуватися ще гіршою незграбою.

— Знаєш, батькові при народженні дитини не вручають підручника з виховання, — сказав він, коли оркестр заграв ледь повільніше. — Я ніколи не знав, що треба робити, але, так чи інакше, ти стала гарною дівчиною.

Перш ніж я зрозуміла, що сказав батько, він відступив на крок і передав мою праву руку лордові Деламеру.

— От дивлюсь я на тебе, Берил: ти гарненька, як та кобилка, — похвалив Ді.

Він повернувся з війни постарілим на десять років. Під очима залягли глибокі зморшки, через страшну пропасницю він втратив майже все волосся, та все-таки залишився живий. Тепер я рідко з ним бачилася. Йому, як і раніше, належав «Екватор Ранч», але через нову справу, пов'язану зі скотарством, він перемістився на крейдяні береги озера Ельментейта, на південний схід від нашої ферми.

— От якби тут була Флоренс, — сказав він мені, повертаючись через плече, — вона б тобою дуже пишалася.

Я відчула різкий поштовх у грудях — з такою ніжністю він вимовив ім'я дружини, — й відповіла, що постійно думаю про неї.

— Це несправедливо, що її більше нема.

— Страшна несправедливість.

І він поцілував мене в щоку, перш ніж легко передати наступному танцюристові.

Мені знадобилося кілька танців, щоб отямитись, але хлопці, які зі мною танцювали, здавалося, нічого не помічали або не хотіли помічати. Годину або й більше я кружляла серед теплих виголених облич, дужих, іноді вологих рук, вправних і незграбних танцюристів. Скуштувала шампанського, коли зазвучала млосна пісня, яку я добре знала, але не співала:

У райському саду, де лише ми з тобою,
Де щойно зі щастям зустрілись обоє,
Я б вік промовляв тобі ніжні слова,
І очі, і руки твої там творили б дива.
І була б ти єдиною в цілому світі.

А потім з'явився Джок — Пурвес, як назвав його батько. Тепер, лице в лице зі мною, він здавався набагато охайнішим і вродливішим, ніж тоді біля огорожі. Коли ми почали танцювати, я відчула запах порошку для гоління та джину, й хоча не мала жодного досвіду спілкування й флірту з чоловіками, з погляду Дос, повз столик якої ми пролітали в танці, зрозуміла, що настав час його завойовувати.

У місті було багато таких як Джок — демобілізованих солдатів, що отримали право на поселення та купили тут землю, намагаючись знайти себе в іншій сфері, але мало хто міг похвалитися вродою. У дужого навіть з вигляду Джока природа все окреслила надто виразно: плечі, щелепу, підборіддя. Я думала, що саме такий вигляд має бути в людини, якщо її, мов ділянку землі перед засіванням, рівномірно розкреслити.

— Ваш паркан ще стоїть? — спитала я.

— А чому б він мав не стояти?

— З багатьох причин, — засміялась я, — почнімо хоча б зі слонів-мародерів.

— По-твоєму, я смішний?

— Ні, — вимовила я трохи тихіше.

— Думаєш, я з тих людей, які приїжджають до Африки, щоб тут будувати паркани? Ти так про мене думаєш?

— Що я можу знати? — кинула я. — Мені лише шістнадцять.

— Ти не схожа на решту шістнадцятирічних.

Він лестив мені, та це було приємно. До того часу я випила вже три келихи шампанського, і все тепер здавалося чудовим: і чорний піджак Джока під моєю рукою, і оркестр у ніші навпроти бару. Туба виблискувала золотом, а музикант, здавалося, мені підморгував. А потім я побачила інших дівчат, які танцювали в шовкових сукнях і з гарденіями у волоссі.

— Звідки з'явилися всі ці дівчата? Я ніколи не бачила навіть половини з них.

Джок озирнувся.

— Ти всіх затьмарюєш.

На фермі для флірту нагод не траплялося. І я не знала, як продовжити таку розмову, тож і сказала, що думала, не дбаючи про те, щоб не здатися невпевненою в собі.

— Емма каже, що я не вмію фарбуватися.

— Усі ці рум'янки та пудра у свій час змиваються. Отже, може й краще, що ти ними не користуєшся.

Ми секунд із тридцять танцювали мовчки, а потім він сказав:

— У всякому разі, ці міські дівчата всі однакові. Я б краще одружився з тобою.

— Що? — видихнула я, заскочена зненацька.

Він широко усміхнувся, показав свої гарні блискучі квадратні зуби.

— Ти *вже зараз у* білій сукні.

— О, — вимовила я та відкинулася на його руки, відчуваючи, що п'янію і голова йде обертом.

Деякий час потому я присіла за один із накритих скатертинами столиків, щоб трохи відпочити біля Дос. Вона підпирала однією рукою підборіддя, а в другій тримала спінений джин із тоніком.

— Він красунчик, — сказала Дос.

— Тоді потанцюй з ним. Він мене дратує.

— Він глянув на мене лише раз, я йому не подобаюся.

— Звідки ти взяла?

Вона розсміялася.

— Справді, Берил, ти така дурепа.

— А *чого б* я мала бути розумною? — визвірилась я до неї. — У будь-якому разі, все це безглуздо. З половини хлопців струмками лився піт, інші дивилися мені за плече, ніби мене тут немає. Ну принаймні ті, яким не бракувало зросту.

— Мені шкода, — її голос пом'якшав. — Я просто дражнилася. Ти навчишся.

Я скривила лице й смикнула комір своєї сукні.

— Хочеш покурити?

— Ти йди. Це може бути моїм єдиним шансом отримати дещицю чоловічої уваги.

— У тебе чудовий вигляд.

Вона усміхнулася.

— Буде ще кращий, коли ти вийдеш із зали.

Надворі стояла темінь, яка буває лише в Африці. Я глибоко вдихнула ці запахи пилу та евкаліпта й відступила від різкого світла, що лилося з веранди. Аби створити видимість благоустрою, в невеличкому парку через дорогу пунктиром висадили карликові евкаліпти, а доріжку посипали гладенькими дрібними грудочками глини, схожими на кондитерську цукрову присипку. Так жителі Найробі намагалися додати своєму місту цивілізованого вигляду, але відразу за ним позаду простягалася величезна пустеля, здавалося, ладна поглинути нас разом із усім, створеним людьми. Мені в Африці найбільше подобалося саме це, і я сподівалася, що сюди ніколи не прийдуть будь-які зміни. Я пройшла доріжкою раз і вдруге, поки відчула на собі чийсь погляд; це викликало свербіння в спині, але не таке, як від сукні, а навіть приємне.

— Ви схожі на Діану, — мене злякала ця надто виразна англійська вимова, і я рвучко озирнулася.

На вулиці стояв чоловік у білому піджаку, який ідеально сидів на його статурі, й у таких само брюках; його костюм, здавалося, випромінював місячне світло.

— Перепрошую?

— Діана-мисливиця, — пояснив він. — З романської міфології.

Я зрозуміла, що він п'яний, але його слова все одно були приємними. У витягнутій руці чоловік тримав велику пляшку, в якій хлюпалося вино. Він усміхнувся, і його обличчя в півмороку здалося дуже вродливим.

— Я Фінч Гаттон... чи, якщо бажаєте, Вірбіус[20].

— Знову міфологія?

— Авжеж.

Чоловік нахилив голову та знову пильно глянув на мене. Він

був вищим за мене, а такі тут траплялися не на кожному кроці.

— У вас такий вигляд, мовби щойно з вечірки.

— І у вас. Он та — на мою честь, — я кивнула в бік готелю.

— Заручини?

Я засміялася.

— Усього-на-всього перший вихід у світ.

— Чудово. Ніколи не одружуйтеся. Діани, як правило, незаміжні.

Він підійшов трохи ближче, і я змогла краще розгледіти його обличчя, затінене темним капелюхом-казанком. Великі очі з важкими повіками, виразні вилиці та гострий витончений ніс.

— Отже, почуваєтеся готовою вступити до світського товариства? — знову всміхнувся він.

— Не впевнена. Чи може хтось сказати, коли саме він став дорослим?

Із-за рогу готелю вийшов чоловік і рішуче рушив до нас. Він також мав статуру принца, а ще — густі, гарно зачесані вуса. Був без капелюха, я помітила, що волосся в нього доволі ріденьке.

— Денісе, нарешті, — театрально зітхнув він. — Мені довелося влаштувати справжню гонитву за тобою.

Лише по тому чоловік низько мені вклонився, і я це сприйняла як жарт.

— Берклі Коул до ваших послуг.

— Берил Клаттербак.

— Дочка Клатта? — він уважніше придивився на мене. — Так, тепер бачу схожість. Я знаю вашого батька завдяки перегонам. Здається, ніхто краще за нього не знається на конях.

— Ми з міс Клаттербак говорили про небезпеки шлюбу.

— Денісе, ти п'яний, — пирхнув Берклі та повернувся до мене. — Не дозволяйте йому вас лякати.

— Я нітрохи не налякана.

— Бачиш? — сказав Деніс, перехилив пляшку, ковтнув вина й долонею витер краплі з підборіддя.

— Ви колись бачили такі зірки? Не повірю, що бачили. Ніде більше в світі таких нема.

Небо над нашими головами справді мінилося розсипаними діамантами. Здавалося, деякі зірки готові стрибнути просто мені на плечі. Хоч я більше ніде не була, й без того подумки погодилася з Денісом, що вони справді тут найкращі в світі. Ми познайомилися мить тому, але щось у цьому чоловікові змушувало мене вірити всім його словам.

— Знаєте щось із Кітса? — по нетривалій паузі поцікавився Деніс, помітив моє збентеження й додав: — Це поет.

— О, я не знаю жодного вірша.

— Берклі, прочитай нам щось про зірки.

— Кгм.. — замислився Берклі. — Як щодо Шеллі?

Огорнися у мантію з зір!
Волоссям укрий очі Дня;
До знемоги цілуй її,
Всіх у місті, на морі й на суші
Зачаруєш ти опієм сну...

— До знемоги цілуй її, — повторив Деніс. — Здається, це найкращий рядок, і Берклі чудово його продекламував.

— Дивовижно.

Іноді батько біля багаття читав мені класику, але це було схоже на навчання в школі. Щойно почутий вірш хотілося співати — він нагадував про ті години, які я проводила наодинці зі своїми думками серед нашої дикої природи. Він водночас був і піснею, і моїми самотніми думками.

Поки слова Шеллі висіли в повітрі, Деніс почав читати щось інше, тихо, мовби лише для себе:

Ось він, твій час, о Душе,
твій вільний політ у безслів'я.
У далеч від книг, від мистецтв день утік,
і урок залишився не вивченим.
Тож підводься, мовчи і плекай думки,
Ті, що любиш найбільше —
Про ніч, сон, смерть і зірки.

Він читав дуже природно, без будь-яких зусиль. Такого неможливо навчитися, хоч як намагайся. Навіть я розуміла це й почувалася цілковитою нікчемою.

— Це знову Шеллі?

— Насправді, це Вітмен, — усміхнувся він.

— Мені має бути соромно, що я ніколи про нього не чула? Я вам казала, що зовсім не знаюся на поезії.

— Це дуже легко виправити, варто лише захотіти. Просто читайте щодня по одному віршу.

— Все одно що хінін від малярії, — докинув Берклі. — І трохи непоганого шампанського також не завадить. Я нічого не знаю про Африку, але без шампанського тут просто ніяк.

Деніс ледь підняв капелюха в мій бік, і без будь-яких подальших церемоній двоє чоловіків рушили донизу вулицею, звернули за ріг і зникли. Можливо, подалися на іншу вечірку або

сіли на білих коней та помчали до зачарованого палацу. Зараз я б повірила і в летючий килим чи в будь-яку іншу казкову нісенітницю. Вони були такими незвичайними й так незвичайно зникли.

— Ти що, п'яна? — спитала Емма, коли я повернулася до зали.

— Можливо.

Вона гірко стиснула губи та відійшла, щойно побачила, як Джок прямує до мене.

— Я тебе скрізь шукав, — він узяв мене за руку.

Я мовчки потягнулася до келиха шампанського, який він тримав у руці, й залпом осушила його. Жест був театральним, напевне, тому що рядки віршів досі кружляли в моїй голові, мов ті зірки в небі. В уяві я й тепер ще бачила двох вишуканих кавалерів у білих костюмах серед жалюгідного парку напівдикого міста; я раптом відчула, що світ значно ширший, ніж я можу собі уявити, й що в ньому зі мною може статися ще багато прекрасного й дивовижного. Такого, що може змінити моє життя назавжди. Дещо подібне вже відбувалося, хоча, напевне, я ще не в змозі була цього усвідомити. Ніби передчуття прийдешніх змін хвилювало мене так само, як і шипіння шампанського на кінчику язика. Шампанського, «без якого тут просто ніяк», — сказав Берклі Коул.

— Давайте візьмемо ще трохи, — звернулась я до Джока й узяла порожній келих.

Коли ми рушили до бару, я запитала в нього:

— А ви знаєте якісь вірші?

11

Кілька тижнів по тому ми з батьком зустрічали потяг із Найробі на станції «Кампі я Мото», що стояла на схилі, нижче від нашої ферми. Локомотив зупинився, й далі важко дихаючи, ніби маленький дракон після бою. Він викидав позад себе клуби диму, і чисте небо мовби вкривалося кіптявою. Півдесятка чоловіків у закіптюжених вантажних вагонах ладнали пандус із дощок. Шість наших коней — серед яких були Кем, Бар Ван та мій Пегас — поверталися з міста переможцями «Кінного клубу». Кем отримав кубок та грошовий приз у сто фунтів, але зараз, коли ми стояли на платформі та чекали на Емму з автомобілем, батько не поспішав хвалитися нашим виграшем. Хотів поговорити про Джока.

— Як він тобі, загалом? Подобається? — запитав батько й глянув угору, на пагорб, залитий сонцем.

— Думаю, він нічого собі чолов'яга, з фермою впорається. Батько якусь мить покусав кутик нижньої губи.

— Звісно, впорається.

А потім додав:

— У нього серйозні наміри щодо тебе.

— Ти про що, тату? — я різко розвернулася до нього. — Ми щойно познайомилися.

Батько криво посміхнувся.

— Не думаю, що це завада для шлюбу.

— Чому всі так прагнуть знайти мені чоловіка? Я ще занадто молода.

— Не така вже й молода. Багато дівчат твого віку роками мріють про чоловіка та власну сім'ю. Колись і тобі забажається, щоб про тебе хтось піклувався, чи не так?

— Але навіщо? У нас і так все гаразд.

Перш ніж батько встиг ще щось сказати, з-за пагорба, розсікаючи повітря, з'явився наш слабенький «Клаксон». Почулося його гудіння на низькій металевій ноті. Авто наблизилося, і я побачила за кермом Емму, що підстрибувала на жорсткому шкіряному сидінні. Біля нас вона приглушила мотор.

— Де твій капелюшок, Берил? На такому сонці вся вкриєшся веснянками.

Я не розуміла, чому радощі від успіхів у Найробі так швидко згасли вдома, але того дня за вечерею батько був мовчазним і очужілим, а Еммі не подобався суп. Це був ріденький бульйон із

палтусом[21], картоплею та маленькими кружальцями цибулі-порею.

— Рибу зіпсовано. Правда, Чарльзе?

Вона відсунула свою миску та підвищила голос, щоб покликати слугу Камото. Коли той з'явився у своєму білому халаті й маленькій червоній фесці[22], Емма наказала забрати все назад.

— І що ми їстимемо? Хліб із маслом?

Батько махнув збентеженому Камото, щоб вийшов.

— Облиш, Еммо.

— Невже *зараз* тобі не все одно, що я роблю? Сміх та й годі, — надто голосно вигукнула вона.

— Що відбувається? — нарешті я наважилась запитати.

У батька був змучений вигляд. Він знову попросив Камото, який намагався прибрати зі столу, залишити нас, і, коли хлопчина подякував і вислизнув, мені захотілося до нього приєднатись. Я не хотіла чути того, що вони збиралися мені сказати.

— Річ у тій клятій рупії, — нарешті сказав батько, болісно стискаючи руки. — Вчора, коли я лягав спати, у мене було п'ять тисяч, а сьогодні вже п'ятсот, під вісім відсотків. Цього разу мені не виборсатися.

— Він найнявся тренером у Кейптауні, — холодно промовила Емма. — Фермі кінець.

— Що?

Я відчула, що земля вислизає з-під ніг.

— Фермерство — це ризикова справа, Берил. І завжди таким було.

— А Кейптаун — не ризикована справа?

Я струснула головою, не в змозі збагнути, що відбувається.

— Там люблять коней. Я почну там нове життя, і можливо, зміни будуть на краще.

— На краще, — мляво повторила я.

Тієї ночі я, приголомшена, лежала у своїй кімнаті при тьмяному світлі. Тіні, зітхаючи, плазували моїм ліжком, на стовпчиках якого досі висіли разки намиста й торбинки з кістками тварин, що вже пересохли й стали схожими на пір'я. Зі мною коїлося щось подібне до запаморочення, коли я уявляла, як швидко може змінитися все моє життя. Наші стайні досі були повні коней, і справи йшли добре — у нас було вісімдесят чотири незрівнянних жеребців, які принесли батькові блискучу репутацію та чималі виграші. Вранці, після звичного дзвону в стайні, всі прокинуться, як і раніше. Млин молотиме, коні галопуватимуть, гулятимуть пасовиськом і шурхотітимуть сіном у своїх загородах

— але насправді всього цього більше не існуватиме. Ми жили на фермі-привиді.

12

Коли місяць піднявся над камфорними деревами біля моєї хатини, у відчинені вікна полилося світло, забарвило в жовте верхні краї полиць і шухляд. Я швидко надягла штани, кофту, взула мокасини та вийшла в суху прохолодну ніч. Як і щоразу в повню, на вершечку високого насипу, що край далекого лісу, відбувався нґома — танок дівчат і парубків народу кікуйю. Я подалася туди; Буллер біг слідом. Я дослухалася до таємничого шурхотіння й думала про батька.

Того вечора, після розмови за столом, я знайшла його в кабінеті, заваленого паперами. Батько складав списки можливих покупців наших коней. Навколо його карих очей залягли нові зморшки.

— Емма поїде з тобою до Кейптауна? — запитала я.

— Звичайно.

— А я?

— Якщо хочеш.

Спина в мене захолола.

— Я можу зробити щось інше?

— Думаю, можеш залишитися тут і стати дружиною фермера.

— Одружитися з Джоком? — вирвалося в мене.

— Вочевидь, він збирається тут оселитися й хоче, щоб ти була з ним.

— Але мені всього шістнадцять.

— Ну що ж, — батько знизав плечима, — тебе ніхто не примушує. Якщо хочеш, поїдемо з нами, почнемо все спочатку, працюючи на інших.

Він знову схилився над своїми паперами, а мені залишалося вивчати його потилицю — волосся на тім'ї почало рідшати, крізь нього проглядала беззахисна блідо-рожева шкіра. Невже я справді почула якесь вагання в батьковому голосі? Він сказав, що вибір за мною, але щось у його тоні мовби м'яко відштовхувало мене від думки про Кейптаун.

— Емма не хоче, щоб я їхала?

Він підняв обличчя, глянув роздратовано, зашарудів паперами.

— Скажу відверто, Берил, у мене зараз надто багато клопоту. Тебе це жодним чином не стосується.

Я пішла до себе, але ніяк не могла заснути або навіть просто подумати про щось інше. Можливо, складні батькові проблеми справді жодним чином не були пов'язані зі мною, але вони

перевертали моє життя, змушували наодинці приймати власні складні рішення, про які я досі й подумати не могла.

Я почула нґома, ще коли наближалася до середини крутого схилу. Від ударів у барабани повітря навколо вібрувало, а звуки розліталися просто в мене з-під ніг, ніби під схилом дужі велетні прокладали тунелі відразу в кількох напрямках. Над хребтом спочатку здіймалася цівка диму, а потім високі язики полум'я, з якими злітали до неба червоні жарини. Нарешті я опинилася на пласкій галявині й побачила захоплених власними рухами танцюристів та коло глядачів, замалих або застарих, щоб приєднатися до танцю. Посеред витоптаного круглого майданчика палало багаття; воно теж танцювало, викидаючи з себе духмяні клуби диму й змальовуючи чаклунські візерунки своїми відблисками на ногах, руках та обличчях. Гладко виголені голови дівчат прикрашали низки намистин. І безліч таких разків намиста, зібраних у довгі ланцюжки, звисали зі щільних шкіряних пов'язок на їхньому одязі. Дівчата були майже одного зі мною віку, але це вбрання робило їх старшими, здавалося, вони знають щось таке, чого я не знаю і, можливо, ніколи не знатиму.

Деякі парубки були обперезані довгими білими шкірами сервалів[23], закріпленими на ремінцях навколо талії. Коли шкіри хиталися під сідницями танцюристів — хутро сяяло, мов живе, а потім звивалося вздовж стегон у ритмі танцювальних рухів. Вождь племені з піднятим до неба обличчям час від часу хрипко каркав, і цей звук відлунював мовби зусібіч. Чоловіки гукали слідом за ним, жінки їм відповідали — поклик і відповідь. Луна без кінця повторюваного на одній високій ноті звуку розривала повітря й линула до неба. У цівках поту відбивалося світло й вібрація барабанів. Я задихала частіше. Приспів дедалі швидшав, ніби магічне колесо набирало обертів, і мені здавалося, що серце ось-ось вискочить із грудей. І тієї миті, коли пісня сягнула найвищої напруги, я глянула в яскраве коло танцюристів і побачила там Кібії.

Коли ми були малі, то завжди разом ходили дивитися на ці нґома, допізна спостерігали за танцями, а потім поверталися додому лісом. Кібії переконував мене, що танцюристам слід бути більш граціозними, бо танцям бракує пристрасті. Тепер ми рідко зустрічалися, і я не можу згадати, коли востаннє нам було так добре разом, як колись. Тепер світло від багаття впало на його обличчя, і я побачила, наскільки він подорослішав та змінився. Замість свого звичайного вбрання, він був у святковому шука, пов'язаному високо на лівому плечі, зібганому в фалди на талії та закріпленому поясом із намистинами. Навколо кісточок він

пов'язав чорні й білі смужки мавпячого хутра, а на шию почепив вигнутий левовий кіготь. Я дивилася на Кібії збоку, бачила його профіль — такий само шляхетний, як і раніше, але тепер він ще й був мужнім. Нарешті він повернувся в мій бік. Його чорні очі над язиками полум'я зустрілися з моїми очима, й серце в мене тьохнуло. Він став мораном. Ось що змінилося — він став чоловіком.

Я відчула біль і позадкувала від кола танцюристів. Ми довго не спілкувалися, але я досі ще не могла повірити, що Кібії міг перетнути знаменну межу свого життя й не сказати мені про це. Я озирнулася в пошуках Буллера, щоб якомога швидше піти звідси, але пса ніде не було видно. Я не могла шукати його, мені потрібно було мерщій утікати. Проте, коли я вже добігала до краю хребта й збиралася сторчголов котитися схилом, раптом почула голос Кібії, який кликав мене. Світло від місяця падало в плетиво чагарників, у яких втопали мої ноги. Навіть якби я бігла щодуху, юнак все одно легко наздогнав би мене. Я це зрозуміла й зупинилася.

— Кажуть, що твій батько їде з Нджоро, — сказав Кібії, коли порівнявся зі мною. — Це правда?

Я кивнула.

— До Кейптауна.

Я посоромилася розповісти про ганебну халепу з грішми.

— Я чув, що там багато гарних коней. Так розказують.

— Ти став мораном, — я спробувала змінити тему. — В тебе чудовий вигляд.

У світлі місяця я побачила гордощі на його обличчі, але було й ще щось. Я зрозуміла, що він не знає, як тепер поводитися зі мною.

— Що робитимеш тепер? — спитав він.

— Поки не знаю. Мені пропонують вийти заміж.

Я думала, що він буде здивований або ще хоч якось відреагує, але Кібії лише знизав плечима, мовляв, «ну звісно», а далі пролунало те, що я раніше тут часто чувала: «Нове — це добре, хоча й боляче».

— А ти вже готовий до шлюбу? — виклично спитала я, бо мене дратувала ця зверхня впевненість у його голосі. Начебто він вже розгадав усі частини головокрутки, яка постала в моєму житті.

Він знову знизав плечима. «Чому ж ні?» — крутилося у моїй голові.

— Спочатку я піду світами. Ндіто[24] в моєму селі не для мене.

— Світ великий. Ти вже знаєш, куди підеш?

— Батько розповідав про багато місць, у яких побував, — на півночі до Кітале, на півдні до Аруша та до схилів Доня Кенія. Можливо, я почну з тих місць, де він бував.

Останні кроки арап Маїна зробив далеко звідси. Я підозрювала, що Кібії також думав і про те місце, хоча й не називав його.

— Ти досі збираєшся шукати того солдата, який убив арапа Маїну?

— Можливо, знайду, — сказав він. — Або, може, зрозумію різницю між мріями хлопчика й чоловіка.

Він мить помовчав і додав:

— Коли я одружуся, мій батько житиме в моїх синах.

Він говорив так просто, так упевнено, що мені захотілося кинути йому виклик або змусити замовкнути. І я сказала:

— Чоловік, який хоче одружитися зі мною, дуже багатий і сильний. Він побудував свій дім за три дні і живе недалеко звідси.

— Справжній будинок чи хатину? — поцікавився хлопець.

— Справжній будинок із ґонтовим дахом на два скати й зі скляними вікнами.

Якусь мить Кібії мовчав, і я була впевнена, що нарешті справила на нього враження.

— За три дні, — зрештою мовив він. — Нерозумно так поспішати. Такий будинок довго не простоїть.

— Ти ж його не бачив, — я роздратовано підвищила голос.

— Ну то й що?

— Я попрошу його збудувати ще один, спеціально для тебе, та попрацювати над ним довше.

Юнак відвернувся, й це означало, що розмову скінчено, але все-таки кинув через плече:

— Ти маєш знати моє нове ім'я. Тепер я — арап Рута.

Цілу дорогу додому я відчувала різкий пекучий біль та прокручувала в думках різні гострі слівця, якими могла вколоти його; слова, які б його вразили й змусили відчувати себе таким само пригніченим і зломленим, якою зараз почувалась я. Арап Рута, авжеж. Я знала його з тих часів, коли він був заввишки як чагарникова свиня, й тепер після однієї церемонії хлопчисько відразу став досвідченим і мудрим? За допомогою гострого ножа та випитої чаші загуслої бичачої крові?

Усі ці думки роїлися в голові на тлі однієї-єдиної, головної: якби Рута помітив, наскільки я налякана майбутніми змінами, то умерла б на місці.

Але я була не *просто налякана,* мене опанувало сум'яття. Кейптаун здавався страшенно далеким. Батько там буде завжди

заклопотаним, з усіх сил старатиметься сподобатися новим власникам і старшим у стайні. Я б могла вчитись у нього, намагаючись не заважати, або приєднатися до Емми й облаштовувати побут. Це було простішим рішенням.

Англія — інша річ, але в тому разі, якби я була іншою дівчиною. Тоді могла б написати матері: чи не знайдеться в них із Дікі трохи місця для мене. Та Англія була ще більш віддаленою за Кейптаун і ще більш чужою; до того ж мати за стільки років не зробила ані найменшої спроби повернути мене. Звертатися до неї по допомогу — означало відчинити двері, за якими я тримала свій біль і свою кривду. Однак залишалися ще дверцята, прочинені Джоком.

Я нічого не знала про шлюб, і єдиним щасливим подружжям, яке мені довелося бачити, були Ді та леді Ді, — тепер теж далекі й невиразні спогади. Ферма й наші коні завжди здавалися моєю щасливою долею. Навіть не дозволяла собі мріяти про щось інше, але зараз усе це вислизало від мене, якоїсь миті я мала його втратити назавжди. Я ледь знала Джока й не розуміла, чому він обрав саме мене. Що він знав про мене, крім того, що я добре полюю? Йому подобався мій вигляд у бальній залі. Це все. Але одруження з ним означало б, що я можу залишитися тут — у Нджоро, бачити ті самі пагорби й ту саму безкраю далечінь, яка з них відкривається, жити звичним життям. Але чи не навигадував собі Джок, що закохався в мене? І чи зможу я закохатись у нього?

Усе навколо раптово спохмурніло. І найбільш несправедливим було те, що поки моє майбутнє летіло шкереберть, у Рути все складалося саме так, як він завжди мріяв. Десять років або й більше ми з ним намагалися перевершити одне одного, відчайдушно та безстрашно себе гартуючи. Це підготувало Руту до майбутніх випробувань, а значить, і мене теж. Звісно, маневри стали більш складними й ризикованими, але, якщо взятися до них із колишнім завзяттям, то можна так само впоратися. Я навчилася стрибати, бо стрибала, чи не так? Мені вистачило одного погляду на Руту, щоб зрозуміти: він більше не дитина. Значить, і я так само.

Наступного дня, після багатьох репетицій у своїй кімнаті, я вийшла до батька, щосили намагаючись здаватися впевненою в собі, та заявила, що маю намір залишитися у Нджоро.

— Добре, — кивнув він, склав пальці кубликом і пильно глянув на мене. — Гадаю, це найкраще рішення. Джок путящий парубок, роботи не боїться. Я знаю: він подбає про тебе.

— Я й сама здатна про себе подбати, — збрехала я і відчула, як пульсує кров у скронях. Мусила зробити паузу та заспокоїтися, перш ніж спитати: — Можна, щоб Пегас залишився зі мною?

— Ти чесно його заробила. Я не можу його забрати.

Батько підвівся, щоб налити собі випити. Торф'яний запах скотчу спалахом обпік мої ніздрі.

— Я теж хочу випити.

Батько глянув здивовано.

— Тоді тобі доведеться принести води.

Я похитала головою.

— Гаразд, — сказав він. — Думаю, це ти також заробила.

Він передав мені круглий важкий келих, і ми посиділи мовчки до заходу сонця. Я вже куштувала вино та шампанське, але цей напій не був схожим на них. Від нього я почувалася старшою.

— У нас був непоганий забіг? — запитав батько.

Я кивнула, не в змозі знайти слова для всього, що відчувала. Глянула у свій келих і дозволила скотчу розлитися вогнем усередині.

13

Щойно я дала Джокові згоду, все почало рухатися з неймовірною швидкістю. Одяг замовили, найняли священика, по всіх усюдах розіслали запрошення. Емма дуже добре уявляла мою весільну сукню — з гаптованого перлами атласу барви слонової кістки зі шлейфом, вишитими бантиками й квітами чортополоху, — і оскільки я не мала власних уподобань, то погодилася з її вибором. Були також квіти флердоранджу, довга фата з нінону й такі ніжні та вишукані черевички, що я не уявляла, як вони витримають на моїх ногах бодай день. Коли почали надходити подарунки — срібна таця для торта, кільця для серветок філігранної роботи, кришталева ваза у формі пуп'янка, різноманітні чеки, виписані на ім'я містера та місіс Пурвес, — то їх ретельно складали в одному кутку, а тим часом речі, що належали татові й Еммі, пакували в скрині та розставляли по інших кутках. У мене паморочилося в голові, коли бачила, як поступово тане ферма й водночас як незалежно від мене розпланувується моє майбутнє, але розуміла, що тут уже нічого не вдієш.

За кілька тижнів цієї метушні ми з Джоком провели наодинці лише якісь хвилини. В ті миті він міцно стискав мою руку та запевняв, що ми житимемо дуже щасливо. Розповідав про поліпшення й зміни, які збирається зробити на фермі. Про свої плани щодо нашого майбутнього. Про те, що розквіт нашої справи не за горами. Я покладалася на слова Джока, бо просто хотіла заспокоїтися. Чи не з нуля починався «Ґрін Гіллз» багато років тому? Наша нова ферма так само зросте й стане такою ж чудовою. Я мусила в це вірити навіть більше, ніж Джок.

— Яка ж *ти* швидка, — вигукнула Дос, коли я розповіла їй новини. — Коли ви бачилися з Джоком востаннє, наскільки я пам'ятаю, він тебе дратував.

— І досі трішки дратує, — зізналась я, — але я стараюся це приховувати.

— Не скажу, що в нас тут багатий вибір, — мовила вона. — Гадаю, одного дня я також стану дружиною фермера. Твій хоча б хвацький парубок.

— Отже, ти думаєш, це нормально, що я не шаленію від нього?

— Ще *будеш,* дурепо. Принаймні залишишся в рідних краях, і він дбатиме про тебе. Навіть якби твій батько не переїздив до

Кейптауна, він все одно не зміг би все життя тобою опікуватися, — усміхнулася Дос. — Мій татусь повторює мені це за кожної слушної нагоди.

Ми з Джоком одружилися в День усіх святих, спекотної жовтневої середи, за два тижні до мого сімнадцятиріччя. За законом у шлюб вступали з вісімнадцяти, але батько вирішив, що я вже достатньо доросла й мій час настав. До церкви він вів мене під руку, а я не зводила погляду з Джока, щосили себе стримуючи, мовби збиралася битися з ним. Коли нарешті дійшла до нього та до священика в білому плоєному комірці, серце почало шалено стукотіти. Навіть непокоїлася: чи не чують його всі, хто поряд. Мені здавалося, що тоді вони здогадаються: я не кохаю цього чоловіка. Але любов також мінлива, хіба не так усі кажуть? Адже ні матері моїй, ані Еммі ця любов не принесла великого щастя з моїм батьком. Можливо, поміркованість у цьому питанні якраз і гарантує фінал, щасливіший, ніж у них? Я сподівалася на це, тому схопила Джока за руку й набрала повітря, щоб відповісти «так» на довгу низку складних запитань священика й завершити словом «згодна».

Джок запросив у дружби свого приятеля з полку Королівських африканських стрільців — високого й підтягнутого капітана Лавендера зі світлими очима й золотавою хвилястою чуприною. Саме Лавендер відвіз нас до готелю «Норфолк» на жовтому Джоковому «Буґатті». Він мчав вулицями Найробі, й мене так підкидало на задньому шкіряному сидінні, що, напевне, мала набити собі синці об тверді стегна Джока. Це має означати, що він дуже міцний, казала я собі. Він навчить мене бути сильною і зможе підтримати, коли батько поїде. Я вчепилася в цю надію і не хотіла її відпускати, а тим часом ми вийшли з авто й почали підійматися високими дерев'яними сходами готелю. Всі усміхалися, а я в цій сукні з фатою здаля нагадувала торт — саме такий вигляд усе мало на фотографії в газеті, яка ілюструвала допис про подію.

Сотня гостей зібралася в обідній залі, прикрашеній з усією можливою для цих місць вишуканістю. На урочистості завітали місцеві фермери, які вже були солдатами й знову повернулися до сільського господарства. Був там і Ді в прикрашеному стрічками шоломі, з-під якого стирчали рештки його довгого жорсткого волосся. Шабля в піхвах при поясі забряжчала, коли він обернувся та спробував мене поцілувати. Ді подарував нам щедрий чек і сентиментально запевнив, що коли він мені знадобиться, то з'явиться в будь-який момент, варто лишень покликати. Його обіцянка зворушила мене й додала трохи впевненості, поки

тривав нудний церемоніал із переходами від гостя до гостя. Я ж бо мусила тримати в руках метри шовку, щоб не наступити на них і не спіткнутися.

Подавали неодмінний стейк із газелі Томсона під вершковим соусом разом із молодою картоплею та голівками цибулі-порею. Батько втридорога заплатив за шампанське, і щоразу, коли до мене підходили з тацею, я пила його, скільки могла. Під час танцю відчувала, що ноги німіють до кольок у п'ятах. Я ледь трималася на паркеті, поки мене вели Ді й кожен фермер, якому вдалося втекти від дружини. Нарешті черга дійшла до батька. Цього вечора він здавався надто жвавим, але із сумним обличчям. Навколо його рота прорізалися глибокі зморшки, очі здавалися втомленими, а погляд блукав десь далеко.

— Ти щаслива? — запитав він.

Я кивнула йому в плече й припала до нього міцніше.

Удосвіта Лавендер відвіз нас у «Мутанґа Кантрі Клаб». У квадратній кімнаті, освітленій одним кришталевим бра, втопало в синелі широке ліжко.

Звідтоді, як ми заручилися, у нас із Джоком не було й хвилини, щоб хоч трохи пізнати одне одного. Я відчула це зараз, коли побачила, як він займає собою мало не півкімнати. Напівпритомна, я не уявляла собі, як зможу лягти з ним у ліжко. Я зраділа, що така п'яна, коли Джок схопив мене за груди. Його язик, як і мій, кислий від вина, ковзнув мені до рота. Я намагалася прилаштуватися до нього й робити все можливе, аби пережити те, що відбудеться. Його гарячий рот припав до моєї шиї. Чоловічі руки ковзали моїм тілом то вгору, то вниз. Нарешті ми впали на ліжко, й тут почалося цілковите безглуздя: він намагався протиснутися між моїх ніг, довга вузька спідниця опиралась, а я силкувалася йому допомогти. І раптом розсміялася, та одразу зрозуміла: вчинила дурницю.

Що я знала про секс? Нічого, крім того, що бачила в наших оборах і чула від Кібії про нічні ігри дівчат і парубків кіпів. Звідки мені було знати, що потрібно робити та як поводитися? Але я збагнула: сталося щось не те. Джок був збуджений — я відчувала тугий вузол у його паху. Спершу він впирався мені в стегно, та раптом зник. Перш ніж я зрозуміла, що відбувається, чоловік відпустив мене й ліг на спину, затулив руками очі, ніби в кімнаті було сліпуче світло, а не півморок.

— Вибач, — нарешті озвалась я.

— Ні, ні. Я просто втомився. День був важкий.

Він підвівся на лікті, цмокнув мене в щоку, а потім відвернувся й підбив собі подушку.

Дивилася на його шию та плечі, а в голові дзижчало: що я

зробила? Чи не зробила чогось? Це сталося тому, що я посміялася з нього, з нас обох? Поки так лежала, приголомшена й збентежена, Джок почав неголосно хропти. Як він міг спати в такий момент? Це була наша перша шлюбна ніч, і я залишилася сама.

Я вилізла із сукні, вмилася в мисці, віддерла косметику й воскову помаду, намагаючись не дивитися в дзеркало. Залишилася в самій тонкій білизні, яку Емма знайшла в магазині мережив, і відчула, що змерзла. Повернулася в ліжко, простяглася поряд із кремезним тілом Джока. Він здавався таким великим, ніби займав ще більше місця тепер, коли спав. Чоловік голосно дихав і бачив свої сни, мені не відомі, а я просто лежала в темряві, силкуючись заснути.

Наступного ранку на станції Найробі ми сіли на потяг, який повинен був відвезти нас до Момбаса. Далі збиралися пароплавом вирушати до Індії, щоб там провести наш медовий місяць.

Я стала Берил Пурвес — і залишилася незайманою.

14

У повітрі Бомбею витали пахощі прянощів, звідусіль жалібно завивали ситари вуличних музик. Уздовж вузьких завулків ліпилися білі бунгало з облупленими віконницями, які зачинялись у найспекотніші години пополудні та відчинялися ввечері, коли небо наливалося глибокою багряною барвою. Ми зупинилися в Джокових тітки з дядьком, у їхньому маєтку, з якого відкривався чудовий краєвид пагорба Малабар. Батьки Джока та двоє з трьох його братів також були тут — приїхали подивитися на мене. Мені так само цікаво було побачити нову родину, мовби виграну в лотерею.

Під час подорожі Джок розповідав мені, як вони перебиралися з Единбурга до Індії. Він був тоді ще дитиною. Мені складно запам'ятовувалися всі ці деталі злиття бізнесу різних членів їхньої родини, тонкощі передавання землеволодінь. Я лише бачила перед собою шотландців: рожевощоких, кремезних, таких незвичайних на тлі брунатного шовку Індійського океану. Мати Джока у своєму яскравому рожевому одязі нагадувала фламінго. У високому вузлі її каштанового волосся виднілися білі пасма. Батько, доктор Вільям, був дуже схожий на Джока — мав дужі з вигляду руки та яскраво-блакитні очі. Він дружньо підморгнув мені, коли дружина засипала мене безліччю запитань, які насправді більше нагадували її власні відповіді.

— Ти дуже висока, так? — торохтіла вона. — Якось неприродно, тобі не здається, Вілле?

— Я б не став заходити так далеко й казати *неприродно,* люба...

Він говорив із шотландським акцентом і вичікувально обривав речення. Я завжди думала, що свекор хоче ще щось сказати, але він не продовжував.

Джок нервово поплескав мене по коліні:

— Це означає, що вона здорова, мамо.

— У вас там багато сонця, так?

Пізніше, коли ми з Джоком у нашій кімнаті перевдягалися до вечері, я заходилася уважно себе вивчати у великому дзеркалі. Не звикла до сукенок і панчіх із підв'язками, до модних на той час туфель на високих підборах. Шви на панчохах, здавалося, неможливо було вирівняти. Моя нова нижня білизна, придбана в Найробі за вказівкою Емми, стискала мене в талії та під пахвами. Я почувалася самозванкою.

— Не хвилюйся, — сказав Джок, який сидів на ліжку й

закріплював підтяжки. — У тебе чудовий вигляд.

Я розвернулася, щоб знову поправити панчохи.

— Я не подобаюся твоїй матері.

— Вона просто ревнує. Всі матері такі.

Він сказав це мимохідь, але його слова мене вжалили. Звідки я могла про це знати?

— Вона поглядає на мене зверхньо, — сказала я.

— Не мели дурниць, ти моя дружина.

Він підвівся і стиснув мої руки, щоб заспокоїти. Однак щойно він відійшов, ці слова втратили свою силу. Я не почувалася достатньо дорослою, щоб вважати себе чиєюсь дружиною. Мені бракувало життєвого досвіду, щоб зрозуміти все це. І я не знала, як сказати про це Джокові. Про те, що налякана обіцянками, які ми дали одне одному. Тієї ночі в ліжку поряд із ним я ціпеніла від самотності, мовби якась частина мене померла.

— Будь ласка, поцілуй мене, — попросила я.

І хоча я пригорнулася до нього й спробувала зустріти, прийняти поцілунок, все одно не змогла по-справжньому його відчути. Я не могла відчути *нас*.

Я ніколи не проводила так багато часу біля моря й уже ненавиділа це густе від солі повітря, яке прилипає до шкіри так, що постійно хочеться піти помитися. Мені було набагато зручніше, коли навкруги куріла пилюка. А тут усе вкривала вогкість. Вона просотувалася в стіни й набрякала на віконницях. Чорні спори цвілі наростали на стінах будинків, як постаріла шкіра.

— Це неправильно, — сказала я Джоку. — Бомбей переповнений водою, а в нас удома можуть убити за краплю.

— Не думаю, що Індія викрадає дощі в Нджоро. І зараз ми тут, тож спробуй цим насолоджуватися.

Спочатку Джок намагався грати роль гіда: він із гордістю показував мені яскраві базари, які духмяніли карі та цибулевими чатні; гравців на ситарі в тюрбанах, які похитувалися в такт мелодіям; поля для гри в поло та місцевий кінний клуб, такий розкішний і доглянутий, що його блискуча трава легко присоромила б газони в Найробі. Я тримала чоловіка за руку й слухала, щоб забути всі наші з ним домашні неприємності. Врешті-решт, ми були молодятами, але наставав вечір, і все руйнувалося. Ми були одружені вже кілька тижнів, а я могла на пальцях однієї руки полічити, скільки разів кохалися. Уперше це було під час подорожі до Індії, більшу частину якої мене мучила морська хвороба. Коли ми відчалили в Аденській затоці та вийшли в Аравійське море, я не могла поглянути на лінію обрію:

вона вигиналась і хилиталася перед очима.

До того, як мене почало нудити, нам вдалося зблизитися на моїй вузькій постелі, але все це радше нагадувало штовханину ліктями, коліньми й підборіддями; я ледь зрозуміла, що відбулось, як усе вже скінчилося. Після цього чоловік поцілував мене в щоку й сказав:

— Це було чудово, люба.

Потім він перебрався з моєї постелі на свою і залишив мене так само розгубленою і збентеженою, як і першої шлюбної ночі.

Джок полюбляв випити, й це також не сприяло нашим стосункам. Щодня о четвертій уся родина збиралася на веранді за коктейлем. Я швидко зрозуміла, що це був справжній ритуал, де все ідеально відпрацьовано: скільки класти льоду, скільки лайму. Від цих напоїв глибоко в горлі спалахували гострі жарини. Джоків дядько Огден, здоровань із рожевим обличчям, заздалегідь ковтав трохи джину й п'янів раніше за всіх, окрім хіба що самого Джока. Дядечко зазвичай влаштовувався в кріслі під жакарандовим деревом, на якому без упину кричали ґави.

— Ці птахи в Індії стали нашими особистими прибиральницями, — пояснив мені Огден із дивною ноткою гордості, вказуючи на ту зграю. — Якби не вони, всі вулиці були б завалені сміттям.

Я подивилася на одного з птахів, який обережно оббілював мишачий тулубець, а по тому заходився дзьобати блідо-рожевий пісковик на пагорбку.

— Що він робить? — здивувалась я.

— Чистить дзьоба, — пояснив Огден. — Десь так, як ти сполоскуєш зуби після обіду.

Я спостерігала за тим птахом, поки не побачила ще двох, які зчинили бійку за шматок розчавленого на камені манго. Вони клювали одне одного гострими дзьобами в горло, здавалося, готові битися до смерті. Від цього видовища стало ще сумніше й дужче захотілося додому. Забагато нового було в Індії, й, хоч скільки минало днів, краще не ставало. Можливо, Джок закохався в сміливу дівчинку, якою я була в чотирнадцять, але він так само зовсім не знав мене, як і я його. Ми були чужими, хоча майже весь свій час проводили разом. Я переконувала себе, що коли повернемося додому, на нашу ферму, та почнемо працювати — стане легше. Так мало бути.

Одного вечора в Пурвесів накрили святковий стіл, але все захололо, бо Джокова мати випила забагато джину й забула про кухаря, який уже давно кликав до столу. Вона, похитуючись, дійшла до темного дворика, важко зіперлася на діжку з пальмою та заплющила очі. Здавалося, ніхто нічого не помітив, а може, їм

було байдуже.

— Ходімо спати, — сказала я Джокові.

— Що?

Він спробував зосередити свої налиті кров'ю очі на моєму обличчі й прочитати мої слова по губах.

— Я стомилася, — сказала я.

— То йди, я скоро прийду.

Я пішла повз їдальню, де на столі загусли вкриті плівкою карі, які слуги боялися прибрати. У ванній кімнаті залізла у велику купіль, викладену мальованими кахлями. На одній був зображений тигр, хоча смуги на хутрі за довгий час вицвіли й стали бежевими. Десь в Індії досі блукали справжні тигри; вони хотіли їсти й ревли так само, як колись ревів Падді. Це жахлива думка, але я б вважала за краще бути там, із тиграми, або навіть повернутися назад у брудну свинячу лазівку, в якій провела кілька ночей, коли втекла зі школи. Принаймні тоді я знала, з чим зіткнулася. Занурилася в гарячу воду й зібралася дочекатися Джока, але вода захолола й довелося наповнювати ванну ще раз. Нарешті я пішла в ліжко, тремтячи від холоду, й загорнулася в абрикосові шовкові простирадла.

«Люба Дос, — писала я наступного дня на листівці з краєвидом, — *Бомбей цікаве та чарівне місто. Ми майже щодня відвідуємо „Кінний клуб", де Джок та інші вчать мене грати в поло. Тобі також колись потрібно все це побачити».*

Перечитала написане й відчула, що хочу розповісти їй або ще комусь, наскільки нещасною почуваюся, але не знала, з чого почати. В усякому разі, що б це змінило? Я погризла ручку, подумала, що ще можна додати. І, зрештою, підписалася своїм новим ім'ям та відіслала листівку.

15

Ми пробули в Бомбеї десь чотири місяці, а коли повернулися, Британської Східної Африки більше не існувало. Умови перемир'я було остаточно укладено, й протекторату не стало. Тепер ми були Кенією, за назвою нашої найвищої гори, — справжньою колонією, за визнання якої загинуло стільки людей. За час війни було вбито десятки тисяч африканців і білих поселенців. Посуха й іспанський грип забрали ще тисячі. Хвороба вдерлася в міста й селища, зачепила найменших і найслабкіших, дітей і чоловіків, а також молодих жінок, таких, як я. Демобілізовані фермери й пастухи поверталися додому й впадали в розпач від побаченого: не знали, як починати все наново.

Я почувалася майже так само. Сподівалася застати в «Ґрін Гіллз» батька й Емму вже спакованими, готовими до від'їзду. Це було частиною мого задуму — провести найгірший період руйнації ферми в Бомбеї, але її ще досі не продали. Батько ще нічого не зробив.

— Я хочу зволікати якомога довше, поки не зросте її вартість, — намагався пояснити він. — Якщо зможу виграти ще кілька перегонів, то знайду кращих покупців.

— О, — лише й змогла вимовити я, хоча всередині все переверталося. Похапцем вискочила заміж за Джока, бо вважала, що іншого шляху нема, — й аж тепер збагнула: в мене був ще цілий рік, щоб добре все обміркувати. Рік удома я могла витратити на те, щоб краще пізнати Джока, або, можливо, — лише якщо припустити — зробити інший вибір. Мені зле робилося від самої думки про це. Чому я не зачекала?

— Ви з Джоком прийдете сьогодні до нас вечеряти? — мимохідь спитав батько, але це прозвучало мов ляпас.

Тепер я лише гостя. І мій дім уже в іншому місці.

Наступні кілька місяців були чи не найскладнішими в моєму житті. Джокову ферму обступали майже ті самі краєвиди, що й «Ґрін Гіллз», і те саме повітря було навколо неї, але я ніяк не могла переконати себе, що це мій дім.

У долині сонце заходило рано — не пізніше шостої, — і щовечора, хоч би що відбувалося, Джок мився та йшов до візка з напоями лікуватися віскі. Поки ми гостювали в Бомбеї, я втішала себе думкою, що пиятика — лише улюблене дозвілля їхньої родини й що вона залишиться позаду разом із тими ночами так само, як ґави й запах тамаринду. Але щойно ми повернулися

додому, побачила, що Джок стільки ж випиває і на самоті. Після вечері він закурював сигару та видудлював другу склянку. Ніжно, майже з любов'ю гойдав келиха в руці, мовби то його давній друг, який завжди допомагає переживати труднощі, — але які?

Я рідко здогадувалася, про що думає Джок. Він наполегливо працював, так наполегливо, як тільки міг би колись працювати батько, але при цьому постійно глибоко поринав у себе, немовби очі йому заслоняла незрушна завіса, за яку неможливо пробратися. Мій батько також був скупий на емоції. Можливо, думки всіх чоловіків складно збагнути, але я мусила проводити з Джоком кожен довгий вечір, і тиша зазвичай виявлялася просто нестерпною. Коли я намагалася з ним поговорити або, не доведи Боже, попросити його пити трохи менше, він міг відповісти сердито:

— О Берил, відчепися. Для тебе все дуже просто, еге ж?

— Про що ти?

Але він відвертався, відмахуючись.

— Може, тебе щось гнітить... — тихо почала я, силкуючись підібрати до нього ключик.

— Що ти можеш про це знати?

— Нічого. Зовсім нічого.

Я чекала на якісь слова, котрих він, схоже, не знав. Я також їх не знала. Мені дуже хотілося, щоб леді Ді була поряд і підтримала мене або щось порадила, чи хоча б Дос штовхнула мене в бік ліктем і сказала: «Ну ж бо, поговори з ним. Спробуй ще». Сама я не знала, що робити; ворушила вугілля в каміні, знаходила якесь чтиво або поверталася до нашої бухгалтерської книги та планувала справи на наступний день. З головою поринала в роботу, намагалася не залишати простору для своїх сумнівів — мовби це могло знищити їх. Але я сумнівалася не лише в Джокові. Були й інші буденні обов'язки: ведення рахунків, приготування їжі, заправляння ліжка, поцілунки. «Це шлюб», — казала я собі. Люди в усьому світі ведуть таке повсякденне життя. Але чому ж тоді все це видається мені таким чужим та неправильним?

Деколи вночі я намагалася любощами скоротити відстань між нами. У ліжку, під москітною сіткою, я ковзала ногою по його широкому стегну, шукала в темряві його рота. Язик у нього був теплим і м'яким, з присмаком віскі. Я наполягала, мій поцілунок глибшав; я сідала на нього верхи, цілувала його заплющені очі, стягувала з нього бавовняну сорочку; рухалася нижче, торкалася губами до густого волосся на грудях і починала кружляти навколо пупка. Дихала йому в живіт, поки не чувся неголосний стогін. Шкіра в нього була солона й тепла. Він потроху відповідав

на мої поцілунки. Я ніжно погладжувала його рукою, а потім, тамуючи подих, опустилася вниз. Але запізно. Перш ніж починала рухатися, він м'якшав у мене всередині. Пробувала поцілувати Джока, але він уникав мого погляду. Нарешті я стягувала з себе нічну сорочку й, принижена, лягала поруч. Напевно, він також почувався приниженим, але ніколи мені цього не скаже.

— Вибач, Берил, я був не на висоті, — казав він. — Забагато всіляких думок у голові.

— Яких саме? Розкажи мені.

— Ти не зрозумієш.

— Будь ласка, Джоку. Я справді хочу знати.

— Бачиш, розпочинати ферму — це великий тягар. Якщо нам нічого не вдасться, буду винним, — нарешті він видихнув: — Я щосили стараюся, хай йому грець.

— Але я також стараюся.

— Ну, коли так, то що ми ще можемо зробити, правда?

Він цнотливо цілував мене сухими губами.

— На добраніч, люба.

— На добраніч.

Я намагалася заснути, але поки він глибоко дихав, вже перебуваючи у власному світі, мене переповнювало дитяче бажання повернутися у своє ліжко у «Ґрін Гіллз». Я рвалася душею у свою стару хатину з меблями, змайстрованими з коробок з-під парафіну, та з тінями, які знала мов рідні. Я хотіла, щоб час дав задній хід і залишив мене там. Я хотіла додому.

— Не знаю, що робити з Джоком, — сказала я Дос, коли ми за кілька місяців по тому зустрілися в місті.

У Дос було багато справ у школі, це її дуже турбувало, втім я все ж таки вмовила її зустрітися зі мною в Норфолку та випити чаю з сандвічами.

— Думала, що секс буде найпростішою частиною...

— Я нічого про це не знаю. У школі міс Секомбе нема хлопців. А з тими, яких зустрічаю на танцях, далі обіймів і флірту нічого не посувається.

— У нас не виходить. Ось, що маю на увазі. І ми ніколи про це не говоримо. Я почуваюся, ніби в темряві.

— Йому що, це не подобається?

— Звідки я знаю?

Я спостерігала за тим, як Дос відриває від свого сандвіча шкірку та залишає м'якушку, вкриту білястим маслом і рубаною шинкою, — і думала, як їй пощастило: переймається лише через іспити.

— Тобі ніколи не хотілося, щоб нам досі було по тринадцять?

— Господи, ні, — скривилася вона. — Думаю, тобі також.

— Все було набагато простіше, — зітхнула я. — Джок прожив удвічі більше за мене, навіть воював. Він повинен знатися на таких речах, узяти все під свій контроль, хіба ні?

Я знову зітхнула, відчула роздратування:

— Принаймні *так* роблять чоловіки.

— Я не знавець, — знизала вона плечима. — І я зовсім не знаю Джока.

— Приїжджай пожити до нас, — почала вмовляти я. — Мені потрібна людина, яка була б на моєму боці. Крім того, це просто може бути весело. Як за старих часів.

— У мене іспити, не забула? І коли це скінчиться, на рік поїду в Дублін до маминої рідні. Я вже казала тобі про це.

— Але ти не *можеш* поїхати. Ти — моя єдина подруга.

— О Берил. Може, все не так погано, як здається?

Вона ще не скінчила фразу, а я вже розплакалася, чим здивувала нас обох.

Протягом наступних місяців, хоч я більш і не була до цього причетною, спостерігала за тим, як батько отримав «Військово-морський кубок», «Меморіальний кубок війни», «Майберґ-Гіддел» та престижний «Золотий стандарт Східної Африки». І незабаром з'явилися кілька пристойних покупців, які намагалися рознюхати, що тут і до чого. Новини про те, що «Ґрін Гіллз» у скруті, вже поширилися околицею. Здавалося, не має жодного значення те, що батько був одним із перших конярів у колонії, започатковував тут цю справу, що його коні мали золоті нагороди; ті самі газети, які свого часу звеличували його перемоги, тепер пліткували про його банкрутство. Деякі видання обміркували причини, а «Найробі Лідер» навіть опублікував маленького глузливого вірша:

Гарний коняр Клаттербак.
Йому пощастило: ще б пак!
Та нині він дуже змінився,
На жаль, дочиста розорився.
Стайню на продаж — ось так!

Батько, здавалося, не брав того до серця або вдавав, що це його не обходить, та мене дуже засмучували ці публічні обговорення наших невдач з «Ґрін Гіллз». Я хотіла, щоб всі пам'ятали, якою чудовою була наша ферма, зведена на пустому місці, скільки всього доброго разом із нею прийшло в округу. Але після шістнадцяти років неймовірно тяжкої батькової праці, його надмірної вимогливості до себе й своїх коней усім цікаво було

обговорювати єдине — його крах. Чорні жарти про «Ґрін Гіллз» виставляли батька за повчальний приклад для тих, хто не бажав опинитися в такому жалюгідному становищі.

Аукціон затягнувся на кілька виснажливих місяців. Приїздили покупці та починали збивати ціну на тачки, вила й упряж. Це нагадувало коробку з конструктором, який висипали на підлогу й кожну детальку беруть до рук незнайомці: будівлі розібрали одну за одною, стовпчик за стовпчиком — хатину для конюхів, стайні, будинок... Коней розпродали похапцем, за смішними договірними цінами, від яких мені ставало зле, — усіх, окрім шістнадцяти, яких ми з Джоком збиралися притримати, поки не запропонують гідну платню. Звичайно, Пегаса це не стосувалося.

— Не віддавай Кама менш ніж за п'ятсот фунтів, — повторював мені батько в день свого від'їзду.

Я поїхала аж до Найробі, щоб його провести. На вокзалі серед штовханини, в хмарах червоної куряви завантажували та вивантажували худобу. Тото тягали й переносили клунки та скрині, удвічі більші за них самих. Один хилитався, мовби в танці, з пожовклим слоновим бивнем, а Емма метушилася зі своїм капелюхом.

Після років, протягом яких вона діймала мене всілякими порадами та заборонами, цього дня їй уже не було чого сказати. І мені теж. Я ледве могла пригадати, що мене так налаштувало проти неї. Бідолашна здавалася такою ж розгубленою, як і я. Єдиний раз потиснула мені руку й кинулася мерщій до трьох закіптюжених сходинок вагону. Ось і все.

— Дай нам знати, коли щось знадобиться, — сказав батько.

Він усе крутив і крутив у руках свій капелюх, м'яв його криси.

— Не хвилюйся. Зі мною все буде гаразд, — сказала я, хоча зовсім не була в цьому впевнена.

— Колись ти зможеш тренувати коней для інших власників, може, навіть для Деламера. У тебе здібності й добра база.

— Хочеш сказати, що я зможу отримати ліцензію? Хіба таке можливе для жінок?

— Але ж і заборони на це нема.

— Я б могла спробувати... — мої слова зависли в повітрі.

— Бережи себе та старанно працюй.

— Я старатимуся, татку.

Жоден із нас ніколи не вмів висловлювати свої почуття. Я сказала йому, що сумуватиму, а потім дивилася на його рівну спину в піджаку, поки він підіймався у вагон. Його від'їзд очікувався протягом місяців, та я все одно не була готова до цього. Чи знав батько, як сильно я його любила? Як тяжко й боляче мені було втрачати те, що ми з ним виплекали за ці роки?

Поруч зі мною промчав носій у червоній куртці з важкою квадратною валізою, і мене заполонили спогади. Колись о четвертій я дивилася вслід потягу, який віддалявся і віз мою маму геть від мене; здіймалися клуби чорного диму, й відстань між нами щомиті збільшувалася. Лаквет навчилася переживати цю втрату — жити у світі, який змінився з маминим від'їздом, навчилася знаходити краще, долати перешкоди й бути сильною. Де ж тепер та відчайдушна дівчинка? Я не відчувала в собі навіть натяку на неї. І не знала, скільки ще мені потрібно буде пережити, поки повернеться мій батько, *якщо* він колись повернеться.

Чорний від сажі головний вагон тяжко зітхнув, готуючись до виснажливого шляху. Пролунав різкий свист, і в моїх грудях усе почало вивертатися від болю. Нарешті нічого не залишилося; я мусила піти.

Майже одразу по тому, як я повернулася в Нджоро, уперше за рік почався дощ. Небо потемнішало та вибухнуло невпинною зливою. За два дні випало майже тринадцять сантиметрів опадів, і, коли небо нарешті проясніло й наша тривала посуха скінчилася, все знову зазеленіло. На рівнинах розпустилися квіти всіх кольорів, які лишень можна уявити. Повітря сповнилося пахощами жасмину й цвіту кавових дерев, ягід ялівцю й евкаліпту. Кенія просто спала, ніби сказав нам дощ. Усе, що, здавалося, померло, може відродитися знову — але не «Ґрін Гіллз».

16

За всі роки мого життя серед чагарників я ніколи не хворіла на малярію або на будь-яку іншу лихоманку чи жахливу тутешню недугу. Але тепер мене скосило щось настільки ж серйозне, але йому складно було дати назву. То була хвороба духу. Мені не хотілося ні спати, ні їсти, ніщо не тішило. Все втратило сенс. А Джок метушився навколо мене, сповнений планів щодо нашої ферми й нашої родини. Він викупив батькового млина — останні рештки майна, проданого з аукціону, — й отримав його майже задарма. Чоловік, здавалося, був у захваті від вдалого придбання, але мене вбивала думка про те, що ми наживаємося на невдачі мого батька, що наші володіння зростають на кістках «Ґрін Гіллз».

Усе, що мені залишалося, то це почати займатися кіньми. Я знайшла чорну бухгалтерську книгу, таку саму, як у мого батька, та почала записувати все, що стосувалося щоденного життя стайні: розклад тренувань, години годівлі, заробітну плату конюхів та устаткування, яке потрібно замовити. Створила собі невеличке робоче місце в одному з кутків стайні: лише крихітний стіл, лампа та календар на стіні з обведеними датами наступних перегонів, — так само, як було в батька. Щодня я вставала вдосвіта й ішла на ранкові тренувальні виїзди, втім, цього мені було замало. Дзвін у мене всередині дедалі гучніше бив на сполох. Він будив мене вранці, а іноді й посеред ночі; я відчувала смертельний холод, мене непокоїли думки: «Що я накоїла? Чи можна це якось виправити? Як мені звільнитися?».

У нас із Джоком найчастіше почали траплятися дні непорозумінь. Що старанніше я працювала, то більше йому здавалося, ніби я щось у нього відбираю. Гадаю, він припускав, що я можу хотіти лише того, чого бажає він; що я буду щаслива жити його метою, а не власною. Інколи, по тому, як він забагато випивав, я чула на фонографі мелодію «Якби ти була єдиною дівчиною в світі». Джок придбав цю платівку незабаром після нашого весілля та сказав, що вона нагадуватиме йому наш перший танок. Тоді це здалося мені знаком уваги. Втім, коли ця мелодія звучала тепер, я переконувалася, що виявилася не тією дівчиною, з якою він мріяв одружитися. І я справді не була нею, і так само не знала, що з цим робити.

Натягуючи халат, я пішла в залу, де чоловік, уже добряче напідпитку, не в лад підспівував платівці:

У райському саду, де лише ми з тобою,
Де щойно зі щастям зустрілись обоє,
Я б вік промовляв тобі ніжні слова,
І очі, і руки твої там творили б дива.
І була б ти єдиною в цілому світі.

— Зранку будеш до біса розбитим. Вимикай це, та ходімо в ліжко.

— Ти зовсім не любиш мене, Берил?

— Анітрохи, — швидко без будь-якого виразу промовила я.

Правда полягала в тому, що коли я порівнювала Джока з батьком або арапом Маїною — чоловіками, якими захоплювалася найбільше, він катастрофічно програвав. Утім, це була не лише його провина. Мені чомусь здалося, що я можу одружитися з абсолютно незнайомим чоловіком і в нас якимось чарівним чином усе складеться добре. Я дала обіцянку так само швидко, як звівся будинок, у якому ми нині жили. Я поквапилася відгукнутися на його пропозицію, але помилилась у виборі.

— Випий кави, або ходімо.

— Ти навіть не спробувала заперечити.

Пісня скінчилася, й платівка зашипіла.

— Ти більше дбаєш про цього пса, — сказав Джок і підвівся, щоб переставити голку на початок.

Мало не за одну ніч Буллер помітно постарішав, а далі захворів на артрит. Він зовсім осліп і оглух, а рухався так, ніби був зроблений зі скла. Батько пристрелив би його, і вчинив би правильно. Але я не могла цього зробити, натомість просто чекала поруч із ним; інколи схиляла обличчя до його вузлуватої голови й промовляла йому слова, яких він не міг чути, — нагадувала, яким хоробрим він завжди був, та й досі залишається таким.

— Він *помирає,* — відповіла я Джокові, й голос мій затремтів.

Але навіть на межі смерті в Буллера було більше мужності, ніж у мене. Майже цілий рік я прикривалася своїм поквапливим рішенням, намагаючись не думати ні про майбутнє, ані про минуле. Нині те й інше було тут, у цій кімнаті, й жахливий дзвін знову почав бамкати. Я знала, що він не вмовкне, поки я не виправлю те неподобство, яке вчинила, хоч би як це було жахливо. Вибору не було.

— Я хочу поїхати звідси та працювати на Деламера, — швидко сказала я, щоб не передумати. — Там навчуся тренувати коней. Батько запропонував мені це перед тим, як поїхав, і я думаю, це розумний крок.

— Що? В нас є власні коні. Навіщо їхати ще кудись?

— Я поїду не лише через роботу, Джоку. В нас *нічого* не виходить. Ти знаєш це так само, як і я.

— Ми щойно почали. Дай нам час.

— Час нічого не змінить. Тобі потрібна справжня дружина, така, щоб дбала про тебе, народила тобі з десяток дітей, і все таке інше. Я не така.

Він повернувся до мене зі склянкою в руці, і я відчула в ньому щось різке, мовби крізь обличчя виразно проступив гострий гребінь; здавалося, всередині він і справді був горою. Мої слова заскочили його зненацька.

— Отже, ти не *любиш* мене, — твердо й холодно вимовив він.

— Ми навіть не *знаємо* одне одного. Хіба не так?

Він міцно стиснув побілілі пласкі губи, перш ніж знову озвався.

— Я ніколи у своєму житті нічого не кидав. Не ті в мене правила. Ким я буду після цього?

— Ким ти будеш? Щонайменше — *чесною людиною.* Чи не краще поглянути правді у вічі?

Він ледь помітно похитав головою: кілька коротких швидких рухів.

— Я стану посміховиськом для всього міста… Якесь дівчисько виставило мене дурнем. Моя сім'я буде шокована. Принижена. В нашого роду є честь, і її треба захищати.

Це був очевидний випад проти мого батька та скандалу навколо його банкрутства, але я не могла дозволи цьому стати на моєму шляху.

— Поклади всю провину на мене. Мені байдуже. Вже нема чого втрачати.

— Не думаю, що це правда.

Коли того вечора він, розлючений, пішов спати, я так і не зрозуміла, що ми вирішили. Я лягла біля вогнища, та все крутилася з боку на бік: робилося то спекотно, то холодно. Я думала, ми вирішимо все зранку, втім мовчанка затягнулася на три дні. Хоч би що там обмірковував Джок, я знала, що його турбує не стільки те, що він мене втрачає, скільки власна зіпсована репутація і те, як у колонії сприймуть його поразку. Я його розуміла.

Від одружився зі мною, оскільки настав час одружуватися, ось і все. Його сім'я чекала на це, щоб довершити картину осілого й добропорядного життя. І тепер він не хотів розчаровувати рідних.

Джок був занадто гордим і завжди прагнув контролювати кожну дрібницю у своєму житті — чи то глибоко вкорінений пеньок у полі, який слід викорчувати, чи валуни в тому місці, де

має рости сад. Цей чоловік розраховував на власні силу та кмітливість, підступаючи до будь-яких перешкод на шляху, але до мене він не міг просто застосувати силу своїх міцних рук. Чи міг?

На третій вечір Джок нарешті сів навпроти мене; погляд у нього був зовсім порожній.

— Ти не можеш просто викинути й забути все, що в нас було, Берил. Їдь працювати на Деламера, якщо хочеш, але як моя дружина.

— Отже, ми будемо вдавати щасливе подружжя? Як довго?

Він знизав плечима.

— Не забувай, що я також тобі потрібен. Половина коней твого батька тепер належить мені, й ти не зможеш про них належно піклуватися з тією жебрацькою платнею.

— Ти вимагатимеш викуп за моїх коней? Заради Бога, Джоку, ти знаєш, як багато вони для мене значать!

— Тоді не дратуй мене. Я не хочу бути для всіх довбаним дурнем, а ти неспроможна сама викупити коней.

Його голос був тепер зовсім чужим, але, напевне, ми ніколи й не переставали бути чужими одне для одного.

— Ти здійняла такий галас з приводу чесності, — провадив він. — Тепер це достатньо чесно для тебе?

17

За тиждень я поїхала з ферми Джока, взявши із собою лише те, що можна було прив'язати позад сідла — піжаму, зубну щітку, гребінець, другу пару штанів та чоловічу сорочку з грубої бавовни. Для Пегаса я взяла грубий килим, щітку, кілька кілограмів дробленого вівса та ще невеликий тьмяний кований ніж. Я чудово почувалася, поки верхи їхала чагарником без поклажі, втім позаду залишилося багато невирішених питань. Я уклала з Джоком диявольську угоду. Він заволодів моєю свободою, і єдиним способом вирвати її в нього було отримання ліцензії тренера. Спочатку це, а потім — наполеглива праця і, можливо, щаслива нагода — надія на перемогу. Усе мало стати на свої місця — моторошна думка — рано чи пізно я мусила здобути незалежність. Я мала на це сподіватися й робити все можливе, аби домогтися цього.

«Соясамбу» розташовувалась на краю вигнутої хвилею складки рифтової долини, в одній із найвужчих ділянок нагір'я, між озерами Елментейта та Накуру, — саме там на чотирьох гектарах землі у відносному комфорті та безпеці паслося поголів'я Деламера. Ді займався вівцями, в основному масайської породи — із такою жорсткою, вузлуватою коричневою вовною, що вони мало нагадували овець. Десять років тому на «Екватор Ранч» із першого окоту чотирьох тисяч вівцематок вижили всього шестеро ягнят. Ді витратив більшу частину своїх статків (вісімдесят тисяч фунтів, як дехто стверджував), але вистояв — замінив поголів'я, навчився на власних помилках і наразі вважався найуспішнішим великим скотарем у всій Кенії.

Він подобався далеко не всім. У місті або на перегонах багато хто сторонився Ді, щоб уникнути суперечок чи лекцій щодо «індійського питання». Він найактивніше виступав за те, щоб раз і назавжди розірвати будь-які наші зв'язки з цією країною. А ще Ді був жадібним до землі й надто галасливим, сперечатися з ним було неможливо — хоча небіжчиця леді Ді завжди знаходила в ньому найкращі риси, і я наслідувала її приклад. Він працював більше за всіх, кого я знала, — дванадцять або й шістнадцять годин щодня, не залишаючи своєї отари на пагорбах. Він був палким і невгамовним, але скільки я його знала — а це все моє життя, — він завжди добре до мене ставився.

— Берил, люба, — крикнув він, коли я приїхала.

Він розломив рушницю та старанно й ніжно полірував приклад. Його довге волосся нагадувало хащі.

— Отже, ти хочеш стати тренером, як Клатт, чи не так? Одразу скажу, це буде нелегке життя.

— Я не шукаю легкого життя.

— Може, й так, — він пильно глянув на мене, — але я ніколи не бачив тут когось твого віку зі справжньою англійською ліцензією тренера. І думаю, тобі не потрібно казати, що ти будеш першою жінкою.

— Хтось завжди щось робить уперше.

— Ти ж не втекла від Джока, правда? — його погляд пом'якшав.

Мені було важко витримати навіть цей погляд.

— Я дуже довго був одружений, ти пам'ятаєш. Мені відомо, як складно іноді буває.

— Не хвилюйтеся через мене. Єдине, що мені потрібно, — це робота. І я також не потребую якогось особливого ставлення. Спатиму в стайні, як і всі інші.

— Гаразд, гаразд. Я нічого не випитуватиму й не опікуватиму тебе надміру, але якщо тобі щось знадобиться, сподіваюся, ти знаєш: завжди можеш прийти до мене.

Я кивнула.

— Я таки можу бути старим сентиментальним засранцем, еге ж? Добре, пішли вже, поселимо тебе.

Ді показав мені невеличкий дерев'яний будинок позад найдальшої обори. Всередині на підлозі з нестругаих дошок стояла розкладачка, а на стіні на кілочку висіла гасова лампа. Кімната була не набагато більшою за стійло, в якому спав Пегас, і в ній було так само холодно. Ді пояснив умови мого перебування — я б краще сказала, розтлумачив *угоду* — й уточнив, коли та до кого я маю звернутися наступного дня.

— Ти сама казала: жодного особливого ставлення, — повторив він і глянув на мене так, ніби очікував, що я просто розвернуся та втечу.

— Зі мою все буде гаразд, — пообіцяла я та побажала йому доброї ночі.

Коли він пішов, я розвела невеличке багаття, зварила гіркої кави, а потім з'їла консерви з ножа. Нарешті згорнулася калачиком на вузькому ліжку, змерзла й трохи голодна. Вдивлялась у тіні на стелі й думала про батька. Звідтоді, як він перебрався до Кейптауна, я отримала від нього лише кілька скупих листів, словами яких можна було б ледь заповнити чайну ложку — що й казати про діру, яка зяяла в моєму житті після його від'їзду. Я жахливо за ним сумувала, ніби за кимось померлим, — і все ж таки лише тепер, у холодному ліжку, почувалася дивно близькою до нього. Саме *його* життя я шукала, коли їхала сюди, і

якщо не могла повернути батька, та й, імовірно, ніколи не зможу, — мала можливість дивитися в тому самому напрямку, що й він, і зробити так, щоб наші тіні злилися в одну. Я зовсім не зналася на шлюбі й чоловіках — це вже було добре доведено. Але я зналася на конях. Уперше за тривалий час я була саме там, де мала бути.

18

Надягання вуздечок. Закріплення язика. Сідлання для тренувань та сідлання для перегонів. Підковування та бинтування, добір засобів догляду й належного спорядження. Я мала навчитися обирати матеріали для доріжок перегонів, оформляти папери, що супроводжують нагороди, а також підраховувати припустиму вагу поклажі для коня. Я мусила назубок знати всі кінські хвороби й нездужання: розтягнення сухожиль, сплінт, кульгання, запалення окістя, кісткові стружки, вивихи суглобів і тріщини копита. Чистокровні були особливо вразливими. У деяких було замале серце, й напруга перегонів спричиняла ризики крововиливу в легені. Якщо вчасно не припинити кольки, це могло вбити коня — і в такому разі ця смерть падала на мене.

Я також мусила вміти промацувати статуру коня: голову, ноги, груди й інше, вишукувати те, що неможливо побачити, проте чи не найважливіше. Кожна тварина — ніби особлива книга чи мапа, яку потрібно вивчати, заучувати й завжди на неї зважати. Щоб усе опанувати, знадобилася б вічність, а може, й більше. Масштабність і немислима складність завдань, які стояли переді мною, цілковито заповнювали мої дні в «Соясамбу» тяжкою працею. Я ходила до вигулу, стайні та доріжок перегонів, потім поверталася назад у свій будиночок, де вичитувала плани й графіки, поки очі самі не заплющувалися від утоми.

За стійло для Пегаса та розкладачку для мене замість платні за роботу я мала в Ді тренувати двох коней. Їхня молодість уже минула, в них були тьмяні очі; коні кепсько піддавалися тренуванню, але я намагалася показати себе. Вирішила ставитися до них, мов до осіб королівської крові. Заповнювала журнали, працюючи над графіками їхніх тренувань і годівлі, намагалася зустрічатися з ними на їхній території та шукала в них щось нереалізоване, — таке, чого ніхто досі не бачив. Династі було шість років, і вона мала нагніт від попруги — м'які пухирі й чутливу подразнену шкіру вздовж живота, яка потребувала особливого догляду. Її конюх перепробував уже всі види упряжі, але болячка все одно повністю не заживала. Він, здавалося, був цим збентежений.

— Ти добре очистив упряж, — сказала я йому, — це видно... І вона зовсім не тисне кобилі. Ти про неї подбав як слід.

— Так, мемсагіб. Дякую.

Я присіла, щоб краще розгледіти виразки — деякі вже

підсохли, інші залишалися свіжими. Далі підвелася й оглянула кобилу цілком.

— Можливо, вона така з народження, — сказала я конюхові, вказуючи на Династі. — Подивись, які в неї вузькі та квадратні плечі. Їй бракує місця для дихання, ось тут — під ліктями, тому попруга починає тиснути. Не вдягай на неї жодної упряжі, принаймні тиждень, і жодної виїздки — лише корда для вправ. А ще можеш спробувати оце.

Я потягнулася до кишені по невеличку пляшечку: суміш олій, котру ми з батьком завжди використовували для наших коней; я трохи змінила її склад, намагаючись удосконалити.

— Це для шкіри.

Коли я вже збиралася піти й залишити конюха з його роботою, помітила, що на нас дивиться управитель ферми Ді. Його звали Бой Лонг, і він мав дивний для цих країв вигляд — смолисто-чорне волосся та золоте кільце в одному вусі. Він нагадував мені пірата.

— А що там у пляшечці? — поцікавився він.

— Нічого особливого.

Він оглянув мене згори донизу.

— Я тобі не вірю, але нехай це залишається твоєю таємницею.

Кілька днів по тому я стояла біля огорожі пасовиська та спостерігала, як конюх ганяє Династі на корді. У цей час підійшов Бой. Кобила вже почала видужувати, її хутро залисніло. Бой прихилився до огорожі поряд зі мною та деякий час просто мовчки дивився; втім я відчувала, що його увага прикута до мене більше, ніж до кобили.

— Я думав, що Ді з глузду з'їхав, коли він сказав, що найняв дівчину, — нарешті мовив Бой.

Я знизала плечима, не відвертаючи погляду від Династі. Вона добре рухалася, цілком упевнено.

— Я займалася цим усе своє життя, містере Лонг.

— Тепер бачу. Мені подобається, коли час від часу мою думку спростовують. Це тримає у формі.

Невдовзі я дізналася, що Бой був знавцем своєї справи. Коні й вівці були двома напрямами бізнесу Ді, тож Бой наглядав за працівниками обох ділянок. Він, здавалося, завжди знав, що й де відбувається, та навіть і те, що відбуватиметься найближчим часом. Одного разу вночі я прокинулася від запаху диму й метушні позад мого будиночка. Швидко вдяглася, вийшла й дізналася, що на пасовиську помітили лева.

Ніч видалася холодною, і я відчула, як цей холод проникає до мене всередину, коли подумала про коричнево-жовтого лева з

пухнастою гривою, котрий, скрадаючись фермою, проминає мої двері.

— Що він викрав? — запитала я в Боя.

Управитель стояв серед натовпу конюхів, які тримали смолоскипи й гасові лампи. Він тримав у руках змащену рушницю й був готовий стріляти.

— Нічого. Я з'явився вчасно.

— Дякувати Богові! Ти що ж, не спав?

Він кивнув.

— У мене було якесь передчуття, що маю бути тут. В тебе колись таке буває?

— Інколи.

Сьогодні в мене не було жодного передчуття. Спала, мов немовля.

— Ти влучив у нього?

— Ні, але я посадив на ніч одного конюха, щоб переконатися, що лев точно не повернеться.

Я пішла до себе та знову спробувала заснути, але тривога зависла на плечах, на шиї — ніяк не давала спокою. Зрештою, я здалася та пішла до стайні по пляшку віскі, яку ми тримали під рукою в конторі. Бой був уже там і знайшов її першим. Він налив мені, я подякувала та побажала йому доброї ночі.

— Може, залишишся? — запитав він. — Можемо скласти одне одному компанію.

Його слова звучали невимушено, але в погляді виразно читалося, що він мав на увазі.

— Що б подумав про це мій чоловік? — запитала я.

Я не хотіла, щоб хтось на ранчо вважав мене надто доступною, особливо цей дивак із блискучою сережкою та зухвалим поглядом.

Бой лише знизав плечима.

— Якби ти дійсно турбувалася через чоловіка, то зараз була б із ним удома, чи не так?

— Я тут працюю.

Але його це не задовольнило. Він втупився своїми темними очима в моє обличчя й не відвертав погляду, поки я не сказала:

— Усе не так просто.

— Мало що буває простим. Я також не самотній, щоб ти знала. Вона в Доркінґу — вдома. Не зносить спеки.

— Хіба вона за тобою не сумує?

— Не знаю, — сказав він.

Двома м'якими рухами він поставив келиха та наблизився до мене. Витягнув руки та вперся ними в стіну по обидва боки від мене, нахиляючись дедалі ближче, поки я не відчула запаху віскі

й тютюну. Його обличчя було за кілька сантиметрів від мого.

— Невдала ідея.

— Ночі тут такі довгі.

Він наблизив свій рот до моєї шиї, але я відсахнулася.

— Гаразд, — нарешті сказав він, — я зрозумів.

Він ліниво мені усміхнувся та дозволив вислизнути з його рук.

Коли я повернулася у свій будинок, лягла на розкладачку й заплющила очі, уже забувши про лева. Ще ніколи не зустрічала когось настільки прямолінійного, як Бой. Було щось тривожне й хвилююче в тому, як просто можна забажати самій бути бажаною, без будь-яких думок про кохання чи низку нудних обіцянок. Чоловіки залишалися для мене загадкою навіть після року життя в шлюбі. Я нічого не знала про кохання, не кажучи вже про те, як воно — бути чиєюсь коханкою. Але навіть поцілунок Боя зараз уявлявся мені небезпечним.

Попри те, що Кенія величезна, в нашій колонії було на диво обмаль особистого простору. Здавалося, тут кожен знає про інших абсолютно все, і особливо це стосується приватного життя. Я завжди трималася від такого подалі, просто була надто юна й недосвідчена, тож і мене серйозно не сприймали, але тепер я вийшла заміж за відомого землевласника і мусила поводитися відповідно. Отже, кожні кілька тижнів суботнього ранку я поверталася додому, в Нджоро, щоб бути дружиною.

Ді навчив мене кермувати й позичив своє старезне авто, яким перевозив різні вантажі зі своїх повіток. Мені більше подобалося оглядати околиці, сидячи верхи, але я полюбила швидкість автомобіля, згодом навіть з'явилася потреба того лоскітного відчуття небезпеки, коли мчиш вузьким ґрунтовим путівцем, машина гримотить на глибоких вибоїнах, і водночас цокотять твої зуби, а волосся вкриває курява. Я мусила дорогою відстежувати грузькі болітця й інші місцини, де могли спіткати справжні труднощі. Але це також підбадьорювало — особливо перші п'ятнадцять-двадцять кілометрів. Однак що ближче я під'їздила до Нджоро, то дужче на мене тиснули думки про Джока. Відтепер я сама собі не належала. Це сталося тоді, коли я вирішила прийняти його пропозицію, але нині таке життя поглинало мене; здавалося, спроби виборсатися з нього змушували поринати щораз глибше, ніби я втрапила в болото чи в сипучі піски. Нджоро завжди було моєю домівкою — місцем, яке я любила найдужче. Нині ж воно стало нестерпним через ті зусилля, яких доводилося докладати, щоб провести кілька обов'язкових днів на місяць під одним дахом із Джоком. А все через правила

пристойності, яких мусила дотримуватися перед фермерами-сусідами та будь-ким іншим, хто міг би поцікавитися нашим життям.

Я під'їздила на машині Ді й майже завжди отримувала цнотливий поцілунок у щоку. Ми сідали випити на веранді та обговорювали, що відбулося на фермі за моєї відсутності, а тим часом слуги кружляли навколо, тішилися, що бачать мене вдома. Втім, щойно поночіло, наші почуття миттю холоднішали. Джок ніколи не виказував бажання кохатися зі мною — все одно в нас ніколи нічого не виходило, навіть з самого початку. Але кожне його запитання стосовно моїх задумів та роботи на Ді було пронизане відчуттям власності.

— Ді там наглядає за тобою? — запитував він. — Стежить, щоб ти не втрапила в халепу?

— Про що ти?

— У тебе завжди були власні уявлення про правила поведінки. Я пам'ятаю того хлопчика, з яким ти бігала, коли я вперше тебе зустрів.

— Кібії?

— Так.

Він крізь зуби цідив віскі зі свого келиха.

— Ти завжди поводилася тут як дикунка, чи не так?

— Не розумію, на що ти натякаєш. І в будь-якому разі ти, здавалося, захоплювався тим, як я полювала з Кібії. І тепер я дикунка?

— Я лише кажу: те, що ти робиш, відбивається також і на мені. Те, як ти тут виросла, бігаючи казна з ким та роблячи казна-що... І тепер поїхала до Ді, єдина жінка серед чоловіків. Це пахне неприємностями.

— Я там *працюю,* а не заводжу десятки коханців.

— Якщо таке станеться, я почую про це одразу, — різко промовив він.

Його очі метнулися вбік, а далі знову втупилися в мене.

— Ти й без того вже поставила мене в непевне становище.

— Поставила *тебе* в непевне становище? Просто дай мені це чортове розлучення, і скінчимо на цьому.

Перш ніж він устиг відповісти, в будинку почувся шерех, і на веранді з'явився наш служник Бараса — він схилив голову, таким чином показуючи, що не хотів нас турбувати.

— Бвана хоче, щоб вечерю подали сюди?

— Ні, ми поїмо в будинку, Барасо. Ми зараз прийдемо.

Коли хлопчик пішов, Джок багатозначно глянув на мене.

— Що? — запитала я. — Слуги не пліткуватимуть.

— Зазвичай такого не буває, — сказав він. — Але вони завжди

знають, що до чого, чи не так?

— Мене не *хвилює,* що там хтось собі знає.

— Може, й не хвилює, але має хвилювати.

Ми повечеряли в напруженій мовчанці; здавалося, самі меблі важко налягли на мене. Слуги поводилися надто тихо, й це було нестерпно — хотілося кричати, але я сиділа мовчки. Джок налякався, що я можу його осоромити. Здавалося, це було єдиною його думкою, коли він мене попереджав, мовби натягував грубий дріт навколо нашої подоби сімейного життя. Він завжди добре робив огорожі. Я знала про це від початку, але не здогадувалася, як почуватимусь, коли мене затисне в одній із них.

Коли я нарешті вибачилася та перейшла до невеличкої кімнати для гостей, де відтепер ночувала, почувалася так, немов мене побили палицями. Тієї ночі ледь стулила повіки, а наступного ранку з першими променями вже кинулася до машини, хоча раніше залишалася на обід.

Після мого повернення в «Соясамбу» Джокові попередження певний час ще тривожили мене, але те траплялося лише в хвилини слабкості, коли я дозволяла собі про нього думати. Більшість часу я відкидала геть усі турботи, пов'язані з моїм власним життям, та зосереджувалася на своїх конях і їхніх щоденних тренуваннях. Я заповнювала свій день ранковими виїздами, годівлею та тонкощами догляду. Двоє моїх підопічних — Династі й Шедоу Кантрі — почувалися добре, але завжди можна зробити ліпше, ближче до досконалості. Клопіт із доглядом за ними виснажував мене, тож я легко засинала вночі, вимикала сумніви та страхи так само просто, як гасила лампу. Лише робота мала значення. Вона єдина могла допомогти мені все витримати.

Коли нарешті настав день іспиту, Ді сам відвіз мене до Найробі. Крізь ревіння двигуна ми перемовлялися про майбутні перегони «Кубок Джубаленд», прикидали ставки та можливу конкуренцію. Ми не говорили про сам іспит або про те, як я страшно нервую, як жахливо мені бракує батька та як я благала Бога, щоб він був зараз поряд. Не згадували Джока й того, що я *мушу* сьогодні домогтися успіху, щоб звільнитися від чоловіка. На сумніви та невпевненість не залишалося місця, тому, навіть коли почався іспит і в мене зневажливо втупилися маленькі очиці екзаменатора, я не здригнулася. Він був головним наглядачем Кенійської асоціації королівських перегонів, у його кабінеті стояла задуха. По тому, як суворо він на мене глянув з-за свого широкого столу, я могла здогадатися, про що він думає. Жінки не ставали тренерами ні в Кенії, ані будь-де у світі. До того ж мені

ще не виповнилося й дев'ятнадцяти. Однак я вміла досягати успіху, коли інші вважали, що я на це не здатна, — так колись Кібії й тото із села кіпів своїми зверхніми поглядами змушували мене затято домагатися свого. Для головного наглядача я, безперечно, була ще дитиною, до того ж жіночої статі. Але того, що він заздалегідь бачив мою невдачу, було достатньо, щоб вгамувати останні рештки занепокоєння та змусити себе стрибати вище, старатися краще й будь-що довести йому, що він помилявся.

За кілька тижнів у простому конверті прибули результати іспиту. Я пішла з тим листом у затишне місце та зламала печатку, а серце просто вискакувало з грудей. У конверті замість повідомлення про те, що я не склала іспиту, якого я боялася, лежав офіційний документ, надрукований на машинці та підписаний від руки. «Місіс Б. Пурвес надається англійська ліцензія тренера, дійсна до 1925 року». Я провела кінчиками пальців по своєму імені та даті, по кучерявій закарлючці секретаря на звороті, а також по всіх кутиках і згинах паперу. Там також стояла печатка законності — мій дозвіл на вхід у коло, за яким я спостерігала протягом більшої частини свого життя, час від часу долучаючись до нього через батька. Якби ж лишень зараз він був тут! Мені так хотілося вручити йому цей документ і почути бодай кілька скупих слів про те, що він мною пишається. А батько пишався би мною. Це був новий рівень мого життя, я нарешті побачила просвіток, надію на те, про що раніше могла мріяти або здогадуватися. Але це було однобоке самотнє почуття, отруєне сумом за батьком; і спалах надії, шалене бажання бачити його поряд і водночас усвідомлення того, що це неможливо.

Цього вечора Ді попросив кухаря приготувати святкову вечерю: товсті відбивні з газелі, підсмажені на відкритому вогні, консервовані персики в сиропі та ніжний, мов хмарка, згущений мигдальний крем. Ді знову й знову вмикав свою улюблену пісню «Всі на борт за Маргарет» і наповнював мій келих бренді, поки, здавалося, сам вечір не почав приємно хилитися на один бік.

— Ти найкраща з усіх, кого я бачив, — сказав Ді, поки заводив патефон для ще одного виконання на біс. — Ти маєш чисте та природне чуття.

— Дякую, Ді.

— Ти що, не *задоволена,* дівчино? Ти, певне, єдина вісімнадцятирічна жінка-тренер коней у світі!

— Звісно, я задоволена. Але ви ж знаєте, я не з тих, хто вміє веселитися.

— Тоді я зроблю це за тебе. Газети, звісно, вимагатимуть

твого імені. Усі говоритимуть про тебе.

— Якщо ми переможемо — так і буде. А якщо ні, скажуть: це через те, що недоумкуватий Деламер дозволяє зеленому дівчиськові займатися своїми кіньми.

— У нас іще шість тижнів, щоб про це подумати. Трохи більше, до речі.

Він глянув на годинник, що стояв на каміні.

— А сьогодні ми налигаємось як слід.

19

У день відкриття «Кубка Джубаленд» я вийшла зі стайні «Істлі» в Найробі ще до схід сонця та походила вздовж трибун. Зубчастий силует Доніо Сабук[25] прорізував бліде ранкове небо, а велика гора Кенія мерехтіла сріблястою блакиттю. Бувало, через тривалу посуху земля твердішала, вкривалася тріщинами, а під дерном з'являлися ямки, достатньо великі, щоб під час перегонів кінь міг зачепитися копитом, посковзнутись і розтягнути сухожилля. Однак сьогодні цього не має статися. Дерен здався мені гладеньким та міцним. Нещодавно пофарбований стовпчик, що вказував початок забігу, — білий з двома яскравими чорними смугами, — нагадував прив'язаний буй посеред сліпучо-смарагдового моря.

Ранок був тихим та лагідним, але зовсім скоро тисячі людей мали заповнити арену й трибуни. Перегони справляли магнетичний вплив на публіку, приваблюючи людей не лише з Найробі, але й із найближчих сіл — мільйонерів і жебраків, ошатно вбраних леді й тих, які носять дешеві сукні; всі вони вдивлялися в програму перегонів у пошуках знаку. На ставках можна було заробити гроші, але це ніколи мене не цікавило. Навіть малою я хотіла лише вчепитися в поруччя обіч батька та дивитися, не зважаючи на галас натовпу навколо, не помічаючи елітних лож і букмекерських будок, де хтозна які суми міняли своїх власників. Перегони не мали бути видовиськом для обговорення під час вечірок за коктейлем. Вони були іспитами. Сотні годин тренувань зводилися до якихось хвилин, коли тобі забиває подих, але за ці короткі хвилини можна було дізнатися, чи належно підготовлені коні, хто вирветься вперед, а хто спіткнеться; ці хвилини вирішували, чи гармонійно поєдналися в кожному випадку праця й талант, щоб привести до успішного фінішу саме цього коня; тимчасом як іншому залишатиметься лише возити глину, а жокей виявиться осоромленим, приголомшеним або, ніяковіючи, почне виправдовуватися.

У будь-яких перегонах завжди залишається місце для дива, для щасливого випадку й для невдачі, для трагедії, якщо кінь упаде, а ще — для несподіваних змін на фініші. Я завжди все це любила — навіть те, що неможливо контролювати й передбачити. Але зараз, коли я була зовсім сама, переді мною постала нова нагальна потреба; на кін було поставлено набагато більше.

Я потягнулася до кишені штанів і вийняла телеграму, яку надіслав батько з Кейптауна, коли він дізнався, що я отримала

ліцензію. Я постійного м'яла аркуш у кишені, й він став м'яким, блідо-жовтавим, а літери вже почали стиратися: «молодець крапка в нас усе добре крапка виграй щось для мене». У день перегонів трапляються всілякі дива. Але якби я вміла чаклувати, то зробила б так, щоб мій батько раптово опинився в цьому натовпі й був поряд зі мною в ці грізні, запаморочливі хвилини. Це б означало для мене більше, ніж перемога, — значно більше.

Кілька годин по тому, коли Династі вже гарцювала на старті, мій пульс почастішав. Її хутро виблискувало, кроки були високими, пружними й упевненими. Вона більше не нагадувала тієї шестирічної кобили, яку Ді доручив мені кілька місяців тому; вона мала вигляд справжньої королеви. Навколо неї гуртувалися суперники: їх приводили самих або в парі з іншим конем. На деяких були мисливські маргінали, які не давали змоги крутити головою; на інших — ногавки, а були також і коні в шорах, які мали скеровувати їхній рух у певному напрямку. Жокеї намагалися заспокоїтись або збадьоритися, їхні коні — знервовані, з дикими очима — тупцювали й задкували до бар'єрів, тим часом Династі повільно прослизнула повз усю ту колотнечу, мовби це її жодним чином не обходило.

Відповідальний за початок перегонів підняв руку й завмер; коні басували на лінії старту, не в змозі почати те, заради чого їх сюди привели. Ударив дзвін, і дванадцятеро обраних коней з гиканням жокеїв перетворилися на кольорову рухливу смугу. Старт був чітким, коні рвонули, мов єдина стріла.

Швидкий гнідий мерин — сьогоднішній фаворит — вирвався уперед, залишивши позаду інших, які глухо били копитами в доріжку з дерну. Лідери перегонів майже дісталися до прямих доріжок, які вели до фінішу, їхній тупіт відлунював мені в нутрощах. Я відчувала їхній рух у власних суглобах, а серце вивалося з грудей, мов колись у дитинстві від барабанів танку нґома. Коли коні єдиним потоком помчали фінішною прямою, я, здавалося, забула, що маю дихати. Династі була там, вона вже досягла прямої рівними вивіреними рухами. Наш жокей Волтерс не гнав її, не тиснув, він просто дозволяв їй бігти. Крок за кроком вона набирала швидкості, проривалася крізь шерег інших коней і мовби летіла над яскравим дерном. Волтерс теж летів на спині Династі, над нею маяла в повітрі його синьо-золота накидка.

Дія перемістилася на кінець поля, й галас натовпу на трибунах поголоснішав, став пронизливим. Коні мчали, мов буревій, а потім почали розпадатися, відкидаючи геть стратегію чи обережність. На останніх кількох стадіях доріжки значення мали лише ноги та їхня довжина. Династі обійшла останніх

претендентів і наздогнала фаворита, який, здавалося, завмер, ніби чекав лише на неї. Вона не бігла, а мовби летіла. Неначе прагнула перемогти або здійснити чиюсь мрію про перемогу. За мить її ніс доторкнувся до стрічки. Натовп вибухнув. Вона перемогла.

Це була також і моя перемога. На очах виступили сльози, і я огляділася навколо, шукаючи когось, щоб обійняти. Кілька тренерів підійшли потиснути мені руку, промовити слова, котрі значили б для мене все, якби їх казав мій батько, а потім поряд зі мною раптово опинився Джок.

— Вітаю, — шепнув він, нахилившись до мого вуха.

Міцно тримаючи кінчиками пальців за лікоть, він провів мене крізь натовп, який вирував навколо.

— Я завжди знав, що ти можеш це зробити.

— Справді?

— Твої здібності ніколи не ставилися під сумнів, чи не так?

Я намагалася не зважати на нього, але він вів далі.

— Це піде на користь нашій справі.

Досі мої щоки палали від гордощів і вдячності Династі за перемогу, але цієї миті я відчула, як уся холону. Джок вбачав власний зиск у моєму успіху. Коли Династі відвели у вольєр переможця й один із газетярів попросив моє фото та спитав прізвище, Джок втрутився й чітко вимовив: «Пурвес». Його рука й далі лежала на моєму лікті, іноді опускалася й на поперек, ніби прив'язь, із якої неможливо зірватися. Утім, Джок тримався не за мене. Він думав лише про те, як допис у газеті вплине на нові угоди з продажу зерна або на примноження наших чистокровних.

Згодом я збагнула, хоч як це дивно, але моя перемога мала для нього більше значення, ніж для мене. Як тренер Династі я мала отримати відсоток від її призових.

Якщо колись мені вдасться вигравати регулярно, матиму непогану платню, достатню для фінансової незалежності, але поки що це було нездійсненною мрією. У Джока ж вимальовувалося багато можливостей, якими він міг скористатися як мій чоловік і власник ферми. Було щось приголомшливе в тому, як швидко ми стали супротивниками.

— Як гадаєте, чи з'являться колись в Англії жінки-тренери? — спитав мене один із газетярів.

— Ніколи про це не думала, — відповіла я.

Поки я позувала для фото, дуже хотілося штовхнути Джока ліктем у ребра — відсунути його від мене та моєї слави. Але натомість я просто всміхалася...

Ді завжди вмів святкувати. Того самого вечора напої лилися

рікою, він виголошував довгі дотепні тости й танцював із безліччю гарно вдягнених жінок, а підкуплений гарним шампанським оркестр грав усе, що він замовляв.

Клуб «Матайга» вважався найкращим місцем у Найробі. Він розташовувався за п'ять кілометрів від центру міста й був справжньою оазою з рожевими, мов пір'я фламінго, стінами, викладеними галькою. За цими стінами члени клубу відчували, що мають право не просто бувати тут і насолоджуватися заслуженою пошаною, але й позбутися будь-яких обмежень. Тут можна було грітися на сонячних тенісних кортах, походжати зі склянкою джину зі шматочками льоду, тримати в стайні найкращого коня, ганяти гладенькі крокетні кулі на глянсовому газоні, наймати шофера-європейця або просто весело проводити дозвілля на терасі із блакитними ширмами.

Я любила цей клуб більше, ніж будь-хто — його вітальні з темною дерев'яною підлогою, пухкими, вкритими ситцем диванами, перськими килимами й мисливськими трофеями в рамах, — але досі була в кепському настрої. Джок і далі стовбичив поряд, ні на мить не залишаючи мене й не дозволяючи насолодитися життям. Лише коли Ді підійшов та запропонував йому розпити чудову пляшку витриманого віскі, я змогла втекти до бару, скрадаючись уздовж стіни, щоб зникнути непомітно.

На танцювальному майданчику всі вже впали в цілковиту нестяму, неначе переймалися лише тим, що ніч мине швидше, ніж вони встигнуть отримати свою частку щастя й забуття. Перегони завжди доводили всіх до такого стану, а позаяк вечірка тривала ледь не з полудня, офіціанти та носії мали виснажений вигляд, вже насилу втримуючи відповідний рівень. Поки я дісталася до коктейль-бару, там вишикувалася черга з кількох осіб.

— Тут можна посивіти, поки дочекаєшся джину, — попередила мене жінка, яка стояла просто переді мною.

Висока та стрункa, вона говорила з чітким англійським акцентом й була вбрана в темно-зелену сукню та підібраний до неї капелюшок зі страусовим пером.

— Хвалити Бога, я підготувалася заздалегідь.

Вона потягнулася до своєї маленької, прикрашеної чорним бісером сумочки, дістала звідти срібну баклажку та простягнула її мені.

Я подякувала й незграбно почала відкручувати сріблясту накривку. Жінка усміхалася.

— До речі, виступ сьогодні був чудовим. Я — Кокі Біркбек. Ми зустрічалися на перегонах багато років тому. Я твоя далека родичка по материній лінії.

Згадка про матір, як завжди, одразу вивела мене з рівноваги.

Я зробила добрячий ковток, відчуваючи полум'я в носі й горлі, та повернула гарненьку баклажку назад.

— Не пригадую, щоб ми з вами зустрічалися.

— О, це було так давно. Ти тоді була ще малою, а я... молодшою. Як ти *зносиш* цей сухий клімат? Шкіра пересихає та тріскається, й кожні два роки тут варті десяти.

— Ви красуня, — відверто визнала я.

— Ти що, янгол? Можу побитися об заклад, ти досі прагнеш здаватися старшою, особливо у тому колі, де крутишся, розштовхуючи здоровенних чоловіків у загороді?

Вона засміялася й поплескала по плечі чоловіка, який стояв перед нею.

— Бліксе, ти можеш тут усе якось прискорити? Ми вже непритомніємо.

Він обернувся та усміхнувся їй, трохи по-юнацькому і з дивним голодом у погляді.

— У цьому є щось сексуальне.

— Для тебе в усьому є щось сексуальне.

Він підморгнув.

— Хіба тобі не це в мені подобається?

Він був кремезним, з широкою шиєю та квадратними плечима, і, хоча йому, певно, було років тридцять чи більше, кругле обличчя досі зберігало задерикуватий школярський вираз.

— Брор Бліксен, а це — Берил Клаттербак.

— Пурвес, — ніяково виправила я. — Тепер я одружена.

— Це *серйозно,* — сказала Кокі. — Але не турбуйся. Ти в надійних руках.

Вона по-змовницьки стиснула мою і Бліксову руки.

— Доктор Тарві прописав певні ліки, — сказав Блікс, — якщо висловлюватися медичними термінами, їх слід вживати в чистому вигляді.

— Доктор Тарві? — розсміялась я. — Це ваш приватний лікар?

— Його *уявний* приватний лікар, — Кокі похитала головою. — Але на захист Тарві можу сказати, що його рекомендації завжди слушні.

Ми знайшли місце біля танцювального майданчика та сіли. Я спостерігала за вихором веселих облич і сподівалася, що Джока достатньо розважить напій Ді й він дасть мені спокій ще на кілька хвилин. Блікс попросив офіціанта принести три сріблясті відерка з трьома пляшками рожевого шампанського.

— Щоб нікому з нас не довелося ділитися, — пояснив він.

— Це все його лев'яча жага до власної території, — пояснила

Кокі. — Наш Блікс чудовий мисливець. І йому передалися хижацькі інстинкти.

— Це краще, ніж *працювати,* — погодився він. — Я щойно повернувся з Бельґійського Конґо. З Верхнього Веле, де ходять легенди про слонів з чотирма бивнями. Там у них є особлива назва, а ще безліч історій про таємничу силу, якою вони володіють. Один мій багатий клієнт, ледь зачувши про це, запропонував мені вдвічі більше, ніж зазвичай, якщо ми побачимо одного з тих слонів. Казав, що нам навіть не доведеться в нього стріляти, він просто бажає побачити ту тварину бодай раз у житті.

— І ви її побачили?

Він весело на мене глянув та зробив великий ковток зі свого келиха.

— Дівчина зовсім не вміє слухати історії, лишень поглянь на неї.

— Ти мусиш дозволити йому розповісти всю історію, люба. Інакше він не здасться тобі таким сміливим і цікавим.

— Саме так, — підморгнув їй Блікс.

— Ми блукали лісом Ітурі вже цілі три тижні, ходили вздовж в'язких боліт Конґо. Інколи можна провести кілька місяців і не побачити жодного слона, але нам зустрілося кілька десятків, і троє чи четверо великих неповоротких самців мали бивні, що волочилися по землі. Вони всі були зразковими представниками, скажу я вам, але мали по два бивні. Тим часом занепокоєння мого клієнта зростало. Що більше ми ходили лісами, то впевненішим він ставав: слонів із чотирма бивнями не існує, а ми просто його дуримо, щоб виманити гроші.

— Блікі, любий, ти там і був *саме для того,* щоб виманити в нього гроші.

— Звичайно, але якщо чесно... Якщо зовсім-зовсім чесно, — він усміхнувся, — ці слони існують. Я бачив їх на фотографіях, убитими. І клієнт також бачив, але від тривалих блукань усяке може з людиною статися. Він ненавидів мене дедалі дужче; йому вже почало ввижатися, що я хочу вбити його, сонного. Одного дня він просто не витримав і припинив пошуки.

— І цілий місяць котові під хвіст? — вигукнула Кокі. — Ці люди щодалі поводяться все безглуздіше.

— Так, але водночас і стають дедалі багатшими, ось у чім річ. Гроші змушують думати, що все можна купити. З нами були п'ятдесят носіїв. Їм також потрібно було щось заплатити, і я вже почав думати, що той чоловік зовсім з глузду з'їхав і може відмовитися від розрахунку, коли настане час.

Він похитав головою.

— У всякому разі, коли ми поверталися назад, то помітили

дещо дивне. На краю озера спав самотній слон, його голова лежала на величезному мурашнику, й він хропів, як скажений.

— Привид чотирибивневого, — здогадалася я.

— Навіть ще більше диво.

Блікс усміхнувся, і усмішка здалася мені надзвичайно привабливою.

— Трибивневий — єдиний у світі, наскільки мені відомо. Його лівий бивень роздвоївся, тобто з однієї заглибини, з одного кореня виткнулося два нарости. Це було щось дивовижне.

— Напевно, той чоловік був у захваті.

— Клієнт? Можна було б припустити, але ні. «Він покалічений» — сказав цей упертюх. *Звісно ж,* покалічений... можливо, якесь спадкове каліцтво. Але клієнтові було настільки гидко, що навіть не схотів того слона фотографувати.

— Ти жартуєш, — сказала Кокі.

— Ні. Саме так і було.

Він клацнув пальцями по своєму келиху, підвереджуючи цим власну думку.

— Вони жадають чогось *надзвичайно* дикого, але справжня природа жахає їх. Вона дуже непередбачувана.

— Що ж, сподіваюся, ти отримав платню, — сказала Кокі.

— Ще трохи й не отримав би, — засміявся він. — Але коли ми поверталися до міста, то не знати як заблукали, і в нас було обмаль води.

— Оце так, — розсміялася Кокі, — ти вмієш розповідати дивовижні історії, любий.

— Справді? Тоді я можу продовжити та розповісти ще безліч. Він багатозначно на неї глянув, і з того, як зустрілися їхні погляди, я зрозуміла: якщо вони досі не коханці, то незабаром ними стануть.

— Піду освіжуся, — сказала я.

— Пришли нам офіціанта, гаразд? Не хочу тут пересохнути.

— Доктор Тарві вислав новий рецепт? — спитала я. — Чи повторите старий?

— Ха, а вона мені подобається, — сказав Блікс. — Перспективна.

Я збиралася повернутися до «Істлі» непоміченою, але майже біля виходу побачила Джока, який прямував до мене зі скляним поглядом.

— Що ти робиш, Берил? — гаркнув він. — Я тебе скрізь шукаю.

— Я просто вийшла подихати свіжим повітрям. Що в цьому такого?

— Ми зараз у місті. Який, по-твоєму, в мене вигляд, коли я сиджу сам і чекаю, поки ти не знати де тиняєшся?

Він боляче схопив мене за руку.

— Я не зробила нічого поганого. Зрештою, це мій день.

Я спробувала вирватись, але помітила, що дехто з цікавістю на нас поглядає. Це додало мені хоробрості. Увага сторонніх, напевне, змусить його поступитися.

— Тихше, — попередив він. Але я вирішила, що з мене досить. Коли він знову потягнувся до моєї руки, я вирвалась і майже налетіла на Боя Лонга. Я його навіть не помітила.

Він швидко глянув на мене та на Джока, оцінюючи ситуацію, і поцікавився:

— У вас тут усе гаразд?

— Все чудово, чи не так, Берил? — звернувся до мене Джок.

Я ніколи його не кохала, це правда, але тепер навіть не могла пригадати, коли він мені подобався. Я була повністю виснажена фізично й морально.

— Іди спати.

Він пожирав мене поглядом. Напевне, був здивований моїм спротивом.

— Ти чув, що вона сказала, — мовив Бой. — Час по домівках.

— Це тебе не обходить.

Квадратна щелепа Джока смикнулася вбік. Рот перетворився на вузьку лінію.

— Твоя дружина на мене працює, тож, думаю, обходить.

Я була впевнена, що Джок на нього кинеться. Він був набагато вищий і міцніший, міг би впоратися з Боєм однією рукою, але щось усередині в нього клацнуло, й він передумав.

— Будь обережна, Берил, — крижаним тоном промовив він, не відвертаючи погляду від обличчя Боя. По тому розвернувся та пішов геть.

— Чудово, — сказав Бой, коли Джок пішов.

Я відчула неспокій у його голосі.

— Дякую, що заступився. Не хочеш випити? Мені б не завадило.

Ми пішли до бару по пляшку й келихи, а потім вийшли з ними на одну з нижніх веранд. За рогом рельєфної рожевої стіни я розгледіла майданчик для гри в крокет, де яскраво розфарбовані ключки лежали в траві, а кулі чекали на чийсь блискучий удар. Носії та коридорні в білих рукавичках сновигали туди-сюди з головних дверей і назад, але нас майже цілком укривала тінь.

— Ніколи не думала, що вийду заміж, — сказала я Бою, коли він налив кожному.

Віскі заспокійливо хлюпалося в невисоких келихах.

— Мені було б набагато краще самій.

— Ти не мусиш мені нічого пояснювати.

— У всякому разі не впевнена, що змогла б це зробити.

Поки ми кілька хвилин сиділи в тиші, я дивилася на його обличчя та руки. У напівтемряві вони здавалися сіруватими й плямистими від тіней, ласкавими з вигляду. Його сережка була єдиною світлою цяткою, мовби перехоплювала промінь з якогось іншого місця або часу.

— Я більше не намагаюся зрозуміти людей, — сказав він. — У коней та овець набагато більше цього клятого глузду.

Я кивнула. Завжди думала так само.

— Вважаєш мене зовсім дурною через те, що обрала цей шлях? Стати тренером, я маю на увазі...

Він похитав головою.

— Ти намагаєшся вдавати невразливу, і це має сенс. Жінці завжди доводиться працювати вдвічі більше заради кожної дрібниці. Не впевнений, що зміг би так само.

Він підпалив цигарку та затягнувся, її кінчик спалахнув червоним у темряві. Бой випустив дим та глянув на мене:

— Насправді, я думаю, що ти доволі хоробра.

Хоробра? Сподіваюся, так. Я поглянула на нього, на грубі браслети зі слонового бивня, на кістяний підвісок, що звисав із шиї на шкіряному ремінці, як у місцевих жителів. Він носив сорочку барви морської хвилі, тимчасом як усі тут носили хакі. Зважаючи на все, він ще той тип, але він був тут. І я знала, що він хоче мене. Все це промчало в голові за частку секунди, я потягнулася до його цигарки та відкинула її до блідо-рожевої стіни. Бой нахилився до мене, відкриваючи мого рота своїм, язик був гарячим і гладеньким. Я не думала про опір чи про будь-що інше. Однією рукою він торкався до моєї блузи спереду, а іншою прослизнув між моїх колін із гарячим натиском, на який неможливо було не відгукнутися. Прагнення дотику, прагнення цього, здавалося, підіймалося звідкілясь з-під споду. Можливо, воно завжди там було, спало, мов звір. Я не знала. Я провела рукою по його стегнах, вигинаючись під ним, і припала ротом до його шиї.

— Ти небезпечна, — прошепотів він.

— Ти про Джока?

— І страшенно молода.

— Хочеш припинити?

— Ні.

Тієї ночі ми більше не розмовляли. Відчуття його шкіри та губ ніяк не пов’язувалися з рештою мого життя. Це нічого не

означало й не мусило мати жодних наслідків — чи то мені так здавалося. Звуки ночі підіймались у прохолодне повітря за стіною веранди, і всі думки про обачність вислизнули геть.

20

Коли я повернулася в «Істлі», було вже пізно. Занадто збуджена, щоб заснути, я впала на розкладачку, але все-таки задрімала. На світанку встала та пішла працювати, як завжди. Мусила готуватися до наступних перегонів, і все що було в мене з Боєм, а до того — з Джоком, полишило мої думки. Все одно я не знала, що з ними обома робити.

Джок з'явився лише тоді, коли моя друга кобила — Шедоу Кантрі — вже пробігла та посіла поважне третє місце. Він поводився не так, як учора, не грівся більше в промінні моєї слави, а зачекав, поки натовп розійдеться, і лише по тому підійшов, ніби між нами нічого не сталося. Втім його трохи випередили Кокі Біркбек і худорлявий чорнявий хлопець, зовсім не схожий на Брора Бліксена. Його звали Бен, і він виявився чоловіком Кокі.

Якщо Кокі й помітила мій зацікавлений погляд, то не виказала цього. Натомість вона привітала мене з перегонами, а далі Джок пояснив, що Бен хоче серйозніше зайнятися кіньми, й запропонував нам випити вчотирьох.

Я чекала на те, що Джок знову щось утне: схопить мене, як учора, або почне погрожувати, попереджати... Я чекала від нього чого завгодно — аж до натяків, що він якось дізнався про нас із Боєм Лонгом. Але, здавалося, його цікавили самі лишень справи.

— Коли Бен знайде потрібного коня, ти його тренуватимеш, — сказав Джок, коли ми влаштувалися з коктейлями в барі.

— Якщо лишень Деламер зможе без вас обійтися, — додав Бен. — До того ж мені подобається та частина країни. І я вже пригледів одну ділянку землі поряд із вашою.

Ми домовилися про те, коли вони зможуть приїхати до нас та оглянути Нджоро, а далі Кокі дала всім зрозуміти, що ділові розмови їй не цікаві, вибачилася й сказала, що нам — дівчатам — краще пересісти за інший столик. Коли ми сіли так, що нас не можна було почути, вона сказала:

— Вибач, якщо вчора ми з Бліксом тебе налякали. Нам не завжди вдається залишитися наодинці. Таке трапляється, коли обоє вже у шлюбі.

Вона скривилася, скинула свій капелюшок-клош, пригладила медвяне волосся.

— Ми познайомилися з ним під час сафарі, на яке він брав нас із Беном. Блікс завжди спокушає чужих дружин, якщо йому на це часу не бракує. Гадаю, йому подобається, як вони тремтять від

страху… перед смертельною небезпекою.

Вона підняла шовкову брову.

— Не думаю, що він мав на увазі щось довготривале, але минуло вже два роки.

— Це досить довго для заплутаних стосунків. Бен щось підозрює?

— Здається, так, але нам вистачає смаку, щоб про це не говорити. В нього також є свої «заплутані стосунки».

Вона двозначно посміхнулася.

— Ти вже чула цей жарт: «Ви одружені чи живете в Кенії?»

— Смішно, — похитала я головою. — І водночас трохи страшно.

Ще день тому чорний жарт Кокі мене б не стосувався, але тепер…

— Кохання завжди така халепа?

— Можливо, не скрізь, але тут усе інакше. Тут якось так повелося, що або в тебе є інтрижка, або ти з'їжджаєш з глузду… Однак обережність залишається найважливішою річчю. Можна робити що завгодно, але певні особи не повинні про це дізнатися. І найсмішніше те, що мова не завжди йде про чоловіка чи дружину.

Я повільно всотувала її слова. Все це було для мене новим дорослим уроком життя у світі, який завжди був десь далеко від мене і де все відбувалося з іншими.

— І ти залишиш усе, як є?

— Ти кажеш так, немов я приречена. Все не так уже й погано.

Вона потягнулася до пляшки та освіжила наші напої.

— З Беном усе легко владнати, але дружина Блікса, Карен, занадто любить свій титул, щоб розлучитися. Він зробив її баронесою, — зітхнула Кокі. — Загалом усе має трохи *гротескний вигляд.* Ми з Карен подруги або, в усякому разі, ними були. Блікс просив у неї розлучення, сказав, що кохає мене, ймовірно, сподіваючись, що це пом'якшить удар, — вона похитала головою. — Тепер Карен зі мною не розмовляє.

— Чому хтось так бажає залишитися в шлюбі, коли знає, що інший відчайдушно хоче піти?

Я, звичайно, думала про Джока.

— Я не претендую на те, щоб це зрозуміти, — зітхнула Кокі, — але Карен, здається, вирішила випробовувати Блікса на кожному кроці.

Я ніколи не вміла ділитися своїми думками та відчуттями так легко, як це робила Кокі, але її відкритість збудила й у мені бажання спробувати. Мені також була потрібна її порада… трохи мудрості, яка могла б зарадити в моїй теперішній плутанині.

— Я одружилася занадто молодою, — сказала я і озирнулася, щоб переконатись, що Джок із Беном досі зайняті розмовою. — Тепер я намагаюся вирватися, але Джок і слухати про це не хоче.

— Напевно, це дуже важко, — сказала вона, — але, щиро кажучи, якби я, на лихо, не закохалася в Блікса, теж не надто була б зацікавлена в розлученні.

— Ти б не хотіла стати вільною, просто так, для самої себе?

— І що робити з тією волею?

— Просто жити, я думаю. Робити свій власний вибір, власні помилки, без того, щоб хтось казав тобі, що можна, а чого не можна.

Вона похитала головою, ніби я сказала якусь нісенітницю.

— *Суспільство* це робить, люба, навіть коли обов'язки дружини не зв'язали тобі руки й ноги. Хіба ти цього досі не зрозуміла? Не впевнена, що хтось отримує те, чого бажає. По-справжньому бажає.

— Але *ти* отримуєш.

Я почувалася роздратованою і трохи розгубленою.

— Ти вдаєш цинічну, а сама кохаєш Блікса.

— Знаю.

Вона насупилася, чарівно наморщила чоло.

— Хіба це не найбільша дурниця, яку ти будь-коли чула?

Я повернулася до «Соясамбу» наступного дня й ще кілька тижнів ламала голову над тим, яке значення мала для мене наша розмова з Кокі. Вона вважала, що подібний роман є обов'язковою умовою життя колоністів, так само, як пігулки хініну від лихоманки, — спосіб витримувати або хоча б на деякий час забувати про сімейне нещастя. Але стосунки з Боєм не були справжнім романом, адже так? Те, що він пропонував, було чеснішим, але більш тваринним, ніж у Кокі й Блікса, принаймні так я собі казала. Крім того, це було чудово.

Після року невмілих та неприємних спроб із Джоком я нарешті дізналася, що таке секс і що мені подобається цим займатися. Бой приходив до мене в будиночок щоночі та будив своїми наполегливими дотиками; його руки не зупинялися, поки я не прокидалася остаточно. Він зовсім не був схожим на несміливого Джока, і поряд із ним я теж перестала соромитися. Я могла рухатися, як бажалося, й не лякати його цим. Я могла його прогнати й не образити його почуттів, тому що почуття тут ні до чого.

Одного разу вночі він знайшов мене саму в стайні та мовчки відвів до порожньої загороди. Поклав мене на сніп сіна; його руки спустилися ліфом моєї бавовняної сорочки й нарешті рвучко

роздерли її. Мої ребра терлися об в'язку сіна, до рота лізли сухі травинки. Коли все було скінчено, він безсоромно простягнувся поряд, зовсім голий, схрестив руки за головою.

— Ти зовсім не схожа на ту дівчину, яка нехтувала мною кілька місяців.

— Щиро кажучи, тепер я зовсім не знаю, яка я.

Я поклала руку йому на груди, обережно струснула сіно з кучерявого чорного волосся.

— Я виросла серед кіпів. Для них секс ніяк не пов'язаний з відчуттям провини та планами на майбутнє. Це щось, у чому головне — тіло. Як полювання.

— Дехто каже, що люди нічим не відрізняються від тварини. Ті самі бажання, ті самі мотиви. Гарна ідея.

— Але ти так не думаєш?

— Я не знаю, — сказав він. — Здається, хтось завжди страждає.

— Так не має бути. Ми ж усе розуміємо, правда?

— Звісно. Але є ще твій чоловік. Він також усе розуміє?

— Тепер ти намагаєшся дорікнути мені цим.

— Ні, — він легенько пригорнув мене, — як я можу?

Наступної суботи я поїхала додому, в Нджоро. Автомобіль Бена та Кокі стояв у нас на подвір'ї з прив'язаними до багажника валізами. Я припаркувала автівку Ді, обійшла веранду й побачила, що вони п'ють із Джоком коктейлі, зручно влаштувавшись за ротанговим[26] столом у затінку.

— Ми залишили тобі трохи льоду, — сказала Кокі.

Вона була в шовковій сукні вільного крою та капелюшку з густою білою вуаллю, що спадала до перенісся. Їй дуже личило, і я була рада її бачити. Їхня з Беном присутність могла зробити моє перебування в Нджоро більш стерпним, ніж зазвичай.

Джок приніс мені напій — гарний, мов на малюнку, червоний Піммс[27], прикрашений дольками цитрини й апельсина поверх шматочків льоду, — але в нього самого вигляд був дивний. Він навіть не спробував, як зазвичай, недбало клюнути мене в щоку.

— Усе гаразд? — запитала я.

— Авжеж.

Він не дивився мені в очі.

— Ви справді вчинили диво з цією місциною, — сказав Бен. Перш ніж стати фермером, Бен був майором Королівських африканських стрільців, і в ньому досі залишалося щось військове: акуратність і холоднокровність. Він мав охайно підстрижене темне волосся й витончені прямі риси обличчя, здавався набагато вродливішим за Блікса, проте я вже

здогадалася, що йому бракувало Бліксового почуття гумору та авантюризму.

— Джок справжній чарівник, — погодилась я. — Немає нічого, з чим він не міг би впоратися, нема такого, чому не дав би ладу.

— За винятком власної дружини, — легко, майже весело сказав Джок, ніби ця шпилька була зовсім безневинною.

Бен та Кокі засміялись, я спробувала до них приєднатися. Ніколи не могла зрозуміти, що у Джока на думці, й тим паче не розуміла цього зараз, коли ми більше не жили разом.

— Ми щойно придбали невеличку ділянку землі поряд, — повідомила Кокі. — Тож будемо грати в бридж у вихідні. Обожнюю карти, — щебетала вона. — Нехай Бен тут хоч що робить.

Увійшов Бараса, щоб наповнити відерце льодом, і ми випили ще по келиху, поки сонце підіймалося в небі, — втім, я ніяк не могла позбутися відчуття, що з Джоком щось негаразд. Може, він карав мене за ту сцену в клубі «Матайґа», коли вилетів звідти розлючений. А можливо, увесь фасад нашої злагоди зрештою почав зношуватися й розходитися тріщинами. Хоч би що відбувалося, Кокі теж це відчувала. Коли перед обідом ми всі подалися милуватися їхньою з Беном новою власністю, вона притримала мене за лікоть, дозволяючи чоловікам піти вперед.

— Ти нічого не хочеш мені розповісти? — тихо спитала вона.

— Не знаю, — знітилась я.

Я й справді не знала. До того часу, коли ми сіли біля каміна, все почало потроху яснішати. Джок забагато випив за обідом, і його очі тепер неприродно блищали. Я вбачала в цьому попередження — перший камінь, слідом за яким посиплються інші, — та сподівалася, що він у присутності Біркбеків двічі подумає, перш ніж щось сказати чи зробити.

— Як думаєте закріплювати свій успіх на наступних гонках? — спитав Бен з дивана, де він насолоджувався веселим потріскуванням вогню в каміні. — Маєте бажання поділитися деякими зі своїх таємниць?

— Я поділюся ними *всіма,* коли тренуватиму ваших коней, — сказала я.

Він усміхнувся. Здавалося, Бен також відчував напругу, яка висіла в кімнаті, й зараз намагався вибудувати правильну стратегію, щоб без ризику скерувати розмову потрібним річищем. Він встав і пройшов кімнатою.

— Скажу тобі, Джоку, це справжня краса.

Він мав на увазі широкі арабські двері, які Джок придбав для будинку невдовзі після нашого весілля. Як і фонограф, вони для

нього означали добробут, і він ними дуже пишався. Двері прикрашало дерев'яне різьблення в східному стилі, ручної роботи.

— Чудово, — сказала Кокі. — Де ви це знайшли?

— У Ламу, — відповів Джок. — Я ще думав їх трохи покращити.

— Що? — засміялася вона. — Це ж витвір мистецтва, хіба ні? Ви не робитимете цього.

— Я міг би.

Джок якось дивно вимовив останні слова, його язик був важким і ледь ворушився. Він виявився п'янішим, ніж я думала.

— Давайте в щось пограємо.

Я потягнулася по колоду карт, але Джок не чув нічого.

Він вийшов з кімнати, і його не було так довго, що Кокі почала запитально на мене поглядати; нарешті чоловік повернувся з дерев'яним молотком, який знайшов на кухні.

Це був кухонний молоток для відбивання м'яса, але зараз Джока не цікавило його правильне застосування. Ми мовчки дивились, як він узяв стілець та виліз на нього, щоб забити у верхній правий кут дверей невеличкий мідний гачок і закріпити його молотком.

— Щоразу, коли моя жінка поводитиметься нечемно, я додаватиму по гачку, — промовив він ніби до тих дверей.

Я не бачила його обличчя, та не могла глянути й на Бена з Кокі.

— Можливо, це єдиний спосіб за всім наглядати.

— Господи Боже, Джоку, — злякано вигукнула я.

Отже, він якимось чином дізнався про Боя і тепер намагався помститися, розігруючи цю сцену перед новими друзями. Він помахував молотком, немов булавою рунґу, його очі блищали.

— Злазь звідти.

— Лише один, за моїми підрахунками, правильно? — спитав він мене, а потім повернувся до Бена: — Якщо тільки ти також не встиг.

— Припини, — заверещала я, а Кокі сполотніла.

Коліно Джока підігнулося, він перекинув стілець і впав на підлогу. Молоток полетів із його руки, вдарив мене в ліве плече та з глухим стуком гепнувся за вікном. Хвалити Бога, що в нас є інстинкти. Я нахилилася в потрібний момент. Ще кілька сантиметрів або частина секунди — й молоток поцілив би мені в голову. І тоді б ми мали справжню історію.

Коли Джок знову підвівся, Бен кинувся до Кокі, й обоє вийшли з кімнати; увійшов Бараса.

— Допоможи бвані дійти до ліжка, — сказала я йому, і

незабаром почула глухе тупотіння та шерех постільної білизни.

Я пішла до Біркбеків, але вони заявили, що повертаються в місто. Я засмутилася:

— Зачекайте принаймні до ранку, — просила я. — Тоді буде безпечніше їхати.

— Ми відважні, — лагідно заперечила Кокі.

Вона зробила знак Бенові, щоб ішов збирати речі, а коли він вийшов, мовила:

— Не знаю, що ти накоїла, люба, але можу тобі сказати, що про деякі речі чоловікам знати не треба. І нам бути присутніми при цьому також... Гадаю, він хотів показати тобі, що на нього ще слід зважати.

— Ти ж не хочеш сказати, що це виправдовує його поведінку?

— Ні.

Вона зітхнула. Але, здавалося, мала на увазі саме це.

— Я нікчема в шлюбі, а тепер ще й зраджую не за правилами?

Вона стримано розсміялася.

— Я знаю, все не так просто. Ти така молода, і всі ми інколи робимо великі помилки, коли нам важко. Одного дня ти це зрозумієш. Але зараз усе ж таки тобі варто визнати свою провину.

Я пішла їх провести, й коли тремтяче світло фар їхнього «Форда» зникло з поля зору, залишилася наодинці з зірками південного неба. Як саме я дійшла до цього? Тіняві Абердере та нічні звуки були такими самими, як і раніше, але я стала іншою. Я забула саму себе. Я дозволила собі зробити нечесний жахливий вибір одного разу, потім удруге повторила помилку, гадаючи, що цим слизьким звивистим шляхом дійду до свободи. Арап Маїна несхвально цокнув би та похитав головою, якби тепер мене бачив. Леді Ді глянула б на мене своїми мудрими сірими очима та сказала б: «Що? Ти мусиш визнати свою провину? Не думаю. А батько? Він виховував тебе так, щоб ти стала сильною і самодостатньою». Але зараз я такою не була. Анітрохи.

Десь поблизу високо та хрипко заскиглила гієна, інша їй відгукнулася. Ніч налягла на мене зусібіч. Здавалося, я могла або піти в дім до Джока, зачинити двері й далі продовжувати це безглуздя, або поринути в пітьму без жодного уявлення про те, що станеться далі. Джок переслідуватиме мене, сповнений люті, адже я втоптала його чесне ім'я в болото. Сусіди та друзі можуть поступово, стримано від мене відвертатися, поки не почнуть зневажати за нехтування мораллю, як це було з місіс О. Я могла ніколи знову не побачити своїх коней або зовсім розоритися, намагаючись знайти собі місце без підтримки Джока. Я могла зазнати невдачі в багатьох справах, але все одно не мала вибору.

Я повернулася в дім, загасила всі лампи й у темряві

прокралася до своєї кімнати. Безгучно спакувала свої невеликі пожитки та ще до півночі була в дорозі.

21

Гадаєш, Джок прийде до мене? — спитав Бой, коли я повернулася до «Соясамбу» й усе йому розповіла. — Тепер, коли він дізнався про нас?

— Чого б він мав це робити? Він завжди наполягав на тому, що ми маємо дотримуватися правил пристойності й уникати пліток. Швидше навпаки, він зробить моє життя ще тяжчим та дужче впиратиметься, щоб не дати розлучення.

Ми були в моєму котеджі, сонце вже сіло.

Ніч була прохолодна, і я гріла руки об гасову лампу, дивилася на похмурого Боя.

Він неспокійно ходив по кімнаті, мовби не знаходив собі місця, хоча в моїй кімнаті бував уже десятки разів.

— А що буде з нами? — нарешті спитав він.

— Ти про що? Ми вдосталь із цього посміялися, хіба ні? Не думаю, що потрібно щось змінювати.

— Я лише запитав.

Він відкашлявся та загорнувся в сомалійську ковдру.

— Гадаю, деякі жінки бажали б, щоб хлопець якоїсь миті зробив певний крок і посерйознішав.

— То ти турбуєшся через це? Я ніяк не можу звільнитися від чоловіка, і все одно єдине, чого справді бажаю, — це бути самостійною, без нікого. Не чиєюсь донькою чи дружиною, розумієш?.. А лише собою.

— Оце так!

Здалося, мої слова його вразили.

— Тут мало в кого виникають такі думки.

— Звісно, виникають, і часто, — я спробувала усміхнутися. — Просто зазвичай вони виникають у чоловіків.

Тепер, коли я більше не мусила у вихідні вдавати дружину, в мене з'явилося більше часу та енергії для моїх коней, яким я ладна була віддати всю себе. Перегони «Сент-Леджер» були найвідомішою подією Кенії, і в них брали участь трирічні коні. Ді мав кількох перспективних претендентів, але найкращим серед багатьох виявився Рінґлідер — чорний, переливчастий, мов шовковий, мерин, який високо підкидав ноги. Це був справжній кінь, і Ді дав мені шанс його тренувати. Але він мав «опуклі ноги», як кажуть конярі. Перед тим, як цей кінь потрапив до «Соясамбу», його перетренували, і сухожилля в нього стали надто чутливими та часто спухали. Однак за достатньої турботи й великого терпіння він міг одужати. Кінь потребував м'якого

ґрунту, який беріг би його хворі ноги, тому я брала його до Ельментейта й тренувала там. Ми рухалися вздовж вологого краю озера; на нас зацікавлено поглядали антилопи канна з табунів, які там гуляли, а величезні зграї фламінго то зривалися з водяної гладіні, то знову на неї опускалися, час від часу вигукуючи той самий сигнал тривоги.

Якогось дня, далеко за полудень, я поверталася з тренувань, уся в цятках засохлого болота, що вкривало мій одяг і волосся. І тут знову зустріла Берклі Коула. Минуло вже два роки від часу моєї вечірки з нагоди виходу у світ, від тієї ночі, коли він та Деніс Фінч Гаттон читали мені вірші в сліпучо-білих піджаках і поводилися так, немов обидва зійшли з книжки про галантну добу лицарства. Сьогодні він разом із кількома іншими поселенцями приїхав зустрітися з Ді через недавні політичні чвари. Я випадково натрапила на нього, коли він курив, прихилившись до огорожі. Останні промені сонця бризкали на мене з-за його спини. Він стояв без капелюха, в сорочці з розстібнутим коміром, рудувате волосся легко розвівав вітерець. Здавалося, що його тут хтось просто намалював.

— Коли ми зустрічалися минулого разу, ти лише нещодавно перестала носити кіски, — сказав він, щойно ми впізнали одне одного, — тепер ти в усіх газетах. Виступ у Джубаленд був вражаючим.

У мене все якось стиснулося від його похвали.

— Насправді, я ніколи не носила кіски. Не могла їх довго витримати.

Він усміхнувся.

— Це, здається, тобі не надто зашкодило. І ти вийшла заміж?

Не знаючи, як точно описати мій нинішній стан, я ухильно відповіла:

— Та трохи.

Протягом кількох тижнів по тій жахливій сцені з Біркбеками та арабськими дверима від Джока не було жодних звісток. Я писала йому, пояснювала, що хочу розлучення й не відступлюся, але він не відповідав. Може, це було й на краще. Просто жити в різних місцях — уже набагато легше.

— Це ж як?

Берклі усміхнувся трішечки глузливо, мов батько, який почув недоладну дитячу відповідь. Проте на уточненні не наполягав.

— До чого там вас Ді закликає?

Я махнула рукою в бік будинку. У гудінні Ді було складно щось розібрати.

— Навіть боюся дізнатися точно. Пуста балаканина «Комітету пильності».

— А-а, тоді вам краще втекти.

Ді сформував комітет кілька місяців тому — це було черговою спробою розв'язання давнього питання — кому та за які заслуги має належати Кенія. Білі поселенці завжди захоплювалися самоврядуванням, яке більше нагадувало цілковите володіння землями. Вони вбачали в індійцях та азійцях жителів окупованої місцевості, яких можна побити палицями, якщо знадобиться. З африканцями все було добре, допоки вони визнавали своє підлегле становище та не бажали собі багато землі. Але останнім часом Британський парламент оприлюднив девонширські Білі книги — низку заяв, на яких більше відбилися жадібні вимоги білих поселенців, аніж бажання встановити в колонії щось на кшталт порядку. В нас з'явився новий губернатор — сер Роберт Коріндон, який ставився до Білих паперів дуже серйозно. І хоча він сам був рафінованим британцем, — увесь, від плоєного комірця до блискучих черевиків, — насправді став на бік азійців та африканців. Галасливо та відчайдушно він захищав обидві групи, тоді як попередній губернатор був зговірливим, веселим і добросердним. Оскільки все сприяло білим поселенцям дуже довго, то зараз вони не могли не розлютитись і не почати думати про опір, навіть силовий. Тож не дивно, що Ді виступав за це найзапекліше.

— Насправді, я задоволений, що мене не було в країні більшу частину минулого року, — сказав Берклі.

Далі він розповів, що їздив до Лондона та відвідав безліч лікарів із приводу свого хворого серця.

— О ні. Що вони сказали?

— Побоююся, що нічого втішного. Ця триклята болячка турбує мене вже багато років.

— І що тепер думаєте робити?

— Звичайно, жити, поки це можливо. І пити лише найкраще шампанське. Для будь-чого іншого часу не лишається.

Його обличчя було делікатним і симпатичним, як у добре вихованої кішки. Темно-карі очі, здавалося, ось-ось засміються, і в сміхові розтане вираз гіркого жалю. Він легким рухом викинув цигарку й відкашлявся.

— Наступного тижня влаштовую вечірку на честь свого дня народження, — сказав він. — Один із багатьох моїх теперішніх способів зі свистом пролітати повз кладовище. Закладаюся, ти чудово насвистуєш, чи не так? Будь ласка, приходь.

Берклі оселився на нижніх схилах гори Кенія, в Наро Мору. Збудував широке кам'яне бунгало просто навпроти гірських схилів, і це мало такий вигляд, ніби його місце саме тут, а не

деінде. В оборах було повно вгодованих овець, а вздовж звивистої річки височіли колючі акації та кручені жовті гамамеліси. Стрімчаки Кенії нависали звідусіль і здавалися дуже близькими — широкі, вражаючі й також досконалі, немов Берклі хотів, щоб вони за ним наглядали, подумала я.

Ді також їхав на вечірку. Коли ми прибули на місце, то побачили купу автомобілів, які стояли вздовж і впоперек галяви та під'їзної алеї. Берклі на веранді, в ошатному білому костюмі для візитів наспівував мелодію, якої я не впізнала. Він мав чудовий колір обличчя й здавався цілком здоровим, однак я здогадувалася, що рожеві щоки він надягнув так само, як і свій гарний костюм. Імовірно, йому було доволі складно водночас грати роль ідеального господаря й блискучого денді, попри те, що насправді справи в нього йшли так собі, та й внутрішні відчуття, вочевидь, були не найкращими.

— У вас чудова річка.

Я обминула губами копицю його свіжого волосся, що пахло тоніком, аби поцілувати господаря в щоку.

— Коли ми переїжджали річку, риба в ній так і виблискувала.

— Радий, що вам подобається форель. Ніяк не міг обрати доброго гусака на вечерю.

Він підморгнув.

— А тепер ходімо вип'ємо трохи шампанського, поки Деніс його не допив.

Деніс. Хоча в нас було лише коротке знайомство на вулиці в Найробі, моє серце чомусь підстрибнуло від звуку цього імені. Ми перетнули веранду та ввійшли до головної кімнати, переповненої усміхненими людьми. Він був серед них: сутулився, ліниво прихилявся до стіни, тримав руки в кишенях елегантних білих штанів. Він був таким само високим, яким я його запам'ятала, і мав такий само привабливий вигляд.

— Берил Пурвес, — сказав Берклі, — ви вже зустрічалися з шановним Денісом Фінчем Гаттоном.

Моїм обличчям розлилося тепло, коли я взяла його за руку:

— Дуже давно.

— Звичайно.

Він усміхнувся, зморщечки навколо його очей поглибшали. Однак його тон був настільки недбалим, що я не зрозуміла, чи пам'ятає він мене взагалі.

— Радий бачити.

— Деніс їздив додому, у Лондон, й пробув там надто довго, — сказав Берклі.

— Що тепер збираєтеся робити, раз уже повернулися в Кенію?

— Чудове запитання. Я міг би займатися яким-небудь

фермерством. Тіч Майлз гадає, що ми можемо створити законну компанію.

Він усміхнувся, немовби слово *законний* було приємною несподіванкою в цьому контексті.

— І ще страшенно хочу полювати.

— Чому б ні? — втрутився Ді. — Світ потребує великих білих мисливців.

— Ви напевне це знаєте, — глузливо кинув Деніс, — адже це ви полювання винайшли.

— Ну гаразд, не я, але я ніколи не зрозумію тих, хто з гордовитим виглядом приїздить до Кенії в пошуках трофеїв. Два чи три рази на місяць якийсь багатий банкір стріляє у власну ногу або приносить себе в жертву левові. Це безглуздя.

— Може, вони на це заслуговують, — сказала я. — Маю на увазі, що вони навіть приблизно не уявляють, з чим мають справу, не знають, що це значить — убити тварину...

— Ви, напевно, маєте рацію, — погодився Деніс. — Досі я полював лише для себе. Не думаю, що в мене вистачить терпіння на клієнтів.

— А що не так із фермерством? — запитав Берклі. — Це добра безпечна справа, без надокучливих гієн чи когось іншого, хто серед ночі намагався б вигризти тобі обличчя.

— Безпечна, — повторив Деніс.

Раптом він став схожим на школяра, готового до жарту.

— Яке ж у *цьому* задоволення?

Деніс здавався мені на кілька років молодшим за Берклі, десь близько тридцяти п'яти, і так само, як Берклі, мав походити зі знатного роду. Наскільки підказував мій небагатий досвід, таких чоловіків Африка вабила незайманими територіями, великим звіром і пригодами. Вони були синами британських аристократів, навчалися в найкращих школах, мали вдома всілякі привілеї та користувалися необмеженою свободою. Ці люди приїздили до Кенії, щоб використати свій спадок для придбання тисяч арів землі. Деякі, на кшталт Берклі, серйозно думали про те, щоб пустити тут коріння та залишитися, тоді як інші були гультяями, які зросли в нудних Суссексі чи Шропширі й тепер шукали пригод. Я не знала, до якої групи віднести Деніса, але мені подобалося на нього дивитися. Він мав чудове обличчя: трохи рожеве від сонця, з виразним гострим носом, повними губами та важкими повіками над очима горіхової барви. У ньому відчувалися легкість і впевненість, навколо яких, здавалося, оберталась уся кімната, немовби він був її віссю.

Я відійшла, потягуючи свій напій і вловлюючи то тут, то там уривки пліток; до Деніса тим часом злетілася зграя гарних жінок,

здебільшого схожих на лялечок, усі в дорогих сукнях, панчохах і коштовностях, із вишуканими зачісками. Я бачила, як вони всі до нього тягнулися, що й не дивно. Мене він вабив так само.

— Тобі варто поглянути на мого нового коня, — сказав Берклі, наближаючись до мене з новим коктейлем. — Гадаю, непоганий матеріал для перегонів.

— Чудово, — автоматично погодилась я, і перш ніж устигла щось зрозуміти, ми взяли з собою Деніса та подалися до стайні, де в своїх загородах стояли півдесятка коней.

Коня, на якого ми прийшли подивитися, звали Солдатом — то був великий стрункий гнідий із білою, мов місяць, плямою на морді. Вигляд мав не такий гордовитий і запальний, як у тих чистокровних, що їх полюбляв мій батько, але мені він здався доволі гарним і миттєво зацікавив.

— Отже, він не чистокровний? — спитала я в Берклі, коли ми втрьох підійшли до стійла.

— Поміс сомалійського поні, гадаю. Не знатного походження, але, як бачиш, має певний гонор.

Я відчинила хвіртку, наблизилася до Солдата так, як навчилася ще в дитинстві, — спокійно, але рішуче. Батько передав мені своє вміння відчувати коней, або, можливо, я з ним уже народилася. Солдат визнав мій авторитет і не виказав норову, навіть не позадкував, коли я почала проводити руками по його спині, крижі та бігових суглобах. Він виявився здоровим і міцним.

Я відчула, що на мене дивиться Деніс. Від цього погляду затерпла потилиця, але я не підняла очей.

— Що скажеш? — спитав Берклі.

— У ньому щось є, — мусила визнати я.

— Скільки за нього запропонуєш?

Я не мала грошей, але доводилося вдавати торг, і це також було в моїй крові.

— П’ятдесят фунтів?

— Я більше витратив на шампанське, яке ви п’єте!

Вони з Денісом розсміялися, але я зрозуміла, що Берклі також любив поторгуватися.

— Тобі треба побачити, як він іде галопом. Я попрошу конюха вивести його.

— Не турбуйся, — сказала я. — Проїдуся на ньому сама.

Мені знадобилося менше п’яти хвилин, щоб позичити штани та перевдягнутися. Коли вийшла з будинку, на газоні вже зібралися люди. І хоча Берклі усміхнувся, коли побачив мене в такому одязі, я знала, що все це личить мені й не варто бентежитися перед його родовитими друзями. Сидіти в сідлі для

мене було так само природно, як ходити, — можливо, навіть більш природно.

Я легенько підштовхнула Солдата, щоб відійшов подалі від спостерігачів, але за якусь хвилину вже забула про все навколо. За вигоном була ґрунтова доріжка, що вела повз кілька фермерських будівель з бляшаними дахами та спускалася схилом донизу, збігаючи в невелику улоговину з клаптиками чагарнику. Я попрямувала туди, пустила Солдата широкою риссю. Він мав міцну спину, його округлі боки були такими само зручними, як оббите ситцем крісло. Поки що я не знала, чи може він по-справжньому мчати, однак Берклі наполягав, тож ми прискорилися. За мить задні та передні ноги коня напружилися. У легкому галопі його крок був плавним і пружним водночас, а шия залишалася розслабленою. Я вже забула задоволення від їзди на новому коні — те відчуття сили, що підіймається руками від шкіряних віжок та ногами від кінських боків. Я погнала ще швидше, тіло Солдата почало розтягуватися від середини, м'язи напружились, і він полетів.

А ж раптом, мов лопнула струна, — кінь завмер. На середньому кроці його передні ноги різко загальмували, мене хитнуло вперед, на його шию, мовби ззаду хльоснули батогом. Перш ніж я встигла отямитися, кінь став дибки, крутнувся вбік і різко заіржав. Мене підкинуло в повітря. Я важко впала на бік, зуби клацнули на язиці. Відчула присмак крові, а в стегні вибухнув біль. Десь позаду знову пронизливо заверещав кінь. Я здригнулася, знаючи, що коли він знову стане дибки, то може вбити мене копитами, але за мить він стрілою помчав геть. Лише тоді я побачила змію.

Вона була за п'ять метрів від того місця, де я впала, згорнута в кільце, мов чорна стрічка, та стежила за мною. Коли я здригнулася, верхня частина її довгого тіла з запаморочливою швидкістю пружно підскочила. Її блідо-смугаста шия роздулася в щось подібне до каптура. Я знала, що це кобра. В нас у Нджоро їх не було, і я ніколи не бачила саме такого різновиду змій — смугастих і гостроголових, — але батько розповідав мені, що багато видів кобр можуть стрибати на відстань, більшу за їхню довжину. Деякі можуть також випльовувати отруту, але більшість змій неохоче вступають у протиборство.

Усього за кілька сантиметрів від мене лежала покручена гілка червоного дерева. Я могла б дотягнутися до неї та, розмахуючи перед собою цією зброєю, відбити напад, якщо він таки буде. Я готувалася, спостерігаючи за рухом її голови. Холодні скляні очі нагадували маленькі чорні намистини. Звиваючись, змія також не зводила з мене погляду, її блідий язик вібрував у повітрі. Я

спробувала заспокоїтися і якомога повільніше простягнула руку до палиці.

— Не ворушися, — раптом почула позаду.

Не було нічиїх кроків, принаймні я нічого не чула, але кобра здибилася вище. Вона наполовину піднялася над землею, показала живіт у жовтаві смуги. Її каптур повністю розкрився. Це було останнє попередження перед нападом. Я щосили замружилася й підняла руки, щоб затулитися. Тої миті пролунав постріл. Він був так близько, що я відчула удар у голову. У вухах дзвеніло. Ще до того, як розійшлося околицею відлуння пострілу, я побачила Деніса. Він зробив крок уперед і вистрілив ще раз. Обидва постріли були влучними, другий — у шию змії; вона відстрибнула вбік. Шматочки її плоті з кров'ю яскравими бризками розлетілися по пилюзі. Коли все затихло, Деніс повернувся до мене та холодно спитав:

— З тобою все гаразд?

— Здається, так.

Коли я підвелася, біль спалахнув у боці та вздовж стегна. Коліна тремтіли й підгиналися.

— З цими кобрами завжди неприємності. Добре, що ти не встигла наробити дурниць.

— Як же ви мене знайшли?

— Побачив, що кінь повернувся, й подумав, що така дівчина точно не випаде із сідла без причини. А далі я просто відстежив сліди.

Він був такий спокійний, мовби нічого не сталося.

— Звучить так, ніби ви щодня таке робите.

— Не щодня, але часом роблю, — він криво усміхнувся. — Ходімо назад?

І хоча я, напевне, могла впоратися сама, Деніс звелів обпертися на нього. Я відчула запах його бавовняної сорочки й шкіри — відчула його силу та міць. Я досі була вражена холодною ясністю його голосу під час протистояння зі змією. Я розуміла: прицілюючись, він не думав ні про що інше. Не часто зустрінеш чоловіка з такою витримкою.

Ми прийшли до будинку надто швидко. Берклі вибіг назустріч, присоромлений і стривожений, а Ді по-батьківськи насупився.

— Якого дідька ви ризикуєте моїм найкращим тренером? — накинувся він на Берклі.

— Зі мною все гаразд, — сказала я. — Не сталося нічого особливого.

Деніс також не загострював загальної уваги на цій події, ніби ми з ним домовилися без слів. Він нічого не казав про свій вчинок

і поводився так, неначе все те було звичайною справою. На мене ж він справив надзвичайне враження. До кінця дня ми про це зовсім не згадували, що теж промовляло на користь Деніса. Але спогад пронизував наступні години, нібито натягнув між нами невидиму мотузку чи дріт. Ми розмовляли про інше: про те, що він досі згадує Ітон, про те, як випадково 1910-го потрапив до Кенії, хоча планував оселитися в Південній Африці.

— Що ж вас тут привабило? — запитала я Деніса.

— У Кенії? Майже все. Гадаю, я завжди намагався втекти.

— Втекти від чого?

— Не знаю. Можливо, від вузького визначення того, яким повинно бути життя. Чи того, ким ти повинен у ньому бути.

Я усміхнулася.

— *Повинен* — не ваше слово, чи не так?

— Уже здогадалася?

— Мені також ніколи не подобалося це слово.

На мить наші очі зустрілися, і між нами пролетіла іскра. Ми повністю розуміли одне одного. Потім з'явився Берклі, й двоє друзів заговорили про війну. Згадували, як були зараховані до розвідницького загону поблизу кордону Німецької Східної Африки та Кіліманджаро.

— Побоююсь, що ми не зажили великої слави, — сказав Деніс і для мене додав:

— Більшість наших втрат — через муху цеце та рагу з чагарникових пацюків.

Їхнє спілкування нагадувало танок; удвох вони були веселими та кмітливими — легшими за повітря. Невдовзі ми всі сп'яніли від шампанського, а тим часом зовсім споночіло.

— Давайте візьмемо кілька пляшок та поїдемо до «Мбоґані», — раптом звернувся Деніс до Берклі. — Баронеса сьогодні сама.

Баронеса? У голові щось бренькнуло. Кокі Біркбек щось таке казала в Норфолку, коли розповідала про Блікса та його дружину.

— Я не можу піти з власної вечірки, — сказав Берклі. — Тим паче, що вже надто пізно й нікому з нас не можна сідати за кермо.

— У мене *є* мати, красно дякую.

Деніс повернувся до Берклі спиною та глянув на мене.

— Хочеш проїхатися, Берил?

Берклі похитав головою. Я на мить замислилася, міркуючи, наскільки серйозною була пропозиція Деніса та чи справді йдеться про дружину Блікса. Але перш ніж я щось вирішила чи вимовила бодай слово, Деніс пішов до бару, узяв три пляшки шампанського та попрямував до дверей. Берклі розсміявся. Я була ошелешена.

— На добраніч, — проспівав Деніс, ледь озирнувшись через

плече, й зник.

— Чи не хильнути нам ще по чарочці та не лягти спати? — спитав Берклі.

Я досі нічого не розуміла.

— А що тут зараз відбувалося?

— Деніс, просто Деніс, — загадково сказав він і потягнувся до моєї руки.

22

Ми з Ді залишились у Берклі — ночували просто неба на купі сомалійських ковдр, поряд із кількома іншими гостями напідпитку.

Щоразу, коли я переверталася на інший бік, біль у стегні нагадував про себе й перед очима, мов привид, манячів образ Деніса. Наступного дня він не повернувся до того часу, коли нам треба було. Це чомусь зробило його ще привабливішим для мене. Можливо, нас дивним чином поєднав той випадок із коброю, або Деніс просто був упевненішим у собі за більшість чоловіків, яких я досі зустрічала. Так чи інакше, я вже думала про те, як добре було б побачити його знову.

— Передайте Денісу моє вітання, гаразд? — звернулась я до Берклі, коли Ді пішов по свою автівку.

— Що? — він запитально на мене глянув. — Будь ласка, люба, тільки не кажи мені, що ти також закохалася у Фінча Гаттона.

— Дурниці, — я відчула, як спалахнуло обличчя. — Він мені просто подобається.

— Саме з цього все й починається.

Він пригладив вуса.

— Я ще не зустрічав жінки, яка могла йому опиратися. У нього закохуються десятками, але він, здається, ніколи не закохується сам.

— Ні в кого?

Він знизав плечима.

— До речі, ще раз перепрошую за випадок з конем. Сподіваюся, ти не ображатимешся на мене.

— Авжеж, ні. Я б купила цього коня, якби могла, але всі гроші в Джока, й зараз намагаюся покінчити з цим. Зі шлюбом, маю на увазі. Не знаю, як про це зазвичай кажуть.

— А я все намагався вгадати, що між вами з Джоком відбувається, — ну, ця твоя робота в Ді й таке інше...

Голос його звучав ніби по-доброму, без натяку на осуд, якого я боялася.

— Думаю, жінки в колонії не так часто займаються чимось, окрім своїх звичайних обов'язків.

Берклі похитав головою.

— Повідом, коли тобі щось знадобиться. Або просто свисни, — додав він, усміхаючись.

— Добре, — я усміхнулась у відповідь.

До нас із ревінням під'їхав Ді, й ми розпрощалися.

Тренування Рінґлідера йшло як завше. Він мав належні племінні характеристики й непогану вдачу. Лише ноги потрібно було вилікувати. Я й далі тренувала його на м'якому грязькому березі Ельментейта, так само насолоджувалася годинами, проведеними разом із ним. Навіть фламінго навколо метушилися менше, ніж на фермі. Я завжди почувалася спокійніше, поєднуючи свої рухи з кроком Рінґлідера, й милувалася розкішним краєвидом. Озеро утворювало неглибокий басейн, від якого навсібіч розгорталася зелена савана. Низьке горбкувате узгір'я тягнулося до стрімких схилів гори, названої Сонним Воїном. Її чарівні обриси часто вимальовувалися на гладенькій поверхні озера, де спочивали зграї фламінго, розгорнуті, ніби віяла з коштовним камінням. Це був прекрасний край, і хоча «Соясамбу» не зворушував так, як Нджоро, він починав подобатися мені дедалі більше, і я навіть відчула, що залюбки залишилася б тут.

Якогось дня я пустила Рінґлідера найшвидшим галопом, підбадьорена зростанням його сили та впевненості, й побачила за кілька кілометрів авто, яке бездоріжжям, навпростець мчало до «Соясамбу». Я не знала, хто той зухвалець, який з'їхав з головної дороги. Кілька днів дощило, й тепер з-під коліс вилітали грудочки болота, розлякували табунець антилоп канна, які зигзагами кидалися в кущі. Коли автомобіль наблизився, я впізнала Деніса. В нього була невисока машина; її важкі колеса обліпила грязюка. Я прив'язала Рінґлідера, щоб не налякався, та пішла назустріч Денісу, щойно він під'їхав до озера. Земля при березі розмокла, й, коли авто загальмувало, колеса повільно занурилися в болото. Здавалося, Деніса це зовсім не турбувало.

— Дорога сьогодні трішки некомфортна, чи не так? — спитала я.

— Ніколи не знаєш, кого зустрінеш на цьому шляху.

Він заглушив мотор, скинув капелюха й глянув на мене примруженими очима.

— Я бачив, як ти летіла вздовж берега, поки підіймався схилом. Не знав, що це ти, але спостерігати було чудово. Я б сказав, захопливо.

— Здається, мій кінь дійсно починає робити успіхи. Сьогодні побачила в ньому щось особливе. Можливо, саме це ви й помітили.

Визволені з-під коркового шолома, дрібні коричневі кучері Деніса лисніли від поту.

Його чоло й вилиці забризкали краплі болота, і в мене з'явилося незрозуміле бажання струснути їх кінчиками пальців.

Натомість я поцікавилася, куди він прямує.

— Ді на одному зі своїх засідань ударив на сполох. Імовірно, Коріндон зробив щось, на думку комітету, непробачне. І Ді вже все приготував, щоб скрутити йому руки та закинути в шафу.

— Викрадення губернатора такий само мудрий задум, як і решта ідей Ді.

— Я намагаюся триматися від усього цього якнайдалі. Але сьогодні чудовий день для прогулянки.

— Особливо болото, правда?

— Болото — саме те, що треба.

Його горіхові очі на мить спалахнули, спіймали промінь світла, та він знову начепив шолом, збираючись їхати.

— Можливо, колись побачимося в місті, — сказала я.

— Я тепер не часто там буваю. Нещодавно перебрався до Нґонґа, там живе моя давня подруга Карен Бліксен.

Певно, він мав на увазі дружину Блікса, ту саму таємничу баронесу.

— І як вона?

— Вона чудова. Родом з Данії. Самотужки керує кавовою фермою, поки Блікс вистежує носорогів. Не знаю, як їй це вдається.

У його голосі звучало захоплення.

— Гадаю, ти зустрічала Блікса. Він не пропускає жодної гарненької жінки.

— Зустрічала, — усміхнулась я. — Подумала про нього так само.

Було складно зрозуміти, що мав на увазі Деніс, коли говорив про баронесу. Він жив із нею, як чоловік із жінкою? Чи вони були просто компаньйонами, як із Берклі? Звісно ж, я не могла спитати про це прямо.

— На фермі набагато краще, ніж у місті, — провадив він, — і повітря там, мов шампанське. Гадаю, через висоту.

— Звучить так, немов це сказав Берклі, — зауважила я.

— Можливо, — він знову усміхнувся. — Приїжджай до нас. Ми любимо гостей... і у Карен зараз будинок стоїть порожній. Тож можеш залишатися там, скільки забажаєш. Лише приїзди з історією, — додав він і завів двигун. — Це одна з наших вимог.

— З історією? Тоді я мушу пошукати.

— Неодмінно, — гукнув він, від'їжджаючи.

23

Кілька тижнів по тому Ді викликав мене з загону та простягнув телеграму на моє ім'я. Я подумала, що це рідкісні новини від батька чи, можливо, якась вимога від Джока, але на звороті значилася лондонська адреса.

Повернувшись до Ді спиною, розірвала наліпку зі штампом, відчуваючи різкий напад страху. «Люба Берил, — прочитала я, — Гаррі помер і ми з хлопчиками повертаємося в колонію крапка чи не могла б ти знайти нам житло? ми нікого не знаємо і в нас не багато грошей крапка мама».

Мама? Одне це слово обпекло мене, мов ляпас. Я давно відкинула спогади про неї якомога далі, однак тепер вони із запаморочливою швидкістю поверталися знову. Мої очі ще раз швидко пробігли рядки. В горлі пересохло.

— Усе гаразд? — запитав Ді.

— Клара повертається в Кенію, — ошелешено відповіла.

— Отакої. Гадав, що вона зникла назавжди.

— Як бачимо — ні.

Я простягнула йому папірець, ніби він міг усе пояснити.

— Хто такий Гаррі? — запитала я.

— Гаррі?

Він на мить замовк, читаючи повідомлення, а потім важко зітхнув та провів п'ятірнею по волоссю.

— Може, хильнемо по чарочці бренді?

Витягнути всю історію з Ді було нелегко, але питво допомогло йому трохи розкритися, та й мені також. За годину я все зрозуміла. Гаррі Кіркпатрик був капітаном, з яким моя мати познайомилася на другому році життя в Кенії під час танців у Найробі після перегонів. Їхній зв'язок мав залишатися в таємниці, але таке складно приховувати. До того часу, коли вони виїхали до Лондона й узяли з собою Дікі, скандал розгорівся на всю колонію.

— Очевидно, потім вона вийшла за нього заміж, — мовив Ді, — але не можу сказати, коли саме. Ми припинили спілкування.

— Чому ніхто не казав мені правди?

Ді замислено погладив долонею келих, а потім озвався:

— Можливо, ми неправильно вчинили. Хто скаже? Усі хотіли захистити тебе. Флоренс виступала за це найголосніше. Наполягала, що ця правда нічого доброго тобі не принесе.

Я згадала той день, коли розглядала мапу Англії в атласі леді Ді. Тоді вона запропонувала розповісти мені про матір, якщо я захочу. Чи збиралася вона вигадати для мене казку — пом'якшену

версію правди? Або почала відчувати, що настав час мені зрозуміти, що сталося насправді? Нині вже не можна було ні про що дізнатися напевне.

— Отже, вся ця історія про те, як *тяжко* тут жилося Кларі, — пусті балачки?

— Твоя мати *була* дуже нещасна, Берил. «Ґрін Гіллз» тоді мала жалюгідний вигляд. У Клатта не залишалося сили ні на що інше. Я думаю, саме тому вона й вчепилася в Кіркпатрика. Можливо, вбачала в ньому єдиний вихід.

— Але вона мала обов'язки, — я ляснула долонею по столі. — Вона мала б подумати також і про нас.

Про мене, мала я на увазі. Дікі було добре, його обрали.

— І яким був цей Гаррі?

— Гарним, наскільки я пам'ятаю, і дуже турботливим. Знаєш, вона була вродливою жінкою.

— Справді?

Батькові вдалося заховати або викинути всі портрети матері, знищити кожну згадку про неї — особливо, після появи Емми. Він викреслив її з нашого життя так, ніби її зовсім не було, і я розуміла чому. Вона пішла до іншого чоловіка, зробила йому дуже боляче та вразила його самолюбство, так само, як я вчинила з Джоком. Але ми не мали дітей, про яких слід було б подбати.

— Чому він не розповів мені правди?

— Твій батько робив так, як вважав за краще. Інколи дуже складно вчинити правильно.

Я проковтнула сльози, ненавидячи матір за те, що вона могла змусити мене плакати — ще й досі могла, після стількох років. Але мої почуття не вгамувалися. Вони переповнювали мене дедалі дужче, вже виходили з-під контролю, і я почала запитувати в себе: а може, я лише *уявила* собі, нібито пережила від'їзд Клари в дитинстві? Що, як уся моя сила, непереможність, яку я тоді відчувала, — відчайдушні витівки, полювання на леопарда, їзда на Пегасі саваною, коли у вухах реве від швидкості й гострого відчуття свободи, — все це було лише тонким шаром соломи над глибокою ямою? Так чи інакше, тепер я відчувала всередині бездонну прірву.

— І що, мені справді потрібно вдавати з себе милу дівчинку та показувати їй околиці? Ніби нічого не сталося?

— О Берил, я не знаю, що тобі відповісти. Гадаю, всі ми робимо помилки, і вона теж помилилася.

Він підійшов та стиснув мене за плечі почервонілими від праці руками.

— Роби так, як вважаєш за потрібне.

Якщо Ді був упевнений, що я ставитимуся до всього з розумінням, то в мене залишалися сумніви. Телеграма Клари й далі мучила мене, болісно повертаючи в минуле. Так дивно було лише зараз дізнатися, чому вона залишила колонію, — розгадку історії, яку приховували десятиліттями. І хоча мене не здивувало, що батько не казав правди, і я розуміла його скривджене почуття й фанатичне ставлення до ферми, все одно було б краще, якби саме він усе мені розповів. Врешті-решт, мати з братом покинули не лише батька, а й мене. Їхній від'їзд усе змінив у моєму житті, й ось тепер вони повертаються? Це не мало жодного сенсу. Чому мати думає, що зможе стати на ноги в Кенії, у місці, звідки так швидко втекла? І як у неї вистачило нахабства просити в мене допомоги? Як це стосується мене?

Я була розлючена і збита з пантелику та насилу долала спокусу дати Кларі гнівну відповідь, але мусила думати не лише про неї. У телеграмі вона не згадувала Дікі, однак слово «хлопчики» означало, що в них із капітаном були спільні діти. І тепер вони залишилися без батька й потраплять у зовсім незнайомий світ. Що вони думатимуть?

Поки я в душі боролася з бажанням зректися Клари, на думку раптово спав Деніс. Менш ніж тиждень тому він згадував володіння баронеси та її порожній будинок і пропонував його мені для дружніх візитів. Тепер мене просто вразило, настільки вчасною виявилася пропозиція. Хоча я досі не до кінця вирішила, чи хочу допомагати Кларі, її потреба й це вирішення загадковим чином збіглися, ніби стільки часу все йшло саме до цього. Неначе невидимі руки збирали нас усіх докупи. Це здавалося майже неминучим.

Я сказала Бою та Ді, що мене не буде кілька днів, та пішла сідлати Пегаса, почуваючись трохи краще, ніж досі. Поки що не мала жодного уявлення про те, що означатиме для мене повернення Клари в колонію та в моє життя, але в будь-якому разі мусила знову побачити Деніса та, можливо, розповісти йому цю історію. День був теплий, я їхала на сильному й красивому коні та мала план.

24

Ферма Карен Бліксен розташовувалася за двадцять кілометрів на захід від Найробі; до неї вів прорізаний коліями шлях, який поступово підіймався вгору. Вона лежала на сотні метрів вище за володіння Деламера та Джока; густий ліс навколо неї врізувався гострим верховіттям у бліде небо. По один бік дороги тягнулася долина, вкрита килимами помаранчевих лілій, тих самих, які швидко та рясно зростають одразу після дощу. Повітря було солодке від пахощів квіток і білого цвіту кавових дерев, запах якого нагадував жасмин. Усе навкруги іскрилося, мов шампанське. Саме так, як розповідав Деніс.

Хоч я була майже впевнена, що баронеса принаймні розгляне можливість впустити в свій дім мою матір, — зрештою, він стояв порожній, — мене все-таки трохи мучили докори сумління, адже вибралася в гості без попередження. Поселенці в Кенії були розкидані одне від одного так далеко, що гостям зазвичай раділи, хоч би коли вони завітали. Але я не знала, чи розповів уже Деніс про мене, та й взагалі — які в них із Карен стосунки. Моє зацікавлення обома було таким самим, як і раніше, і ще я передчувала, що невдовзі дізнаюся щось незвичайне.

Нарешті я побачила гарне бунгало із сірого каменю з низьким дахом із черепиці та міцними з вигляду фронтонами. Будинок обгинала довга веранда, вздовж якої тягнувся широкий доглянутий газон. Коли я під'їхала, в траві під променями сонця грілися дві великі шотландські хортиці: сизі та вусаті, з гарненькими загостреними мордочками. Вони не гавкали й не здавалися занепокоєними моєю появою, тож я дозволила їм обнюхати свої руки.

Із будинку назустріч мені вийшла жінка, невисока, але стрункa, з дуже світлою шкірою і темним волоссям, у простій білій домашній сукні. Її обличчя увиразнювали чіткі риси та глибоко посаджені очі під пухнастими бровами. Цим гострим поглядом і точеним носиком вона нагадувала красивого яструба. Я раптом зніяковіла.

— Вибачте, я мала повідомити, що приїду, — сказала я, коли відрекомендувалася. — Деніс у вас?

— Він на сафарі. Я не очікую його принаймні ще місяць.

Місяць? Однак перш ніж я відчула себе пригніченою та ще більш розгубленою, не знаючи, з чого почати, вона повідомила, що Деніс про мене розповідав і що вона буде рада моєму товариству.

— Здається, я вже багато днів розмовляю лише із собаками.

Вона усміхнулася, й риси її обличчя пом'якшали.

— А ще в мене є нові платівки для фонографа. Любите музику?

— Люблю, але не надто на ній знаюся.

— Я завжди намагаюся дізнаватися про щось нове. Друзі кажуть, що в мене старомодні смаки.

Вона кумедно скривилася й зітхнула.

— Ну що ж, давайте подбаємо про вашого коня.

Будинок Карен нагадав мені мої відвідини леді Ді на «Екватор Ранч» у дитинстві — якістю речей та вишуканістю в кожній дрібниці. За широкими вхідними дверима стелилися паркетом багатобарвні килими, які поєднували та зігрівали кімнати. Там були блискучі дерев'яні столи, пухкі, оббиті ситцем дивани й м'які крісла; на кожному вікні висіли важкі штори, у вазах та горщиках стояли квіти. А ще тут було безліч полиць із книгами в гарних палітурках. І коли я глянула на них, то гостро відчула свою недовершену освіту. Я провела рукою по корінцях книг одного з рядів. На кінчиках пальців не залишилося й порошинки.

— Ви справді їх усі прочитали? — запитала я.

— Звичайно. Вони не раз рятували мене. Інколи ночі тут тягнуться дуже повільно, особливо, коли добрі друзі тебе покидають.

Я подумала, чи не Деніса вона має на увазі, але господиня не продовжила й не пояснила. Натомість показала мені невеличку кімнату для гостей, де я могла помитися, а по тому ми зустрілися на веранді за чаєм. Її служник — Джума — наливав нам із порцелянового чайника, й білі рукавички трохи сповзали з його тонких чорних зап'ясть. Він підносив тарілку з печивом та цукерками з церемонністю, якої я не бачила в багатьох слуг, не лише в цих краях.

— Я приїхала просити вас про послугу, — сказала я, коли Джума вийшов. — Але ви вже, певно, про це здогадалися.

— Отже, ви хочете залишитися?

Вона говорила з виразним акцентом. Від погляду її гарних темних очей я трохи ніяковіла. Здавалося, вони не просто дивляться, а щось бачать.

— Не зовсім так. Моя мати повертається до Кенії після багатьох років відсутності. Я подумала, що можна було б скористатися вашим будинком, якщо він порожній. Вона, звичайно, заплатить справедливу ціну.

— Ну звісно, нехай приїздить. Тут уже давно ніхто не жив.

Мені буде приємно бачити її тут, і вам, гадаю, також.

— Насправді, вона не...

Я не знала, як усе пояснити.

— Ми не дуже добре знаємо одна одну.

— Розумію.

Її очі знову зупинилися на моєму обличчі, й мені стало незатишно в кріслі.

— У такому разі дуже мило з вашого боку допомагати їй.

— Можливо, — сказала я, не бажаючи продовжувати.

Мій погляд привернули п'ять блакитних пагорбів, що створювали хвилясту лінію хребта за будинком. Я не могла відвернути від них погляду.

— Хіба вони не чудові? — запитала Карен. — Я люблю їх до нестями.

Вона стиснула кулак і показала, як форма гребеня нагадує кісточки пальців.

— У Данії нема нічого подібного. Нічого, схожого на те, що тут.

Вона дістала з кишені тонкий срібний портсигар та закурила, струшуючи попіл і знімаючи крихти тютюну з язика, — й при цьому не зводила очей з мого обличчя.

— Знаєте, засмагла шкіра дуже пасує до вашого волосся, — нарешті сказала вона. — Певно, ви одна з найвродливіших дівчат, яких я тут зустрічала. Читала в газеті Найробі про ваш успіх на перегонах. Це не легка справа для жінки, і товариство тут не дуже приємне, чи не так?

— Ви маєте на увазі плітки?

Вона кивнула.

— Найробі таке маленьке містечко. Настільки провінційне, що навіть смішно, враховуючи розміри самої Кенії. Можна подумати, що ми всі сидимо одне біля одного та перешіптуємося між вікнами, хоча насправді між нашими будинками сотні кілометрів.

— Я це ненавиджу. Чому люди так прагнуть знати кожну дрібницю про нас? Чи не повинні деякі речі залишатися особистими?

— Вас так хвилює, що думають інші?

Її обличчя було різким, загадковим та гарним, і чорні, глибоко посаджені очі вражали глибиною, яку нечасто побачиш. Вона була старша за мене на десять чи п'ятнадцять років, але її привабливості неможливо було не помічати.

— Інколи все це стає мені поперек горла. Думаю, я вийшла заміж надто молодою.

— Вік не мав би значення, якби це був ваш чоловік, по-

справжньому ваш. Правильне поєднання все змінює.

— А ви романтична.

— Романтична?

Вона усміхнулася.

— Ніколи не думала, що це так, але останнім часом... уже навіть не знаю. Я почала по-іншому ставитися до кохання та шлюбу. Це не дуже порядний підхід до життя. У будь-якому разі, не хочу вас цим стомлювати.

Вона на мить замовкла, і з відчиненого вікна на веранді до неї безгучно залетіла маленька строката сова, мовби жінка тихенько її покликала. Вона сіла їй на плече.

— Це Мінерва. Її завжди приваблює товариство... чи, може, лише печиво.

25

Ферма Карен називалася «Мбоґані», що означає «будинок у лісі». За газоном біля будинку жовто-білим та темно-рожевим цвіли франджипанові дерева. Скрізь росли пальми, мімози, акації, бамбукові та бананові гаї. Двісті п'ятдесят гектарів нижніх схилів хребта були оброблені та рядками засаджені зеленими кавовими деревами. Ще одна частина ферми залишалася незайманим лісом, який слугував за переливчасте й запашне зелене накриття для схилу; нарешті, ще одна ділянка була шамбасом[28] для кікуйю — тубільців-скотарів, які пасли овець і кіз та вирощували власну кукурудзу, гарбузи й солодку картоплю.

Ми йшли протоптаною стежкою крізь поплутані повзучі стебла рослин, які чіплялися за плечі, до «Мбаґаті» — будинку, який Карен могла запропонувати Кларі. Це було зовсім невеличке бунгало з маленькою верандою, але багатьма вікнами та альтанкою на задньому подвір'ї, оповитою зелом і оточеною гронами мімози для захисту від спеки. Я спробувала уявити тут матір, яка відпочиває в затінку, але зрозуміла, що не можу згадувати її без тривожного тремтіння.

— Спочатку ми з Брором жили тут, — пояснила Карен, — одразу по одруженні. Мені й досі тут дуже подобається.

— Якось я зустрічала вашого чоловіка в місті. Він чарівний. — Невже?

Вона двозначно посміхнулася.

— Це не раз стримувало мене від того, щоб його задушити.

У будинку були три маленькі кімнати, кухня, ванна та вітальня з лампами й шкірою леопарда на підлозі. Канапа нагадувала складане ліжко й утворювала затишний куточок. Карен показала мені гарний французький годинник на каміні — весільний подарунок. Витираючи з нього рукавом пил, вона мовила:

— Ви, певно, вже чули різні перешіптування про мій шлюб, як я чула про ваш.

— Зовсім небагато.

Вона із сумнівом похитала головою.

— Ну що ж, це не має значення. Ніхто не може знати, що насправді відбувається з іншими людьми. Ось у чому правда. І це єдине, що ми можемо протиставити чуткам, коли вони починають з'являтися.

Я згадала принизливі жарти та пересуди, які ходили околицею в останні дні «Ґрін Гіллз», і про те, як їм, здається,

вдалося зруйнувати навіть усе добре, що було там.

— Можливо, в цьому й полягає рецепт порятунку від усіляких неприємностей, — пам'ятати, яким усе є насправді.

— Так.

Вона взяла до рук годинник та покрутила його, ніби нагадуючи собі про його значущість.

— Але, як і завжди, набагато легше захоплюватися чимось, аніж щось робити.

Ми залишили «Мбаґаті» та пішли оглядати господарство, де десятки жінок племені кікуйю ретельно перебирали на довгих вузьких столах кавові ягоди, що сушилися на сонці, переходячи від червоного до кольору білої крейди.

— Минулого січня все це згоріло дощенту.

Вона зірвала одну кавову ягоду та терла її в долонях, поки здерта лушпайка впала додолу.

— Одне з маленьких покарань Божих. Я думала, що цього разу все остаточно зруйнується, але ще якимсь дивом тримаюся.

— Як ви з усім упоралися? Керувати фермою так важко.

— Щиро кажучи, іноді й сама не знаю. Я ризикувала абсолютно всім, але воно того варте.

— Захоплююся вашою незалежністю. Мало яка жінка може зробити те, що зробили ви.

— Дякую. Я боролася не лише за незалежність, а й за свободу теж. І тепер дедалі краще розумію, що це не те саме.

Коли ми поверталися назад, почався дощ. Поки добігли до галявини біля будинку Карен, змокли мов хлющ, наші чоботи по коліна вкрилися червоною грязюкою. Кепкуючи одна з одної, ми дійшли до веранди та почали стягувати з себе мокрі речі. Там сидів Блікс — неголений і запорошений. Вочевидь, він прийшов ще до того, як почався дощ, і зараз перед ним стояла невідкоркована пляшка бренді.

— Я приїхав саме вчасно. Здрастуй, Берил. Здрастуй, Танне, люба.

— Я бачу, ти зручно влаштувався, — сказала Карен.

— Це поки що і мій будинок.

— Ти постійно це повторюєш.

Їхнє перекидання короткими фразами відлунювало злістю, але було помітно, що це лише ззовні. Щось їх свого часу скріпило, і це ще жило в них. Навіть я його відчула.

Ми з Карен пішли перевдягатись, і, коли повернулися, Блікс влаштувався ще зручніше та запалив люльку. Його тютюн мав екзотичний запах; щось подібне можна знайти лише, якщо по-

пластунськи переповзти далекі береги континенту.

— У тебе чудовий вигляд, Берил.

— У вас також. Доктор Тарві, певно, не дарма їсть свій хліб.

— Він і вас долучив до цієї дурнуватої гри?

Карен повернулася до Блікса.

— Де тебе носило цього разу?

— В Уґанді, а потім я повертався через Танґаньїку з Вандербільтом, ішов слідами носорога. До речі, я мало його не втратив.

— Вандербільта чи носорога?

— Дуже смішно, люба. Вандербільта. Двоє несамовитих самців гналися за ним. Йому дуже пощастило, що в мене при собі була добра рушниця.

Він повернувся до мене.

— Носоріг — не найприємніший сусід. Він нагадує здоровенний броньований локомотив і так само пихкає. А коли йому щось загрожує, може протаранити що завгодно, навіть крицю.

— І ви не боялися?

— Боявся, але не дуже.

Він усміхнувся.

— У мене була добра рушниця, я ж кажу.

— Якщо досить довго посидіти в клубі «Матайґа», — мовила Карен, — можна почути безліч мисливських розповідей. Їхні історії розростаються і стають дедалі страшнішими від однієї розповіді до іншої. Брор єдиний, кого я знаю з тих, хто перетворює слона на муху, а не навпаки.

— Окрім Деніса, ти хочеш сказати, — виправив її Блікс.

— І Деніс теж.

Вона, здавалося, зовсім не розгубилася, коли почула ім'я Деніса з вуст свого чоловіка.

І Блікс вимовив його так легко, що було навіть складно уявити його коханцем Карен.

Проте розмова ставала дедалі цікавішою.

— Ти бачив його? — запитала вона.

Блікс похитав головою.

— Кажуть, він поїхав на захід, у Конґо.

— А ви бачили ту країну? Яка вона? — запитала я.

— Вона дуже-дуже темна.

Він зробив невеликий ковток бренді.

— Там трапляються всі види змій, і дехто каже, що навіть людожери.

— Ти намагаєшся мене налякати? — очі Карен повужчали.

— Ні, надихнути. Танне постійно строчить історії, ти знаєш

про це, Берил? До речі, доволі непогані.

— Я розповім вам одну біля каміна.

Вона відмахнулася.

— У всякому разі, я радше оповідачка, ніж письменниця.

— Деніс казав, що тут полюбляють історії.

— О так, — енергійно закивала вона. — І Брор у цьому також справжній майстер. Можливо, сьогодні він програє для нас у Шехерезаду.

— Лише якщо не муситиму вдавати з себе незайманого, — сказав він, і ми всі розсміялися.

Вечерю подали на веранді. Пагорби Нґонґ набули сливового кольору та завмерли, мов загіпнотизовані, а Блікс пригощав нас новими й новими розповідями про своє сафарі з Вандербільтом. Одна історія плавно переходила в іншу. Він мав їх безліч і замовкав лише на кілька хвилин, коли кухар Карен — Каманте — підносив нам страви: курку в легкому паніруванні з вершковим соусом, смажені овочі з травами, кукурудзяну запіканку, прикрашену грибами та чебрецем, витриманий сир і апельсини. Блікс стежив, щоб наші келихи не порожніли, й, поки ми дійшли до останньої страви, я попливла від вина. На додачу була вкрай здивована тим, наскільки ці двоє мені подобаються. В них не все було таке гармонійне, і я цьому довіряла. У моєму житті все також не було простим.

Коли місяць гачком завис у небі й перед нами поставили пудинг, кальвадос і каву, Блікс сказав «на добраніч» та поїхав назад у місто.

— Він не надто на підпитку, щоб сідати за кермо? — спитала я в Карен.

— Не думаю, що він уміє кермувати в якомусь іншому стані.

Кілька хвилин вона мовчала, вдивляючись у темряву.

— Він просив у мене розлучення. Ось чому приїздив.

Від Кокі я знала, що він уже робив це одного разу, але розуміла, що виказувати таке знання було б жорстоко.

— І ви це зробите?

Вона стенула плечима.

— Як таке може статися: дві баронеси Бліксен у колонії? Другій тут немає місця, ти ж розумієш. Когось витиснуть звідси й забудуть.

— Не можу уявити, що хтось вас забуде, — сказала я. Я не лестила їй. Я б не змогла.

— Що ж, побачимо.

— Як вам вдалося залишитися друзями?

— Ми були друзями, перш ніж стати кимось ще. Я

захоплювалася його молодшим братом Гансом. Це було давно, в Данії. Брор став моїм повіреним, коли Ганс одружився з іншою.

Вона замовкла й похитала головою так, що її довгі срібні сережки задзвеніли.

— Молодшим братом? Отже, він не зміг би запропонувати вам титул?

— Ні. Лише кохання.

Вона похмуро всміхнулася.

— Але цього не сталося. А потім Брор почав думати про нове життя тут, в Африці. Якби ж лишень це не принесло гору боргів.

— Ви досі його кохаєте?

— Я б хотіла сказати «ні». Але Африка завжди пропонує те, до чого ти не готовий. Я запевняла себе, що ми матимемо все... дітей, відданість, вірність.

Вона заплющила очі й знову їх розплющила, в чорних зіницях палахкотіли вогники.

— Може, він не здатний кохати лише одну жінку. Або здатний, але не мене. Він ніколи не був мені вірним, навіть на самому початку, і тепер мені смішно згадувати, що колись гадала, буцімто готова до шлюбу з Брором, хоча, насправді, не мала про все це навіть приблизного уявлення.

Я підкріпила себе ковтком кальвадосу.

— Здається, що ви говорите про мій шлюб. Я відчуваю те саме.

— А як *твоє* розлучення? Гадаєш, ти його отримаєш?

— Сподіваюся. Наразі боюся застосовувати будь-який тиск.

— Ми всі багато чого боїмося, але якщо ми себе принижуємо чи дозволяємо страху нас обмежувати, тоді собі не належимо — чи не так? Справжнє питання: чи зважимося ми ризикнути заради того, щоб бути щасливим.

— А *ви* щасливі, Карен?

— Ще ні. Але збираюся.

26

Завдяки телеграфові ми з Кларою домовилися про все дуже швидко. Вона була впевнена, що будинок буде чудовим і щосили мені дякувала. Але навіть така близькість мене бентежила. Я не мала матері більш ніж шістнадцять років, і тепер зовсім не знала, як із нею поводитися, навіть у телеграмі. Мені з величезною працею давався кожен рядок: я постійно запитувала в себе, наскільки приязною або наскільки очужілою мушу бути. Я не мала жодного досвіду в таких ситуаціях. Не було навіть натяку на якусь спорідненість між нами — ми ніби вже й не були матір'ю та дочкою, але й залишалися не зовсім чужими. Це збивало мене з пантелику.

З одного Клариного повідомлення я дізналася, що мій брат Дікі багато років жив у Кенії та наразі працює жокеєм в одній непоганій стайні в Елдореті, трохи далі на північ. Я не могла в це повірити. Дікі був тут, у моєму світі, і я про це нічого не знала? Що це означало? Чи зможемо ми колись знову сприймати одне одного як членів сім'ї? Чи хотіла б я цього? І чи це взагалі можливо?

Мене роздирали ці суперечливі почуття, поки наприкінці травня нарешті не прибула Клара. Автівкою, позиченою у Ді, я поїхала зустрітися з нею в готелі «Норфолк»: мої руки тремтіли, в горлі застрягла грудка. Долоні змокли, з-під колін теж струмував піт, ніби від нападу невідомої лихоманки. Поки мати й хлопчики спускалися вниз до кафетерію, мені хотілося десь заховатися. До того я силкувалася згадати материне обличчя, запитуючи себе, чи зможу впізнати її. Але в нас на двох було одне обличчя, з однаково високими вилицями й чолом, і ті самі блідо-блакитні очі. Коли я дивилася на матір, у мене з'явилося дивне невиразне відчуття, мовби я зустріла загублену тінь самої себе, — і я була рада, що хлопчики, які були поряд, відволікли мене від цих думок. Їм було сім та дев'ять років; обидва білявенькі, чистенькі, гладенько зачесані, вони спочатку дуже соромилися. Сховалися за материну спину, коли вона підійшла, щоб мене обійняти. Заскочена зненацька, я зачепилася ліктем за її капелюх і сахнулася, вражена та вкрай збентежена. Я не бажала її обіймів, але чого саме я бажала?

— Як минула ваша подорож? — знайшла я нарешті, що спитати.

— Хвилі були просто величезні, — сказав старший, Івен.

— Івена знудило просто на кораблі, — докинув Алекс. —

Двічі.

— Це було справжнє випробування, — підтвердила Клара. — Але нарешті ми тут.

Ми сіли за вузький стіл, і хлопці накинулися на солодощі, немовби щойно вирвалися з клітки.

— Ти справді дуже вродлива, — промовила Клара. — І тепер одружена, я знаю.

Я не знала, як їй відповідати, лише кивнула.

— Гаррі був радістю мого життя.

Губи в Клари затремтіли, в очах блиснули сльози.

— Ти навіть не уявляєш, як тяжко нам було з цими боргами та невизначеністю. І тепер я знову сама.

Я приголомшено дивилась, як вона витирає хустинкою сльози. Чомусь думала, що вона спробує все пояснити або вибачитися. Що вона з жалем спитає про Клатта або про те, як почуваюсь я. Але її цілком поглинула власна сумна історія, зовсім недавня, мовби інших не було.

— «Мбаґаті» дуже красивий, — із зусиллям вичавила я, щоб змінити тему. — Хлопчикам там сподобається. Вони зможуть бігати там скільки завгодно, можливо, навіть ходити до школи. Баронеса знайшла вчителя для дітей кікуйю на своїй землі.

— Ти моя справжня рятівниця, Берил. Я знала, що можу на тебе покластися.

Вона голосно шморгнула носом.

— Хіба ваша сестра не диво, хлопчики?

Я була їхньою сестрою і водночас незнайомкою; здавалося, це бентежило їх набагато менше, ніж мене. Івен повністю проігнорував Кларине зауваження. Алекс підняв голову, губи йому обліпили крихти печива; він глянув на нас і знову заходився жувати.

За дві години я повезла їх із готелю. Хлопці з двох боків позиченого автомобіля плювали в пилюку. Клара кинула їм недбале зауваження, а далі мовила:

— Ніяк не можу отямитися: наскільки змінився Найробі! Тепер це справжнє місто. Якби ти лишень бачила, яким він був раніше!

— Що ж, тебе не було тут досить довго.

— Тоді ступнути було неможливо, щоб не наткнутися на кіз. Пошта була не більшою за банку бобів. Жодних нормальних крамниць. Не було з ким поговорити.

Вона ляснула хусткою хлопців, які досі плювалися, й знову повернулася до мене:

— Я просто не можу отямитися.

Здавалося, вона зовсім не соромилася говорити зі мною про минуле. Ніби не пам'ятала, що саме *я* була частиною її минулого життя в колонії. «Хоча, можливо, це й на краще, — подумала я, — що ми зможемо ставитися одна до одної безсторонньо, мовби нам нема за що просити вибачення або вимагати компенсації. Ніби нічого не сталося. Тоді, можливо, уникнемо болю в майбутньому». Я сподівалася на це, стискаючи кермо руками в рукавичках, поки ми їхали вибоїстим шляхом із міста в напрямку «Мбоґані».

Від часу мого минулого візиту до Карен минуло вже понад місяць. Я перша ввійшла до головного будинку. Карен була на самім вершечку схилу — на фабриці, та ледь зачула звук мотора, прибігла до нас: її волосся розпушилося на вітрі, на щоках залишилися сліди пальців, забруднених кавовим порошком. Жодних ознак присутності Деніса не спостерігалося. Можливо, він ще не повернувся або знову поїхав...

— Перепрошую за такий вигляд, — Карен подала руку Кларі. — Сьогодні ми займаємося врожаєм.

— Берил розповідала мені, чим ви займаєтеся, поки ми їхали. Я захоплююся вашим завзяттям. І ваш будинок та газон такі гарні.

Клара задоволено все оглянула.

— Хочете чаю чи бутербродів?

Хлопці пожвавішали від згадки про їжу, але Клара їх вгамувала.

— Ми вже пили чай.

— Тоді я проїду до будинку разом із вами. Дозвольте лише змінити черевики.

Ми їхали звивистою дорогою до «Мбаґаті», у вікна простягали духмяні гілки квітучі дерева.

— О, будиночок такий незвичайний, — сказала Клара, коли ми приїхали. — Ми будемо дуже охайні.

— Ти теж залишишся на якийсь час, Берил? — спитала Карен.

— Я про це не думала.

Я заглушила мотор, міркуючи, чи це було б зручно. Клара мені чужа, але з нею все так легко складалося.

— Звісно, залишайся. Ми ще навіть як слід не побалакали. Клара повернулася до хлопців, які вже лежали в пилюці та спостерігали за жуком-геркулесом, який у своїх клешнях, схожих на оленячі роги, кудись волік прутик.

— Скажіть їй, що вона нам потрібна.

— Авжеж, — сказав Івен.

Алекс щось буркнув, не відриваючи погляду від жука.

— Отже, все вирішено.

Карен позичила нам своїх кухаря й служника та залишила матері імена кількох тото із племені кікуйю, які прийдуть завтра та будуть на неї працювати, якщо вона їх візьме.

Коли Карен пішла, Клара сказала:

— Я не могла нічого сказати, поки баронеса була тут, але цей будинок доволі скромний, чи не так?

— Можливо. Деякий час тут ніхто не жив.

— Він набагато менший, ніж я уявляла.

— Тут три спальні, й вас троє.

— Але не сьогодні, — пояснила вона.

— Я можу спати де завгодно. Я не вибаглива.

— Це чудова риса, Берил. Ти завжди була найміцнішою з нас.

Я мимоволі здригнулася та завовтузилася в кріслі.

— Ти казала, Дікі працює жокеєм?

— Так, у нього дуже добре виходить. Ти пам'ятаєш, як він гарно тримався на коні?

Я невпевнено кивнула.

— Я знаю, що Дікі хотів би зараз бути з нами, але останнім часом він погано почувається. Він ніколи не вирізнявся міцним здоров'ям, якщо ти пам'ятаєш.

Я пам'ятала так мало... Здерті коліна в ті часи, коли ферма лише починалася й у нас було багато проблем. Дікі штовхнув мене, коли ми билися за іграшку. Але навіть цього виявилося забагато. Значно простіше було все цілком забути.

— Він надсилатиме нам гроші, звісно, якщо зможе, — провадила вона, знову пускаючи сльозу. — Вибач дурній жінці, Берил. Вибач мені.

Цієї ночі я крутилася на канапі біля каміна, збентежена химерним поєднанням амнезії та очікування допомоги, яке розгледіла в Кларі. Я почала думати, що краще було б не відповідати на її першу телеграму, а ще краще — жодних телеграм від неї не отримувати. Але тепер усе сталось як сталось — і ми застрягли в цьому невизначеному стані.

Десь за північ, задовго по тому, як згас вогонь, почався дощ. Я почула наближення кроків, а потім побачила Клару, яка сіла біля мене й підібгала коліна.

Вона була в нічній сорочці та халаті, босоніж, із запаленою свічкою в руці. На спину їй спадало волосся, й це робило її значно молодшою.

— Ллє як із відра.

— Постарайся не зважати не це. О цій порі постійно дощить.

— Ні, я маю на увазі, всередині.

Вона потягнула мене в одну з маленьких кімнат, де, притулившись один до одного на спільному ліжку, лежали хлопчики, а з діри в даху на ковдри стікала вода. Вона лилася просто на дітей, але їм чомусь забракло глузду встати з ліжка.

— Давайте посунемо ліжко, — запропонувала я.

— Авжеж, — озвалася Клара. Було очевидно, що сама вона про це ніколи б не подумала. Хлопці спустилися на підлогу, й ми з Кларою присунули ліжко до іншої стіни.

— Тут також вогко.

Друга спальня була трохи сухіша. Ми знайшли на кухні відра, щоб у них стікала вода, та почали обходити кімнату за кімнатою, шукаючи найбезпечніших місць для меблів.

— Це безнадійно, — сплеснула руками Клара.

— Це лише невеличкий дощ.

Я зітхнула.

— Ви ж, хлопці, не боїтеся розтанути?

Але вони здалися мені раптом зменшеними копіями Клари. Алекс притискав до грудей потертого ведмедика Тедді, названого на честь Рузвельта. Він смикав його за вухо з таким виглядом, мовби готувався сховатися в шафу.

— Нам потрібно лише перетерпіти цю ніч, — пояснила я. — Завтра прийдуть працівники, й ми подивимося, чи можна полагодити дах.

— Гадаю, тут найсухіше, — мати сіла на канапу. — Ти не проти, якщо ми з хлопцями займемо твоє місце?

— Зовсім ні.

Я знову зітхнула.

— Дякую. І було б чудово розвести вогонь, чи не так, хлопці?

Дрова відволожилися, від них було забагато кіптяви і розвести вогонь виявилося дуже складно. Поки мені нарешті це вдалося, я була надто виснажена, щоб знову пересовувати ліжка. Впала на перше-ліпше, загорнулась у вогкі простирадла й спробувала заснути.

Злива періщила цілий наступний день. До полудня Клара впала у відчай. Карен прийшла, щоб спробувати якось допомогти, але злива не вщухала, й вода просочувалася звідусіль. Зрештою довелося перевезти Клару з хлопчиками в головний будинок.

— Мені справді дуже соромно за ці незручності, — знову й знову повторювала Карен.

— Це не ваша провина, — запевнила її Клара, збираючи вологі пасма волосся та закріплюючи їх шпильками.

Але щось у її тоні свідчило, що вона вважає відповідальними за це Карен або мене. Навряд чи варто було чекати від неї хоча б

трохи кмітливості або терпіння, й мені сумно було на неї дивитися. Як, напевне, жахливо, коли все одночасно валиться на тебе. Приміром, оцей дощ, а про втрату чоловіка годі й казати. Вона була настільки жалюгідною, що я навіть не могла на неї гніватися, але не могла й допомогти. До вечора я так стомилася від усього цього, що втекла до «Соясамбу», до своїх коней — до роботи, яка завжди була зрозумілою і могла мене заспокоїти.

— Я повернуся у вихідні, — сказала я та рвонула звідти автівкою Ді, здіймаючи густі бризки червоного болота.

27

За три дні я приїхала до «Мбоґані» й дізналася, що Клара вже втекла звідти. Найняла авто, яке приїхало по неї з хлопцями, та повернулася до Найробі. Залишила коротку цидулку, в якій вибачалася за клопіт, якого завдала.

— Я *справді* подбала про те, щоб прибрати й приготувати для них будинок, — сказала Карен. — Дощ є дощ. Що я могла вдіяти? — Сподіваюся, вона принаймні залишила якісь гроші.

— Ані рупії.

Я була страшенно збентежена.

— Дозвольте, я вам щось заплачу.

— Не кажи дурниць. Це не твоя справа. Хоча... можеш залишитися та підбадьорити мене. Я почувалась самотньо.

Пізно вночі знову почалася злива. Таке трапляється в травні, й доволі часто — сейсмічні заливні дощі йдуть собі та йдуть, перетворюють дороги на канави, а канави — на протоки, яких ні перейти, ні переїхати.

— Ти не можеш повертатися такої сльоти, — сказала Карен наступного ранку; вона стояла на відкритій веранді й дивилася на сірі потоки, що падали згори.

— Ді мене шукатиме. Я маю спробувати.

— Він розумна людина... У всякому разі, час від часу. Ти ж не можеш поплисти додому.

Ми ще не закінчили розмови, як у дім забіг майже голий сомалійських хлопчик; з його струнких стегон стікало червонясте болото.

— Бедар їде, — оголосив він. — Незабаром буде тут. Вочевидь, Бедар — це Деніс. З обличчя Карен було помітно, яким щастям для неї стала ця новина; вона завела хлопця в дім і наполягла на тому, щоб він помився, перевдягнуся та поїв, перш ніж іти.

— Денісові слуги надзвичайно йому віддані, — сказала вона, витираючи бавовняною ганчіркою мокрі сліди, які залишили на плитці босі ноги хлопчика. Навколо товклися слуги, але їй, певно, подобалося працювати самій.

— Вони вважають Деніса одним із них. Гадаю, вони б лягли левові в пащу, якби він попросив.

Я відчула, що вона потроху втрачає пильність, і поволі почала наближатися до більш особистого.

— А як ви потоваришували?

— На полюванні кілька років тому. Він приїхав із Деламером

та зліг із жахливою лихоманкою, тож мусив залишитися. Я тоді вже зневірилася знайти тут собі товариство, аж раптом трапився він.

Карен на мить відірвалася від роботи.

— Щиро кажучи, я ніколи раніше не зустрічала такої розумної людини. Це була найприємніша несподіванка за цілий рік.

— Навіть у лихоманці він був такий розумний?

— Так, навіть у лихоманці.

Вона усміхнулася.

— Проте потім я поїхала додому, а далі поїхав він, і лише останнім часом наша дружба відродилася знову. Мені дуже пощастило.

Вона випросталася й витерла руки об фартух. З-за відчинених дверей на нас дивилося непривітне низьке небо: дощ не вщухав.

— Я попрошу когось із хлопців привести твого коня, якщо бажаєш. Лише якщо ти не передумала.

Я уявила слизьку дорогу до «Соясамбу», а потім — горіхові очі та сміх Деніса. Мені хотілося побачити його знову, а ще — дізнатися про їхні стосунки з Карен.

— Думаю, доведеться залишитися, — сказала. — Дощ скінчиться не скоро.

Цілий день Карен готувалася до приїзду Деніса: складала меню для обіду, змушувала служників чистити дім згори донизу. Нарешті, сомалійський хлопчик від Деніса з'явився знову, а невдовзі після нього й сам Деніс, мокрий до нитки, але все одно чомусь веселий. Він незворушно їхав собі верхи під зливою, а його не менш витривалий сомалійський слуга, Білліа, йшов пішки.

— Тепер мені трохи незручно затримуватися через дощ, коли вам так добре вдалося дістатися додому, — зізналась я по тому, як ми привіталися.

— Я ще не розповів про ті ділянки шляху, де моєму коневі було по шию.

Він скоса глянув на мене й скинув свого капелюха, з якого стікала вода.

— До того ж приємно тебе бачити.

Карен повела його в дім, щоб відпочив перед обідом, а я пішла до бібліотеки, бо несподівано почала нервувати. Не знала, що зі мною, але поки гортала сторінки романів Теккерея та переглядала книги, які для мене відклала Карен, зрозуміла, що читаю той самий уривок знову й знову, нічого не тямлячи; маленька сова Мінерва зі свого сідала схиляла голову й вивчала

мене своїми великими круглими очима, що не кліпали. Вона була схожа на пернате яблуко з блискучим дзьобом, подібним до гачка на застібці черевика. Я підійшла до неї та спробувала виказати своє дружнє ставлення — погладила її одним пальцем, як це робила Карен, — і, здається, зрештою це її переконало.

Можливо, те, що я відчувала, це лише звичайна невпевненість, думала я, знову дивлячись на грубий стос книжок. Деніс і Карен такі розумні... поряд із ними я могла почуватися дурепою. Чого мені не сиділося в школі ще кілька років? Набралася б хоч якихось знань — байдуже, що вони не мали б нічого спільного з кіньми, фермою чи полюванням у товаристві Кібії. Проте я так прагнула повернутися додому — туди, де мені все знайоме й рідне, — що навіть не думала, що якісь знання з книжок зможуть стати мені в пригоді. Тепер, мабуть, уже запізно. Я могла б нині спробувати запам'ятати кілька дотепних висловів із Теккерея і, можливо, здатися розумнішою, ніж є, під час розмови за обідом, але це було б лише грою, у якій я вдавала б із себе погіршену версію Карен.

— *Дурепа,* — роздратовано вилаяла я себе, а Мінерва простягнула мені один смугастий жовтий кіготь. На краще чи на гірше — але я така, як є. І все станеться, як станеться.

За довгі тижні серед чагарників Деніс надто знудився за розмовами. Поки ми обідали томатною юшкою, бланшованою брюссельською капустою і палтусом по-голландськи, що просто танув на язиці, він розповідав нам, як повертався північними краями. Зупинявся в якомусь своєму маєтку біля Елдорета й бачив туристів, які полювали на дичину: стріляли з легкових автомобілів і залишали тіла мертвих тварин гнити.

— О Господи!

Я ніколи про це не чула.

— Це ж просто бійня.

— Я звинувачую в усьому Тедді Рузвельта, — сказав він. — Ці його фотографії з широко розставленими ногами, де він поряд з убитими слонами, мов якийсь пірат. Це виявилося занадто привабливим. Занадто простим.

— Мені здавалося, його полювання мало на меті збір зразків для музеїв, — сказала Карен.

— Не дозволяй згадкам про музеї дурити себе. Він поводився як спортсмен та заходив щораз далі.

Деніс відсунув свій стілець та закурив сигару.

— Мене непокоїть не стільки Рузвельт, стільки те, що він розпочав. Ці тварини вмирають лише тому, що хтось напився та зарядив рушницю.

— Можливо, одного дня вийде певний закон, — сказала Карен.

— Можливо. Але між тим, сподіваюся, що не натраплю на когось із цих веселунів, бо тоді я за себе не ручаюсь.

— Ти хочеш, щоб усе повернулося до часів райського саду.

Очі Карен — глибокі та насичено-чорні — блиснули у світлі свічок.

— Деніс дуже добре пам'ятає, яким незайманим усе було раніше, — сказала вона мені.

— Я також. Це важко забути.

— У нас зовсім недовго гостювала мати Берил, — розповіла Денісу Карен, а потім додала: — Я думала, вона орендуватиме «Мбаґаті».

— О, — здивувався він. — Я гадав, ваша мати померла.

— Це не так далеко від правди. Вона покинула нас, коли я була зовсім малою.

— Я б не змогла вижити без любові моєї матері, — сказала Карен. — Я пишу їй щотижня — у неділю, й не уявляю життя без її листів. Цього тижня я розповім їй про тебе та скажу, що ти схожа на Мону Лізу. Ти дозволиш якось тебе намалювати? Ти будеш прекрасною натурницею. Ось хоча б зараз: прекрасна й водночас трохи розгублена.

Я зашарілася. Вона говорила так відверто, а на додачу ці очі, від яких, здається, нічого не приховаєш.

— Це ж насправді не відображається на моєму обличчі?

— Пробач і спробуй не ображатися. Люди мене дуже цікавлять. Кожна людина — дивовижна загадка. Ви лишень подумайте: половину свого часу ми не знаємо, що робимо, але все одно живемо.

— Так, — сказав Деніс. — Шукаємо щось важливе й деколи йдемо не тим шляхом, самі цього не помічаючи.

Він потягнувся та знову вмостився у своєму місці, мов довголапий кіт на сонці.

— Іноді ніхто не знає, яка між цими шляхами різниця, й особливо — клятий бідолашний пілігрим.

Він майже непомітно підморгнув мені.

— А як щодо історії? Жодної вечері без оповіді.

Я думала про те, що могла б їм розповісти, й нарешті зупинилася на випадку з Падді: тому дні на фермі в Елкінґтонів. Бажаючи привернути їхню увагу, я описала все, що пам'ятала від самого початку — нашу поїздку верхи до станції Кабете та батьківську промову про левів. Про Бішона Сінґха з його тюрбаном без початку й кінця, про кущі аґрусу й пекуче ляскання батога кібоко Джима Елкінґтона. За деякий час я вже забула, що

хотіла захопити Деніса й Карен, історія поглинула мене саму, ніби я не знала, що мало відбутися та чим усе скінчиться.

— Ти, певно, була неймовірно налякана, — сказала Карен, коли я скінчила. — Ну, думаю, з багатьма людьми колись траплялося подібне.

— Так, я злякалась. Але згодом почала це розглядати як своєрідну посвяту.

— Можу побитися об заклад, це було дуже важливим для тебе. В нас усіх бувають такі миті, але не завжди настільки драматичні.

Деніс замовк, задивився на вогонь.

— Мабуть, вони призначені для того, щоб перевірити нас і змінити. Пояснити нам, що означає ризикувати всім.

У кімнаті на деякий час стало тихо. Я обдумувала слова Деніса та спостерігала за тим, як ці двоє курили. Зрештою, Деніс дістав із кишені свого брунатного оксамитного піджака невеличку книжку.

— Коли я був у Лондоні, то знайшов у книгарні одну маленьку коштовність. Називається вона «Листя трави».

Він розгорнув книжку на сторінці із загнутим кутиком і простягнув її мені, мовляв, маю почитати це для них уголос.

— О ні. Я лише все зіпсую.

— Не зіпсуєш. Думаю, що це — саме для тебе.

Я похитала головою.

— Прочитай ти, Денісе, — сказала Карен, рятуючи мене, — на честь Берил.

І він почав:

> Здається, я міг би жити серед тварин.
> Вони такі стримані
> та спокійні.
> Стою, довго-довго
> дивлюся на них.
> Не плачуть вони,
> не клянуть свою долю,
> безсоння не мають,
> не мають гріхів, які варто відмолювати...

Він читав ці слова просто, зовсім не театрально, але вони були дивовижно серйозними й піднесеними водночас. У вірші говорилося, що тварини від природи наділені гідністю й що в їхньому житті більше сенсу, ніж у людському, бо людей переповнюють жадібність, жаль до самих себе та балачки про далекого Бога. Саме так я завжди й вважала. Він закінчив цим

уривком:

Велична краса жеребця,
палкого та чутливого
до моїх рук,
з чолом високим,
проміж вух широким.
Тонкі ноги лисніють,
хвіст порох здіймає,
в очах блиск грайливий,
гнучкі вуха тонкі та рухливі.

— Чудово, — тихо мовила я. — Можна позичити у вас цю книжку?

— Звичайно.

Він простягнув мені малий томик, легенький, мов пір'їна, досі теплий від його долонь.

Я побажала їм доброї ночі та пішла у свою кімнату, де сіла під лампою почитати ще віршів. Будинок поринув у тишу, проте за деякий час я почула щось у кімнаті через коридор. Будинки у «Мбоґані» були не надто великими, і звуки — хоча й приглушені — було легко впізнати. Деніс і Карен кохалися.

Я впустила книжку, відчуваючи збудження. Була надто впевнена, що вони просто близькі друзі. *Чому я так вирішила?* Блікс дуже легко вимовляв ім'я Деніса, але, можливо, це лише означало, що він уже впокорився з певним місцем цього чоловіка в житті Карен. Насправді, що більше я думала про цих двох, то очевидніше ставало, що їх вабило одне до одного. Обоє вродливі, обоє цікаві особистості — «повні глибокої води», як кажуть кіпи. І незважаючи на те, що казав Берклі про Деніса і його непостійність у коханні, в них із Карен, поза сумнівом, міцний зв'язок.

Я знову повернулася до книжки та почала перегортати сторінки, шукаючи той вірш про тварин, який читав мені Деніс, але чорні рядки стрибали перед очима. За кількома стінами шепотілися коханці, їхні тіла змішувалися з тінями, наближуючись та віддаляючись. Їхній роман мене не стосувався, і все одно я не могла не думати про них. Нарешті я вимкнула лампу й затисла вуха подушкою, щоб швидше заснути.

Наступного дня хмари розступились і небо набуло яскраво-синьої барви, тож ми вирушили в невеличку експедицію. Страуси забралися до саду й поз'їдали майже всі саджанці салату. Скрізь лежали послід і пір'я, а самі птахи перевальцем походжали городом, ніби справжні господарі.

Деніс із Карен, здавалося, добре відпочили й мали щасливий вигляд; тимчасом як я спала не дуже спокійно. Проте хоч яка була стомлена й збентежена тим, про що дізналася вночі, упевненість і спокій Деніса, як і завжди, заспокоїли мене.

— У цих птахів мозок завбільшки як ягода кави, — мовив Деніс, легко закидаючи на плече свою тонку рушницю «Раґбі». — Навіть якщо цілишся вбік, вони все одно часто стрибають просто назустріч кулі.

— Чому б тоді не стрільнути в небо?

— Цього не досить. Їм потрібно почути свист набою у повітрі, щоб по-справжньому злякатися.

Він прицілився з недбалим виглядом знавця й вистрелив. Геть усі птахи на мить завмерли, а далі з галасом розбіглися навсібіч — незграбно перекидаючись з боку на бік, мов тачки, які впустив візник.

Ми сміялися, не в змозі втриматися, — аж поки не переконалися, що тепер город надійно захищено. По тому рушили до вершини хребта, щоб оглянути звідти панораму, якою так захоплювалася Карен. Її шотландська хортиця — Даск — повела пару вперед, а я трохи відстала, милуючись легкими вправними рухами Деніса. Надто вже гарно він володів своїм тілом, не маючи ані крихти сумніву у власній неперевершеності. Завжди знав, як стояти, куди подіти руки й ноги, як зробити потрібний рух — і, здавалося, ніколи не мав сумнівів у собі й частині світу, до якої вирушав. Я розуміла, що в ньому приваблює Карен, навіть якщо вона досі любила Блікса та збиралася залишатись його дружиною.

— Де ви натренували таке точне око? — спитала я, коли наздогнала його.

— Гадаю, в Ітоні, на полі для гольфу.

Він засміявся.

— А ти?

— Звідки ви взяли, що я також влучно стріляю?

— А що, ні?

— Я навчалася в кіпсіґісів, на землі мого батька. Вам варто побачити, як я вправляюся з рогаткою.

— Лише якщо опинюся за межами досяжності, — він усміхнувся і мовив: — Мені б сподобалося.

— Брор перший навчив мене стріляти, — сказала Карен, коли порівнялася з нами. — Спочатку я не розуміла, чому це декому так подобається. Але це викликає щось подібне до екстазу, правда? Не від крові, а від потужного зв'язку, який ти відчуваєш з усім живим. Можливо, це звучить трохи жорстоко.

— Не для мене. Тим паче, якщо гідно поводитися з

тваринами.

Я згадала арапа Маїну, його майстерність воїна й те, з якою повагою він ставився навіть до найдрібнішої істоти. Я відчувала це не лише щоразу, коли ходила з ним полювати, але й просто коли йшла поряд із ним, як тепер із Денісом. У мене з'явилося дивне відчуття: ніби присутність Деніса певним чином пов'язує мене з тими роками в «Ґрін Гіллз». Можливо, тому, що я бачила в ньому зграбного й дуже досвідченого воїна та згадувала про воїна в собі — ту частку Лаквет, яка ще й досі була зі мною.

На той час ми вже зійшли вище кавових дерев і пробиралися в колючій хащі, а далі рушили вузьким звивистим річищем, дно якого мерехтіло від кварцу. Пагорб рівнішав, поступово переходив у плато, звідки прямісінько внизу ми побачили рифтову долину — її кручі та гребені, схожі на черепки розбитої чаші. Дощ остаточно припинився, але на півдні ще тулилося до Кіліманджаро хвилясте кільце хмар. На гладенькій вершині ряботіли плями снігу, а в западинах — озерця тіней. На схід і далі на північ — на довгій хвилястій рівнині до самої гори Кенії — на півтори сотні або й більше кілометрів вдалину тягнулася резервація кікуйю.

— Тепер ви бачите, чому мені подобається тут більше, ніж будь-де, — сказала Карен. — Деніс хотів би, щоб тут його поховали.

— Десь поблизу є гніздо двох орлів, — сказав він. — Мені до вподоби думка про те, як вони велично кружлятимуть над моїм тілом.

Він мружився від сонця, обличчя, вкрите засмагою, мало свіжий колір і свідчило про міцне здоров'я, довгі руки й ноги кидали на скелі фіалкові тіні. По спині в нього між лопаток стікала цівка поту; білі бавовняні рукави були закачані до гладеньких смаглявих передпліч. Я могла уявити його лише таким — до останньої клітини сповненого радістю життя.

— Кікуйю віддають своїх небіжчиків гієнам, — сказала я. — Якщо обирати, я б також надала перевагу орлам.

28

На перегонах «Сент-Леджер» у вересні Рінґлідер летів мов стріла й посів друге місце без жодних здригань чи тремтіння в ногах, без спухання й без найменшого натяку на свою попередню травму, мовби його оновили. Коли я стояла в кутку обори для переможців і дивилась, як Ді отримує срібний кубок, відчувала задоволення від власної гарної роботи, — я змогла правильно прочитати Рінґлідера й побачила, чого він потребував, щоб знову стати кращим, таким, яким і мав бути.

Усі з'їхалися до міста на перегони. Кінний клуб «Істлі» був переповнений конюхами та тренерами, тож Ді домовився, щоб на галявині перед клубом для мене натягнули намет, на вході до якого значилося моє ім'я.

Той намет був не надто привабливим з вигляду. І, щоб залізти всередину, я мала складатися навпіл і продиратися крізь москітну сітку, проте Берклі вважав, що було б весело там випити. Він повернувся з охолодженою пляшкою, і ми сіли біля намету на табурети.

Як і завжди, він був гарно вбраний, але здавався блідим. Можливо, він також схуд, але, коли я спитала його про здоров'я, лише відмахнувся.

— Бачиш, он там? — він вказав на маленький будиночок серед евкаліптових дерев, зведений з тинькованого гіпсу. В домі були двері з округлим отвором, а біля нього — крихітний власний садочок. Усе це нагадувало малюнок у книжці. — Там багато років жив Деніс... перш ніж перебрався до Нґонґа.

— Ви мусили розповісти мені про Деніса й баронесу. Вони закохані одне в одного, чи не так?

Берклі глянув мені у вічі.

— Справді мусив? Мені здалося, тобі було не дуже цікаво.

Ми замовкли на кілька хвилин, поки він наповнював келихи шампанським. Рій бульбашок піднявся до країв і перетворився на гребінь маслянистої піни.

— У всякому разі, я не знаю, як довго це триватиме.

— Тому що Деніса складно втримати?

— Є «тихе життя», і є Деніс. Він привіз їй з Абіссинії каблучку, зроблену з м'якого золота, що набуває форми будь-чийого пальця. Вона її надягла, мов обручку й, певно, залишила поза увагою найголовніше. Не те, щоб мені не подобалася Танні, — він скористався пестливим ім'ям, на яке її кликав Деніс, — навпаки. Але їй не слід було б забувати про Денісову сутність. Спроба

прищепити йому любов до будь-якого дому тут виявиться марною. Це, безумовно, не шлях до його серця.

— Якщо її віжки настільки міцні, чому тоді він туди перебрався?

— Напевно, він її кохає. І це багато чого спрощує.

Берклі неуважно розчесав вуса кінчиками пальців.

— Останнім часом у неї власний клопіт. Проблеми з грішми.

— Ви, певно, чули про той випадок із моєю матір'ю.

— Ах, так, звісно.

Він скривився.

— Вдова Кіркпатрик і дірявий дах.

— Мені досі так ніяково.

— Все одно орендна платня за «Мбаґаті» була б для Карен краплею в морі.

Його очі на мить блиснули від захоплення власним влучним висловом, та він вів далі:

— Як тепер справи у твоєї матері?

— Наскільки мені відомо, жахливо. Я чула, що вона десь у місті. Усе це дедалі більше дивує. Чому в людей усе так складно?

Він знизав плечима.

— А як би ти хотіла, щоб усе складалось?

— Щиро кажучи, не уявляю. Можливо, я хотіла б менше непокоїтися з цього приводу. Її не було так довго, я навіть гадки не мала, що вона досі може мені шкодити, але тепер...

Мій голос обірвався.

— Мій батько помер, коли я був малим. Ми всі спочатку вважали, що нам добряче пощастило. Це зробило простішими багато речей. Але з плином часу... що ж. Давай просто скажемо, що в мене з'явилася теорія, згідно з якою лише те, що зникло, залишає справжній відбиток. І я досі не з'ясував цього до кінця. Можливо, ми ніколи по-справжньому не залишаємо своїх сімей.

— Боже мій. І ви справді сподівалися мене цим підбадьорити?

Його губи під вусами розтягнулись у вимушеній посмішці.

— Вибач, люба. Принаймні Танні не почне гірше ставитися до тебе через поведінку твоєї матері — у цьому я певен. Збираюся до неї на обід. Їдьмо разом!

Я похитала головою.

— Я хотіла лягти раніше.

— Твоєї енергії вистачило б на десятьох, і ти це знаєш.

Він допитливо глянув на мене.

— Мені здається, ти сохнеш за Денісом, і якщо так, то він...

— Ні, Берклі, — обірвала я. — Більше жодних попереджень, жодних порад. Я можу сама дати собі раду, красно дякую. І, коли щось станеться, я впораюся, чи ви сумніваєтесь? У мене міцні

нерви.

— Я знаю, — визнав він, — хоча не впевнений, що в такій справі це добре помагає.

Ми допили пляшку, й він поїхав до Нґонґа, а я засвітила лампу, вляглася в ліжко у своєму наметі та потягнулася до ранця по томик «Листя трави». Кілька місяців тому я втекла з цією книжкою, неначе грабіжник, і досі ще не мала сили її повернути. Розгорнула й прочитала: «Здається, я міг би жити серед тварин». Що зворушувало мене в цьому вірші? Те, що Деніс побачив у ньому мене. Самодостатність і свобода духу, яку оспівував Вітмен, зв'язок з усім диким і внутрішня дикість були частиною мене й частиною Деніса також. Ми впізнали це одне в одному, й нам обом було байдуже, що всі інші бачать справжнім, а що — лише уявним.

Легкий вітерець хилитав брезент на опорах. Крізь трикутник, затягнутий москітною сіткою, відчувався пульс ночі. На небі висіла безліч зірок, і всі вони були близькими та виразними.

29

У листопаді Карен організовувала мисливську вечірку й запросила мене погостювати кілька днів. Розриваючись між Боєм, Джоком та новими бентежними думками про Деніса, я довго вагалася — якась частина мене сумнівалася в доречності цього гостювання, — та врешті все-таки погодилася.

Коли приїхала, Деніс і Карен грали господаря й господню дому, переповненого гостями, серед яких також була Джинджер Маєр, яку я досі не зустрічала, хоча дещо про неї чула від Кокі. Вона колись давно була коханкою Бена, але цим двом жінкам якимось чином вдалося залишитись подругами. Коли я з'явилась, вони обидві були на галявині та грали в щось подібне водночас до гольфа й крикета — з ракетками, молотками й навіть батогом. Джинджер була в шовковій сукні вільного крою, підв'язаній між ногами, що трохи нагадувало кумедні штани. Вона виявилася вродливою, з рудим, гарно зачесаним волоссям і в ластовинні. Вони з Кокі могли здатися сестрами, коли гасали одна навколо одної та щосили лупцювали зношеного, вкритого швами шкіряного м'яча.

— Як ви тут опинилися? — спитала я в Кокі, коли вона підійшла привітатися. — Думала, Карен із вами не розмовляє.

— Так і є, але ми дотримуємося формальностей і наразі в нас перемир'я. Можливо, через те, що вона нарешті домоглася свого.

Ми обидві глянули на веранду, де Карен із Денісом розглядали десятки пляшок вина та дуже нагадували справжніх хазяїв дому.

— А як твої справи з Джоком?

— Здається, все зайшло в глухий кут. Я наполягаю на розлученні, а він не відповідає. Принаймні нічого розумного.

— Мені дуже шкода, люба. Але все має найближчим часом владнатися, правда ж? Навіть найгірше минає... Саме так ми йдемо далі.

Коли вона, пританцьовуючи, повернулася до гри з ракеткою, я увійшла в дім і побачила, що цього разу Карен перевершила саму себе. Скрізь горіли свічки, було повно квітів, а на столі шикувалася її найкраща порцеляна. Вона усе ретельно підібрала й ідеально влаштувала як для затишного відпочинку, так і для естетичного задоволення. Карен уміла писати історії та малювати, але те, що я тут бачила, було іншим видом мистецтва, і вона чудово ним володіла.

— Особлива нагода? — спитала я в неї.

— Ні, просто я настільки щаслива, що не можу цим не поділитися.

Вона пішла давати розпорядження Джумі щодо якоїсь деталі в меню, а мені пригадалось, як вона казала кілька місяців тому, що *збирається* бути щасливою. Я чула в її словах цілковиту рішучість, і ось тепер перед нею лежала здобич, ніби вона полювала й вистежувала звіра. Нині здолала всі перешкоди й виграла головний приз.

Коли настав час вечері, служники надягли білі піджаки й рукавички та заходилися подавати сім різних страв — Карен легко всім керувала зі свого кінця столу за допомогою маленького срібного дзвоника. Коли я раніше сама гостювала в неї, вона носила прості білі спідниці та блузки з довгими рукавами, але тепер на ній була розкішна шовкова сукня сливового кольору. Її темні локони тримала над чолом блискуча стрічка зі стразами. Обличчя було густо напудрене, а очі сильно підведені. Вона справляла приголомшливе враження, але вразити, звісно, бажала не мене.

Я привезла з собою одну з двох суконь, які мала для міста, але, ймовірно, вбрання було недостатньо витонченим, і я побоювалась, що вирізнятимуся з-поміж інших. Проте одяг виявився не єдиним бар'єром між мною і оточенням. Здавалося, всі гості знають ті самі пісні та жарти. Деніс і Берклі разом навчалися в Ітоні, тож цілу ніч наспівували улюблену мелодію — командну пісню гребців: «Гойдаймося разом вперед-назад, гойдаймося». Найголосніше співав Деніс, який мав гарний дзвінкий тенор. Звідусіль щедро лилися вино та сміх, і я відчула, що залишаюся осторонь. Вочевидь, я тут була наймолодшою та найбільш провінційною. Карен називала мене «дитям», наприклад, коли зверталася до Джинджер:

— Хіба Берил не найгарніше дитя, яке ви колись бачили?

Джинджер сиділа ліворуч від мене. Єдине, що я знала про неї, — це те, що розповіла мені Кокі, — її колишній роман із Беном. Струсивши попіл зі своєї сигарети в кришталеву попільничку, вона звернулася до мене:

— Вам колись казали, що у вас котяча хода?

— Ні. А це комплімент?

— Звісно, звісно, так.

Вона закивала, і її руді кучері затремтіли.

— Ти зовсім не схожа на всіх тутешніх жінок, правда?

У неї були величезні блакитні проникливі очі. Й хоча я почувалася трохи незатишно під її пильним поглядом, все одно відступати не збиралася.

— А хіба всі жінки однакові?

— Негоже так казати, але інколи здається, що так. Я щойно повернулася з Парижа, і там абсолютно всі носять сукні від Ланвена та перли. Це перестало бути чимось новим за дві хвилини.

— Я ніколи не подорожувала, — зізналась я.

— О, неодмінно це зроби, — заявила вона, — ти мусиш! Лише тоді, коли повертаєшся до свого дому, бачиш, який він насправді. Це моя улюблена частина будь-якої подорожі.

По тому, як прибрали зі столу, майже всі розсілися на стільцях навколо каміна, дехто примостився на лавах чи великих м'яких подушках. Карен сиділа в кутку, схожа на витвір мистецтва: в одній руці тримала довгий мундштук із чорного дерева для сигарети, а в другій — келих із червоного скла. Деніс сів поряд, і коли я підійшла ближче, то почула, що вони говорять про Вольтера. Кожен поспішав закінчити фразу за іншого. Вони нагадували половинки цілого і, здавалося, завжди сиділи ось так, нахилившись одне до одного з блиском в очах.

Наступного дня я встала на світанку та поїхала з чоловіками стріляти. Поклала в мішок більше качок, ніж інші, крім Деніса, й отримала кілька попліскувань по спині.

— Якщо я втрачу пильність, ти настріляєш більше за мене, — сказав Деніс, не випускаючи з рук рушниці.

— Це буде дуже страшно?

— Насправді, це було б чудово.

Він примружився від сонця.

— Мені завжди подобалися жінки, які вміють стріляти та добре їздити на конях... З тих, що міцно тримаються на ногах, а всіх інших тримають у напрузі. А ще такі жінки здатні осоромити деяких чоловіків.

— Такою була ваша мати? Ваше захоплення звідти?

— Так, вона була сильною жінкою. І з неї вийшов би великий мандрівник, якби вона не мала стільки справ по господарству.

— Бачу, родинне життя вам не до вподоби.

Я розуміла його позицію. Він ставав дедалі зрозумілішим для мене.

— Це життя таке обмежене, хіба ні?

— Тоді, Африка — найкращі ліки. Тут рвуться всі пута. Хіба вона колись розчаровувала вас? Я маю на увазі, ви колись думали, що це місце на вас тисне?

— Ніколи.

Він сказав це просто, не замислюючись.

— Вона завжди нова. Завжди по-різному розкривається, чи не

так?

— Так, — погодилась я.

Саме це, що я хотіла сказати Джинджер минулого вечора, те, що відчувала, але не могла дібрати слів. Кенія постійно скидала шкіру й показувала себе іншою знову та знову. І для цього не потрібно було нікуди плисти. Достатньо озирнутися навколо.

Коли Деніс робив широкі кроки своїми довжезними ногами, я намагалася за ним встигати у своїх важких від налиплого болота чоботях, — не полишало відчуття, що в нас із ним забагато схожого. Я не могла змагатися з Карен у витонченості й інтелекті. І ніколи не зможу... Але й вона не мала того, що було в мене.

Коли ми повернулися до «Мбоґані», на подвір'ї стояли два вишукані автомобілі: на вечірку приїхали нові гості: містер і місіс Карсдейл-Лак — заможна пара, яка керувала елітною кінною фермою «Інґлвуд» на півночі Моло; Джон Карберрі зі своєю вродливою дружиною Майєю, які володіли кавовою плантацією на півночі поблизу Ньєрі, по той бік Абердере.

Карберрі походив з ірландських аристократів, але з його вигляду я би про це ніколи не здогадалася. Він був доволі брутальним, довготелесим і білявим, говорив з виразним американським акцентом, особливо тоді — як мені розповідали спільні знайомі, — коли мова заходила про Ірландію та його тамтешній спадок.

Карен відрекомендувала його мені як «лорда Карберрі», але він бадьоро потрусив мою руку та виправив її протягло назвавши своє ім'я — Джейсі.

Майя була молода й приваблива, в легкій шовковій сукні, мереживних панчохах і туфлях, у яких підносилася над неохайною старомодною місіс Карсдейл-Лак, яка постійно обмахувалася віялом та скаржилася на спеку.

— Наступного тижня ми з Джейсі їдемо до Америки, — говорила Майя Карен та місіс Карсдейл-Лак. — Збираємося там закінчити мою підготовку пілота.

— Скільки годин ви вже налітали? — поцікавився Деніс.

— Лише десять, але Джейсі каже, що я почуваюся в небі, мов риба у воді.

— Я сам страх як хочу туди піднятися, — сказав Деніс. — Під час війни пройшов сертифікацію, але потім не мав можливості політати або цього клятого літака...

— Візьми нашого, — сказав Джейсі. — Я надішлю телеграму, коли ми будемо повертатися.

— Для цього потрібна велика практика? — насторожено спитала Карен.

— Це як їзда на велосипеді, — безтурботно відповів Джейсі, й

обоє чоловіків пішли розглядати нову гвинтівку.

Літаки були чимось зовсім новим для мене. У тих небагатьох випадках, коли я бачила, як один розрізував блідо-блакитне небо над моєю головою клубами диму, вони здавалися мені дурнуватими й нікчемними дитячими іграшками. Але Деніса, вочевидь, причаровували польоти так само, як і Майю.

— Вас не лякає, що ви можете впасти? — несхвально поцікавилася місіс Карсдейл-Лак, і далі обмахуючи долонею свої спітнілі обличчя та шию.

— Усім потрібно чимось займатися.

Майя усміхнулась, і на її рожевій щоці з'явилась ямочка.

— Принаймні від мене залишиться гарна пляма.

30

Володіння брата Берклі, Гелбрейта Коула, звалися «Кікопеєм». Вони розташовувалися край західного берега озера Ельментейта, біля гарячого джерела. У масаї назва «Кікопей» означала «місце, де зелене перетворюється на біле». Там постійно пузирилася та повільно відпливала, подібна до снігових пластівців, вуглекисла сода. Вона забиралася в горлянку. А ще могла обпекти очі, та все одно тутешні води вважалися цілющими. Купаючись тут, часто доводилося відганяти змій і скорпіонів. Я цього не робила б, хоч би скільки там було гарячої води, проте залюбки разом із Ді поїхала до «Кікопею» наступного дня після Різдва. Хотіла розвіяти нудьгу, сподівалася, що там буде весело.

Одразу по прибутті ми побачили Деніса й Берклі, які влаштувалися біля вогнища просто неба з коктейлями в руках. Вони опинилися тут уночі, ледь у темряві допленталися до цієї місцини від Ґілґіла[29], де в них поламалося авто. Карен залишилась у «Мбоґані».

— Спочатку ми хотіли полагодити пружини за допомогою батога з сиром'ятної шкіри, — пояснив Берклі, — але було занадто темно. Зрештою, ми взяли з собою качок та подалися сюди. — Дев'ять кілограмів качок, — додав Деніс.

— Вам шалено пощастило, що не наткнулися на левів, — сказав Ді.

— Саме про це я й думав, — сказав Берклі, — точніше, намагався про це не думати.

Вітаючись зі мною, Деніс поцілував мене в щоку.

— Непоганий у тебе вигляд, Берил.

— Та невже? — вигукнув Берклі.

— У Берклі власна думка про те, що слід говорити жінці, — сказала Нелл, дружина Гелбрейта.

Вона була невеличка й чорнява, як Карен, але не користувалася пудрою та тінями для повік і не мала такого гострого розуму.

— Берил і без того знає, що вона гарна, — сказав Деніс. — Вона це бачила, коли дивилася сьогодні в люстерко. Що могло змінитися?

— Не будь занудою, Денісе, — дорікнула йому Нелл. — Усім жінкам подобається, щоб їх час від часу хвалили.

— А якби їм це не подобалося? Якби вони просто самі собою милувалися й не потребували нічиїх лестощів? Чи не було б так

набагато простіше?

— Ми говоримо лише про компліменти, Денісе, — сказав Берклі. — Не треба так драматизувати.

— Я його розумію, — сказала я. — Щиро кажучи, куди може привести краса? Як щодо сили? Або хоробрості?

— О, люба, — Берклі розсміявся й глянув на Нелл. — Зараз вони накинуться на мене.

У їдальні Нелл рядками розставила келихи з шампанським. Я швидко випила один — бульбашки вдарили в ніс. А потім взяла ще по келиху для Берклі й Деніса.

— Без шампанського в Африці просто *ніяк,* — сказала, намагаючись наслідувати Берклі.

Він засміявся:

— А я тоді гадав, що розмовляю сам із собою.

Я похитала головою.

— Щасливого Різдва!

— Щасливого Різдва, Діано, — м'яко відповів Деніс, і його слова прошили мене іскрою.

На обід подавали копчене молочне порося й інші смаколики, яких я не куштувала вже вічність, — варення з журавлини, смажені каштани та йоркширський пудинг. Я сиділа навпроти Деніса, який, здавалося, не міг перестати їсти.

— Я отримав особливий дозвіл на полювання за бивнями й після Нового року вирушаю на тримісячне сафарі, — повідомив він. — Натоптав собі кишені цими каштанами.

— Бідолашний Деніс, — сказав Ді.

— Бідолашний Деніс насправді зовсім не бідний. Він збирається заробити цілий статок, — докинув Берклі.

— Куди подастеся цього разу? — поцікавилась я.

— У Танґаньїку.

— Ці землі належать масаї, — мовив Ді.

— Так. Але це не дуже стосується доріг, отже, воно того варте, якщо лишень моя вантажівка витримає.

— Тоді про всяк випадок візьміть сиром'ятного батога, — запропонувала я.

— Ха! Авжеж візьму.

І він знову наповнив свою тарілку.

Після вечері були ігри, а далі куріння біля вогню, по тому бренді — й усе це рухалося для мене на двох різних швидкостях: час тягнувся нестерпно й водночас катастрофічно збігав. Я не могла цього пояснити навіть собі, але складно було уявити, що я втрачу найменшу нагоду побути поряд із Денісом. У мене всередині щось накопичувалось і підіймалося — почуття, назви

якого я не знала.

Поки Ді збирався їхати додому, я приготувала три різні причини, з яких мала залишитися. Не думаю, що він повірив бодай в одну, але взяв свого капелюха, сказав усім «на добраніч», а на мене лише кинув двозначний погляд, перш ніж виїхати в ніч. «Я не роблю жодних дурниць», — хотіла йому сказати, але, звісно, це було б неправдою.

Необачно з мого боку *було* залишатися з Денісом удвох біля каміна, коли всі пішли спати. Я вчинила таку дурницю в пошуках способу стати ближчою до нього, хоча й знала, що він належить Карен. Це було неправильно й усе-таки залишалося єдиним, про що я могла думати. Кілька обвуглених полін тліли в каміні. Червонясте світло заворожило мене відблисками, що падали на його дужі руки, підкреслюючи рельєф м'язів.

— Ви говорите про сафарі так, ніби там шукаєте чогось найголовнішого для себе, — сказала я нарешті. — І ніби це можливо лише там. Раніше я так само думала про ферму свого батька, що неподалік Нджоро.

— Чудове місце.

— Найкраще.

— Знаєш, коли я вперше виїжджав на сафарі, не було ніяких вантажівок. Усе тягали носії, а шлях доводилося прорубувати мачете. Ходило також багато неприємних історій... про мисливців і озброєних носіїв, яких підіймали на роги або простромлювали іклами. Одному з таких розлючений буйвол рогом роздер обличчя. Інший стривожив лева десь вище гори Лонґонот, і той розпоров йому живіт. Усе було більш диким, і земля також. Виїздити кудись було ризикованою справою.

— І тепер ви тужите через те, що нікого не підіймають на роги?

Він відповів на мою усмішку, від очей розбіглися дрібні зморщечки й один кутик губів ледь смикнувся догори. Я вже стала знавцем його обличчя. Могла заплющити очі й уявити його цілком виразно.

— Під час мого останнього виїзду клієнт вимагав не менше чотирьох різних сортів вина до кожної страви. І нам довелося возити з собою також холодильник і килими з ведмежих шкір.

— Красно дякую, мені достатньо й самих зірок.

— Саме про це я й говорю. Якщо клієнт хоче виїхати в чагарники, він принаймні повинен спробувати відчути їх. Побачити, якими вони є насправді. Усі бажають отримати трофей, але яке це має значення, якщо вони по-справжньому нікуди не виїжджали?

— Ви колись візьмете мене з собою? Я б хотіла побачити все...

поки воно не зникло.

— Добре. Гадаю, ти б усе зрозуміла.

— Я теж так вважаю.

У пошуках залишків їжі чи пестощів до нас приблукав свійський сервал Гелбрейтів. Він простягнувся на підлозі біля Денісових ніг, показуючи свій блідий плямистий живіт. Камін майже охолов, ніч добігала кінця. Деніс підвівся й солодко потягнувся, і я, керована, мабуть, інстинктом, швидко промовила:

— Можна мені залишитися з вами?

— Хіба це гарна ідея?

Я заскочила його зненацька.

— Гадав, ви з Танні вже майже друзі.

— Не розумію, в чому тут зв'язок.

Це була неправда, але я не знала, як пояснити свої почуття й це бажання провести з ним ніч. Лише цю одну ніч, а потім я назавжди відмовлюся від будь-яких сподівань.

— Ми також друзі, хіба ні? — мовила я.

Його очі зустрілися з моїми й затримались, і, хоч би якою легковажною я була, — чи хоч би як вдавала легковажну, — відчула, що його погляд дістає до моїх нутрощів і все там перевертає. Я підвелася. Ми були за якихось тридцять сантиметрів одне від одного, він простягнув руку й доторкнувся до мого підборіддя кінчиком пальця. Нічого не відповів, обернувся й пішов коридором до своєї кімнати. За кілька хвилин я пішла за ним; навколо стояла суцільна темрява — я наосліп пройшла в двері, які він залишив відчиненими. Босими ногами відчула дерев'яні дошки — гладенькі й нерипучі, — у ватяному мороку навколо зависло щось тваринне. Жоден із нас нічого не казав, не видавав жодного звуку, але я відчула, де він, і рушила в тому напрямку. Робила крок за кроком, поки навпомацки не знайшла його.

31

Коли я прокинулась, було ще темно. Деніс лежав поруч, дихав спокійно й рівно, а коли мої очі звикли до темряви, я змогла розгледіти довгий вигин його стегна і одну ногу, недбало закинуту на другу. Раніше я уявляла собі нас разом — його дотики та смак його поцілунків, — але ніколи не замислювалася, як усе буде по тому: що ми скажемо одне одному, чи зміняться наші стосунки після цього. Я була такою дурною. І тепер зрозуміла, що втрапила в халепу.

Він розплющив очі — я лежала й дивилася на нього. На мить усе зупинилось і завмерло. Він не кліпнув і не відвернув погляду, а повільно й обережно обійняв мене й потягнув під себе. Перший раз був поквапливим, ніби жодному з нас не потрібно було дихати чи зважувати рухи. Тепер час зупинився, і ми зупинилися разом із ним. У будинку панувала тиша. Ніч за вікном також стихла, залишилися самі наші тіла, на яких грали тіні. Ми щосили притиснулися одне до одного, але навіть тоді я не подумала, що це — те саме кохання, яке змінить моє життя. Не подумала, що я більше собі не належу. Я просто цілувала його, розчинялася в тому, що вже відбулося.

Коли Деніс знову заснув, я безгучно вдяглася, вислизнула з будинку й попрямувала до стайні Гелбрейтів, щоб позичити коня. Наступного дня зниклий кінь міг викликати запитання, але не більше, ніж моє обличчя, яке б не допомогло приховати те, що сталося. Це був арабський поні з упевненою ходою, і хоча ми виїжджали затемна, мені не було лячно. Ми здолали кілька кілометрів, перш ніж на сході погустішало бліде світло, й згодом зійшло яскраве та ясне сонце такого само насиченого кольору, як і фламінго, що відпочивали на мілині Ельментейта. Під'їхавши ближче до води, я побачила, як вони заворушилися, й здалося, що всі птахи сплетені докупи десь під водою. Вони їли парами або групами по троє, проціджуючи одне для одного каламутну воду, й кожен нагадував велику літеру S, коли робив широкі кроки бродом.

Я бачила їх сотні разів, але тепер здавалося, що сьогодні це мало якесь інше значення. Озеро було гладеньке, мов дзеркало, неначе настав перший ранок світу. Я зупинилася, щоб дати коню напитись, і коли знову сіла в сідло, то перейшла на галоп, а налякані фламінго здійнялися над водою рожевою хвилею. Вони дугою обігнули край озера, показуючи свої бліді животи, а далі

повернулися на колишнє місце, згорнули крила й знову стали єдиним цілим, обступили мене, понесли у своєму потоці. «Досі я просто спала», — подумалося. З тієї миті, як батько сказав мені, що нашій фермі кінець, я жила ввісні або на бігу, чи навіть бігла й спала водночас. Зараз у воді відбивалося сонце, й крила тисяч фламінго розтинали повітря. Я не знала, що станеться далі. Що буде з Денісом і Карен, як я вгамую всі ці сплутані почуття, які вирують у мені. Не мала жодної думки, але принаймні тепер я не спала. Хоча б так.

Чотири дні по тому Ді влаштував новорічну вечірку у своєму готелі, в Накуру. Усі вбралися в найкраще, щоб у яскравих паперових ковпаках гучно провести 1923-й і запросити натомість 1924 рік, такий само новий, як і їхній одяг. Великому духовому оркестру пообіцяли кав'яр і стільки шампанського, скільки влізе в музикантів, якщо гратимуть до світанку. Невеликий паркетний майданчик був заповнений танцюристами, які щосили вихилялися та розмахували ногами й руками.

— Як останнім часом почувається ваше серце? — запитала я в Берклі, коли ми з ним танцювали. На ньому була яскрава червона краватка, але під очима залягли темні тіні й шкіра мала попелястий відтінок.

— Трохи бешкетує, але досі цокає. А твоє?

— Так само.

Ми провальсували повз столик, за яким сиділи й розмовляли Деніс із Карен, він — у сліпуче-білому костюмі, вона — в метрах чорної тафти, з оголеними блідими плечима. Від погляду на них у грудях мені защемило. Я не розмовляла й навіть не бачилася з Денісом з того часу, як, мов злодійка, вибралася з його ліжка. Не підтримувала зв'язку з Карен після її мисливської вечірки й не знала, як поводитися з цими двома; певне ж, не могло бути так, як раніше. Тепер як раніше вже ніколи не буде.

Коли мелодія скінчилась, я вибачилася та пішла випити. Мені знадобилася вічність, щоб проштовхатися до бару, й коли нарешті пробилася туди, там уже була Карен. Її довгий мундштук із чорного дерева розрізав повітря між нами.

— З Новим роком, Берил!

— З Новим роком! — Я нахилилася, щоб поцілувати її в щоку. Мене опанувало почуття провини. — Як ваші справи?

— По шию в боргах. Мої акціонери хочуть, щоб я продала ферму.

— Усе дійсно так погано?

— Здебільшого.

Її зуби клацнули об мундштук — вона затягнулась, повільно

випустила дим і нічого більше не сказала. В цьому вся Карен. Її слова завжди настільки вагомі, що, здається, все про неї відомо, але це лише трюк. Насправді, що відвертішою здавалася ця жінка в розмовах про свої таємниці, то міцніше тримала їх при собі.

— Присутність Деніса має допомогти, — сказала я, щосили стараючись, щоб голос звучав природно.

— Так, він усе для мене. Знаєш, щоразу, коли він їде, я трохи вмираю.

Я відчула, як у грудях почало стискати. Вона була така сама поетична, як і завжди, але щось у її голосі змусило мене замислитися: що, як вона мене певним чином попереджає чи підкреслює свої права? Я крізь клуби диму дивилася на її різко окреслені вилиці й дивувалася з того, як добре вона знається на людях. Я була для неї «дитиною», але, можливо, вона помітила певні зміни. Вони витали в повітрі.

— А ви не можете умовити своїх акціонерів дати вам ще один шанс?

— Я це вже робила. Двічі, якщо точніше, але все одно потрібно щось придумати. Наприклад, я могла б вийти заміж.

— Хіба ви досі не одружені? — здивувалась я.

— Авжеж, одружена. Я просто думаю наперед.

Вона задерла свого гострого носа й зверхньо глянула на мене:

— Або, можливо, усе покину та поїду в Китай або в Марсель.

— Ви ж насправді не збираєтеся цього робити.

— Буває... це моя фантазія про новий початок. Напевне, в тебе теж така є.

— Покинути Кенію? Я ніколи про це не думала. Я б не змогла бути собою в іншому місці.

— Що ж, одного дня ти можеш змінити свою думку. Якщо тут тобі стане занадто боляче.

Вона зупинила на мені погляд, один із найпронизливіших; її очі проткнули мене, мов стріли, й вона відійшла.

Наступні кілька годин я стояла біля стіни позад оркестру, по частинах розбираючи все, що сказала Карен, не в змозі вгадати, чи знає вона про те, що відбулося в нас із Денісом. Він, звичайно, не ризикнув би підійти до мене, й почасти я раділа з цього. Не знала, про що ми могли б говорити, взагалі не уявляла, що я хотіла б сказати йому. Пари танцюристів навколо то сходилися, то розходилися знову, ніби в пантомімі. Життя переверталися. Пари змінювалися за мить... Ось так швидко можна було щось почати або закінчити в житті. Іноді, на перший погляд, це не такі вже й різні речі — зустріч і розлука назавжди. І те й інше дається непросто.

Майже світало, коли ми з Ді та Боєм Лонгом полишили

готель у Накуру. Вони йшли по обидва боки від мене, і мені було трохи легше: ніч нарешті скінчилася. Того вечора я лише раз зустрілася з Денісом: у барі, де наші погляди перетнулися та на мить зупинились. Далі рука Карен лягла йому на плече, він озирнувся, і все скінчилось. Я почувалася пригніченою, перед очима стояв туман. Напевне, саме тому я не одразу зрозуміла, що відбувається. Не знати звідки з'явився Джок. Хитаючись, він почав наближатися до нас від протилежного кінця вулиці, викрикуючи слова, яких я не могла розібрати. Мене почало трусити від єдиного погляду на нього.

— Ти мав стежити за нею, — він звертався до Ді, але язик його не слухався. Очі дико блукали; Джок, вочевидь, був не в змозі на чомусь зосередитися.

Я відчула, як поряд напружився Бой. Він ладен був уже кинутися на Джока, але Ді перший зробив крок уперед і сказав:

— Давай поговоримо, як чоловік із чоловіком, і ти заспокоїшся.

— Я не дозволю робити із себе посміховисько, — випалив Джок і, перш ніж хтось устиг бодай щось сказати, рвучко кинувся рукою в бік Ді, але трохи не дістав.

У мене похололо всередині. Він якось дізнався про Деніса — це було єдине, що промчало в думках.

Ді хитнувся назад, не в змозі втримати рівновагу. Мені здалося, що він був стривожений, навіть, можливо, трохи наляканий. На той час Бой уже втратив терпіння і спробував схопити Джока за руку, але той вивернувся, відступив на безпечну відстань і знову замахнувся.

Цього разу його кулак із нудотним глухим звуком влучив Ді в підборіддя. Ді похитнувся й припав на одне коліно, мовби з його тіла вийшло все повітря. Бой кинувся на Джока, однак той тепер викидав перед собою кулаки, викрикуючи щось про отримане задоволення.

Але навіть якщо мій зв'язок із Денісом відомий іншим, до чого тут Ді? Якого дідька нападати на старого, ні в чому не винного чоловіка? Це не мало жодного сенсу, але Джок був надто п'яним і, мабуть, просто отупів; худорлявий і швидкий, він і далі розмахував руками.

— Припини! — закричала я. — Це ж Ді, Ді! Перестань!

Я накинулася на нього ззаду, била по спині кулаками, але він легко відштовхнув мене. Я незграбно впала й знову підхопилася.

Ді лежав зігнутий на боці, руками прикривав голову, але Джок знову почав його бити. Усе відбувалося з неймовірною швидкістю.

— Припини, припини зараз же!

Я й далі голосила, бо раптом злякалася, що Джок може вбити Ді.

Я крикнула Бою, щоб він кликав на допомогу людей з готелю, й він нарешті повернувся з кількома чоловіками, які стали між Джоком і Ді. Вони приперли Джока до стіни будинку, але він виривався, весь червоний від люті.

— Ти, самовпевнена сучка! — крикнув він мені. — Гадала, що поводитимешся як брудна повія, а я про це не дізнаюся? Що я нічого не вдію?

Сильним поштовхом він звільнився з чоловічих рук і, хитаючись, пішов уздовж тротуару, а далі зник у темряві.

Ді було дуже зле.

Ми насилу доправили його до шпиталю: до того часу одне око запливло, а з рота й носа капала кров. На допомогу йому з ліжка підняли лікаря, і ми з Боєм кілька годин провели в очікуванні, поки накладали шви та гіпс. Рука в Ді була зламана в трьох місцях, шия вивихнута, щелепа розбита. Коли лікар описував усі травми, я затуляла обличчя руками, згораючи від сорому. Джок з'їхав з глузду через мою нерозважливість. Я мусила знати, на що він здатен. Я була винна в усьому.

— З ним усе буде гаразд? — запитала я в хірурга.

— Згодом так. Гадаю, ми залишимо його тут, принаймні на кілька тижнів, а коли він повернеться додому, йому буде потрібна медсестра.

— Він матиме все необхідне, — запевнив Бой.

Коли лікар пішов, я згадала Джока, який побрів у ніч, і подумала про те, що він не має залишитися непокараним.

— Хоч би там як, ми мусимо звернутися до влади, — сказала я Бою.

— Ді не схоче розголосу. Він захищає тебе... можливо, нас обох, але себе також. Що подумають про голову «Комітету пильності», на якого так легко напасти?

— Думаю... це неправильно.

— У подібних випадках правильність чи неправильність — не завжди головний аргумент.

— А що ж тоді? — запитала я, з болем і жахом думаючи про те, що все це сталося через мене.

Коли я нарешті ввійшла до Ді, то жахнулася від його багряних щелепи й чола, пов'язок та пластирів, запеченої крові на білому волоссі й виразу болю на обличчі. Я взяла його за руку:

— Мені дуже шкода.

Ді не міг говорити, але трохи кивав. Білки його очей налилися кров'ю. Він здавався страшенно кволим і зовсім старим.

— Я можу щось для вас зробити?

Він лише відвернувся, тобто ліг щокою на подушку, щоб не дивитися на мене.

Коли Ді поворухнувся, йому перехопило подих, він скривився від болю, і цей вираз змінився лише тоді, коли дихання відновилося. Я довго дивилась, як підіймаються та опускаються його груди, поки зрештою мене не зморив тяжкий сон.

32

Протягом наступних тижнів плітки просотувалися до мене у «Соясамбу» з усіх куточків колонії. Вочевидь, мій успіх на перегонах «Сент-Леджер» змусив злі язики знову почати розпускати плітки про нас із Боєм. Джок це почув і вирішив, що з нього досить. Тепер приховані деталі мого шлюбу стали відомі всім. Можливо, так було й раніше, але, на щастя, я нічого не чула про мою ніч із Денісом. Цю таємницю якось вдалося надійно приховати, навіть якщо усе інше знав цілий світ.

Ді залишився в місті на лікуванні, а Бой готувався до втечі. Він залишив свою роботу на ранчо й замовив квиток на корабель до Англії.

— Я нарешті збираюся одружитися зі своєю дівчиною в Доркінґу, — сказав він, закидаючи в сумку свій яскравий піратський одяг. — Почуваюся трохи незручно, залишаючи тебе в халепі.

— Усе гаразд, — сказала я йому. — Розумію, чому ти хочеш поїхати.

І хоча він не підняв голови, схиленої над сумкою, я бачила, що він бореться з власною гордістю.

— Якщо тобі колись знадобиться допомога, сподіваюся, ти мене знайдеш.

— У Доркінґу?

Я скептично глянула на нього.

— Чому ні? Ми ж друзі, чи не так?

— Так, — відповіла я і поцілувала його в щоку.

По від'їзді Боя сумління довго не давало мені спати ночами. Я досі заспокоювала себе: те, що я покинула Джока й зустрічаюся з Боєм, не гірше за все, що роблять у колонії інші. Але тепер поміж працівників ранчо ходили чутки, що Джок погрожував пристрелити Боя, якщо побачить його в місті. Ось чому він утік у свій Доркінґ.

Я почувалася самотньою, пригніченою і палко бажала, щоб батько був поряд. Мені бракувало того спокою, який вселяла його присутність, я потребувала поради. Чи мушу я намагатися не зважати на плітки, чи можна ще щось зробити, аби вони вщухли? І як мені тепер спілкуватися з Джоком, якщо він неконтрольований і подібний до гармати, здатної вистрелити будь-якої миті?

Ді повернувся додому страшенно слабким і розбитим. Він

мусив провести в ліжку ще не менше шести місяців, щоб трохи одужати.

— Мені дуже шкода, що Джок таке накоїв, — сказала я йому, поки медсестра поправляла постіль і змінювала пов'язки. Я казала це десятки разів, але, здається, не могла зупинитися.

— Я знаю.

Рука Ді до самого плеча лежала в гіпсі, на шию була надягнута туга шина.

— Річ у тім, що мене захищає громада. Більше захищає, ніж я сам себе можу захистити.

— Що ви маєте на увазі?

Він попросив медсестру залишити нас на хвилину, а коли вона вийшла, сказав:

— Я намагався не афішувати твого імені, та коли в колонії зачують скандал, так просто не вгамуються.

Я відчула себе скривдженою і приниженою водночас — ці двоє почуттів злилися водно.

— Мені байдуже, що вони думають, — збрехала я.

— Я такої розкоші позбавлений.

Він глянув на свої руки, що лежали на акуратно вистеленому простирадлі.

— Думаю, тобі деякий час потрібно триматися якнайдалі від перегонів.

— І що я робитиму? Робота — все, що я маю.

— Зрештою, люди усе забудуть, але поки що воно свіже. Цими розмовами тебе припнуть до ганебного стовпа.

— Чому не Джока? Це ж він збожеволів.

Ді знизав плечима.

— Ми всі дуже вільнодумні, поки нам не припече. Людям якось більш зрозумілі ревнощі обуреного чоловіка, ніж... поведінка дружини. Це несправедливо, але що вдієш?

— Отже, ви мене звільняєте?

— Ти для мене як дочка, Берил. Для тебе тут завжди є місце.

Я насилу ковтнула. В горлі пересохло.

— Я не звинувачую вас. Я на це заслуговую.

— Кому знати, хто на що заслуговує? Ми любимо грати в суд і присяжних, але у кожного всередині є гнилизна.

Він потягнувся до моєї руки й поплескав по ній.

— Повертайся, коли все вщухне. І бережи себе.

Пекучі сльози підступили до очей, але я не дозволила їм вилитися. Кивнула та подякувала йому, а потім вийшла з кімнати, ледь пересуваючи тремтячі ноги.

Я не знала куди мені йти. Про матір з Дікі не могло бути й

мови. Кокі ще гостювала в родичів у Лондоні. Берклі дуже тривожився через мене й був надто проникливим, а до Карен зараз я б також нізащо не пішла. Я зрадила її — інакше не скажеш. Вона мені досі подобалася, та що там! — я нею захоплювалась, незважаючи на почуття до Деніса. Та що ж — це було загадкою, яку я мусила розгадати самотужки. В будь-якому разі я, напевно, вже втратила її повагу, й повагу Деніса також. Мусила визнати, наскільки важливою була для мене будь-чия повага тепер, коли моє життя відкрилося для загального огляду. Я пригадала «Ґрін Гіллз» і скандал навколо батькового банкрутства. Він був міцнішим за мене, здавалося, плітки не надто його обходили. Мені знову нестримно захотілося, щоб він був поряд і вказав мені шлях. Я була вражена до глибини душі, біль пронизував мене до кісток. Могла думати лише про те, як швидше поїхати з колонії, подалі від сторонніх очей і цих балачок. Навіть Кейптаун не був достатньо далеким місцем для мене. Але тоді куди ж? Я думала й думала, повертаючись до цього знову й знову та вивертаючи кишені. Я мала всього шістдесят фунтів — майже нічого. На скільки мені цього вистачить? Як далеко зможу заїхати за таку суму?

33

Консервовані каштани й зацукрований мигдаль за вікном магазину «Фортнум і Мейсон». Бавовняні сорочки в червону смужку, краватки та шийні хустки на манекенах у вітринах магазинів на вулиці Ріджент. Водії вантажівок, що тиснуть на клаксони, вимагаючи зійти з дороги. Краєвиди й звуки Лондона захоплювали й викликали запаморочення. До того ж, тут було холодно.

Я залишила Момбаса спекотного дня. З борту корабля спостерігала, як поступово тане гавань Кілінді, теплий вітер розвівав моє волосся й тонку блузку. В Лондоні бруківка була притрушена снігом, укритим кіптявою. Дороги стали слизькими, мої черевики й костюм зовсім не підходили для цього місця. Я не мала ні верхнього одягу, ані калош, і єдиним, що підказувало мені шлях, був лист із адресою Боя Лонга та його нової дружини Дженесі в Доркінґу. Було б щонайменше дивно з'явитися в домі колишнього коханця, але після того, що ми разом пережили, я повірила у сказані ним слова: я можу на нього покластися. Я йому завжди довіряла. Це мало величезне значення.

Коли я дісталася Доркінґа, то була трохи здивована новим образом Боя. Він залишив своє піратське минуле в Кенії, а тепер носив твидові штани, сорочки з підтяжками, які йому більше личили, та вишукані, блискучі оксфордські туфлі. Дженесі називала його Кашмером, а не Боєм, тож і я тепер прийняла це його ім'я.

На щастя, Дженесі була доброю і щиросердною, а головне — високою на зріст, тож люб'язно позичила мені дещо зі свого одягу. Тепер на вулиці на мене більше не витріщались, і я не могла на смерть замерзнути. Я була в її плетеному костюмі, коли Кашмер посадив мене на потяг до розкішного району Лодона, Белґравії, де на вулиці Вест-Галкін збиралася шукати Кокі.

Було вже далеко за полудень, коли я без попередження з'явилася на порозі її дому. Я майже нічого не знала про фінансовий стан родини Кокі, але було помітно, що вони не бідували. Будинок розташовувався ледь не за два кроки від Букінґемського палацу й стояв у довгому ряду подібних королівських будівель з кремового каменю, прикрашених чорними кованими балюстрадами й глибокими нішами під'їздів. Я набралася сміливості та постукала у високі двері, але сміливість не знадобилася. Вдома була сама покоївка. Вона кинула на мене погляд — я була без пальта — і, певно, прийняла

за жебрачку. Я сиділа у фойє, розглядала свої мокрі ноги й ніяк не могла вигадати повідомлення, яке могла б залишити. Зрештою, знову вибігла на холод і навіть не сказала тій дівчині свого імені.

Не хотілося повертатись у Доркінґ, тож я блукала Гайд-парком, площею Пікаділлі та Берклі-сквер, поки мої пальці не перетворилися на крижинки, а тоді знайшла недорогу кімнату в Сохо. Наступного ранку я повернулася, але Кокі знову не було вдома, вона вийшла робити покупки в «Гарродс».

— Зачекайте, будь ласка, — сказала покоївка. — Мене попросили вас затримати.

Коли Кокі нарешті повернулася, саме перед обідом, то кинула свої пакунки на підлогу й схопила мене за руку.

— Берил! Я відчула, що це ти. Як ти сюди потрапила?

— Це жахлива історія.

Я зауважила її квітучий вигляд, спідницю, туфлі, шубу, що спадала пишними фалдами. На ній не було й сніжинки. Крім шуби, в ній майже нічого не змінилася звідтоді, як ми бачилися в Найробі, тимчасом як для мене змінилося все.

— Можна, ми спочатку вип'ємо по чарочці бренді?

Мені знадобилося багато часу, щоб розповісти всю свою брудну історію в деталях, але навіть тоді залишилося те, чого я не зачепила. Нічого не розповіла про Деніса й про нові незрозумілі стосунки з Карен. На щастя, Кокі вислухала не перебиваючи й притримала всі свої емоції до фіналу.

— Звісно ж, Ді прийме тебе назад, коли всі заспокояться.

— Не знаю, чи повинен він це робити. Він має добре ім'я, не варто ним ризикувати.

— У житті багато чого трапляється. Твої помилки не гірші за будь-чиї.

— Я знаю... але це завдає болю не лише мені. І з цим важко жити.

Вона замислено кивнула.

— А де зараз Джок?

— Останнього разу я бачила, як він утікав тієї ночі в Накуру. Не можу уявити, щоб він зараз був проти розлучення.

— Може, й ні. Але доти, доки ви одружені, ти можеш отримувати від нього фінансову підтримку.

— Що? Взяти в нього гроші? Я краще голодуватиму.

— Тоді звідки ти їх візьмеш?

Вона глянула на мій одяг, задовільний для передмістя, але точно не для Белґравії.

— У тебе, певно, не дуже багато грошей.

— Знайду роботу чи щось вигадаю. Чесно, я *впораюся*. Я зможу.

Хоч би скільки я намагалася заспокоїти Кокі, вона турбувалася про мене й прагнула стати кимось на кшталт янгола-охоронця.

Протягом наступних кількох тижнів я залишалася в неї, навіть ходила разом із нею на вечірки та дозволяла знайомити мене з найкращими людьми цього міста.

Крім того, вона м'яко спробувала мені пояснити, як у Лондоні ставляться до грошей. Я нічого в цьому не тямила й ледь чула про кредитування. У Кенії власники магазинів давали в борг будь-що, розтягуючи виплати на роки, навіть у важкі часи. Але в Лондоні розписки не мали жодної цінності, якщо у вас на руках немає готівки.

— Якби в мене були гроші, навіщо б я давала розписку?

Вона усміхнулась і зітхнула.

— Ми знайдемо для тебе гарного доброчинця.

— Чоловіка? — кинулася я.

Мені над силу було навіть думати про таке після всього, що зі мною сталося.

— Дивись на них як на спонсорів, люба. Будь-який чоловік вважатиме за щастя показатися поряд з тобою в обмін на деякі приємні подарунки. Краще коштовності.

Вона знову усміхнулася.

— Це може допомогти тобі протриматися.

Кокі мала спокусливе тіло, та була на цілу голову нижчою за мене, тож навряд її поради могли мені придатись, але повела мене по крамницях, а потім — до своєї багатої подруги, щоб почистити її шафу. Я була вдячна їй за турботу й спроби покращити моє теперішнє становище на власний розсуд. Але в Лондоні я недобре почувалася. Щиро кажучи, мені було зле ще під час морської подорожі від Момбаса. Я була зелена від нудоти й увесь час провела на своєму ліжку в трюмі. Запаморочення тривало ще довго по тому, як я ступила на тверду землю, але по прибутті до Белґравії воно зникло, натомість я відчула глибоку втому. Не хотіла нічого казати про це Кокі, але невдовзі вона сама все помітила й почала розпитувати мене про симптоми.

— У тебе може бути грип, люба. Тут від цього вмирають. Піди до мого лікаря.

— Але я ніколи не хворіла на лихоманку.

— Тут усе може бути інакше. Будь ласка, піди, гаразд? Заради мене.

Загалом, я уникала сучасної медицини ще звідтоді, як арап

Маїна розповідав нам із Кібії про божевільних лікарів мцунґу[30], які переливають кров з однієї людини, щоб вилікувати іншу. Він глузував із дурості білих людей, розмахував руками, а ми з Кібії здригалися від думки, що чиєсь липке червоне життя може текти в наших жилах. Хіба після такого залишишся собою?

Кокі не бажала слухати моїх заперечень. Потягнула мене до приймальні, де лікар поміряв мені температуру, помацав пульс і розпитав про мою подорож і недавні звички. Нарешті, він оголосив, що я абсолютно здорова.

— Невеличкий закреп, щонайбільше, — сказав він і порекомендував риб'ячий жир у невеликих дозах.

— Хіба не краще, що ми туди пішли? — допитувалася Кокі, коли ми каретою повертались на вулицю Вест-Галкін. — Тепер тобі буде спокійніше.

Але спокійніше мені не стало. Зі мною і далі було щось не так, і не через закреп. Я подякувала Кокі та знову повернулася в Доркінґ, бажаючи відпочити від міста з його ритмом. Бой і Дженесі були зі мною такі само привітні й терплячі, як і раніше. Проте одного ранку, лежачи у своєму затишному ліжку в Доркінґу, я відчула, як на мене звалилося відразу все: нудота, запаморочення й утома. І ще я почала круглішати під позиченим одягом. Спробувала згадати своє останнє місячне, й не змогла. Я залізла під ковдру та поклала руки собі на живіт, який протягом останніх тижнів значно побільшав. Звинувачувала в цьому булочки з маслом та збиті вершки, але тепер уся правда вийшла назовні.

Я відкинулася на подушку; все навколо кружляло, мов на каруселі. Контрацепція була непростою справою. По закінченні війни можна було дістати презервативи, але вони були жорсткими й грубими, часто лопалися та розривались. Всі здебільшого практикували переривання акту або намагалися уникати найнебезпечніших днів місяця, як я в часи наших зустрічей з Боєм. Але з Денісом усе відбулося так швидко, що я нічого не встигла. І тепер опинилася в безвиході. Якби була вдома, то, можливо, пішла б до тубілки в сомалійське село й попросила настою з болотяної м'яти або листя ялівцю, схожого на луску. Можна було б сподіватися, що це вирішить проблему. Але що робити тут, в Англії?

Я глибше вмостилась у ліжку й подумала про Деніса. Було щось жорстоке в тому, що лише одна ніч із ним принесла мені такий неспокій. І я не могла дурити себе, нібито він був би радий дізнатися, що я ношу від нього дитину. Сімейне життя йому було б затісне — він від початку це заявляв. Але що ж тоді залишається? Мені двадцять один рік, я не мала чоловіка, на

якого могла покластися, батьків, яким можна було б щиро звіритися, й перебувала за тисячі кілометрів від світу, який знала найкраще, від свого дому. І час був не на моєму боці.

Того ж дня, але трохи пізніше, я вибачилася перед Боєм та Дженесі, подякувала їм за допомогу й сіла на потяг до Лондона. Цілу дорогу мене переслідували невеличкі напади страху.

Лікар Кокі, здається, здивувався, коли побачив мене знову, і було помітно, що він трохи збентежився. Нещодавно мені надійшла коробка з пляшечками риб'ячого жиру, аж ось я знову в нього. Та кілька тижнів, що минули від часу першого візиту, зробили проблему очевидною. Поки Кокі чекала на мене в маленькій кімнаті, я лягла на лікарський стіл і заплющила очі. Він обмацував мене, а я в думках витала над Нджоро — згадувала наш звивистий ґрунтовий шлях, який губився серед золотих від стиглої кукурудзи пагорбів, непорушне, однобарвне, тихе небо, ранкову спеку, що підіймалася від землі. Якби лишень я була вдома, казала я собі, то витримала б що завгодно.

— Ви вагітні вже декілька тижнів, — сказав лікар, коли я знову сіла. Він відкашлявся та відвернувся, тим часом кабінет хилитався в мене перед очима.

— Як ви не помітили цього *раніше*? — майже скрикнула Кокі, коли він повторив це в її присутності.

Кімната повнилася вологим квітневим повітрям. На широкому письмовому столі лежало темно-синє прес-пап'є. Біля моїх схрещених литок стояв надто чистий кошик для сміття, який, здавалося, ніколи не використовувався.

— Це не точна наука.

— П'ять тижнів тому ви сказали, що в неї просто закреп! Ви не обстежили її як слід. І тепер усе значно ускладнилося.

Кокі й далі його звинувачувала, а я сиділа у своєму кріслі, нерухома, ніби колода. Усе навколо було розмитим, наче я дивилася вниз, у глибокий, затягнутий туманом колодязь.

— Деякі молоді жінки за таких... обставин їздять до Франції, — сказав він, не дивлячись ні на кого з нас.

— Ми маємо час на Францію? — запитала я.

— Гадаю, що ні, — нарешті визнав він.

Ще трохи помовчали, поки він простягнув папірець з адресою і мовив:

— Я вас туди не посилав. І ми з вами ніколи не бачилися.

Я лише уривками чула про ті місця, які він мав на увазі, — де про жінок у подібній скруті могли «подбати». Я здригалася від жаху, коли ми їхали від лікаря, — острах залізними обценьками стискав мені серце.

— Гадки не маю, де взяти гроші, — сказала я Кокі.

— Я знаю.

Вона подивилася у вікно, потім глибоко зітхнула й стиснула мою руку:

— Дай-но мені подумати.

Виявилося, не можна було втрачати жодного дня. Тому за два дні ми вже їхали до невеличкого кабінету на Брук-стрит. Кокі не діймала мене запитаннями, щосили стараючись виказувати самі лишень теплоту й щирість, але я більше ні миті не могла тримати в собі цю правду.

— Дитина від Деніса, — сказала я.

Пекучі сльози заструмували зі щік на позичений комірець.

— Деніса? О люба. Я не знала, що все так складно. Ти не хочеш спочатку сказати йому про це?

Я похитала головою.

— Це не має жодного сенсу. Хіба можна уявити, що він зі мною одружиться? І Карен про нас нічого не знає. Це зруйнує її щастя і Денісове також. Я не зможу після такого жити.

Кокі глибоко видихнула, кивнула й закусила губу.

— Мені б так хотілося якось полегшити твій біль!

— Ніхто цього не зможе. Я сама винна.

— Не мели дурниць, Берил. Ти ще дитина.

— Отже, тепер не дитина, — відповіла я. — Вже ні.

34

Я одужувала — якщо доречне таке слово — в Доркінґу, у Боя та Дженесі. Сказала їм, що мене скосила лихоманка, та дозволила вкладати себе на сонці біля розлогого платана. Літрами пила англійський чай і намагалася розглядати журнали, відчуваючи страшний тягар на серці. І хоча голос розсудливості казав мені, що обрано єдине правильне рішення, від цього не легшало. Ми з Денісом мовби дали обіцянку — створили істоту, яка могла стати запорукою нашого спільного життя, а я з власної волі її знищила. Тугу посилювало розуміння, що Деніс не міг би радіти з цієї вагітності й не забажав би провести зі мною решту життя. Світу, в якому я могла б показати йому, наскільки багато це для мене значить та чого я дійсно хочу, не існувало. Я знала забагато, щоб навіть *мріяти* про таке.

По кілька разів на день я повільно походжала вздовж кам'яної стіни, яка обгинала сад, проходила увесь шлях схилом униз, до паркану, та поверталася назад, намагаючись дати собі раду, та все ніяк не могла позбутися тяжких думок. Деніс ніколи не знатиме цієї страшної таємниці, що я носила його дитину, і Карен також не знатиме. І все ж таки тепер ми всі були міцно пов'язані, та ще й так складно, заплутано, що вони обоє не йшли мені з думки. В Доркінґу сонце світило не надто яскраво для мене, світло робилося плямистим, пробиваючись крізь листя дерев. На платанах гордовито сиділи тетерки, зовсім не схожі на чудових орлів Нґонґа, але в моїх думках і в моєму серці більша частина кожного дня проходила в подорожі додому.

Як не дивно, в газетах також постійно писали про Кенію. Незалежно від того, як наполегливо вів боротьбу «Комітет пильності» Ді та інші йому подібні, девонширські Білі Книги набували дедалі більшого впливу, і галас навколо африканських прав ставав щораз гучнішим. Що стосується азійців, то тепер це питання підносилося так, що одного дня їхні голоси можуть почати враховуватися на виборах і їм належатимуть землі в гірській місцевості. У повітрі витали нові загрозливі настрої, і хоча найближчим часом вирішувати нічого не збиралися, сама згадка про такі зміни вже шокувала.

— Ти знаєш, — сказала Кокі, коли приїхала до мене потягом наприкінці травня, — що «Таймс» *не* припиняє писати про жадібність поселенців і про те, як ми загидили колонію та спустошили землі. І щоразу їм неодмінно потрібно прикріпити до статті мапу Кенії. Адже інакше лондонці не знатимуть, що вона

справді існує.

Кокі сердито згорнула газету.

— Це не має значення, — я слухала в якомусь заціпенінні. — Ніхто не може розпоряджатися Африкою або навіть її захищати. Вона нікому не належить.

— Ти хочеш сказати, за винятком африканців.

— Гадаю, що їм вона належить більше, ніж будь-кому іншому. Ми всі божевільні, якщо думаємо, що можемо володіти хоча б якоюсь її часткою.

— Ти збираєшся повернутися додому? Думаєш про це?

— Як я можу?

Я глянула на луку, над якою повільно й красиво летіла тетерка, мовби пливла над поверхнею землі. Здавалося, в неї не рухався жоден м'яз.

— ... Хіба що на крилах, — закінчила я.

Кам'яна стіна, що прорізувала зелене поле й сягала чоловікові до колін, мала бути чарівною, але залишалася занедбаною в цій англійській глушині, уже вкрилася мохом та подекуди почала розвалюватись. Я підвелася й повільно пішла туди, здіймаючи за ногою купки опалого листя, підбираючи сухі листочки й розтираючи їх на порох у долонях. Тієї ночі в «Кікопеї» Деніс був зі мною лагідним і абсолютно реальним. Він дивився мені у вічі, і я відчувала, що він бачив мене справжню. Я також його розуміла — він із тих, хто ніколи нікому не належатиме. Але зараз це мені не допомагало. Моє серце шалено рвалося з грудей, і я не мала жодної надії на зцілення — ніщо, крім повернення додому, не могло мене вилікувати. Я мусила знайти спосіб.

За деякий час мене на луці наздогнала Кокі, тихенько примостилася на краєчок стіни.

— Звідки ви взяли гроші? — запитала я. — На лікаря.

— Чому це тебе цікавить?

— Не знаю. Скажіть мені.

— Від Френка Ґресволда.

— Френка?

Він був давнім другом із колонії — власник коней, якого добре знав мій батько, коли я була дівчинкою. Ми з Кокі бачили його місяць тому на вечірці в Лондоні серед цілого натовпу заможних містян. Здалося, я зовсім його не цікавила, він лише спитав, як справи в Клатта, а я про це не мала жодного уявлення.

— Френк має добре серце.

— Грубий гаманець, ви хочете сказати.

— Чесно, Берил, чоловік може мати й те, й інше. Коли я дуже обережно розповіла йому про твої нестатки, він наполіг на тому,

щоб допомогти.

— То ось що ви мали на увазі, коли говорили про *доброчинця.* На що він чекатиме натомість?

— Не думаю, що в нього є певні приховані мотиви. Ймовірно, він просто хоче з'являтися з тобою на різних заходах, коли ти цього забажаєш. У цьому немає нічого жахливого.

Для неї це було дійсно так, але я ненавиділа навіть саму думку про те, що буду зобов'язана якомусь доброчинцеві, незалежно від того, чого він зажадає навзамін. Мені б *нічого* не було потрібно, якби могла впоратися сама. Але я й не бачила іншого шляху, принаймні поки що.

— Отже, повертаймося в Лондон, — сказала я, — мушу цим зайнятися.

— Не сприйми Френка неправильно, люба. Я впевнена: ти можеш робити з ним що завгодно або не робити нічого.

— У будь-якому разі це не має жодного значення, — відповіла я, — мені нема чого втрачати.

Частина третя

35

Порт Момбаса, приголомшливо заплутаний, кишів вантажними суднами й рибальськими човнами, чиї пласкі палуби були заставлені відрами з вуграми або обвішані скрученим акулячим м'ясом. Вигнутий дугою приморський бульвар вібрував від спеки, візків і волячих гуртів. Схилами невисоких пагорбів збігали рожеві та жовті бунгало, чиї блідо-зелені бляшані дахи різко виділялися на тлі грубих, майже багряних баобабів. Запахи риби, куряви та гною, що висіли в повітрі, вдарили мене хвилею любові, коли я перехилилася через поруччя, тішачись тим, як дедалі ближчають мої рідні краї, щоміті стають ширшими, чіткішими і дикішими. На шиї в мене висіла груба блискуча нитка перлів. Я була в білій, гарно пошитій шовковій сукні. Біля моєї руки на поруччі лежала рука Френка. Я мала тут бути. І я стала його дівчиною.

— Гадаєш, нам потрібно залишитися тут на кілька днів? — запитав Френк. — Чи проїдемо вздовж узбережжя?

Він стояв до мене боком, його великий живіт торкався до фарбованого в біле поруччя. Носій приніс нам по келиху вина. Френк зробив ковток, повернувся до мене, і я побачила його зморшкуватий шрам під правим оком, під темною пов'язкою, що його закривала. Він втратив око кілька років тому під час полювання й вважав, що це надає йому мужнього вигляду, але насправді дуже помилявся. Принаймні для мене він мужнім не був.

— Я готова повернутися додому, — сказала йому.

— Сподіваюся, вся метушня вже вщухла. Минуло шість місяців. — У колонії це ціле життя, — сказала я, сподіваючись, що це правда.

На одному з рожевих пальців Френка була золота каблучка — груба, квадратна, з водянисто-блакитним берилом. Він придбав її в Лондоні й із хвилюванням показував мені.

— Чистий берил має бути безбарвним, — сказав він тоді, — але цей — найчарівніший.

— Він схожий на африканське небо.

— Як і ти, — сказав він.

Але якщо слова Френка й здавалися романтичними, вони зворушували мене вдвічі менше за відданість, яку він мені виказував. Це мало найбільше значення. А ще — він вірив у мене. Я понад усе хотіла повернутися до Кенії та працювати — й він цього бажав для мене. Звідтоді, як Кокі допомогла нам зійтися,

Френк ще нічого не зробив, але наполягав, що він може влаштувати для мене стайню, повну коней. Я б змогла тренувати для себе й нікому не бути зобов'язаною, як він обіцяв. Досі Френк завжди дотримував свого слова. До смерку ми сядемо в потяг, що повезе нас до Найробі. Далі автомобілем поїдемо до «Найтсвіка» — на тваринницьку ферму Френка, що біля підніжжя укосу Мау. Там я могла б знову почати працювати й тренувати коней.

— Ти щаслива? — допитувався Френк, поки корабель обережно заходив у гавань.

Це був справжній левіафан серед сміття, що плавало навколо, у вирі пістрявих кольорів, у галасі — серед какофонії та хаосу Момбаса: вигнутих пальм і червоного піску під високим блідо-блакитним небом. Портові вантажники кидали до причалу довгі вузлуваті мотузки, кожну завтовшки як чоловіча нога.

— Щаслива. Знаєш, навіть запахи допомагають мені повернути себе справжню. І кольори також. Якби ж іще ні з ким не бачитись, тоді було б зовсім добре.

— Можемо відразу поїхати до «Найтсвіка».

— Це боягузтво. Просто будь поряд зі мною, гаразд?

— Звичайно, — він стиснув мою руку.

Два дні по тому ми з ревінням мчали Френковим «Фордом». Місто мало такий самий вигляд, як і тоді, коли я його полишала: доріжки з червоного пилу, обабіч яких вишикувалися крамниці та кафе під бляшаними дахами; вози, навантажені крамом; блідо-зелені евкаліпти на тонких стовбурах, з яких облазила кора, — їхнє листя тремтіло від легкого вітерцю.

Від низьких рожевих воріт клубу «Матайґа» під'їзна дорога петляла вздовж доглянутого газону. Ми під'їхали, й швейцар у білих рукавичках відчинив мені дверцята. Моя нога в гарній туфельці граційно ступнула на сходинку. Ці сукня, панчохи та капелюшок були гарнішими за все, що я будь-коли надягала до клубу, і поки ми йшли напівтемним фойє, я ловила на собі зацікавлені погляди. Френк із виглядом власника тримав мене за лікоть і скерував до бару, мовби я сама не була там сотню разів. А може, й не була. Звідтоді, як я поїхала в Лондон, на мені змінилася щонайменше одна нова шкіра.

— Давай-но подивимося, хто тут, — сказав Френк.

Він мав на увазі *своїх* друзів. Я мало що про них знала, за винятком пліток, а їх було багато. Це були «щасливчики долини» — багатії, які розмістилися на великих ділянках землі біля Ґілґіла та Ньєрі, де могли розважатися або грати у фермерів, не дбаючи про дотримання правил і норм поведінки, яким підпорядковуються інші. Вони встановлювали власні правила або

взагалі їх не мали — таке трапляється, коли в людей забагато грошей і часу, — а розважалися тим, що позичали одне одному своїх чоловіків і дружин, а також кілограмами курили опій. Час від часу хтось із них з'являвся в Найробі, напівголий і безтямний.

Френк не зовсім належав до цього кола, адже був недостатньо витонченим — якщо це правильне слово. Він розмовляв як матрос і накульгував. Мені здавалося, що найбільші багатії тримали його поряд, бо він знав, де роздобути найкращий кокаїн. Він завжди носив трохи із собою в коричневій оксамитовій торбинці. Я бачила, як він раз чи двічі діставав її в Лондоні, але ніколи не брав нічого з неї. Наркотики не цікавили мене взагалі. Навіть сама думка, що я не зможу діяти розумно, змушувала почуватися надто вразливою. Френк поважав мою думку й не намагався її змінити або зробити так, щоб я почувалася пуританкою, — принаймні в Лондоні. Мене цікавило, чи не зміниться тепер його ставлення до мене.

Був полудень. Через спеку гладенькі дерев'яні жалюзі опустили, й усередині було напівтемно та трішки вогко, мов у печері. Френк, мов розвідник, оглянув кімнату, але не побачив нікого знайомого. Ми все ж таки мовчки випили, кожен заглиблений у власні думки, а потім він знову зібрався до міста у своїх справах, а я сіла в кутку обідньої зали та замовила їжу й каву. Я відпустила його, адже ніхто навіть не намагався підійти або впізнати мене в цьому новому одязі. З'явилося відчуття, що *я справді* стала кимось іншим, але воно тривало недовго — поки до зали не ввійшла Карен у широкому білому капелюсі й кольоровому шарфі. Вона кинула на мене погляд і вже була проминула, та раптом рвучко зупинилася:

— Берил? Це ти. Ти повернулася.

Я поклала серветку й підвелася, щоб її поцілувати:

— Ви думали, цього не станеться?

— Ні, ні.

Вона кліпала, мов екзотична кішка.

— Я лише запитую в себе: як це сталось? Коли ти поїхала, все здавалося таким безнадійним.

— Так і було.

Я прочистила горло й змусила себе зустрітися з нею поглядом.

— Сподіваюся, що більше ніколи не дійду до такого стану. Як Ді?

— Цілком одужав і завзятий, як ніколи. Ти його знаєш.

— Так... сподіваюся, що й досі знаю. Шість місяців — достатньо, щоб усе вляглося, але час міг створити між нами прірву. Я сумую за ним.

— Я впевнена, що він також сумує.

Її погляд упав на мої перли, а потім на гарні нові туфлі. Я бачила, що в неї багато запитань про мої зміни, але сумнівалася, що вона питатиме.

— Вип'єте зі мною?

— Гаразд.

Вона сіла й скинула капелюха, пригладила коротко підстрижене волосся — зачіску в новому «вільному» стилі. Я бачила такі зачіски скрізь у Лондоні, але ніколи не подумала б, що Карен настільки залежна від моди.

— Хіба це не жах? — розсміялася вона. — Сама не розумію, навіщо це зробила.

Потім вираз її обличчя змінився, й вона сказала:

— Як справи з твоїм розлученням? Ти нарешті вільна?

— Ще ні.

Кокі умовила мене написати Джоку з Доркінґа, наполягаючи на розлученні, але я досі не отримала відповіді.

— Джока притягали до суду?

— Не за це.

Вона посерйознішала, та чомусь завагалася.

— За що ж тоді?

— Нещодавно трапився ще один випадок. Свідків не було, отже, важко сказати, що дійсно сталося, але очевидно, що Джок врізався в інше авто в Накуру. А потім напав на пару, яка в ньому сиділа, нібито вони в усьому винні, а не він. Обидва автомобілі загорілися.

— Господи Боже, ніхто не постраждав?

— На щастя, ні. Вони вимагали відшкодування збитків, але нічого не було вирішено.

— Поза сумнівом, він був п'яний.

— Можна лише припускати.

Вона смикала кінець свого шарфа й здавалася збентеженою. Кілька хвилин ми просиділи в напруженій тиші. Нарешті вона сказала:

— У тебе справді чудовий вигляд, Берил. Якщо я коли-небудь тебе малюватиму, ти повинна бути в білому. Це дійсно твій колір.

Я тримала в руці прохолодний гладенький келих із коктейлем. Цятки спіненого джину та яєчного білка чіплялися за шматочки льоду.

Я втікала від скандалу, але він, зачаєний, чекав на мене тут. Було також багато інших невирішених питань — павутиння з тяжкої невисловленої неправди, з якої неможливо виплутатися. І все ж таки я була рада знову бачити Карен. Мені бракувало її товариства.

— Усе пройшло добре? — запитав Френк, коли повернувся. Ми з Карен до того часу вже попрощалися.

— Гадаю, що так. Але місто змушує мене почуватися насторожено. Ще трохи — й чутки про нас почнуть розповзатися околицями.

— У Лондоні також до біса чуток. Люди люблять побалакати. Їм важко себе стримувати.

— Що ж, я стомилася від цього.

Мого джину вже давно не було. Я помішувала в склянці осад.

— «Здається, я міг би жити серед тварин», — тихо сказала я.

— Що?

— Нічого... це вірш, який я колись чула.

Він знизав плечима, і я рішуче взялася за край столу.

— Я готова. Вези мене додому.

36

Френка не дуже цікавило сільське господарство, і на час збору врожаю він наймав робітників, отже, мав час на полювання та відвідування друзів. Його мисливська хатина розташовувалася за шістнадцять кілометрів від головного будинку в «Найтсвіку» — в долині Кедонґ. Більшість ночей він проводив там зі своїм провідником Боґо, та кожні кілька днів повертався навідати мене.

Ми обідали чи вечеряли, а потім він вів мене до спальні. Спочатку дивився на мене голу, далі клав на ліжко. Йому подобалося відчувати, як мені перехоплює подих, бачити рух моїх стегон і те, як я стискаю руками простирадло. Здавалося, він більше любив задовольняти мене, ніж отримувати насолоду, і, гадаю, цим переконував себе, нібито дбає про мене. Власне, так воно й було: він про мене піклувався, але дуже по-своєму.

Френк ніколи не брав мене силоміць, і все-таки не можу сказати, щоб він мене колись вабив. У нього була незграбна хода — перевальцем, ніби в дресированого ведмедя, він мав короткі квадратні руки й ноги та круглий живіт, тугий, мов барабан. Його розповіді за вечерею були брутальними, але він ніколи не забував запитати мене, як я почуваюся, що робила та про що думала. Він розповідав історії зі свого полювання чи виїздів, але ніколи не просив поїхати з ним, і мені це подобалося. Зустрічі з ним час від часу мене більш ніж влаштовували. Коли ми кохалися, я вбачала в цьому своєрідну угоду про фізичну близькість. Ми чимось обмінювалися одне з одним, навіть якщо це не було кохання. Я заплющувала очі або дивилася на кучеряве сиве волосся в нього на грудях та намагалася не думати, що він одного віку з моїм батьком. Він був добрим, дбав про мене. Я сподівалася, що він ніколи в мені не зневіриться.

У письмовому столі в кімнаті Френка лежала купа готівки, яка призначалася на придбання коней або на будь-що, чого мені забажається. Я часто висовувала шухляду й дивилася на гірку купюр, відчуваючи себе дивно відстороненою від світу торгівлі, де все оберталося завдяки шилінгам. Я жила без грошей так довго, що, мабуть, мала б скористатися такою нагодою, але я цього не робила. Я була вдячна Френкові, вірила, що він бажає мені добра, й усім серцем прагнула знову повернутися до тренування коней. Але досі не була готова купувати все для стайні. Мені щось заважало, тож я самотою їздила на Пегасі або гуляла околицею в шовковій кольоровій піжамі, яку придбав мені Френк у Найробі. Його подруга Ідіна Гай носила її скрізь, навіть у місті, й він

подумав, що я повинна мати такий само чарівний і безтурботний вигляд.

Коли ми збиралися відвідати Ідіну в «Слейнсі» — її маєтку поблизу Ґілґіла, — він благав мене вдягнути піжаму, присягаючись, що так я почуватимусь як удома, але я все-таки надягла білу шовкову сукню — ту саму, про яку Карен казала, що це мій колір, панчохи, підбори й перли, які ми придбали у Белґравії невдовзі по тому, як Френк з'явився в моєму житті. Гадаю, мені хотілося, щоб Ідіна та її друзі вважали мене респектабельною, хоча сама не знаю, чому це мене хвилювало.

Ми приїхали до «Слейнса» спекотного липневого полудня. Маєток нагадував необроблений коштовний камінь; він розташовувався на пагорбах над Ґілґілом на восьмистах гектарах, просто біля підніжжя блакитного Абердере. Ми перебиралися з однієї вузької дороги на іншу, поки нарешті під'їхали до будинку, зведеного частково з цегли, частково з гальки. Це була мішанина кольорів та текстур, і, мабуть, завдяки цьому будинок мав настільки привабливий вигляд.

Ідіна та її чоловік самі звели цей дім, але ферму здавали в оренду. Насправді, це був третій чоловік Ідіни, й разом вони мали такий вигляд, ніби зійшли зі сторінки журналу. В обох були світла шкіра й вузькі стегна, обоє носили коротке рудувате волосся, зачесане на один бік. Було незрозуміло: це в нього жіночний вигляд чи вона нагадує чоловіка. У будь-якому разі вони скидалися на близнюків, коли зустрічали нашу машину, а поряд із ними стояли кілька служників у фесках і довгих білих шатах. Служники відносили наші валізи, поки босі Ідіна та Джосс вели нас повз порослі бур'яном пагорбки до місцини, де було влаштовано ретельно продуманий пікнік. Інша пара в солом'яних капелюхах розвалилася на траві, картатій ковдрі; обоє потягували коктейлі з вкритих інеєм келихів. Для більшості людей пікнік означав бутерброди й теплувату воду в баклагах. Тут же стояла машина для льоду, яка працювала на генераторі і дзижчала, мов навіжена. Грамофон видавав ритмічні трелі джазу.

— Доброго дня, — вкрадливо привітала нас вродлива струнка жінка, що лежала на ковдрі.

Вона сіла, схрестила ноги й поправила капелюха. Це була Нора Гордон, а поряд — її новий чоловік Чарльз, — блідий, чорнявий, підтягнутий шотландець, якого кілька років тому покинула сама Ідіна. Зараз вони всі здавалися близькими друзями, яким цілком комфортно одне з одним, а також із Френком, який ще не закінчив першого напою, а вже дістав свою коричневу оксамитову торбинку.

— О, Френку, любий, — сказала Ідіна. — Ось чому ми тебе

запросили. Ти маєш найкращі іграшки.

— І добрий смак на жінок, — докинув Джосс і простягнув руку до торбинки.

— Чудовий у тебе вигляд, — звернулася до мене Ідіна. — І все ж таки не розумію, на що він тебе зловив. Нічого особистого, Френку.

Вона повернулася до нього з усмішкою в примружених очах:

— Ти ж точно не принц з казки.

— Френк був мені добрим другом.

— Що ми робили би без друзів?

Ідіна відкинулася на спину, підігнула коліна. Її схожа на саронг[31] сукня ковзнула й оголила бліді ноги.

— Ти біла, мов лілія! — вигукнула Нора. — Чому не підсмажуєшся тут, як усі інші?

— Вона вампір, — розсміявся Джосс. — У її в жилах зовсім нема власної крові — лише чужа, а ще віскі.

— Твоя правда, мій леве, — промуркотіла вона. — Ось чому я житиму вічно.

— Допоки не залишиш мене, — Джосс нахилився над кокаїновою доріжкою на таці. Він узяв скручений у рурочку папір і смачно затягнувся.

Ми лежали під кронами дерев, поки тіні побільшали, а світло стало золотим, а тоді пішли перевдягнутися до вечері.

Кімната, приготована для мене та Френка, була вся в килимах, коциках, уставлена вибагливо розписаними антикварними меблями.

Ліжко було масивне, а на двох круглих подушках лежали складені шовкові піжами — подарунки від Ідіни.

— Я ж казав тобі про піжаму, — мовив Френк, скидаючи свої вельветові штани. Ноги в нього були товсті, над шкарпетками стирчало густе волосся. — Вони нічого, правда ж? Здається, ти трохи налякана.

— Вони якісь легковажні. Для них усе розвага, особливо люди. Я не дуже це розумію.

— Можливо, якщо тобі випити більше, ти розслабишся.

— Не хочу втрачати голову.

— Тоді нічого не можна вдіяти, — він розсміявся. — А могла б розважитися.

— Зі мною все гаразд, — запевнила я, бажаючи закрити це питання і мріючи про те, щоб цей день якомога швидше скінчився.

Я вже скотила панчохи та скидала вологий бюстгальтер, як двері без стукоту відчинилися. Це був Джосс.

— Привіт, любі.

Його обличчям розпливлося в дружній усмішці.

— У вас є все необхідне?

Я відчула, як напружилася моя спина, та стрималася, щоб не прикритись. Така скромність здавалася б тут надмірною.

— Так, дякуємо.

— Ідіна хоче сказати тобі щось перед вечерею, Берил. Її кімната — вниз коридором, останні двері праворуч.

Він підморгнув та вийшов. Я кинула на Френка роздратований погляд.

Він знизав плечима та почав застібати кістяні ґудзики на своїй піжамі. Я бачила, що він п'яний: про це свідчили важкі рухи. Мене опанували мовби вже забуті відчуття, неначе мені з'явився привид. Френк зовсім не був схожий на Джока, але мені все одно не хотілося бачити його в такому самому стані.

— Ти ж не можеш на нього ображатися, — сказав Френк.

— Не можу? Тоді, може, образитися на тебе?

— Якась ти дратівлива.

Він підійшов і потягнувся до мене.

— Будь ласка, Френку.

Я відсторонилася.

— Це лише одна вечеря. Ми поїдемо завтра, якщо хочеш.

— Тут ніхто не працює. Не можу собі навіть уявити, на що вони витрачають вільний час.

— Гадаю, якщо в тебе достатньо грошей, можна розважатися вічно.

— Робота потрібна не лише для того, щоб сплачувати рахунки, — мене здивувало власне завзяття. — Вона сприяє розвитку.

— Тобі *справді* треба випити, — сказав він, повертаючись до дзеркала.

Кімната Ідіни була втричі більша за нашу, з розлогим ліжком, застеленим шовковистим хутром. Над ним висіло дзеркало в позолоченій рамі. Я ніколи такого не бачила.

— Я тут, — проспівала Ідіна з ванної.

Я знайшла її у величезній темно-зеленій оніксовій ванні. Її до підборіддя вкривала піна, запашна вода парувала.

— Тобі личить, — кивнула вона на піжаму. — Подобається?

— Вона чудова, дякую.

Я відповіла надто холодно й зрозуміла це з того, як вона глянула на мене та потягнулася до гладенького чорного мундштука, мокрими пальцями запалила сірника.

— Ти не ображаєшся за те, що я сказала тоді про Френка?

— Усе гаразд. Я просто втомилася.

Вона приклала до губів мундштук і випустила хмарку диму, не зводячи з мене погляду.

— Я не хотіла б бути білявкою, — сказала вона, — але тобі дуже личить цей колір.

— У мене кінська грива, — я підняла й відпустила пасмо. — Хоч би що я робила, ніколи не лежить як слід.

— І все-таки має ефектний вигляд.

Вона знову затягнулася сигаретою, рукою розігнала дим.

— І очі в тебе гарні — схожі на скалки блакитного скла.

— Тепер мені теж потрібно описати ваші риси?

— Я кажу тобі компліменти, люба. Здається, тобі подобається, коли це роблять *чоловіки.*

— Не дуже, якщо це не той чоловік, який подобається мені.

— Продовжуй, — сказала вона, сміючись. — Я *страх як* зголодніла без нескромності.

— Може, вам слід частіше вибиратися до міста.

Вона знову розсміялася, ніби я поводилась не як справжня сучка, а потім спитала:

— У кого ти закохана?

— Ні в кого.

— Справді? Думаю, це міг би бути Деніс Фінч Гаттон.

Вона вигнула брову, очікуючи моєї реакції. Я б померла, але не потішила її цим.

— Ти не вважаєш, що Карен до нього занадто вимоглива? Бідолашна Танні... як вона зітхає, коли він їде.

— Не думала, що ви з нею знайомі, — сказала я, відчуваючи, що повинна захистити Карен.

— Звичайно, знайомі. Я її обожнюю. Просто не думаю, що вона з тих, хто може утримати Деніса. В ній нема й краплі шаленства.

— Ніхто не захоплюється самим лишень шаленством.

Мені чомусь було важко слухати, як Ідіна принижує Карен. Вона бувала різною, але не такою.

— Вони вдвох можуть багато про що поговорити.

— Ти так вважаєш? Якщо запитаєш у мене, то я думаю, що він занадто добре поводиться як на нежонатого. Навіщо зупинятися на одній, якщо можеш мати десятки?

— Імовірно, він і *може* мати десятки, — я дуже довго не говорила про Деніса, тим паче з незнайомцями. — Але Карен може робити те саме, чи не так?

— Чому ні? Жінки також можуть мати багато коханців. Десятки в обмін на десятки, допоки вони поводяться розумно та не кукурікають про це на кожному розі.

— Але таке ніколи не спрацьовує. Один завжди дізнається.

— Тоді, ти не вмієш цього робити, — заявила Ідіна.

Вона з плюскотінням підвелася. Вода стікала лискучими цівками з гладенької біло-рожевої шкіри. Досконале тіло нагадувало витвір мистецтва або ретельно приготовану страву на тарелі. Вона навіть не потягнулася по рушник, а просто стояла й дозволяла на себе дивитися, знаючи, що мені буде незручно відвернутись.

Я почервоніла: мене ображав її вигляд, її слова та її спосіб життя. Якщо вона й була взірцем витонченості й практицизму, то мене це не цікавило.

— Може, мені не потрібно цього вміти, — сказала я.

Її очі повужчали, але вже без будь-якого натяку на усмішку.

— Я не вірю тобі, люба. Кожен завжди хоче *більше.* Інакше, навіщо ми тут?

Вечерю подали на довгому низькому столі біля каміна. Вночі в нагір'ї завжди було холодно, але це вогнище водночас було декоративним. Від нього кімната світилася так само, як і щоки Ідіни, яка сиділа на дальньому кінці столу й керувала прийомом. Широкий камін був просто в неї за спиною, відблиски спалахували на кінчиках волосся. Трохи вище за її плечима на стіні висіли кручені буйволячі роги, прикріплені до дошки.

Щось в Ідіні нагадувало мені сокола або змію під час полювання. Оці її жорстокі яскраві очі — такі самі, як її слова; очікування того, що всі мусять чинити, як і вона, й бути постійно голодними до насолод без будь-якого хвилювання про те, що комусь на їхньому шляху може бути боляче. Я не розуміла, чому Френк проводить час серед цієї юрби. Вони здавалися знудьгованими неслухняними дітьми — з коктейлями, морфіном і сексом замість іграшок. Люди також були для них іграшками. Ідіна запросила мене до себе у ванну, щоб погратися зі мною, мов з мишею, дізнатися: втечу я чи залишуся. Тепер вона знову розпочинала гру, черговий варіант тієї самої забави. Це була салонна гра, в якій кожен додавав один рядок до історії, котра йшла по колу. Сенс був у сповіді.

Ідіна почала.

— Колись давно, коли Кенія ще не була Кенією, ми з моїм левом ще не зустрілись, і я не знала, наскільки сильно закохаюся та змінюся.

— *Моя* ти солодка, — сказав Джосс, обличчя якого у світлі багаття здавалося химерним і трішки дурнуватим. — Колись давно, коли Кенія ще не була Кенією, я купався у ванні з шампанським із Таллулою Бенкхед.

— Ви бавилися?

Він знущався. Ідіна й оком не змигнула.

— У найдивовижніший спосіб, — промуркотів він. — Тепер твоя черга, Берил.

— Я дуже п'яна, — сказала, намагаючись залишитися осторонь усіх цих ігор.

— Ну ж бо, гарненька! — закричав Джосс. — Ти тверезіша мов скло. Пограй з нами, будь ласка.

— Може пограємо натомість у карти? Я не розумію правил цієї гри.

— Тобі лише потрібно сказати якусь правду зі свого минулого.

Лише? Гра була безтурботною і безпечною — на перший погляд дитячою. Але вона полягала в тому, щоб змусити загнану мишу розкритися. Я не хотіла розповідати цим людям нічого про себе й зокрема про своє дорогоцінне минуле. Нарешті я сказала:

— Колись давно, коли Кенія ще не була Кенією, я поклала в ліжко своєї вихователькі мертву чорну мамбу.

— Еге ж! Я знав, що в тобі є якась капость! — вигукнув Джосс.

— Нагадай мені, що тебе не варто розлючувати, — додала Ідіна.

— Покажи нам, що ти робиш із чорною мамбою *Френка,* — мов школяр-дурник зареготав Чарльз, і всі разом засміялися.

Гра йшла далі, й мені здавалося, що якщо нап'юся, то зможу не лише грати, але навіть пережити цю ніч. Їх було важко наздогнати. Я мала докладати неабияких зусиль, і коли мені нарешті це вдавалося, то вдавалося дуже добре.

Віскі змусив мене стати сентиментальною, і з кожним новим зізнанням уголос до мене підступало ще одне, не сказане, й загрожувало нападами суму. «Коли Кенія ще не була Кенією, ферма „Ґрін Гіллз" ще існувала, а батько любив мене. Я могла стрибати вгору так само високо, як Кібії, та йти лісом без жодного звуку. Я могла виманити бородавника з нори шурхотом паперу. Мене спробував з'їсти лев, і я вижила. Я могла все, бо тоді ще жила в раю».

До півночі, коли очі в усіх несамовито заблищали, Ідіна перейшла до іншої гри. Вона посадила нас у коло та наказала видмухувати пір'їну до центру. Біля кого вона впаде, з тим тобі й спати цієї ночі. Спочатку я думала, що вона жартує, але коли Нора видмухнула перо на коліно Френка — обоє просто підвелися та пішли коридором: широкий і квадратний Френк поряд із тендітною Норою, і ніхто на них навіть ока не скосив. Моя голова йшла обертом від віскі. Усе пливло й віддалялося, мов у тунелі. Звуки доходили з невеличкою затримкою. Зараз Ідіна начебто сміялася, бо Чарльз став навколішки та поніс до неї пір'їну в

зубах.

— Я ж для тебе вже підтоптана, любий.

Вона вдала, що хоче вдарити його своїм мундштуком.

— Ти не можеш мене хотіти.

— Я нічого не бачу.

Він засміявся.

— Зроби так ще.

Коли ці двоє, хитаючись, побрели коридором, я глянула на Джосса й відчула нудоту. Забагато випила. Язик був в'ялим і ніби з крейди. Очі налилися свинцем і не могли ні на що дивитися.

— Я йду в ліжко.

Його блискучі очі нагадували дзеркало.

— Річ же не в цьому?

— Ні, ні. Я просто погано почуваюся.

— У мене щось є від нездужання.

Він погладив мені стегно з внутрішнього боку, його рука пливла, мов праска шовком. Він наблизився, щоб поцілувати, але я мимоволі відсторонилася. Коли він знову на мене глянув, погляд був більш зосередженим.

— Френк казав, що ти можеш спочатку бути прохолодною, але все одно не треба здаватися.

— Що?!

— Не вдавай ягнятка, Берил. Ми всі знаємо, що в тебе багатий досвід у цій справі.

Мене зовсім не дивувала поведінка Джосса, але якщо Френк привіз мене сюди, щоб кинути на з'їжу, — це була інша річ. Я мовчки встала та пішла коридором, але двері нашої кімнати були зачинені. Я вдарила в них долонею. Але у відповідь почула лише сміх.

— Френку! — закричала я, але він не озвався.

У коридорі було темно, і всі інші двері були щільно зачинені. Не знаючи, що ще зробити, я замкнулася в дамській кімнаті й сіла на підлогу чекати ранку. Знала, що ніч буде дійсно довга, але мені було що згадати... Те, чим не поділилася раніше, й не зробила б цього ні за які гроші. *«Кенія ще не була Кенією, я кидала списа та булаву рунґу. Я любила коня з крильми. Я ніколи не почувалася самотньою або нікчемною. Я була Лаквет».*

37

Два дні по тому, коли ми повернулися зі «Слейнса», Френк одразу поїхав до своєї мисливської хатини, а я почала збирати речі, щоб від нього піти. Була цілком спокійна: пакувала рюкзак повільно й старанно, складала в нього речі зі свого минулого життя. Все, що подарував мені Френк, залишила на письмовому столі. Гроші також. Я не гнівалася на нього. Я ні на кого не гнівалася — лише хотіла знайти власний шлях та знов бути впевненою в тому, ким я є.

Мала кілька думок про свої наступні кроки. До того, як я полишила Лондон, Кокі згадувала стайню «Вестерленд» в Моло. Її кузен Джеррі Олександр був там керівником, і вона гадала, що це місце підійде для другого старту. Я не знала, чи сягнули плітки про мене так далеко на північ і чи взагалі потребує Джеррі тренера, але повірила словам Кокі про те, що він допоможе мені стати на правильний шлях. Та головне — я мала спершу навідати свій дім.

Я проїхала головною дорогою на північ до Найваша й попрямувала на схід невторованим шляхом, навпростець крізь дикі чагарники. Насипи з каменю та золоті трави змінилися червоною пилюкою, колючими деревами й непідкореною саваною. Відлуння повторювало рівний ритмічний стукіт підків Пегаса. Здавалося, він розумів, що це не звичайний виїзд, але не зважав ані на шлях, ані на моторошну тишу. Навіть коли величезний чагарниковий кабан вискочив з ярка за сотню метрів попереду та помчав дорогою, вицокуючи своїми низенькими пласкими ратичками та повискуючи з переляку, — Пегас лише раз мотнув головою, а далі спокійно й плавно прискорився.

Нарешті ми знову почали підійматися вгору й побачили зелений край лісу Мау на дальньому схилі укосу — густі дерева та колінкуваті хребти, перед нами постала земля, яку я любила більше за всяку іншу: кратер Менеңґаї, долина Ронґаї, блакитні й хвилясті гори Абердере.

Джок був удома та щойно закінчив обід. Я хотіла заскочити його зненацька, й мені це вдалося: він сполотнів, відсунувся від столу, почав крутити в руках лляну серветку.

— Можу вгадати, за чим ти приїхала.

— Ти не відповідав на мої листи.

— Сподівався, може, ти передумаєш.

— Справді?

Я не могла йому повірити.

— Ні. Не знаю. Усе пішло не так, як я собі уявляв.

— Можу сказати те саме, — відповіла я.

Мені захотілося почати згадувати всі неприємності наших стосунків, усі виснажливі сварки — перерахувати все, — щоб він відчув, чого мені все це коштувало. Але в цьому була й частина моєї провини. Наші невдачі були спільними.

— Будь ласка, Джоку. Просто скажи, що даси мені розлучення. Минуло вже достатньо часу.

Він підвівся, наблизився до вікна, що виходило на долину.

— Я повинен знайти спосіб, щоб усе це запрацювало. Ось про що я думаю.

— Коли документи будуть готові, я пришлю їх тобі.

Він голосно й глибоко зітхнув, а потім повернувся до мене обличчям:

— Так. Добре.

Його очі на мить зустрілися з моїми, і в цих холодних блакитних кружальцях — після всього, що було, — я нарешті помітила тінь каяття, справжнього жалю.

— До побачення, Берил.

— Бувай.

Коли я виходила за двері, то вже точно знала, що ніколи не повернуся. Задавнений тягар злетів з моїх пліч і здимів до неба.

Нікуди не звертаючи, я попрямувала до «Ґрін Гіллз». Там уже скрізь поросла висока густа трава, й те, що залишалося від стаєнь та головного будинку, почало безнадійно хилитися до землі. Млина вже давно не стало, а поля позаростали так, неначе земля забирала своє назад. Я думала про ту працю, якої до всього цього доклав батько, про те, які ми були щасливі, — й чомусь не відчувала порожнечі. Я мала незрушну впевненість, що моє минуле завжди буде зі мною, що я ніколи не забуду його значення для мене. З одного краю стежки, що вела до лісу, височіла купа каміння, яка позначала могилу Буллера. Я зупинила Пегаса та дозволила йому погуляти, поки сама на деякий час присіла, згадуючи той день, коли поховала тут свого пса. Викопала яму такої глибини, щоб жодна гієна не могла його знайти. Усе каміння залишалося на місці. Буллер з його сіруватими шрамами, що означали тяжко здобуті перемоги, був у безпеці у своєму нескінченному сні. Жоден підлий хижак не зміг до нього доторкнутися.

Я попетляла схилом донизу, поки дісталася до стежки, що вела в село кіпів, і прив’язала Пегаса до тернової огорожі бома

Коли зайшла за огорожу, першою мене помітила молода жінка на ім'я Джеббта. Я не бачила її багато років, звідтоді, коли ми обидві були дівчатками, але більше за все мене здивувала дитина, яка обіймала її кругле, мов гарбуз, стегно.

— Ласкаво просимо, мемсагіб. Заходьте.

Я підійшла до неї та простягнула руку, щоб доторкнутися до шовковистої кіски дитини, а потім до лискучого плеча Джеббти. Вона стала справжньою жінкою, з усією жіночою ношею. Таким було життя в селі кіпів. Тут нічого не змінилося.

— Це твоя єдина дитина, Джеббта?

— Це наймолодша. А ваші діти, мемсагіб?

— У мене їх немає.

— Ви одружені?

— Ні. Більше ні.

Вона похитала головою, неначе хотіла сказати, що розуміє, але це була лише ввічливість. На подвір'ї було розведено вогнище, жовті язики полум'я лизали боки чорного горщика, запах вареного зерна з нього збудив у мені голод, якого я вже давно не відчувала.

— Я приїхала побачитися з арапом Рутою. Він десь поруч?

— Ні, мемсагіб. Він на полюванні з іншими.

— Так, звісно. Скажи йому, що я приїздила та питала про нього, добре?

— Добре. Йому буде дуже шкода, що він не зміг зустрітися з таким другом.

Моло стояв на плато верхньої частини ескарпу Мау — за тридцять кілометрів на північний захід від Нджоро та на три тисячі метрів ближче до зірок. Цим і відрізнялася ця місцина від моєї домівки — більшою висотою. Крижані потоки пробивалися крізь густі зарості папороті; пухнасті вівці паслися на пологих, вкритих туманами пагорбах. Я проїздила ферми, здебільшого засаджені персидськими ромашками; метри і метри білих хризантем, які добре росли в гірській місцевості — їхні голівки, висушені та подрібнені на порошок, використовували як інсектицид. Нині ж вони просто вражали красою — круглі, вкриті квітами кущі нагадували снігові замети. У горах бував і *справжній* сніг, тож я замислилася, чи готова до цього.

Невеличке село виявилося купкою пошарпаних дерев'яних будинків і крамничок (вкритих де бляхою, а де й соломою), добре втоптані вулиці здавалися холодними. Ця місцина мала більш суворий вигляд порівняно з Нджоро, Накуру чи Ґілґіл, і я відразу побачила, що полюбити її буде складніше. Зупинилася біля першого-ліпшого кафе, поряд із яким прив'язала Пегаса, та

ввійшла, щоб розпитати про «Вестерленд». Тут і отримала відповідь на всі свої запитання, навіть більше: сусідній маєток «Інґлвуд Фарм» належав містерові та місіс Карсдейл-Лак — незграбній парі, з якою я познайомилася рік тому на мисливській вечірці Карен. За ті кілька днів, які ми провели разом, я не робила жодних спроб розвинути наші стосунки, але тепер, дорогою до «Вестерленду», мені спало на думку, що варто скористатися цією нагодою. Заздалегідь обдумала, що маю сказати; мій задум припускав трохи брехні, але, напевне, багато про що їм міг розповісти мій вигляд, та й сама поява в цих місцях. Я була в собі впевнена: знала свою роботу й могла це довести, потребувала лише трохи часу й довіри.

Кузен Кокі, Джеррі, виявився приємним та врівноваженим хлопцем. Кокі вже наспівала мені дифірамбів у довгому листі, й він погодився спробувати довірити новоприбулій дворічного гнідого на кличку Барон, яким володів разом зі своїм тіньовим партнером Томом Кемпбеллом Блеком. Барон досі не дуже впевнено почувався на іподромі, але мав іскру в очах та вольовий характер. Я знала, що зможу з ним упоратися так само, як і з однорічним жеребцем Вреком, чиїм плідником був Кемсіскан — колишня зірка племінного реєстру мого батька. Врек належав Карсдейл-Лакам, які також зважилися ризикнути й довіритися мені. Ще вони дали мені спритну кобилку Мелтон Пай, хатину на своїй землі та одного зі своїх служників, який міг би виконувати обов'язки конюха.

— Якщо у Врекові тече кров Кемсіскана, він обов'язково стане переможцем, — пообіцяла я, коли вони прийшли подивитися на наші тренування.

Джордж Карсдейл-Лак палив пряні сигари, й у оборі навколо витали пахощі гвоздики, що нагадувало про різдвяні вечори. Його дружина Віола весь час пітніла навіть у прохолодному Моло, постійно мала при собі безліч паперових віял, та все одно її комірці завжди були вологими. Вона стояла обіч доріжки, поки я з Вреком робила пробіг на два кілометри на середній швидкості, а по тому, як я зупинилася та поставила його перед ними, промовила:

— Ця справа жінці не дуже пасує. Ти не боїшся огрубіти?

— Ні. Ніколи навіть не думала про це.

Вона мала майже ті самі звички, що й Емма Орчардсон. Якщо їй дозволити, думала я, вона б могла піти далі та запропонувати мені носити капелюшки й рукавички, але моя недостатня жіночність не матиме жодного значення, якщо Врек стане переможцем і принесе добрі гроші. Я мала всього кілька місяців,

щоб до липня підготувати його й випустити на перегони «Продюс Стейкс», які мали відбутися в Найробі. Я звеліла собі до того часу працювати не покладаючи рук і ні на що не відволікатися.

Поринути з головою в тренування у Моло було легко. Я вставала до світанку, цілий день працювала, а потім, знесилена, падала в ліжко. Лише іноді, пізно вночі, дозволяла собі думки про клуб «Матайґа» й про те, що там зараз відбувається: як жартує Берклі, що він п'є, у що вдягнені жінки на танцях або за чаєм та чи згадує хтось моє ім'я бодай мимохідь. Якщо ніч тягнулася довго, а сон не приходив, я втрачала пильність і починала думати про Деніса. Можливо, зараз він схилився над круглим кам'яним столиком в одному з низьких шкіряних крісел Карен, читає Волта Вітмена чи слухає нову платівку на грамофоні. А може, попиває добрий віскі у своєму казковому будинку в «Матайзі»; він міг також поїхати в Конґо чи в землі масаї по бивні, антилоп куду або лева і, можливо, зараз дивиться на ті самі зірки, які бачу зі свого вікна я.

Наскільки близькими можуть бути для нас люди, коли вони так далеко — по той бік мапи, наскільки незабутніми!

38

Одного ранку ми з Пегасом вирушили з «Вестерленду» по харчі. Я горбилася в сідлі. Хоча на мені було пальто з оленячої шкіри, пальці скорчилися від холоду. На дорозі я помітила авто з піднятим капотом, у якому відбивалося холодне світло. Над двигуном схилявся чоловік у комбінезоні й мокасинах, дуже схожих на мої.

У Моло рідко можна було зустріти автомобілі, оскільки ця місцевість відставала від Найробі так само, як Найробі відставало від Лондона. Сюди було нелегко дістатися, крутий укіс перетинав шлях. Не найкраще місце для виходу авта з ладу. Я мусила хоча б запропонувати допомогу, хоча й не була впевнена, що здатна щось із цим вдіяти.

— Вам потрібна допомога? — гукнула я з сідла.

— З якого дива?

Він вистромив голову з-під капота, витираючи чорні від мастила руки об засмальцьовану шмату. Виявився молодиком із цілою копицею дуже темного волосся. Від його тонких губів відділилася хмарка пари й осіла на темні підстрижені вуса.

— Здається, ви втрапили в халепу.

— Я так просто не здамся.

— Ви, певно, знаєтеся на двигунах.

— Не так щоб дуже, але я вчуся. Цей двигун просто перевіряє серйозність моїх намірів.

— Не думаю, що мені вистачило б терпіння на все це.

— А вам ніколи не здається, що й він вас випробовує?

Чоловік вказав на Пегаса.

Я розсміялася, спустилася із сідла, взяла коня за віжки.

— Ми випробовуємо одне одного, — погодилась я. — Але це більш природно. Люди й коні жили поряд багато століть. Іноді я думаю, що колись усі автомобілі зламаються і їх покинуть, ми бачитимемо їхні кістяки на узбіччях доріг.

— Ви чудово змалювали картину, але передбачаю, що все буде якраз навпаки. Час авто попереду. Нині лише початок. Люди хочуть рухатися швидше й почуватися вільніше.

— Швидкості Пегаса для мене досить, красно дякую.

Він усміхнувся.

— Пегаса? Впевнений, що він дуже швидкий, але якщо ви колись сядете в аероплан — заберете свої слова назад і, можливо, віддасте йому своє серце.

Я згадала Деніса, Джейсі та Майю і їхню жваву розмову про

польоти. Зараз у небі над нами не було нічого, навіть хмар.

— А на що це схоже?

— Це як звільнення від давніх пут. Там немає жодних перешкод — нічого, здатного зупинити вічний рух. Уся Африка відкривається мов на долоні. Нічого не тягне тебе назад, ніщо не може затримати.

— Впізнаю у вас поета.

— Насправді я фермер, — він усміхнувся. — Маю невеличку ділянку землі біля Елдама. А ви чим займаєтеся?

Коли я відповіла, ми відразу зрозуміли, хто є хто. Він був тим самим тіньовим партнером Джеррі — Томом Кемпбеллом Блеком, співвласником Барона.

— У вас чудовий кінь, — сказала я. — Можу побитися об заклад, що він отримає в липні якусь винагороду. Тоді ви зможете придбати аероплан.

— Ловлю вас на слові.

Він знову схилився над двигуном і заходився щось у ньому лагодити.

— Притримайте коня — зараз загурчить.

Мотор довго хрипів, потім разів із шість стрельнув і нарешті ожив. Я спостерігала за тим, як Том опускає капот і складає свої інструменти в багажник, а Пегас тим часом тупцював у мене за спиною. Він змерз. І я також.

— Хай щастить! — гукнула крізь ревіння мотора, й ми помахали одне одному.

Кілька місяців моєї роботи в Моло обернулися для мене несподіванкою. У дверях стайні «Вестерленд» заіржавів шарнір, і Мелтон Пай вночі злякалася його вереску. Все скінчилося тим, що кобила заплуталася ногами в дроті огорожі й глибоко подряпала не лише їх, але й живіт. Та рани були не настільки страшні, як рахунок від ветеринара. Джордж і Віола розлютилися й звинуватили в усьому мене.

— Невже іржавий шарнір — це мій клопіт? — запитувала я, коли одного вечора ці двоє у своїй бібліотеці в «Інґлвуді» накинулися на мене.

— Ти мала про неї подбати! — не вгавав Джордж. — Ти мусила передбачити *все*.

Я подивилась на Джеррі, сподіваючись на його підтримку, але він лише глибше втиснувся в крісло; помітно почервоніла шия під його підстриженою борідкою.

— Напевне, ти могла б сплатити половину рахунку, Берил, — нарешті запропонував він.

— Чим? Я живу в злиднях, Джеррі. І ти це знаєш. І до того ж,

чому я маю сплачувати за догляд? Це справа власника. Я ж, певно, не отримаю і пенні з її виграшу.

— Вона ще нічого не виграла, — різко кинула Віола.

— Ви не дали мені часу.

— Не розумію, чому ми маємо ризикувати, — мовив Джордж і схрестив руки на череві, обтягнутому жилетом.

Отже, питання було вирішено не на мою користь. Я мала якось їм заплатити, а на додачу Карсдейл-Лаки звільняли мене. Мені дали тиждень на те, щоб знайти житло й полишити їхню землю. Цієї ночі я повернулася до своєї холодної хатини з відчуттям незаслуженої кривди. Джеррі запевняв, що не забере в мене Барона, але я мусила знайти ще коней для тренування і житло хоча б до часу перегонів. До пізньої ночі я сиділа над своїм записником, міркуючи, де знайти гроші за Мелтон Пай. І раптом почула чиїсь кроки біля хатини. Двері не замикалися на засувку, і я завмерла. Може, це Джордж Карсдейл-Лак прийшов по гроші? Або Джок передумав давати розлучення? Серце ладне було вистрибнути з грудей.

— Ґоді?[32] — озвався чоловічий голос з вулиці.

— Карібу[33], — відповіла я і підійшла до дверей, досі не впізнаючи голосу.

А коли відчинила, побачила високого мускулястого воїна в щука, зібганому на плечі. Вигнутий меч хилитався в шкіряних піхвах біля його вузьких стегон. Голова була гладенько виголена, лише груба коса тягнулася вздовж черепа від потилиці. Очі в нього були такі бездонно чорні, що ледь я глянула в них, відчула, що зараз заплачу. Арап Рута знайшов мене. Він знайшов мене навіть тут.

Я глянула на його голі ноги в плетених сандалях, на запорошені пилом литки. Він ішов від Нджоро — за мною, мов за випущеною десь поряд стрілою. Хоч яка величезна Кенія, в ній надзвичайно складно зникнути, навіть якщо дуже захотіти. Нас було так мало, що наші сліди нагадували димові сигнали. Те, що Рута мене знайшов, не було несподіванкою, але його бажання це зробити виявилося дивом для мене. Я думала, що він давно про все забув.

— Я так рада тебе бачити, Руто. У тебе чудовий вигляд. Як твоя сім'я?

— На худобу вдома напала якась хвороба, — він ступнув у нерівне коло світла від мого ліхтаря. — Багатьом майже нічого їсти.

— Який жах! Я можу чимось допомогти?

— Усе змінилося. Нема ніякої роботи. Я думав, може, в тебе є щось для мене.

Він був гордим навіть у дитинстві; гадаю, зараз — навіть більше. Уявляю, як важко було йому прийти просити мене про послугу.

— Ти мій найдавніший друг, Руто. Я зроблю все, щоб тобі допомогти, але не знаю, чи *є* зараз робота.

Він пильно глянув на мене.

— Твоєму батькові подобалось, як я працюю у стайнях. Я не забув, чого там навчився, і досі добре тримаюсь у сідлі. Колись я міг втриматися на будь-якому коні.

— Так, я пам'ятаю. Ти зайдеш?

Він кивнув, змахнув пил зі своїх ніг та сів на розкладному стільці, а я тим часом спробувала все пояснити:

— Усе дуже складно. Колись, можливо, я тренуватиму багато коней і матиму багато грошей, але зараз... — я затнулася.

— Я вмію чекати.

Його очі були ясні, чорні й спокійні.

— Коли ми переможемо, я отримаю платню.

— Але я не знаю, коли це станеться. Найкращий шанс, який я маю, — це Барон з «Продюс Стейкс», на підготовку якого в мене чотири місяці. Я себе тут ще не зарекомендувала.

— Я вірю, що ми переможемо, мемсагіб.

— Ти віриш?

Я не могла не усміхнутися.

— Я займалась усім сама й насправді вже не знаю, наскільки сильна моя віра.

— Я ніколи не бачив, щоб ти боялася. Отже, я також не боюся. Я пошлю когось по свою дружину. Вона готуватиме нам їжу.

— Це гарна думка, Руто, але де ми всі тут розмістимося?

— Ми зробимо все, щоб виграти перегони. Місце має знайтися.

Я лише кліпала, вражена оптимізмом Рути й тим, як усе в нього просто виходило. Насправді, звичайно, це *було дуже непросто,* але його поява була дивовижно вчасною. Ми потребували одне одного. Лише це вже трохи заспокоювало. Можливо, одного дня ми й *могли б* виграти.

— Випий кави. Хоча, побоююсь, вона не дуже добра.

— Ти завжди була кепським кухарем, — він стримано усміхнувся.

— Атож.

Ми сиділи за крихітним кедровим столом, і я наливала нам каву. Він розповів про свою дружину Кімару та дворічного сина Азіса. Я сказала йому про крах мого шлюбу, знаючи, що він цього не зрозуміє і точно не схвалить. У кіпів дружини вважалися власністю й розподіл влади не викликав сумнівів. Чоловіки були

головними в домогосподарствах, і їхні жінки поважали цей закон.

— Бвана Пурвес не був схожим на твого батька, — мовив Рута, коли я скінчила свою розповідь.

— Ні, — відповіла я. — І на твого також.

Можливо, Рута ніколи не зрозумів би мого вибору, але ми не повинні були мати на все однакову думку, щоб допомагати одне одному. Він здолав такий довгий шлях із дна долини до мене в Моло з власних причин.

— Ти навіть не уявляєш, як я потребувала твоєї допомоги, мій друже. І сама цього досі не знала.

— Я радий, що прийшов. Але скажи, тут завжди так холодно?

— Побоююсь, що так.

— Тоді нам доведеться розвести більше вогнище, Беру.

— Розведемо, — сказала я. — *Ми вже це зробили.*

39

Мені допомагало лише те, що я нічого не боялася, і поруч із Рутою нарешті про це згадала. Я завзято шукала коней для тренувань, і вже до початку квітня отримала яскраво-каштанового жеребця з широкими грудьми на ім'я Раддіґор; мала ще Барона, а згодом повернули Врека і Мелтон Пай. Карсдейл-Лаки продали їх іншому власникові, який одразу ж довірився мені більше, ніж будь-коли довіряли Карсдейл-Лаки. Я могла взяти їх усіх із собою під час переїзду з Моло до Накуру — саме так ми з Рутою вирішили проблему з житлом. У Моло було надто холодно й незатишно, тож ми орендували місце на іподромі Накуру неподалік від «Соясамбу» та місцевості, яку я добре знала. Рута і його дружина зайняли невеличку хатину позад головної обори. Я ж розташувалася під шатровим металевим дахом над трибуною, де влаштувала собі ліжко на ящиках. Клунок із сіном слугував за тумбу, інший став стільцем. І все ж таки я одразу відчула себе там як удома й була щаслива. Життя знову почало приносити радість. У мене був Рута, в Рути була я, ми обоє мали шанс виграти перегони. Чого ще бажати?

Більшість своїх сподівань я покладала на Врека. Він отримав найкраще від народження — досконалу статуру й чудовий родовід. Але за невдалого тренування завжди є ризик спотворити, зіпсувати або навіть знищити закладене природою. Останні кроки в тренуванні будь-якого рисака були найважливішою частиною процесу. Протягом кількох місяців я спостерігала за тим, як норовливе та гордовите лоша перетворюється на щось дивовижне. Кожен м'яз під його лискучим каштановим хутром свідчив про силу та грацію. Він мав дужі ноги й міцне тіло, йому не бракувало бадьорості. Кінь здавався просто створеним для перегонів і перемог, та й сам, напевне, це відчував.

Врек був нашим квитком у майбутнє — моїм і Рути. Він міг допомогти нам пробитися в цьому складному житті, зробити нам імена.

Одного вечора, за кілька тижнів до початку перегонів, я їздила в місто замовляти корми й вирішила зупинитися в готелі Ді. Минув майже рік з того часу, як я там була востаннє, — тяжкої ночі, коли Джок напав на Ді й побив його. Було досить легко взагалі уникнути цього місця, якби я не хотіла тривожити спогадів чи побоювалася ненароком натрапити на Ді, але я нарешті відчула себе готовою побачитися з ним. Я прив'язала

Пегаса надворі, обтрусила свої мокасини та пригладила волосся, сподіваючись, що маю більш-менш пристойний вигляд. Мені знадобилося трохи часу, щоб звикнути до світла, та, коли я зорієнтувалася остаточно, побачила, що Ді там нема. Але там був Деніс — простягнений у кріслі з напоєм; його капелюх лежав поруч. Здається, я перестала дихати.

— У тебе чудовий вигляд, Берил, — сказав він, коли я підійшла, ледь тримаючись на ногах. — Як твої справи?

Тепер забагато подій та складних рішень стояло між нами… І втрат: щоб описати їх, мені не вистачило б слів.

— Ідуть потроху, — насилу вичавила я. — А як ви?

— По-різному.

Він кліпав своїми горіховими очима, а я дивилась на нього, й моє серце трепетало та здригалось, як і щоразу, коли він був поряд. Можливо, так буде завжди.

— Я чув, ти була в Лондоні?

— Так.

Я потягнулася до спинки стільця, щоб встояти на ногах.

— Мене також тут не було, я їздив на похорон матері.

— Співчуваю, Денісе.

— Напевно, її час настав. Принаймні так кажуть.

— Ти зараз працюєш?

— Так. Узяв свого першого професійного клієнта кілька місяців тому. Досить непоганий хлопець… до речі, американець. Він навчився володіти мачете й сам носить свої речі.

— Ось бачиш! Я знала, що ти навчиш усіх цих розпещених Тедді Рузвельтів.

— Не певен. У Блікса нещодавно був один: хотів узяти із собою рояль.

— Блікс… Я скучила за ним.

Слова зависли в повітрі, мов розтягнуті нитки.

— Як справи у Карен?

— Вона поїхала в Данію провідати матір, але, судячи зі звісток, із нею все гаразд.

— А…

Я замовкла, вдивляючись у його обличчя. Воно засмагло, але це не був колір здоров'я: десь під ним ховалася втома чи просто неспокій.

— А як Берклі?

— Побоююсь, йому стало гірше. Він місяць не вставав із ліжка в «Соясамбу» — серце ледь не зупинилося. Лікар заборонив йому вставати, але він не слухає.

— Це схоже на Берклі. А де він зараз?

— У себе вдома. Не знаю, скільки часу йому залишилося.

— Берклі не може померти. Я не дозволю.

— Тоді маєш сказати йому це найближчим часом.

Ми кілька хвилин мовчали, поки я намагалася стримати власні емоції. Берклі *повинен* був якось одужати.

А Деніс? Чи зможемо ми знову бути друзями після того, що трапилося?

— Приїжджай якось до «Мбоґані», — сказав він, коли я зібралася йти. — Вип'ємо вдвох.

— Ти ж казав, Карен поїхала.

— Так і є. Але тобі завжди раді.

— О... — то було все, що я змогла вимовити.

Я підвелася й на мить припала губами до його гарно виголеної щоки.

— На добраніч, Денісе.

Наступного дня я поїхала в «Соліо» й прибула туди десь перед вечерею — в час для коктейлів. Знаючи Берклі, була майже впевнена, що побачу його надворі з пляшкою шампанського в кожній руці, а знайшла в ліжку. Мені стало зле, коли побачила його — кволого, блідого, слабкого, мов дитина.

— Берил, ти мій янгол, — сказав він, коли я вручила йому товсту сигару, яку привезла з Накуру. — Прикуриш її для мене, добре? Не впевнений, що мені вистачить дихання.

— Не знала, що все так погано. Приїхала б раніше.

— Ти про що? — він удав подив.

Голос у нього був зовсім кволий, та й сам — настільки блідий, що навіть його чудові зуби здавалися сірими.

— Ти знала, що моя ферма ніколи не приносила стільки прибутку, як зараз? Дуже вчасно.

Він спробував сісти, а я нахилилася, щоб допомогти й підбити йому подушки, а його сомалійські слуги сердито на мене витріщилися.

— Вони вважають, що тобі не треба до мене торкатися, — прошепотів він. — Гарні жінки не часто відвідують хворих.

— Не вірю жодному твоєму слову. Ти — принц, Берклі. Найкращий із усіх принців.

— А як же мої вади?

Він дивився на сигару, яку я вклала йому в руку, — на прозорі кілечка сріблястого диму, що підіймалися й танули вгорі.

— І все-таки, я піду як великий поет, адже так? Сповнений вогню в глибині.

— Не йди, взагалі, боягузе. Будь ласка, не йди.

Він заплющив очі.

— Гаразд. Не сьогодні.

Я знайшла для нас келихи, а він показав, де взяти найкраще вино — на дальній полиці шафи біля його ліжка.

— Це фалернське, ціла пляшка.

Він підніс її до світла.

— Одне з небагатьох вин, яке зберігає пам'ять про стародавніх римлян. Дехто вважає, що це найкраще вино у світі.

— Отже, ти не хочеш витрачати його на мене.

— Бідолашна красунечка Берил. Ти впевнена, що не можеш вийти за мене заміж? Ти б отримала чималий статок по моїй смерті й спровокувала б багато скандалів, що цілком природно для молодої вдови.

— Бідолашний красунчик Берклі. Ти завжди так гарно говориш, але скажи, кому насправді належить твоє серце?

— А, це...

Він кашлянув у манжет своєї сорочки.

— Це страшна таємниця.

У його очах під темними китицями вій мерехтіло м'яке світло, неначе він уже знав, що на нього чекає поза цим світом.

— Візьми книжку та почитай щось для мене, добре? Мені бракує віршів.

— У мене є дещо, — тихо сказала я і почала читати вголос рядки Вітмена з «Пісні про себе», ті самі, що так довго були зі мною. Не знала, чи зможу продовжити, якщо дивитимуся на нього, зосередила погляд на його тонких блідих руках поверх білосніжної ковдри, на блідо-блакитних півмісяцях біля нігтів, на маленьких шрамах і ледь випнутих венах.

Коли скінчила, ми трохи помовчали. Він погойдував вино в келиху.

— Це найпрекрасніший відтінок бурштину, чи не так? Схоже на левів у траві.

— Авжеж.

— А зараз прочитай цього вірша знову, але повільніше. Не хочу нічого пропустити.

Я почала знову й поки читала, його дихання ставало дедалі спокійнішим, повіки поступово м'якшали, поки очі не заплющилися. Губи склалися в ледь помітну усмішку, злиплі довгі вії нагадували тендітні паростки папороті на щоках. Чи зможу я колись із ним попрощатися? Ні, не зможу й не буду. Але перш ніж поїхати, я поцілувала його, відчуваючи присмак фалернського вина.

40

Настав час затяжних дощів; кожні кілька днів випадали жахливі зливи, але в день похорону Берклі було напрочуд ясно. Він хотів, щоб його поховали вдома — на березі його річки, що несла, як він завжди запевняв, кришталево чисту воду просто з льодовиків гори Кенії. Річкова вода дзюрчала чорними уламками базальту й ніздрюватими шарами торфу, струмені нагадували вигини жіночого тіла. Саме тут Берклі поклали в землю під гучне тріскотіння шпаків та мухоловок.

Десятки його друзів були тут. Блікс прийшов просто з Сомаліленду, досі вкритий сантиметровим шаром блідо-жовтого пилу. Ді похмуро дивився з-під коркового шолома, але щойно пролунали останні слова й над труною Берклі насипали пагорбок, він підійшов до мене, взяв за руку й довго тримав її.

— Я почувався справжнім лайном, коли змусив тебе поїхати, — сказав він.

— Ви не мали вибору, — відповіла я. — Розумію.

Він хрипко відкашлявся й похитав головою, довгі пасма майже білого волосся падали йому на комір.

— Якщо тобі колись що-небудь знадобиться, я би хотів, щоб ти прийшла до мене. Ти ще така молода. Інколи я про це забуваю. Коли ми з Флоренс були твого віку, то навіть підтертися самі не могли.

Наші погляди зустрілись, і я відчула, що від моєї образи не лишилося й сліду. Я отримала кілька тяжких, але важливих уроків. — Добре, Ді. Дякую.

З довгої затіненої веранди Берклі почулося сичання грамофона й повільна мелодія. Над конусоподібною трубою схилився Деніс, і ми з Ді пішли до нього.

— Ти ж, здається, ненавидиш Бетховена, — сказав Ді.

Високі вилиці Деніса ледь зарожевіли, мовби на них упав відблиск далекого вогню.

— Його любив Берклі.

Ми довго залишалися в домі: потроху пили, згадуючи вишуканість Берклі та його життя, знов і знов розповідали історії, пов'язані з ним, — доти, доки небо не затягнули важкі сірі хмари й сонце не схилилося до заходу. Коли майже всі розійшлися, Деніс звернувся до мене:

— Поїхали зі мною в Нґонґ.

— У мене тут Пегас.

— Ми повернемося по нього.

— Гаразд, — відповіла я так, ніби це відбувалося постійно, й у мене всередині не кружляв рій почуттів, ніби мене не роздирали хвилювання, задавнений біль, розчарування та пристрасть.

Дорогою ми майже не розмовляли. Низько нависле небо нарешті розверзлося, й почався повільний, нудний екваторіальний дощ. Він стікав шибками та м'яко стукотів у шкіряне накриття автомобіля, мов у барабан. Деніс не брав мене за руку й не казав нічого про свої бажання, і я також мовчала. Між нами було стільки невисловленого, що ми не могли вимовити навіть найпростіших фраз.

Коли наблизилися до ферми Карен, він заздалегідь звернув із головної дороги в бік «Мбаґаті», і я зрозуміла чому. Він не хотів бути зі мною в її будинку — там, де він дивитиметься на її речі. То був їхній простір. Ми мали створити власний, лише наш із ним.

Деніс заглушив мотор, і ми побігли в дім, прикриваючись від дощу. Але там було також вогко. Минуло вже понад рік від часу того неприємного візиту моєї матері, й дах тепер протікав ще більше. Вода просотувалася звідусіль, і поки ми розпалювали камін, постійно доводилося ухилятись від крапель згори. Усе було мокре й закіптюжене, а дрова відволожилися. Деніс відшукав пляшку гарного бренді, й ми пили його без келихів, передаючи одне одному за горлечко. Я чула наше дихання навіть крізь шум дощу й шипіння мокрих кедрових полін.

— Чому Берклі так і не одружився?

— Він одружився, але по-своєму. З ним жила сомалійська жінка, з якою він мав зв'язок багато років. Вони були дуже віддані одне одному.

— Багато років? І ніхто не знав?

— У колонії до багатьох речей ставляться терпляче, але не до цього.

Мені все стало зрозумілим: і те, чому Берлі тримався осторонь жінок у колонії, і чому ставав сором'язливим, коли я запитувала його про романтичні стосунки. Мені було радісно дізнатися, що в його житті було кохання, але чого йому це коштувало? Наскільки важко йому було приховувати свою таємницю?

— Гадаєш, у світі колись буде місце таким стосункам? — запитала я.

— Хотілося б думати, — відповів він, — але шансів небагато.

Коли бренді майже скінчився, Деніс повів мене до невеличкої спальні й без слів почав скидати з мене одяг; його губи ковзали моїми повіками, а кінчики пальців — зап'ястями. Ми лягли в ліжко, й наші ноги сплелися. Він заховав обличчя в моє волосся,

увіткнувся носом мені в шию; його дотики були такими ніжними, що я насилу стримувалась. Я була в розпачі від його близькості, мені не давали спокою спогади про нашу першу й останню ніч і те, що було потім. Серце в грудях шаленіло. Здавалося, воно от-от вибухне.

— Я не розумію, що між нами відбувається, — нарешті мовила. — Але, можливо, ця мить — усе, що в нас є.

Я доторкнулася до його грудей — вони здіймалися та опускалися від важкого подиху. Тіні від наших тіл грали на стінах.

— Ти мені не байдужий, Денісе.

— Ти також мені не байдужа, Берил. Ти незвичайна жінка. І ти, звісно, про це знаєш.

Частина мене хотіла розповісти йому правду — про все, що сталося в Лондоні.

Запитати про Карен і про те, що він сам про все це думає. Але, з іншого боку, я не вірила, що будь-які розмови чи пояснення щось змінять. Ми зробили свій вибір — разом чи кожен окремо, хіба ні? Ми були тими, ким були.

Я стала навколішки й почала торкатися до його ключиць, у яких, мов у чашах, лежала тінь, його широкої шиї, пліч і рук. Намагалася запам'ятати його на дотик.

— Якби ти мав ще одне життя, — запитала я, — ти щось змінив би?

— Не знаю. Може, наші помилки й роблять нас тими, ким ми є.

Він деякий час помовчав, а потім додав:

— Єдине, чого я дійсно боюся, — це проминути життя, не сягнути в ньому чогось *важливого*... Розумієш?

— Думаю, що розумію.

Я поклала руку йому на серце. Крізь долоню вловлювалося його м'яке биття. До цієї кімнати мене привів чималий шлях — болісний і нелегкий, — але тепер я відчувала гостроту життя сильніше, ніж будь-коли досі. Я була налякана, але не хотіла втікати. Я б не втекла... навіть якби могла.

— Денісе?

— М-м-м?

— Я рада, що ми зараз тут.

— Авжеж, — сказав він, цілуючи мене в губи, а тим часом за вікном торохкотів дощ.

І хай навіть дах упаде нам на голови, думала я, мені байдуже. Мене обіймає Деніс. І я б залюбки тут захлинулася.

41

Від самого старту до ревіння й грюкоту натовпу на трибунах — перегони є чимось швидкоплинним і ефемерним. Десяток коней щосили мчать. Майже три кілометри та обмаль часу — і його все-таки вистачає, бо цей час дивовижним чином розширюється, — для однієї перемоги й багатьох програшів.

На перегонах «Продюс Стейкс» Врек летів як вітер, зі справжнім бойовим завзяттям, і весь час був попереду. Я стежила за ним у бінокль, боялася бодай на мить відвернути від нього погляд. Рута стояв позад мене, нерухомий, мов у молитві, а тим часом Врека на волосину випередив інший кінь. Він не поступався й не збавляв швидкості, але першим стрічку розірвав стрімкий ширококостий мерин, і я нарешті розчаровано видихнула.

— Ти бачила, як близько він був? — запитав Рута, коли осіла курява й моє серце знову почало битися. — Коли він бігтиме наступного разу, то згадає про це й буде швидшим.

— Не думаю, що в коней це так працює, Руто.

Я намагалася зібратись, також думаючи про наступний раз і про те, чи довіриться нам удруге власник Врека, Оґілві.

— Чому?

— Не знаю. Вони не мають спогадів, як ми. Кожні перегони для них нові.

Ми підійшли до Оґілві; виявилося, він поділяв думку Рути.

— Ви бачили його? Наступного разу він точно виграє.

І він виграв.

В останні місяці 1925 року мої коні вигравали й часто займали призові місця, тож тісний світ кінного спорту Найробі, здалося, нарешті був готовий визнати мене своїм членом. Ді запросив мене повернутися до «Соясамбу», сказав, що, хоч зараз, хоч пізніше, в його стайнях завжди знайдеться місце для мене. Бен Біркбек написав, що палає бажанням дати мені своїх коней, що я успадкувала батьків дар і невдовзі матиму таку само гарну репутацію в колонії, яку мав батько. На одному з виступів я помітила, що мені аплодує мати у високому капелюсі з пір'ям. Я не бачила її цілий рік і відчула, як усередині штовхнулося щось пекуче й важке. Я досі не знала, ким вона мені була і як залишатися біля неї, не ніяковіючи. Мабуть, так ніколи й не дізнаюся.

— Я пишаюся твоїм успіхом, — сказала вона, коли знайшла мене трохи згодом. — Вітаю.

Я слухала її новини та спостерігала за тим, як вона потягує темно-рожевий коктейль. Зараз вона жила біля Елдорета з Дікі й хлопчиками та постійно шукала якогось способу допомогти Дікі звести кінці з кінцями, але їй не дуже щастило.

— Мені дуже шкода, що вам так нелегко живеться, — сказала я їй і з подивом помітила, що мені справді шкода.

Може, Берклі мав рацію, коли казав, що ми ніколи не віддаляємося від сім'ї або від будь-кого, якщо ми його любимо. Принаймні, якщо й віддаляємося, то не по-справжньому. Мої почуття до Клари заплуталися при самім корені, й тепер їх неможливо було розв'язати. Подобалося мені це чи ні, але я не змогла забути, як вона покинула мене. Але пройти повз неї, коли вона потребувала допомоги, мені також здавалося неправильним.

— Я можу для вас щось зробити?

— Ми впораємося, — з незвичайною твердістю відповіла вона.

Мати допила свій коктейль і зібралася йти, але все-таки сказала:

— Я рада: ти отримала те, на що заслуговуєш.

Завдяки цим перемогам я нарешті змогла почати платити Руті за його працю, подарувати його дружині нове взуття й купити горщики для приготування їжі. А ще я придбала справжнє ліжко для свого намету під трибунами й відклала гроші на авто. Але я не збиралася відпочивати й не думала, що удача вічно буде зі мною.

Щось схоже я відчувала й стосовно Деніса. Кожна година з ним була солодкою, як все крадене. Щоб бачитися з ним у «Мбоґані», я почала позичати в Карен мотоцикл, їзда на якому — глибокими вибоями та через валуни, з підстрибуванням на скам'янілій червоній глині — чомусь нагадувала мені наші зустрічі з Денісом. І те, й інше було небезпечним, зухвалим та непробачним правопорушенням. Карен померла б, якби дізналася, що я спала у «Мбаґаті» під дірявим дахом в обіймах її коханця, поки сама вона їздила в Данію, — але я не могла про це думати. У такому разі я нічого не мала б із того, що маю тепер, і це було б набагато гірше.

Карен повинна була незабаром повернутися. І, коли Деніс почав казати, що збирається в розвідувальну поїздку поблизу Меру й що я б могла до нього приєднатись, я зрозуміла, що це наша остання можливість побути разом.

— Ти можеш заїхати по мене й далі поїдемо вдвох.

Для цього нам потрібно було дещо узгодити. Я мала прибути в «Соліо» — на стару ферму Берклі — та залишити там Пегаса, а

далі ми мали їхати на Денісовому «Хадсоні». По поверненні збиралися роз'їхатися різними шляхами.

Ми планували зустрітися в лютому. Тим часом Деніс вирушить у довге сафарі з багатим клієнтом з Австралії, а я працюватиму над підготовкою Врека до «Сент-Леджер» — головних перегонів Кенії. Нещодавні успіхи Врека зробили його фаворитом, і я збиралася докласти всіх зусиль, щоб він виправдав ці сподівання та зробив навіть більше.

Того дня, коли я збиралася виїхати назустріч Денісу, небо з тріскотом розверзлось і почалася злива, яка, здавалося, не збиралась вщухати.

Рута визирнув із дверей стайні та глянув на потоки сірої води.

— Ти ж залишишся, мсабу[34]?

Він знав про мої плани: я ніколи не мала від нього секретів.

— Ні, я не можу, але затримаюсь. Ти не схвалюєш наших стосунків з Денісом. Я знаю.

Він знизав плечима, а потім зітхнув і вимовив добре відоме мені тубільське прислів'я:

— Хто розуміє жінку та небо?

— Я його кохаю, Руто.

Досі ніколи цього не визнавала, навіть перед собою.

Його тернові очі блиснули навіть крізь стіну густої мряки.

— Хіба не все одно, схвалюю я це чи ні? Ти все одно до нього поїдеш.

— Так, поїду.

Цілий день я спостерігала за дощем та потоками червоного болота. Нарешті, коли обрій і хмари трохи посвітлішали та з'явився блідий натяк на сонячне світло, я осідлала Пегаса й втекла. «Соліо» розташовувався по той бік Абердере, за п'ятдесят п'ять кілометрів прямо на схід. За кращих умов я пожаліла б Пегаса й об'їхала гору з півночі. Але зараз, коли ми так пізно виїхали, я вирішила скоротити шлях і піднятися вузькою звивистою стежкою.

Мене не лякало те, що їду верхи самотою серед ночі. Я їздила в темряві й раніше, навіть і без такої нагальної потреби. Пегас це міг. У горах його завжди рятувало тонке чуття — крок був вивіреним, як у гірського цапа.

Спочатку ми рухалися доволі швидко. Розпогодилося, і я відчувала на своїй шкірі приємний дотик нічного повітря. Вузька стежка повільно петляла догори, й скрізь під нами яскріли розсипи міських вогнів. У своїх тісних ліжках спали торговці, а на тростинових циновках по долівці спокійно й затишно сопли діти.

Мені було важко уявити таке тихе життя з Денісом. Жодному з нас не підходила одноманітність чи буденність, усі ці неминучі обмеження домашнього життя. Ми мали лише цю й наступну ночі. Вкрадені поцілунки. Солодке й страшне щастя. Щоб провести з ним хоч на одну годину більше, я була готова на що завгодно.

Здається, ми були вже на півдорозі до «Соліо», коли я відчула запах води. Незабаром почувся й гомін річки, вона була прямо попереду. Ми повільно почали наближатися, лише бліде світло місяця трохи підказувало шлях. Коли підійшли ближче, я побачила бурхливий потік, який закручувався у вир між крутих звивистих берегів. Навіть Пегас не зміг би тут упоратися; крім того, я не знала глибини. Чи можна було переплисти або перейти річку вбрід? У темряві неможливо визначитися. Отже, ми подалися в північному напрямку; я розглядала береги, поки не довелося знову повертати на південь, раз і вдруге...

Нарешті вдалося розгледіти здаля обриси мосту. Коли під'їхала ближче, побачила, що це лише бамбукові перекладини завширшки півтора-два метри, закріплені линвою; такі мости будували місцеві племена для власних потреб. Я не могла перевірити місток на міцність, але знала, що зазвичай такі містки використовували для невеличких ручних візків, часом — для переведення волів на налигачі. Найпевніше, місток мав нас витримати.

Я спустилася з сідла, взяла коня за віжки, й ми почали спуск. Пегас трохи посковзнувся на розсипі гальки та заіржав з переляку. Міст здавався надійним, але мотузки виявилися заслабкими, й від наших рухів розгойдалися. Це колисання викликало в мене нудоту, і я знала, що Пегасові не краще.

Метр за метром ми посувалися мостом. Я чула, як десь за шість метрів під нами реве потік. У місячному світлі, мов жива, мчала піна; темна вода, підсвічена сріблом, здіймалася хвилями. Коли я побачила блідий берег, відчула справжнє полегшення. Мені вже почало здаватися, що ми зайшли надто далеко й дуже ризикуємо, але ось уже й дійшли. Майже стали на тверду землю.

Линви озвалися різким рипучим звуком, і бамбук почав осипатися. Пегас захитався, його ноги провалилися. Падаючи, він застогнав, і на мить мені здалося, що я вже втратила його, але міст здригнувся й кінь утримався. Його ноги пробили отвори в бамбукових кріпленнях. Він занурився по груди, але його міцно тримали перекладини мосту. Під нами страшно клекотіла річка. Можливо, я також була в небезпеці, але могла думати лише про Пегаса й про те, як його занапастила.

Чистокровні зазвичай полохливі, але Пегас завжди мав холодну голову. Він був мужнім і стриманим навіть тоді, коли

дивився на мене з темряви своїми великими очима з цілковитою довірою. Він був упевнений, що я можу його врятувати, і я також у це вірила, тож почала обдумувати план дій. Я мала прив'язану до сідла мотузку; якщо добре її закріпити, довжини якраз мало вистачити, щоб витягнути коня.

Міст піді мною хилитався, нагадуючи пружинний матрац, поки я повільно рухалася вперед, відчуваючи сплески адреналіну й свій нерівний подих. Нарешті я досягла протилежного берега та знайшла добре вкорінену акацію, яка похилилася на один бік. Дерево було молоде, але єдине, на яке я цієї миті могла сподіватися. Повернулася до Пегаса: він чекав з героїчним терпінням. Обмотала мотузку навколо його морди й виготовила імпровізований недоуздок. Якщо мотузка зісковзне, все буде марним. Я хотіла закріпити коня так, щоб він протримався до ранку. Без важелів з рейок йому не виплутатись, а робити щось самотужки в темряві було надто небезпечно. Я могла його втратити, тож мала ризикнути.

Я міцно закріпила недоуздок і прив'язала інший кінець мотузки до акації, а потім припала до шиї коня, щоб відпочити.

— Ми втрапили в справжню халепу, — сказала я, і оксамитові вуха Пегаса нахилилися вперед: він уважно слухав.

Я зав'язала на плечах вовняну ковдру як накидку та присіла біля нього, щоб обом стало тепліше. Але щойно подумала, що зможу трохи поспати, як почула шелест кущів і грюкіт. Наш запах вловив слонячий гурт, і він ішов сюди. Наразі слони шумно перекочувалися берегом, лякали Пегаса. Я не могла знати, чи не підуть вони просто на нас і не рознесуть міст на друзки. Інстинктивно підвелася. Пегас борсався, вириваючись із рейок і смикаючись із боку на бік. Я страшенно злякалася, що він упаде вниз, але якимось чином йому вдалося вивільнити спочатку одну ногу, а потім другу. Кінь потягнувся до близького берега, відштовхнувся копитами, коли міст навколо нас почав розсипатися. Це було так, ніби ми йшли доріжкою із зубочисток або з вологого цукру, який танув під ногами; а може, ми йшли вже просто в порожнечі.

Так чи інакше, але Пегас сам героїчно вивільнив свої ноги й проскочив останні рейки. Але кут нахилу берега був надто крутий. Земля кришилася й обсипалася з урвища з-під копит. Пегас уже виснажився. Піскувата глина текла, як вода, і я подумала, що все ж таки втрачу свого коня. Слони були ще далеко. Я чула їхні стогони й ревіння самця, яке ні з чим не можна сплутати. Ці тварини мають слабкий зір, але знала, що вони можуть знайти нас за запахом.

Підганяючи Пегаса, я стояла біля дерева й обома руками

тягнула за мотузку, щосили впираючись і згинаючись навпіл. Нарешті ми обоє видерлися на берег. Я бачила на грудях Пегаса глибокі борозни від мотузки, шкіра на його ногах була пошматована. Нам обом дуже пощастило, але небезпека досі була близько. Десь тут, поряд, ревіли слони, та й взагалі невідомо що могло ховатися в кущах. Від Пегаса пахло кров'ю, ми обоє страшенно стомилися й могли стати легкою здобиччю для будь-якого звіра. Отже, мали йти далі.

Коли ми нарешті дісталися «Соліо», майже світало. Поки родичі Берклі шукали гарного покупця, маєтком опікувалися його віддані сомалійські слуги. Вони мене знали й попри ранню годину привітно зустріли та підготували для Пегаса сухе стійло. Я ретельно очистила та перев'язала його рани й виявила, що вони не настільки жахливі, як здавалося. Від рейок залишилися неглибокі порізи на грудях і ногах, але ознак зараження та свіжої крові не було. На щастя, він одужає. А де ж зараз Деніс? Може, його теж затримав дощ? Я нічого не знала про його обставини і, лягаючи спати, сподівалася на краще.

Прокинулася за кілька годин по тому, випила кави, трохи поснідала, весь час дослухаючись, чи не їде Деніс. Він мав примчати на своїй гуркітливій автівці, яку можна було почути за кілометр, а далі ми мали б шість днів лише для двох. Ми ніколи не проводили разом стільки часу, і я відчувала запаморочення від думки про його близькість, запах, руки й сміх. Він покаже мені місця та речі, які він любить, і ми разом насолоджуватимемося кожною миттю. Аби ж лишень він приїхав.

Нарешті по обіді я побачила Денісового хлопця з народу кікуйю, який біг шляхом до будинку, розмірено підстрибуючи, ніби міг так бігти вічно. Я спостерігала за ним з болем у животі, бо вже знала, яку звістку він несе.

— Бедар сказав, що його не буде, мсабу, — сказав хлопець, коли добіг до мене. Він, імовірно, за цей день зробив круту петлю кілометрів у тридцять. Босі ноги вкривали мозолі. Бідолашний насилу перевів подих.

— Не буде взагалі?

— Вони не знайшли бивнів.

Отже, Деніс досі працював. Зараз він не належав собі й не міг приїхати за власним бажанням. Але я все одно була розчавлена. Дивилась, як слуга Берклі напуває та годує хлопця, як той знову вирушає до Деніса, відважно прямуючи на північ звивистим шляхом. Коли він зрештою зник з поля зору, я відчула напад туги. Ми з Пегасом могли загинути вночі в горах, і заради чого? Я все одно не побачу Деніса. Ми не матимемо разом жодного дня, за які

ладна була ризикувати, я даремно так сюди рвалася. Мене знову нудило.

Я зібрала свої речі й подалася вниз до річки, де була могила Берклі. Минули місяці, й горбочок землі де-не-де опустився. Я погладила землю рукою, підрівняла носаками чобіт, бажаючи зробити хоча б щось, аби знову відчути себе поряд із ним. Пара шпаків розрізала повітря наді мною, грайливо перегукуючись. Їхні груди й голови переливалися, мов коштовності, — зеленим, синім та мідним. Листя навколо них тремтіло, але решта лісу залишалася нерухомою.

— О Берклі, зараз я по-справжньому заплуталась, — сказала я. — Що ж мені робити?

Ніхто, навіть птахи мені не відповіли.

42

Коли Карен повернулася з Данії, я намагалась не чути звісток про неї, але це було неможливо. Колонія виявилася надто тісною, і всі події та зміни завжди активно обговорювалися. Деякий час вона хворіла й не вставала з ліжка. Врожай кави цього року був поганим, і її борги значно зросли. Я також дізналася, що Деніс поїхав до Європи майже без попередження, але оскільки особисто мені він нічого не писав, то й не знала причини від'їзду. Зрештою наприкінці березня зустріла Карен у клубі «Матайґа». Вони з Бліксом пили там чай, і коли я їх побачила, мало не кинулася в обійми. Таке в колонії трапляється. Ви потребуєте друзів незалежно від того, наскільки все між вами складно та як важко вам це дається.

— Берил, — сказав Блікс, стискаючи мене за плечі. — Скрізь кажуть, що твої коні заберуть усі нагороди. Хіба це було б не чудово?

Ми з Карен незграбно поцілувалися в щоки. Вона схудла. Шкіра навколо очей розтягнулася, на вилицях залягли тіні.

— Деніс повернувся в Лондон, — майже відразу повідомила вона, так, ніби не могла думати ні про що інше. — Ми мали всього два тижні. Два тижні після одинадцяти місяців розлуки. І все ж таки маю бути вдячною навіть за це. Я мушу бути хороброю і триматися.

Мені захотілася закричати їй: «Так!», — щосили, на повен голос. Вона мала з Денісом багато днів, тоді як у мене вкрали всі. Але я розуміла її журбу. Мені боліло так само. Тепер він знову поїхав із континенту.

— Чому цього разу Лондон?

— Його батько згасає. Їм із братами потрібно буде знайти покупця для «Геверголма». Цей маєток належав родині Деніса кілька сотень років. Не можу собі уявити, наскільки важко їм буде його продати.

Вона похитала головою, і її короткі кучері затремтіли. Волосся вже трохи відросло, й зачіска здавалася недбалою.

— Я знаю, що в такий час потрібно думати про сім'ю Деніса, але я хочу, щоб він був удома.

Блікс легко кашлянув, попереджуючи або про щось нагадуючи.

— Знаю, що тобі набридло це слухати, — різко мовила вона. — Але що я маю робити? Чесно, Броре, що?

Я бачила, що він не збирався з нею сваритися.

— Вибачте.

Він відсунув стілець.

— Я побачив одного знайомого.

Коли Блікс пішов, Карен глибоко зітхнула.

— Я нарешті погодилася дати йому розлучення. Можна було подумати, що він буде більш вдячним.

— Чому саме зараз? Він просив цього кілька років, чи не так?

— Не знаю. Мені стало страшно через те, що я так сильно його тримаю. Мені просто був потрібен *хтось,* розумієш? Був час, коли я думала, що Деніс одружиться зі мною, але тепер це здається дедалі більшою нісенітницею.

Я болісно ковтнула, щоб вирівняти голос, і спробувала вдати з себе спокійну та впевнену в собі.

— Після від'їзду Блікса справи на фермі підуть гірше?

— Ти маєш на увазі гроші? — вона похмуро засміялася. — Бророві завжди вдавалося витрачати вдвічі більше, ніж він мав у гаманці. Він просив у мене в борг... ніби я щось маю.

— Мені шкода. Ви гідні більшого.

— Гадаю, частина мене знала, на що я йшла, коли одружувалася з Бліксом. Можливо, ми обоє знали.

Вона м'яко кашлянула, наче проковтнула цей неприємний факт.

— Мені ніколи не щастило в коханні: ні з Брором, ані з Денісом. Боже, допоможи мені. Що я можу вдіяти? Деніс поїхав, зробив моє життя нестерпним. Ось у чім річ.

Моє обличчя, мабуть, сполотніло, коли вона це говорила. Це зайшло надто далеко, я насилу тримала чашку й не могла вгамувати тремтіння рук.

— Йому, здається, завжди подобалося на фермі.

— А чому б мало не подобатися? Він приїздив, коли йому бажалося. Не докладав жодних зусиль. Це було моєю працею, не його.

Вона говорила про обов'язки — хотіла його цілком і назавжди, але, здавалося, не розуміла, якою пасткою це було б для Деніса. Вона не могла змусити його дати таку обіцянку. Він потребував можливості з'являтись у її житті вільно або не робити цього взагалі. Після того, що я пережила з Джоком, ми з Денісом думали однаково.

— Чому тоді ви й далі намагаєтеся втримати його вдома?

— Тому що, коли він поряд, почуваюся щасливішою, ніж будь-коли. Це допомагає переносити всі складнощі. Я ходжу галявиною, чую музику з його грамофона або заходжу в дім, бачу його капелюха на вішаку — і моє серце наповнюється життям. Увесь інший час я неначе сплю.

— А як на мене, то ви дуже жвава.

— Лише тому, що ти не знаєш мене так, як знає Деніс.

Я сиділа, слухала сумні красиві слова Карен і відчувала ненависть до неї — до її гарних стільців і килимів. До її рідкісних білих лілій, пудри й надто театральних тіней для повік. Вона силкувалася посадити Деніса на ланцюг, але хіба я сама не бажала зробити те саме? Ми були схожі в цьому, як сестри, й водночас страшенно різні.

Перш ніж полишити готель, я пішла до бару попрощатися з Бліксом.

— То як насправді твої справи? — запитав він.

У його тоні звучало щось подібне до співчуття; я цього раніше в ньому не помічала.

— Тримаюся.

Я намагалася зробити такий вигляд, нібито не варто мені співчувати.

— Знаєте, в Лондоні Кокі мене по-справжньому врятувала.

— Вона чудова дівчина.

— Просто дивовижна. Якщо ви не одружитеся з нею, то це зроблю я.

— Гаразд.

Він засміявся, й від очей промінчиками розбіглися зморшки.

— Ми плануємо зробити це після її повернення, якщо до того часу вона не передумає.

Він знову розсміявся, дивлячись повз мене крізь стінки свого келиха.

— У білому буду лише я.

— А доктор Тарві? Гадаю, він теж там буде.

— Так. Він обіцяв, що поведе наречену.

43

Я тренувала Врека й страшенно хвилювалася. Перегони «Сент-Леджер» мали відбутися на початку серпня — і в мене залишалося всього кілька дорогоцінних місяців, щоб привести його до відмінної форми, однак сталося найгірше. Нещодавні Врекові успіхи переконали його власника, Оґілві, в здібностях цього коня, але друзі заходилися нашіптувати: як він може довіряти дівчиськові коня в його найкращій формі? Для старих перегонів у Накуру — гаразд, але для «Сент-Леджера»? Чи справді він хоче так ризикувати?

І ось менш ніж за три місяці до найважливіших для мене перегонів я залишилася без коня. Не могла зібрати докупи думки, не могла себе опанувати. За цей рік я вклала у Врека всі свої сили. Його здібності, вміння та слава були моїми — у всьому цьому залишилися часточки моєї душі. Тепер я його втратила й була спустошена.

— Що нам робити? — запитала я в Рути.

Ми сиділи поверх купи сіна на трибуні, сонце вже зайшло, й робочий день скінчився. Надходила м'яка, небезпечна оксамитова ніч.

— Ми ще маємо півдесятка коней для інших перегонів.

— Так, але це невеликі перегони. Я знаю, що ми можемо перемогти на кількох із них, але як же з головними?

— Треба подумати, — вдивляючись у темряву сказав він. — Є багато такого, про що ми зараз можемо не знати.

— Усі інші власники побачать, що Оґілві забрав Врека. І, якщо кінь все одно виграє, його поплескають по плечі й похвалять за розсудливість та передбачливість.

Я зітхала й нервово смикала себе за волосся, поки Рута не пішов додому, до дружини.

Коли я залишилася сама, прислухалася до гудіння комах, яке вібрувало в повітрі, та до віддалених звуків у стайнях і подумала, що якби Деніс був десь на континенті — будь-де! — я би полетіла до нього, щоб лише відчути його обійми, поринути в них і зрозуміти, що все якось владнається і я знайду потрібні сили та мужність. Але його тут не було. Він був там, де я не могла до нього дістатися.

Кілька днів по тому, коли Рута тренував Мелтон Пай невеликим галопом, до стайні прийшов один із власників — Ерік Ґуч, високий нервовий чоловік. Він постійно поправляв краватку.

Я не дуже його знала, але мені була добре знайома одна з його кобилок — Розумниця, що походила від однієї з найкращих конематок мого батька — Аск-Папа. Вона прийшла у світ, як і Пегас, через мої руки, — слизькою грудочкою тепла та обіцянкою на майбутнє. В її жилах текла кров потенційної претендентки на призові місця, але попередній тренер її надто заганяв. Тендітні сухожилля дуже пошкодилися на невідповідному ґрунті. І зараз, хоч би яким досконалим був її родовід, вона ледве могла нести вершника.

— За належного догляду, — сказав Ерік, — її ноги можуть знову набрати форми.

— Можливо, — погодилась я, — але ж не за дванадцять тижнів?

— Вона — боєць. І до того ж, — він знову поправив краватку, над вузлом якої нервово підстрибнув кадик, — сподіваюся, ви знаєте, що з нею робити.

Він мав на увазі мій успіх із Рінґлідером Ді кілька років тому, адже в того коня була схожа травма. Я тренувала його на берегах озера Ельментейта, й він одужав та виграв. Але тоді ми готувалися не в такому поспіху, й на кону не стояла моя кар'єра.

— Не хочу давати божевільних обіцянок, — сказала я. — Якщо відверто — кобила вже ніколи не набуде втраченого потенціалу, а про виграш головних перегонів що й казати. Але шанс є.

— Отже, ви берете її?

— Спробую. Це все, що я можу зробити.

Наступного дня до нас прибула Розумниця; в неї була м'яка симпатична морда в поєднанні з бойовим духом і ноги, які майже розбили мені серце. З нею дуже неправильно поводилися, й зараз вона потребувала найретельнішого догляду. Ми не могли марнувати жодного дня з наступних дванадцяти тижнів.

Як і Ельментейта, озеро Накуру мало широкий вологий берег, грязюка якого нам добре придалася. Саме туди ми водили Розумницю на пробіжку.

Інколи це робив Рута, а інколи я — ми пускали її спочатку риссю, далі кентером[35] і наостанок галопом. Трояндово-рожеві зграї фламінго кружляли навколо, глухо ляскаючи крильми. Десятки тисяч птахів як один налякано здіймалися вгору, а потому з галасом сідали та знову здіймалися.

Вони відлічували нам час. Лише вони були свідками поступового магічного перетворення Розумниці: вона дедалі міцнішала й робилася щораз упевненішою в собі. Кобилу скалічили, майже розбили.

Щоранку я бачила, як вона досі з острахом обережно ступає в

грязюку, мовби туди ввіткнуто ножі. Але вона справді мала запал воїна. Зараз, коли кобила нам відкрилася, ми побачили її довіру й бажання відгукнутися на нашу турботу: вона мовби старалася показати щось більше за звичайну швидкість.

— Вона має силу, — сказав Рута, коли чистив у стійлі її тугі крижі, вкриті шовковистою шерстю гнідої масті. — Ця сила може зрушити гори.

— Гадаю, ти маєш рацію, Руто, але саме це мене й лякає. Вона в чудовій формі. Кобила ніколи не буде більш готовою, ніж зараз, але все одно будь-якої миті її ноги можуть підвести. Це може статися й під час перегонів, і завтра.

Рута й далі начищав скребницею її блискуче, шовковисте хутро.

— Усе це так, але вона має дещо всередині. Її серце, мов спис, мов леопард.

Я усміхнулася.

— То що ж саме, Руто? Спис чи леопард? Знаєш, інколи ти говориш так само, як колись у дитинстві, коли вихвалявся, що можеш стрибати вище за мене.

— Я досі добре стрибаю, Беру, — засміявся він. — Навіть тепер.

— Я вірю тобі, мій друже. Я давно тобі це казала: дуже рада, що ти тут!

Я знала, що ми з Рутою будемо завжди разом, до самого кінця. Але незалежно від цієї підтримки Бога чи магії, яку ми відчували кілька тижнів, поки тренували Розумницю, людська слабкість і страх переважили. За три дні до перегонів прийшов Ерік. Одного вечора в клубі його дружина помітила, що наші з ним голови схилилися надто близько одна до одної, коли ми розмовляли про Розумницю та її можливості, й тепер жінка поставила йому ультиматум.

— Я або вона, — здавленим голосом сказав він, смикаючи себе за краватку так, що мені схотілося її з нього зірвати.

— Але між нами нічого нема! Хіба ви не можете їй цього сказати?

— Це не має значення. Вона хоче, щоб я довів, що вона важливіша за коня чи за будь-що інше.

— Не будьте йолопом! Ми майже скінчили. Відкладіть це до кінця перегонів, якщо вам так необхідно.

Він похитав головою і голосно ковтнув.

— Ви не знаєте моєї жінки.

— Це погубить мене, Еріку. Я вклала у вашого коня всю себе. Це мої перегони. І ви добре знаєте, що винні мені.

Він зашарівся до кінчиків вух і втік, мов боягуз, бурмочучи

під ніс якісь вибачення.

Коли трохи пізніше того ж таки ранку до стайні прийшов Сонні Бампус, щоб забрати Розумницю, я нетямилася від люті. Раніше я наймала Сонні як жокея, і ми знали одне одного з самого дитинства, ще з тих жахливих часів, коли я вчилась у міській школі. Ми зсовували свої парти докупи та грали в кінні перегони з перешкодами. Зараз він вважався одним із найкращих жокеїв у колонії, і не важко здогадатися, що Ерік попросив його їхати на Розумниці. Тепер Сонні та мого коня передають новому тренерові.

— Сонні, скажи мені, що відбувається. Ти ж знаєш, як наполегливо я працювала.

— Мені дуже соромно, Берил. Якби я міг, то відмовився б. Я мав їхати на Врекові, але він вибув. Він братиме участь у перегонах, але не цього разу.

— Врека не буде?

— Так, цього разу не буде.

— Тоді Розумниця точно виграє. Чорт забирай, Сонні. Це моя перемога!

— Я не знаю, що сказати, мала. Ґуч навряд змінить своє рішення.

Він зціпив зуби, граючи жовнами.

— Ось, що я скажу: всі на доріжці знатимуть, що до чого. Це все твоя робота. Я лише вершник.

Коли він пішов, я втупилася в стіну й застигла, хоча серце шалено калатало. В моєму житті бували часи, коли я заслуговувала на таке покарання. Але не цього разу. Дружина Еріка певно чула про мене купу різних пліток, але я не чіпала його навіть пальцем. Я думала лише про Розумницю, піклувалася про неї, панькалася з нею, любила її. І тепер її забрали з моєї стайні, з моїх рук.

Навіть Руті не вдалося зі мною поговорити.

44

Десять коней гарцюють та б'ють копитами на старті, їхні жокеї — яскраві та легкі, нагадують пучок пір'я. Вони готові й рвуться в бій, і коли чується сигнал — усі зриваються з місця. Рута стоїть позад мене в ложі Деламера. Ми обоє з тремтінням стежимо за Розумницею. Кожен кінь чудовий. Кожен має свою історію і величезну наснагу, чисту кров, міць своєї породи, гарні ноги й легкий хвіст, але жоден не схожий на неї. Жоден не має її сили.

Сонні знає, як розігнати нашу кобилу, але робить це потроху. Лише нечастими ритмічними ударами. Він відчуває, коли потрібно її заспокоїти, притримати за спину, або коли якийсь незначний відрізок шляху необхідно пройти ледь повільніше. Вона має швидкість, плавність і запас ще чогось невизначеного, але чи буде цього достатньо?

Невдовзі всі на трибуні — незалежно від розміру ставок — підвелися, витягнули шиї, намагаючись розгледіти того, хто розірве шовкову стрічку. Гроші цієї миті не мають значення. Вони згадаються потім як те, що стояло на кону — символічна застава. Грають на гроші, це так. Але не на коней. Коні живі, й Розумниця — найщиріша, найжвавіша за будь-якого коня, котрого мені доводилося бачити у своєму житті. Вона обходить чорного жеребця, потім каштанового, далі — кобилу вершкової масті. Лави й огорожі, примарний політ і неповторна грація тварин. На останньому повороті вона лідирує. Спочатку випереджає на довжину свого носа, далі — корпус. Нарешті — на два корпуси.

Рута кладе руку мені на плече. Шлунок підступає до горла, вуха закладає. Від багатотисячного натовпу не долинає жодного звуку, принаймні я нічого не чую. Десь там Ерік Ґуч із дружиною мліють від того, що їхня кобилка попереду. Але вони не бачать того, що бачу я. Ніхто не знає, куди дивитися, крім мене, Рути й Сонні. Розумниця трохи нахиляється, коли проходить повз огорожу. Вона спотикається об корч і на якусь частку секунди затримується. Але ноги несуть її далі. Вона робить усе, що може.

Усі на полі дивляться лише на неї, а я відвертаюся, припадаю Руті до грудей. Я всім тілом відчуваю спокійний барабанний дріб його серця, ритми колишнього танцю нґома, мовби зараз бачу, як арап Маїна б'є кулаком у свій тугий шкіряний щит. Саме так я можу це витерпіти, адже мені хочеться розплакатися, кинутись до коня й зупинити перегони. Зупинити все. Хіба ці люди не бачать,

що вона вже віддала всю себе й що цього достатньо?

Якимось чином поза будь-якою стратегією Розумниця знову, на мій подив, вириває́ться вперед, попри всі свої вади. Лише завзяття допомагає їй здолати останню відстань. Лише витримка. Коли її морда торкається до стрічки, натовп у єдиному пориванні вибухає палкими оплесками. Навіть переможені тішаться разом із нею, адже вона показала їм щось більше за звичайні перегони.

Яскравими спалахами злітають догори й розсипаються викинуті квитки, люди купчаться біля виходу й огорожі. Оркестр починає грати. Лише ми з Рутою залишаємося на місці. Наша дівчинка виборола щось більше за звичайну перемогу. З її ногами, завдяки самому лишень запальному серцеві вона побила рекорд «Сент-Леджера».

45

Коли Сонні Бампус зовсім постарів, а коні й Африка залишилися для нього далеко позаду, він так само носив у кишені подарований мною срібний портсигар з вигравіруваним на ньому іменем Розумниці та датою нашого «Сент-Леджера».

Він полюбляв діставати його, погладжувати великим пальцем його теплу блискучу накривку й завжди був готовий розповісти будь-кому з охочих слухати про перегони свого життя й про те, як я перетворила Розумницю мало не з каліки на одну з найвидатніших переможниць в історії цього іподрому.

Сонні був гарним хлопцем. Він тоді пережив пік своєї слави, але більшу її частину віддав мені. І хоча Ерік Ґуч так і не прийшов, щоб віддати мені Розумницю чи хоча б просто подякувати, більша частина колонії була готова визнати моє досягнення. Трохи пізніше того самого сезону ми з Рутою здобули низку вже закріплених за нами перемог: Велш-Ґард переміг у Елдореті, Мелтон Пай узяла різдвяний кубок, а наш Пегас отримав золото й виграв три забіги.

Того року я отримала від Бена Біркбека для тренувань коня на кличку Давдейв. Коли прийшла до готелю Ді в Накуру, де ми домовилися зустрітись для обговорення наших планів, Бена під руку тримала Джинджер Маєр.

Я не часто її бачила після мисливської вечірки Карен, але нині в неї був гарний і вдоволений вигляд. Її яскраво-руде волосся, зачесане на один бік, скріплювала коштовна прикраса, бліда шкіра була бездоганно доглянута.

На лівій руці красувалася широка каблучка з перлом. Очевидно, вони з Беном заручилися.

Отже, вона також швидко впоралась: його розлучення з Кокі відбулося лише кілька місяців тому.

— Весілля святкуватимемо тут, у цьому готелі, — сказала Джинджер, постукуючи кінчиками пальців по ключиці у вирізі зеленаво-блакитної шовкової сукні.

Мене це не дивувало. Світ колонії був дуже тісним, і ті самі люди в ньому поєднувалися в різних комбінаціях. Звичайно ж, Джинджер одружиться з Беном. Зрештою, з ким ще вона могла б тут одружитися? Але якби я могла сприймати ці речі як звичайні, то не брала б у цьому участі. Це нагадувало спостереження за рухом колеса фортуни, що оберталося знову й знову — розкидало людей, які щоразу підводилися та чіплялися за дорогоцінне життя. Я також падала і зараз була знесилена. До того ж не надто

добре почувалася. Останнім часом погода була дуже суха; від кожного ковтка мені дерло в горлі. Вуха, здавалося, заклало пекучою ватою, і очі горіли.

— Ти маєш піти до мого лікаря в Найробі, — наполягала Джинджер.

— Дурниці, — відповіла я. — Коли знову задощить, усе минеться.

— Тепер ти працюєш на мене.

Вона розсміялася, вдаючи, що це жарт.

— Пообіцяй, що підеш.

Поки я дісталася до Найробі, мене вже била лихоманка. Я тремтіла, не в змозі вгадати, якій недузі нарешті вдалося мене здолати: малярії, тифові чи іншій смертельній хворобі з тих, які переслідували поселенців Кенії протягом останніх п'ятдесяти років. Лікар Джинджер із перших слів ніби відро холодної води вилив мені на голову: він збирався мене оперувати, оскільки я, поза сумнівом, захворіла на тонзиліт.

— Мені не подобаються лікарі, — сказала я і взяла свій жакет. — Не хочу мати в собі чужої крові, дякую красно.

— Інфекція не мине сама. Якщо залишити все як є, горло загноїться. Ви ж не хочете померти від запалення мигдалин, чи не так?

І він таки зробив мені операцію. Я недовго пручалася — поки мені під носом не провели просоченим ефіром папірцем. А далі все затягнулося мороком, і коли я нарешті прокинулася, ніби виринаючи з густого туману, то побачила обличчя Деніса, осяяне небесним світлом.

— Ти повернувся, — прохрипіла я.

Він поплескав собі по горлу, натякаючи, що мені не треба розмовляти.

— Джинджер змусила мене заприсягтися, що я прийду тебе провідати. Гадаю, вона думала, що лікар тебе тут пришиє.

Він сумно усміхнувся.

— Радий, що цього не сталося.

Позад нього метушилася медсестра, готуючи постіль для іншого пацієнта. Я бажала, щоб вона пішла й залишила нас наодинці. Мені хотілося розпитати, як у нього справи, чи бракувало йому мене, що тепер буде з нами. Коли нарешті ми залишилися самі, я ледь могла проковтнути щось гірке.

— Танні теж прийшла б, але в неї останнім часом не все гаразд, — сказав він. — Ферма в безнадійному стані, й вона така пригнічена, що я боюся: хоч би не заподіяла собі чогось.

Він побачив, як покруглішали в мене очі, та пояснив:

— Вона погрожувала цим і раніше. Так зробив її батько.

Він раптом замислився, і я побачила, як важко йому дається кожне слово. Денісові було складно обговорювати такі питання, до того ж, нас трьох доволі складно пов'язала доля. Йому, вочевидь, не хотілося говорити зі мною про Карен, але все, що стосувалося її, певним чином мало відношення й до мене.

— Я домовився з сусідкою, Інґрід Лідсторм, щоб вона була з нею, коли я поїду на сафарі, — провадив він. — Зараз Танні не можна залишатися самій, і вона не повинна хвилюватися через жодні дрібниці.

— Вона не повинна про нас дізнатися, — насилу прошепотіла я. — Розумію.

І я справді розуміла.

Він дивився вбік, туди, де на стіну падала тінь від спинки мого ліжка. Темні косі лінії нагадували тюремні ґрати.

— Здається, я ніколи не знав, що тобі сказати, Берил.

— Отже, це прощання.

— Поки що так.

Я заплющила очі, відчула, що ліки знову затягують мене в глибокий сон. Я завжди знала, що Деніс ніколи не належатиме мені, — він не *міг* комусь належати. Він був надто волелюбним. Я дуже добре це розуміла, і все ж таки сподівалася, що ми зможемо залишити все як є — потай знаходити час для зустрічей та насолоджуватися кожною миттю разом. Принаймні хоча б так. Але тепер усе змінилося.

— Берил, — почула я його голос, але відповісти не змогла.

Коли я знову прокинулась, у кімнаті стояла темрява, його вже і слід простиг.

Джинджер заїхала по мене наступного тижня й повезла назад у Накуру, до мого тимчасового житла, отже, мені не довелося мучитись у потязі. Горло ще боліло, а від останньої зустрічі з Денісом саднило в серці. Одружиться він із Карен чи ні, та зв'язок між ними все одно був надто складний і міцний, щоб вони могли колись розлучитися. Так чи інакше, я мала побажати їм щастя. Вони обоє були не байдужі мені, хоч би як дивно це звучало.

— У тебе досі забитий ніс? — запитала Джинджер.

Я сиділа мовчки, дивилася вперед, на шлях, який то підіймався, то опускався. Інколи вибої були такі глибокі, що в мене клацали зуби.

— Я не маю втручатися, — делікатно продовжила вона, — але Деніс чудова людина, чи не так?

Я глянула на неї скоса, намагаючись вгадати, що вона може знати та з якого джерела.

— Ми добрі друзі.

— Він так силкується залишитися з Танні.

Вона стиснула кермо блідо-жовтими лайковими рукавичками.

— Але я не впевнена, що він колись зможе поставити когось у центр свого життя.

Відверто кажучи, Джинджер мене здивувала. Я чула від неї лише балаканину про дрібниці: мереживо, пояски, заручини й пудинги. А мені подобалися саме такі, справжні, розмови.

— Багато людей цього не можуть, — сказала я. — Чому кохання повинно мати такий вигляд, щоб його постійно враховували?

— Напевне, я ніколи не зможу ставитися до всього з таким розумінням, як ти.

— Невже? Ваші стосунки з Беном також не були схожі на звичайне залицяння.

Я ковтнула, відчула біль; мені дуже захотілося льоду чи морозива, щоб пилюка в горлі хоч якось осіла.

— Вибач. Я не хотіла. Я справді бажаю вам обом усього найкращого.

— Усе гаразд. Я довго на нього чекала й не знала, чи буде він колись вільним. Це дурість чи мужність?

— Не знаю, — відповіла я. — Можливо, і те, й інше.

46

По тому, як Джинджер із Беном одружилися й вона стала господинею їхньої ферми «Мґунґа», її, здалося, дуже зацікавили нові гості та відвідувачі Африки.

Вона полюбляла організовувати вечірки, на яких завжди поставала в ідеально пошитих шовкових сукнях та з низкою перлів, що майже сягала колін.

Я мала кілька речей, з яких можна було б здмухнути пилюку, щоб надягти для пристойної компанії, але зазвичай носила штани та плоєну чоловічу сорочку. Саме так і пішла на звану вечерю, яку Джинджер давала в червні. Дорогою я думала про те, як дивно їхати в Нджоро гостею.

Їхні володіння були десь за кілометр від «Ґрін Гіллз», і, коли я їхала в своєму новому автомобілі знайомою дорогою, мене опанували спогади. Мало що змінилося звідтоді й водночас усе стало іншим.

Сер Чарльз та Менсфілд Маркгеми були братами. Вони приїхали до Кенії в пошуках будинку на зиму для своєї добре забезпеченої матері, яка більше не могла зносити крижаної вогкості Лондона. І знайшли пристойну віллу поряд із долиною Ронґаї, де Джинджер на них і натрапила. По належному святкуванні вони збиралися з Бліксом вирушити у сафарі на слона.

Двадцятидворічний Менсфілд був елегантним і добре виголеним. Шкіра в нього була гладенька, мов вершкове масло, вражали також його молочно-білі доглянуті руки.

Під час вечері я помітила, що він спостерігає за мною, тимчасом як його брат, здавалося, був цілком зосереджений на тарілці, повній м'яса газелі. Мені забракло сміливості сказати Чарльзові, що їжа тут не надто різноманітна й що йому, певно, доведеться саме це їсти ще багато місяців поспіль.

— Мої предки походять із Ноттінгемширу, — сказав мені Менсфілд, постукуючи своїми підстриженими нігтями по важкому дну склянки з водою. — Як Робін Гуд.

— З вигляду ви не надто войовничі.

— Хіба ні? А я так старався.

Він усміхнувся, показав гарні зуби.

— Джинджер казала, що ви тренуєте коней. Це так незвично.

— Це ввічливе *нежіночно?*

— Е-е… ні.

Він почервонів.

Пізніше я знову опинилася поряд із ним за бренді в тихій просторій вітальні, де він почав мені пояснювати те, що сказав раніше.

— Щиро кажучи, я сам не дуже мужній. Був хворобливою дитиною і проводив дуже багато часу з садівником за вивченням латинських назв рослин. Замість спорту працював у саду. На Різдво мати дарувала мені білі носовики, а Чарльз отримував рушниці.

— Носовики можуть стати в пригоді.

— Так.

Він усміхнувся самими очима.

— Але, певно, не в Кенії.

— Що ви обрали б натомість?

— Для себе? Не знаю. Можливо те, що ви всі маєте тут. Це чудова країна. Мені здається, що вона може виявити в кожному найкраще.

— Мені ніколи не хотілося бути десь в іншому місці. Я виросла тут поряд, по той бік цього пагорба. Мій батько мав найкращі стайні. Вони були для мене всім.

— І що сталося?

— Проблеми з грішми. Про таке не варто говорити, правда ж?

— Це розмова про справжнє. Принаймні я так вважаю.

Не знаю, що в Менсфілді змусило мене розслабитися, але незабаром я вже розповідала йому історію про те, як колись розлючений жеребець напав на Ві Мак-Грегора, коли я сиділа на ньому верхи. Вони обидва поводилися так, наче мене там не було. Здавалося, вони зійшлися на смерть, але потім раптом відступили один від одного.

— І ви не боялися?

— Звичайно ж, боялася... Але це також зачаровувало. Я відчувала себе свідком чогось таємничого й рідкісного. Тварини забули про мене.

— Ви набагато ближчі до Робін Гуда, ніж я, чи не так? — спитав він, коли уважно мене вислухав.

— Якщо я матиму білі носові хустки, це мене врятує?

— Сподіваюся, ні.

Наступного дня, коли брати Маркгеми поїхали до Блікса, я вирушила на кілька днів у Найробі в деяких справах. Збиралася залишитись у клубі, й першого вечора, повернувшись туди, зустріла в барі Менсфілда з пляшкою найкращого вина, яке він міг тут дістати.

— Ось і ви, — полегшено видихнув він. — Гадав, що вже пропустив вас.

— А я думала, що *ви* поїхали на пошуки слона.

— Так і було. Але ми ще не доїхали до «Кампі я Мото», як я сказав Бліксу, щоб він розвертав вантажівку, адже мені треба побачити одну дівчину.

Я зашарілася.

— Ви прочитали це в книзі?

— Вибачте. Я не хотів здатися надто самовпевненим. Просто не міг перестати думати про вас. Ви маєте якісь плани на вечерю?

— Я мала б збрехати й сказати, що так. Це б вас провчило.

— Можливо.

Він усміхнувся.

— Або я залишився б і запросив вас ще раз.

Хоч би яким самовпевненим був Менсфілд, він мені подобався. Ми сіли в темному кутку обідньої зали, й поки приносили та відносили страви, він стежив за тим, щоб мій келих був завжди повним, нахилявся, щоб підпалити мені сигарету, варто було мені лишень про неї подумати. Своєю запопадливістю він нагадував Френка, але без його брутальності.

— Мені сподобалися ваші вчорашні історії. Думаю, якби я тут народився, то був би зовсім іншою людиною.

— А що не так із вашою долею?

— Наприклад, я був дуже розніженим. Про мене надто піклувалися в усіх сенсах.

Я кивнула.

— Іноді я думаю, що забагато любові гірше впливає на людину, ніж її нестача.

— Мені важко уявити, щоб вас хтось не любив. Коли я переїду до Кенії, ми станемо чудовими друзями.

— Що? Ви приїхали сюди і ось так вирішили тут оселитися?

— Чому ні? Я роками мандрував, не знаючи що б його такого зробити зі своїм спадком. Це, здається, дуже чітким напрямом.

Слово *спадок* начебто пурхало над столом.

— Ніколи не вміла поводитися з грошима, — сказала я. — Не впевнена, що вас зрозумію.

— Я також не вмів поводитися з грішми. Може, тому вони й липнуть до мене, мов бджоли до меду.

Я взяла свій бренді, погойдала келих у долонях.

— До мене постійно липнуть лише проблеми... Але я навчилася вважати, що вони також формують людину.

— Ви хочете змусити мене це сказати, чи не так?

— Що саме?

— Що у вас чудові форми.

Після вечері він витяг мене на веранду та підпалив сигарету

важкою срібною запальничкою, на якій було вигравірувано його ініціали — ММ. Це, очевидно, був один з атрибутів Маркгемів із Ноттінгемширу. Але можна було також сказати, що він виріс із уявленням про красу, і культуру. В нього бути вишукані манери, він світився оптимізмом, бо добре знав цю істину: якщо життя поки що йде не так, як тобі зараз потрібно, то за мить усе може змінитися.

Коли він нахилився, щоб запалити собі сигарету, я спостерігала за плавними рухами його рук, відчуваючи щось дуже знайоме. Потім раптом зрозуміла. Він нагадував мені Берклі — своєю лаконічністю й загадковим, витонченим спокоєм. Своєю вишуканою поведінкою. Вони були з одного тіста.

Він підняв голову:

— Що?

— Нічого. У вас гарні руки.

— Справді?

Він усміхнувся.

За рожевою терасою була тиха, прохолодна й темна веранда. Її обліпили світлячки, які виказували свою пристрасть сумним миготінням.

— Я так люблю це місце. Воно — одне з моїх улюблених. Винаймаю тут кімнату, — сказав він, дивлячись не на мене, а на кінчик своєї сигарети. — Це найчарівніше, що я колись бачив. Окреме маленьке бунгало з чиїмись гарними книгами скрізь та зі столом, зробленим із бивнів. Не хочете зайти випити по чарочці на ніч?

Ішлося про будинок Деніса. Він там більше не бував, але від думки, що це місце може належати ще комусь, навіть на одну ніч, у мене стислося горло.

— Це дуже мило з вашого боку, але, побоююсь, що мушу відмовитися. Принаймні зараз.

— Я знову поводжуся самовпевнено, так?

— Можливо, — сказала я. — На добраніч.

Наступного дня Маркгем попросив мене поїхати з ним у Нджоро на його автомобілі.

— Дороги жахливі, — попередила я. — Це займе весь день.

— Отже, це навіть краще.

Він не втратив свого веселого настрою, навіть коли в дорозі одна шина лопнула з гучним звуком, схожим на постріл. Він, вочевидь, ніколи не міняв шин самостійно, тож це зробила я, а він тим часом спостерігав із таким подивом, ніби я дістала запасну шину зі своєї кишені, а не з багажника.

— Ви дивовижна жінка, — сказав він.

— Насправді, це досить легко.

Я озирнулася навколо, шукаючи, об що витерти брудні руки, й нарешті витерла їх об власні штани.

— Чесно, Берил. Я ніколи не зустрічав нікого схожого на вас. І тому мені хочеться зробити щось божевільне.

— Наприклад, навчитися міняти шини, — я хотіла його трішки подражнити.

— Наприклад, купити вам ферму.

— Що? Ви, певно, жартуєте.

— Зовсім ні. Ми всі маємо по можливості повертати втрачене колись. І до того ж, це буде не лише для вас. Я сам хотів би так жити.

— Ми щойно познайомилися.

— Я ж казав, що хочу вчинити щось нерозсудливе, — сказав він. — Але також хочу попередити, що це цілком серйозно. Я не з тих хлопців, які ходять околяса й самі не знають, чого хочуть.

Ми повернулися в авто й кілька кілометрів їхали мовчки. Я не знала, що відповісти на його недавні слова, й незабаром він це зрозумів.

— Тепер вам незручно, — озвався він за деякий час.

— Будь ласка, не зрозумійте це неправильно. Я справді вражена.

— І все-таки? — він усміхнувся. — Відчуваю, зараз почнуться застереження. Я маю на таке особливий нюх.

— Я просто дуже горда людина. І, хоч би як сильно мені хотілося мати ферму, подібну до «Ґрін Гіллз», я не зможу прийняти такого подарунка від вас чи від будь-кого іншого.

— Я теж гордий, — сказав він. — А ще впертий. Але мені здається, що ми обоє хочемо одного. Ми можемо стати партнерами на великому підприємстві. Однаково незалежними й однаково *впертими* партнерами.

Я мала б на це усміхнутися, але більше нічого не сказала, поки ми не приїхали до станції «Кампі я Мото» та не почали підійматися високим схилом.

Крім нині покинутих господарських будівель та огорожі пасовиська, від нашої ферми нічого не лишилося, та краєвид, який розгортався з нашого пагорба, був тим самим.

— Тут так чудово, — сказав він, зупиняючи машину та вимикаючи двигун. — І все це було вашим?

Тут, у свіжій блідій синяві неба розгорталися мої Абердере. Поряд виднілися зубчасті краї кратера Менеңґаї в темній облямівці лісу Мау, який завжди повниться життям. Коли я це побачила, мене не засмутили навіть руїни старого батьківського будинку.

— Так.

— О, я мало не забув, — раптом сказав Менсфілд.

Він потягнувся назад та дістав відро для льоду й поставив його на задньому сидінні. Зараз там була лише тепла вода й уже давно не холодна пляшка шампанського.

— Мабуть, зараз воно огидне, — сказав він, відкорковуючи пляшку.

— Це не має значення, — відповіла я. — Один дорогий мені друг колись сказав, що шампанське в Кенії просто обов'язкове. Отже, це, певно, ваше місце.

— От бачите!

Він налив нам у прості келихи, які мав із собою.

— За що вип'ємо?

Повз його плече я дивилася за шибку, на краєвид, який відкривався згори; все це завжди було в моєму серці.

— Знаєте, я ніколи не забуду цього місця, навіть якщо колись воно забуде мене. Я рада, що ви хочете сюди переїхати.

— «Ґрін Гіллз» — чудова назва для ферми. А як ми назвемо нашу?

— Ви не відступитеся, поки я не здамся, так?

— Атож, це мій план.

Я подивилася на нього, такого подібного до Берклі оцими витонченими гладенькими руками й гарною зачіскою, — і відчула нестримне бажання його поцілувати. Губи в нього були м'які, мов пір'я. А язик — із присмаком шампанського.

47

Вірний своєму слову, протягом наступних кількох місяців Менсфілд потроху переборював мої сумніви й послаблював мою оборону. Ферма — то одне, адже я завжди всім серцем прагнула змінити «Ґрін Гіллз», — але незабаром зрозуміла, що він справді хоче зі мною одружитися.

— Я щойно пережила розлучення з Джоком. Ти ж не думаєш, що я настільки божевільна, щоб знову взяти шлюб?

— Усе буде інакше, — запевнив він. — *Ми* інші.

Менсфілд здавався мені дуже рідкісним чоловіком. Він нічим не нагадував ні Джока, ні Боя Лонга.

Він вислухав усі оповіді про моє бурхливе минуле й оком не змигнув.

Я вирішила нічого від нього не приховувати — навіть історії з Денісом і Карен. Не могла цього не сказати, якщо справді збиралася бути з ним.

Я мала важкий, болісний досвід.

— Ти досі закохана в Деніса? — він хотів це знати.

— Він обрав Карен. Я нічого не можу змінити.

Я помітила, що його обличчям промайнула тінь хмаринки, яка затьмарила цей вічно радісний настрій.

— Ти впевнений, що хочеш мати зі мною близькі стосунки? Я завжди була невгамовною і не можу пообіцяти, що впораюся з побутом, готуванням і всім іншим.

— Про це я вже здогадався.

Він усміхнувся.

— Я шукаю компаньйона, а не просто кохану. Інколи мені буває дуже самотньо. Скажи, я подобаюся тобі, Берил?

— Так. Справді. Ти мені дуже подобаєшся.

— І ти мені теж. З цього й почнемо.

Ми одружились у вересні 1927 року — чотири місяці по тому, як Джинджер нас познайомила. Букет у мене був із лілій і білих гвоздик, які допомогла підібрати Карен; це був її подарунок. Але сукню обирала я сама — з тонкого крепдешину, з рукавами, що обтягували руки, та з довгими срібними китицями, які спадали зі спідниці, мов зоряне мереживо. Перед весіллям я під впливом якогось імпульсу коротко підстригла волосся й мені одразу сподобалося те, як легко й прохолодно стало без його тягаря на потилиці.

У церкві замість мого батька стояв Ді, й він плакав,

прикриваючи обличчя вологими рукавами. Потім була чудова вечеря в клубі «Матайґа», і цілий день я намагалася не затримуватись надовго на думці про Деніса. Він поїхав до Тсаво, а потім до Уґанди. Я відіслала йому телеграму з запрошенням на весілля, але не отримала відповіді. Мені хотілося вірити, що його мовчання та відсутність пояснюються ревнощами, але, напевно, мої звістки до нього просто не дійшли.

Я дала своїм коням відпочинок, попрощалася з Рутою, і ми поїхали на кілька місяців до Європи, у весільну подорож. У Римі жили недалеко від Іспанських сходів — у готелі «Хесслер», який здався мені справжнім палацом із минулих століть. Ми мали величезне ліжко, драпіроване золотим оксамитом, і ванну з італійського мармуру. Паркетна підлога була натерта до дзеркального блиску. Мені постійно хотілося щипнути себе, щоб перевірити, чи не сниться мені все це.

— «Джордж V» в Парижі буде ще кращим, — сказав Менсфілд.

Коли ми приїхали до Парижа, я все витріщалась у вікно на Ейфелеву вежу та Єлисейські поля. Чоловік сказав, що готель «Клеридж» у Лондоні мене вразить ще дужче. І знову мав рацію. Ми прибули туди на «Роллс-Ройсі» Менсфілда — достатньо гарному, щоб швейцари зустріли нас із найбільшою запопадливістю. Постійна увага звідусіль, блиск мармуру, вази з квітами й шовкове драпірування допомогли розвіяти всі попередні спогади про Лондон і про мій тодішній розбитий стан. Зараз усе було інакше. Щоразу, коли минуле починало надто виразно спливати перед очима, я дивилася на наші валізи Луї Віттон.

У Парижі ми їли равликів та шукрут із гілочками свіжого розмарину. У Римі — спагеті з мідіями та чорнилом кальмара. Навіть кращими за страви в кожному місті були культурні пам’ятки: будівлі, краєвиди, музеї. Скрізь ми ходили в оперу. І в кожному новому місці або від погляду на чудовий краєвид, я думала: «Тут має бути Деніс». І намагалася відігнати геть ці думки. Те, що я думала, було неправильним і неможливим. Деніс зробив свій вибір, а я зробила свій — Менсфілд виявився чудовим чоловіком. Я поважала його та захоплювалася ним дедалі більше, і якщо любов, яку я відчувала до нього, й не була тією, що могла мене підняти серед ночі й верхи винести на гору, все-таки вона була. Цей чоловік не залишав мене ні на мить. Він тримав мою руку, знову й знову цілував, примовляючи:

— Я такий щасливий, що ми знайшли одне одного. Мені важко повірити, що це правда.

Менсфілд завжди був близький зі своєю матір’ю. Я

намагалася зрозуміти ці стосунки, але хіба я могла таке збагнути? Він захоплювався нею так само, як і мною, і вважав за необхідне, щоб ми з нею від початку порозумілися.

— Вона матиме певні упередження щодо того, якою ти маєш бути, — попередив він.

— Що це значить?

— Африка є Африка. Коли ми все тут закінчимо, то зможемо заховатись і робити що заманеться. Але мати і її друзі не вирізняються передовими поглядами.

Я гадала, що йдеться про політику, поки ми не під'їхали до салону краси Елізабет Арден. Менсфілд записав мене туди на цілий день і висадив перед червоними дверима, перш ніж я встигла розтулити рота. Сам подався до крамниць на Бонд-стрит, а потім у магазин «Гарродс», поки мною займалися в салоні. Мені повністю вищипали брови й намалювали сурмою інші. Верхню губу та ноги депілювали воском і пілінгували, а губи нафарбували таким яскравим червоним, якого я ніколи не бачила.

— Як цим можна догодити твоїй матері? — запитала я в Менсфілда.

З такою кількістю фарби на обличчі почувалася наче голою. Хотілося затулитися руками.

— Чудово. В тебе дуже вишуканий вигляд. Вона не зможе встояти перед тобою, хіба сама не бачиш?

— Я хвилююсь... не через те, що можу їй не сподобатися, а тому, що це має для тебе таке значення. Усі ці приготування...

— Усе буде добре, — запевнив він. — Ось побачиш.

Ми поїхали у «Свіфтсден» — маєток, де жила мати Менсфілда зі своїм другим чоловіком, полковником О'Геа. Він був на п'ятнадцять років молодшим за неї; жодному з хлопців Маркгемів не вистачило на нього терпіння. Він виявився мовчазним товстуном; місіс О'Геа також була не набагато тоншою і мала про все власну думку. Коли я спробувала потиснути їй руку, вона взяла мене лише за кінчики пальців.

— Enchantee[36], — пробурмотіла вона, хоча, здавалося, не отримувала жодного задоволення від знайомства, та влаштувалася в зручному кріслі, щоб тоном лектора розповідати мені про досягнення своїх гончих.

Під час першого чаю я мимоволі уявляла собі зустріч із цією леді, якби опинилася перед її дверима, як тоді перед дверима Кокі, — без пальта, з потрісканими та посинілими від холоду руками й закляклими ногами в мокрих черевиках.

У Парижі, а потім у Мілані Менсфілд водив мене до найкращих кутюр'є, тож зараз на мені був відповідний одяг:

шовкові панчохи, хутряний палантин і діамантовий браслет, який ковзав рукою вгору-вниз, як колись давно кара в Бішона Сінґха.

Менсфілд був такий щедрий. Я думала, він купував ці гарні речі *тому,* що вони йому на мені подобалися, але зараз, коли пройшла крізь випробування салону Елізабет Арден і опинилася в розкішній вітальні його матері, не могла не запитати в себе, чи не для неї він робив подарунки.

— Навряд вона подумає, що світське товариство — моя стихія, — сказала я, коли ми залишилися самі в нашій кімнаті.

Менсфілд сидів на краю ліжка, застеленого лискучим шовковим простирадлом, а я біля довгого туалетного столика щосили роздирала своє коротке волосся щіткою зі срібною ручкою.

— Навіщо вся ця метушня? Мої бідолашні брови більше ніколи не виростуть.

— Не гнівайся, люба. Це ненадовго, а потім ми знову надягнемо наші старі речі та заживемо новим чудовим життям.

— Я почуваюся самозванкою.

— Але це не так, хіба не бачиш? Ти не змінилася від усього цього. До того ж маєш елегантний вигляд у будь-якому вбранні.

— А якщо я знову надягну мої штани? І почну поводитись, як зазвичай? Вона викине мене звідси?

— Будь ласка, Берил, потерпи. Мати не така сучасна, як ти.

Я не хотіла сваритись і пообіцяла Менсфілду, що спробую. Але врешті-решт наше перебування в «Свіфтсдені» почало нагадувати тактику «розділяй та володарюй». Менсфілд доглядав матір, а мною займався шофер. Мене відвозили в Лондон на тривалі екскурсії. Я побувала в усіх туристичних місцях: на Лондонському мосту, в Вестмінстерському абатстві та біля Біґ-Бена. Я бачила зміну королівської варти: вдягнені у червоні мундири гвардійці переходять з одного місця на інше, ніби всередині в них крутяться ґвинтики й коліщатка. Після цього я була в кіно, дивилася фільм «Битва на Соммі» — проектор, який створював ілюзію життя, чи не найбільше приголомшив мене в Лондоні. Тут усе було електричне — освітлення, чайники, музика, що линула з гучномовця всією Оксфорд-стрит. Але війна у фільмі була жахливою. Чоловіки в окопах корчилися від болю й жаху. Це змусило мене згадати арапа Маїну. Невже він загинув так само? Я сумувала за Рутою і хотіла, щоб він був тут, поряд зі мною, в темному залі, хоча, напевне, його б усе це вразило набагато більше.

За кілька днів по тому Менсфілд досить надовго полишив матір, щоб відвести мене в «Ньюмаркет» подивитися на жеребця. Він подумав, що нам може захотітися придбати якогось нового

чистокровного для початку нашої справи.

— Я хочу, щоб ми стали справжніми партнерами, — сказав він. — Знайдемо землю, де ти забажаєш, і заповнимо наші стайні найкращими кіньми, яких лишень знайдемо. Ти все мені покажеш. Я хочу навчитися всього та брати участь в усіх важливих справах.

Я відчула полегкість від цих слів. Наша спільна мрія про конеферму від початку поєднала нас. Але в «Свіфтсдені», під владним поглядом його матері, я вже почала сумніватися. Її думка для нього, здавалося, мала вирішальне значення. Коли вона була поряд, він виструнчувався, ніби вона була лялькарем, який керує ганчір'яним хлопчиком. Проте в «Ньюмаркеті», коли ми рушили до стайні, він міцно стиснув мою руку. Звичайно, він бажав почати нове життя в Кенії так само, як я хотіла повернути «Ґрін Гіллз». Він був сам собі господар, бажав нових земель і збирався все робити разом зі мною. З цього дня маю довіритися йому, і собі також.

Посланець був високим чалим конем із хвостом і гривою лляної барви, й у ньому відчувався вогник. Він був найбільшим і найгарнішим жеребцем, якого я будь-коли бачила. Його мати Фіфінелла стала переможницею багатьох перегонів та конкурів, а батько — Ґаррі Он — жодного разу не програвав і вважався одним із найкращих скакових плідників у світі. І хоча нам із Менсфілдом він одразу припав до душі, його тренер Фред Дарлінґ трохи остудив наш запал.

— Він не дасться вам легко, — сказав Фред. — Не буду брехати.

Одного разу Фред потрапив до шпиталю через цього коня.

А ще раніше Посланець убив конюха: затиснув його в стайні та бив своїми сильними копитами й гриз зубами. Це було вбивство, відверте й цинічне. Якби Посланець був людиною, його б засудили за це до страти на гільйотині; а так, йому лише заборонили брати участь у перегонах в Англії. Отже, Кенія могла стати для нього другим шансом.

— Його можна приручити? — не міг заспокоїтися Менсфілд.

— Складно сказати. Я б цього не робив.

— Я хочу ним займатися, — сказала я, спостерігаючи, як крізь широкі ніздрі коня червоними спалахами просвічує сонце.

— Ти не боїшся? — Менсфілд стиснув мені руку.

— Боюся. Але ми не можемо залишити його тут, прикутого мов пса.

Посланець нагадав мені Падді — тим, що стояв на тонкій межі дикої природи й цивілізованого світу.

— Він досі має в собі щось добре. Будь-хто може це побачити. Менсфілд знову стиснув мою руку. Я відчула, наскільки його схвилювало те, про що ми нині дізналися:

— Він може виграти перегони?

— Якби тут був Рута, він сказав би: «Його ноги сильні, мов у леопарда», або «Його серце подібне до гну», — сказала я, намагаючись розрядити обстановку.

— Тоді вирішено. Скільки коштують ноги леопарда? — запитав Менсфілд і дістав чекову книжку.

49 [37]

Велбурґоні, за майже двісті кілометрів на північ від Найробі, ранок був прохолодним, із блискучим свіжим небом та рівними білими хмарами. Після дощу в улоговинах поміж гірських схилів осідав туман, і я могла його весь увібрати в себе під час ранкового галопу, й досі переконуючи себе: ніщо тут не чуже й не дісталося мені незаконно. Ніхто не міг знищити це чи відібрати в мене.

Наша ферма звалася «Мелела». Тут був будинок на палях, обплетений буґенвелією та вогняною ліаною. Фіолетові маракуйї вкривали задній паркан, а над верандою та альтанкою шапками нависали петунії. Куди не глянь, скрізь в очі вдаряв новий спалах кольорів, саме повітря дихало життям. Невдовзі по переїзді я встановила перед дверима головної стайні важкий мідний дзвін, і щоранку до сходу сонця Рута будив ним усю ферму, як раніше в «Ґрін Гіллз» це робив наш головний конюх Вайніна. Рута з сім'єю жив у котеджі біля стайні, а ще він мав свою власну контору поряд із моєю, хоча зазвичай ми з ним схилялися над бухгалтерською книгою за одним столом.

— А якщо ми запросимо Клатта повернутися з Кейптауна, щоб тренувати наших коней? — однієї ночі в ліжку запитала я в Менсфілда.

Я думала про це тижнями, й ця ідея хвилювала мене дедалі більше. Батькові довелося поїхати через гроші, й це зіпсувало йому репутацію. Але тепер я була в змозі запропонувати йому роботу й місце в колонії, гідне його таланту.

— Гадаєш, він прийме цю пропозицію?

— Думаю, так. Якщо вона буде досить привабливою.

— З двома Клаттербаками в одній стайні всім іншим просто нічого буде робити на перегонах.

— Ти собі не уявляєш, наскільки це мене ощасливить і яким правильним це мені здається.

Я негайно відіслала телеграму, й не минуло двох місяців, як батько повернувся. Він постарішав, волосся в нього посивіло й зріділо, обличчя мало змучений вираз, — але, здається, сама його присутність загоїла в мені якусь рану. Коли він поїхав, я була така юна, так безнадійно занапащена непотрібним шлюбом і втратою ферми. Збігло майже вісім років, я пережила багато розчарувань, яких не могла описати ні йому, ані навіть собі самій. Але не потрібно було розповідати йому всі мої сумні чи навіть щасливі історії. Я лише хотіла стояти поряд із ним біля воріт обори й

спостерігати, як наші жеребці демонструють свої здібності. Хотіла працювати з ним заради спільної мети. Хотіла знову стати його дочкою — саме це означало для мене батькове повернення.

Емма, звичайно, теж постарілася та здавалась, якщо не більш поступливою, то ніби впокореною. Я помітила, що вона не засмучує мене так, як колись, адже тепер я стала господинею. У «Мелелі» вона гостювала, отже, тепер не мала значення її думка про мене як про брутальну чи вперту особу. Її слово не мало такої ваги, як моє чи Менсфілда.

А виявилося, що Менсфілду з Еммою значно простіше порозумітися. Обоє любили працювати в саду, й невдовзі можна було побачити їх разом, у крислатих капелюхах від сонця, навколішки біля квітника, захоплених розмовою про хвороби коріння й листя. Я ж тим часом утікала до любої моєму серцю стайні.

— Як тобі велося в Кейптауні? — запитала я в батька одного з перших ранків після його повернення.

Ми прихилилися до огорожі біля обори та спостерігали за тим, як один із наших конюхів тренував Клеменсі — гарненьку нову кобилицю.

— Спекотно там.

Він струсив пил із чобіт, примружився на схід сонця.

— І ще там дуже велика конкуренція. Вигравати вдавалося не часто.

— Якби ми не запросили тебе сюди, ти б там залишився?

— Думаю, що так. Але я радий повернутися. Це чудово.

Як і завжди, батько приховував свої почуття й не розщедрювався на слова, але мені було байдуже. Я знала, що він пишається мною і моїми успіхами. Я відчувала це, коли стояла біля нього й дивилася в зелену долину, що розстелялася перед нами.

— Такий самий краєвид, як і в Нджоро, — сказала я. — Трохи далі на північ, але все таке саме.

— Авжеж, — озвався він. — Тобі багато вдалося.

— Особливо у моді. З цим у мене завжди були проблеми.

— Це нічого.

У його погляді відбивалися всі роки, проведені нами нарізно, всі прийняті рішення — минуле, якому не потрібно було давати назву, — і все це загуркотіло важким камінням у безвість, щойно він зітхнув і мовив:

— Ну що ж, ходімо працювати?

Доволі скоро в колонках газет, присвячених перегонам, почало з'являтися ім'я місіс Берил Маркгем — тренерки і

власниці коней. Це було чимось зовсім новим. Ми з Клаттом обдумували та складали плани придбання приплоду наших коней зі старої ферми в Нджоро — тварин, за якими батько колись наглядав. Це було б так чудово — повернути посіяне в ті далекі роки. І було щось прекрасне в тому, як ми всі вечорами схилялися над грубою чорною племінною книгою, мріючи про велич і сміливо прогнозуючи майбутнє: Клатта, Рути, Менсфілда та моє.

Щоранку, ще до того, як починалися вправи, я їздила на Посланці. Виїздила на ньому сама, хоча Менсфілда це змушувало нервувати. Посланець не був звичайним конем. Він досі мені не довіряв. Це можна було побачити в зухвалому мотанні головою або в гордовитому погляді на конюхів, які насмілювалися до нього доторкнутися. Знав, що він король. А ким були ми для нього?

Одного ранку ми лише проминули подвір'я — і Посланця щось налякало. Що то було, мені так і не вдалося побачити; лише відчула, як кінь рвучко сіпнувся вбік. І все ж таки я змогла втриматися. Але він не заспокоювався. Я витримала ще три потужні поштовхи, а далі кінь помчав уздовж кедрової огорожі та зі страшною силою струснув мене зі своєї спини. На щастя, я впала по інший бік огорожі. Якби не це, кінь міг легко забити мене копитами на смерть. Щоб його заспокоїти, знадобилися четверо конюхів. У мене з носа та з підборіддя текла кров, тож я залишила їх самих та пішла в дім, щоб промити й перев'язати рани. Боліло стегно, і я знала, що там залишиться великий синець, але більше за все я мала турбуватися через Менсфілда.

— Господи Боже, Берил, — вигукнув він, щойно побачив мене. — Що, якби він тебе вбив?

— Усе не так страшно. Справді. Я все життя падаю з коней.

— Від такого, як він, можна чекати чого завгодно. А якби він дійсно тебе покалічив? Я знаю, ти хочеш бути його приборкувачкою, але хіба варто заради цього так ризикувати?

— Ти вважаєш, що я займаюся Посланцем через гордощі?

— А хіба ні?

— Це те, що я найкраще вмію. Я знаю, яким він може бути і як це зробити. Я бачу це й не збираюся відмовлятися від нього.

— Гаразд, але чому це маєш робити саме ти? Навчи когось із конюхів або навіть Руту.

— Це *моя* робота. Я справді можу з ним упоратися, Менсфілде, і я це зроблю.

Він розгнівався та швидко вийшов, а я тим часом устигла перев'язати свої рани. Коли я повернулася до стайні, конюхи вже прив'язали Посланця між двох грубих стовпів. Його накрили клобуком, крізь прорізи в якому дико блискали його очі, сповнені

смертельної люті. «Ти ніколи не приборкаєш мене», — вогнем палало в них.

Я могла наказати конюхам відв'язати коня, але вирішила зробити це сама, стежачи за тим, щоб мої рухи були спокійними, тимчасом як усі спостерігали з тривогою. Ні батько, ані навіть Рута не заперечували мені, проте обоє ішли за мною на певній відстані, поки я вела Посланця до його загороди. Кінь і далі опирався та час від часу гнівно тупав копитом, ніби погрожував мені. Вже в зачиненому стійлі він то виклично кружляв на прив'язі, то бив копитами. Здавався гордовитим і сповненим ненависті, але я здогадалася, що за цим криється страх і бажання захиститися. Він не хотів, щоб його змінювали чи змушували стати кимось іншим, не таким, яким він був досі. І він не зречеться себе під примусом.

— Ти знову збираєшся на нього сісти? — почула я голос Менсфілда. Він спостерігав за мною та непомітно прийшов до стайні.

— Завтра. Сьогодні він ще гнівається на мене.

— А чому *ти* на нього не гніваєшся? Чесно, Берил, скидається на те, що тобі хотілось, щоб він зробив боляче.

— Я не можу звинувачувати його в тому, що він слухається власної природи. Це безглуздо.

— А моїх почуттів ти не береш до уваги?

— Звичайно ж, вони важливі для мене. Але я маю займатися тренуванням цього жеребця. Саме так працюють на конеферме, Менсфілде. Це не на показ, як ті квіти в горщиках.

Після цих слів він знову швидко пішов геть, і так було кілька днів поспіль, перш ніж я змогла його переконати, що це не просто впертість, а моя природа, якій я теж не можу опиратися. Це було б неправильно.

— Не думав, що буде так важко дивитися на твою роботу, — зізнався він, коли трохи пом'якшав. — А якщо колись у нас з'являться діти? Тоді ти, певно, змінишся?

— Не розумію навіщо. Я виросла на фермі, й мені було добре. Це зробило мене такою, яка я є.

— Здається, мої погляди більш традиційні, ніж я думав, — сказав він.

— І ти виявився більш упертим, ніж попереджав.

Я поцілувала його, бажаючи якось залагодити сварку.

У березні ми з Менсфілдом поїхали до Найробі, й виявилося, що всі в клубі говорять про Майю Керберрі. Лише два дні тому вродлива молода дружина Джейсі давала урок із керування аеропланом студентові Дадлі Коуї; на незначній висоті її літак

увійшов у штопор і впав край шляху Нун, поблизу аеродрому Найробі «Даґореті». Брат-близнюк Дадлі, Мервін, щойно закінчив свій урок і бачив усе: падіння, вибух та стіну вогню, який зробив неможливим упізнання будь-яких останків. Дадлі було всього двадцять два, Майї — двадцять чотири, і в неї залишилася трирічна донька Хуаніта.

Джейсі зараз був з дитиною на фермі Керберрі в Ньєрі, вочевидь, занадто пригнічений, щоб із кимось розмовляти або навіть устати з ліжка.

Коли ми зіткнулися в клубі з Денісом і Карен, обоє здавалися приголомшеними. Їх також хвилювало те, що сталося з нещасною сім'єю.

— Бідолашна дівчинка ніколи не побачить матері, — сказала Карен.

Вона щільно натягнула на плечі бавовняну шаль.

— Дитина навіть не пам'ятатиме її, чи не так?

— Це може бути найменшим лихом, — похмуро буркнув Деніс. — Зараз у справжній біді Джейсі.

— Мене дивує те, що вона прагнула літати в той час, як мала все, заради чого варто жити: багатьох людей, яким була потрібна, — сказав Менсфілд і глянув на мене, мовби я могла не зрозуміти його натяку.

Але я не хотіла сваритися з ним такого сумного дня. Наші невеличкі суперечки зараз не мали значення.

— Аероплани можуть бути безпечнішими за автомобілі, — сказав Деніс. — Не думаю, що вона вбачала в польотах щось жахливе.

— Ваші погляди не є критерієм, Денісе, — мляво озвався Менсфілд. — Скажіть, ви знову збираєтеся рухатись донизу Нілом?

— Не зовсім, — відповів Деніс.

— Отже, ви, певно, не чули новин, — сказала Карен. — Елбурґон далеко на півночі, так?

Незабаром ми дізналися, що вона мала на увазі королівський візит, до якого вже почали готуватися. Спадкоємець престолу Едуард, принц Вельський, збирався відвідати Кенію наприкінці вересня разом зі своїм братом Генрі, герцогом Глостерським. Деніс мав узяти їх обох на полювання.

— Королівське сафарі? — запитала я.

— Імовірніше — королівське фіаско. Ви навіть не уявляєте масштабів приготувань.

— Така можливість буває раз у житті, — різко сказала Карен.

Її шаль була малинового кольору, з візерунком із переплетених темно-синіх ниток. Карен тримала її перед грудьми

так міцно, ніби затулялася щитом.

— Якщо тобі не потрібна ця робота, можеш віддати її Брору.

Менсфілд струсив невидиму пушинку зі своїх штанів, й досі ще стурбований новинами про Майю Керберрі. Деніс мовчав. Я могла лише здогадуватися, наскільки знехтуваною почувалася Карен, поки Менсфілд та Деніс не пішли всередину, щоб замовити нам столик для обіду.

— Це один із найвизначніших моментів у нашій історії, а він не хоче ставитися до цього серйозно.

— Він ніколи не зносив метушні й помпезності, — сказала я. — Припускаю, що там створено з десяток різних комітетів і підкомітетів, які мріють врахувати кожну дрібницю аж до пересувного умивальника.

— Але в цьому випадку сафарі має не головне значення. Це світській захід десятиліття. А можливо, й століття.

— Ви ж знаєте, Деніса ніколи не цікавили вечірки.

Але я не зрозуміла головного.

— Брор знову одружився. Я завжди боялася появи іншої баронеси Бліксен, і це сталося в найжахливіший момент. Розлучених жінок не вітають у Будинку уряду на головному святкуванні. Тепер бачиш, як усе це нестерпно.

Вона знову й знову стискала руки. Суглоби на її пальцях побіліли.

— Ви хочете, щоб Деніс одружився з вами, — тихо промовила я, нарешті все розуміючи.

— Він відмовляється.

Вона дуже холодно розсміялася, й це був жахливий звук.

— Якщо він не хоче тепер — заради цього, заради мене, — значить, уже ніколи цього не зробить.

50

Протягом наступних кількох місяців я намагалася думати лише про наших коней, особливо про Посланця, який, здавалося, що не день опирався мені дедалі менше. Ніхто б не сказав, що його приборкано, але часом уранці, коли я їхала на ньому верхи, відчувала в рухах його округлої гладенької спини щось подібне до поблажливості. Можливо, я досі йому не подобалась, або він і зовсім не визнав мене, але я почала думати, нібито кінь зрозумів, чого саме від нього хочуть, і, можливо, незабаром забажає того самого для себе.

Одного ранку, коли я вже передала Посланця його конюхові, мені назустріч вийшла Емма в широкому, мов парасолька, капелюсі від сонця.

— Ти добре почуваєшся? — запитала вона з дивним виразом обличчя.

Цілком на неї схоже. Навіть не привіталася.

— Авжеж, — відповіла я, хоча цієї ночі, коли Менсфілд поїхав до міста в справах, я відчула, як до горла підступила хвиля нудоти, й ледь устигла встати з ліжка, як виблювала.

Коли Менсфілд повернувся додому, то знайшов мене скорченою на підлозі й занадто кволою, щоб самотужки підвестися. — Може, звернемося до лікаря в місті? — занепокоївся він. — Не треба. Я просто щось не те з'їла. Мені лише треба трохи полежати.

Він відвів мене до ліжка, поклав під потилицю вологого рушника та засунув штори, щоб я могла відпочити. Але по тому, як він ніжно поцілував мене в долоню та вийшов до іншої кімнати, я довго дивилась у стіну й думала. Звичайно ж, я була вагітна. Відчуття було тим самим, що й тоді, в Лондоні. Якимось чином Емма запідозрила це раніше, ніж я сама зрозуміла.

Я знала, що потрібно сказати про це Менсфілду, але після того випадку з Посланцем та його реакції на смерть Майї Керберрі, боялася цього. Вагітність лише посилить його занепокоєння. Це точно. А якщо він хоче не просто сповити мене, а загнуздати? Що тоді?

Поки я непокоїлася та вагалась, Менсфілд, зрештою, здогадався.

— Хіба ти не щаслива, люба?

Він узяв мене за руки й глянув у вічі.

— Ми лише почали нашу справу, — намагалась пояснити я. — Ще так багато чого треба зробити для ферми та коней.

— Хіба маленька перерва завдасть значної шкоди? Коли ти будеш готова повернутися, коні чекатимуть на тебе.

Ми лежали в темряві у нашому ліжку. Його біла піжамна сорочка, здавалося, пливла й стрибала перед моїми очима.

— Я не хочу залишати роботу, Менсфілде. Будь ласка, не вимагай цього від мене.

— Звісно, ти перестанеш їздити… принаймні до народження дитини. Тобі слід подбати про себе.

— Саме *так* я і дбаю про себе, хіба ти не розумієш? Якщо ми матимемо цю дитину, я працюватиму так само, як і раніше. Я не можу жити інакше.

— *Якщо* ми матимемо цю дитину? — він відсторонився, і його погляд посуворішав. — Тут не має бути жодних сумнівів.

— Я лише боюся, що все зміниться, — я відчула, що поступаюся.

— Звичайно, *зміниться.* Ми говоримо про дитину, Берил. Про милого маленького хлопчика або дівчинку; ця маленька людина має в усьому на нас покладатися.

Його голос набув такої напруги, що все в мені затремтіло. Здавалося, він не розумів: сама думка про те, щоб відкинути геть життя, яке мені так подобалося, лякала мене. Є жінки, які без жодних вагань могли присвятити себе сімейному життю, потребам їхніх чоловіків і дітей. Деякі по-справжньому жадали цього, але мені було невідоме таке життя. Чи зможу я колись із цим впоратися?

— Ти навчишся бути гарною мамою, — мовив він по тривалій мовчанці. — Люди можуть навчатися багатьох речей.

— Сподіваюся, ти маєш рацію.

Я заплющила очі та поклала руку йому на груди, провела пальцями по слизьких ґудзиках його сорочки й досконало обробленому краю бавовняної поли. Шов було виконано настільки ретельно, що він просто не міг розійтися.

51

Увесь світ читав у газетах про цей королівський візит — про вокзал Найробі, прикрашений трояндами, про розфарбовані вітальні транспаранти й сотні прапорів, що майоріли на вітрі. Як зібралися тисячі людей усіх рас у барвистому урочистому одязі, в токах, феска і оксамитових пантофлях. Як наш новий губернатор сер Едвард Ґріґ ревів у мегафон свою промову, і як потім двох молодих принців відвезли до Будинку уряду на пагорбі на перше з багатьох великих святкувань, за якими мали йти вечері, зібрання та блискучі бали.

Цілий місяць кожна біла жінка за півтори сотні кілометрів зокола відпрацьовувала реверанси та божеволіла від думок про вбрання.

Усім титулованим особам — вихідцям із високоповажних родів, баронетам і графам, що скніли в цих мало відомих цивілізованому світові краях, — траплялася унікальна нагода постати в усій своїй пишноті.

Я була на четвертому місяці вагітності й надто збентежена цим, щоб перейматися через щось інше, до того ж не збиралася ні з ким ділитися своїми новинами.

Щоб виграти час, почала носити вільні блузки та об'ємні спідниці — це я, та, яку завжди бачили в штанях. Але для мене це було єдиним правильним рішенням. Я старалася показуватись якомога рідше, але Менсфілд наполягав на тому, щоб ми були присутніми на всіх заходах.

— Давай просто розкажемо про це, люба. Вони все одно скоро дізнаються.

— Я знаю... але це особисте.

— Що ти таке кажеш?

Він наморщив чоло.

— Це радісна новина, дурненька.

— Ти не можеш піти на вечірку сам? Я не дуже добре почуваюся.

— Не сподівайся, що зможеш так легко від цього ухилитися, Берил. Бути запрошеними туди — це *честь*.

— Ти говориш, як Карен.

— Невже?

Він дивно на мене глянув.

— Це має означати, що ти говориш, як Фінч Гаттон, так?

— Що?

Я зустрілася з ним поглядом.

— На що ти натякаєш?

— Ні на що, — сухо сказав він і, як завжди в таких випадках, швидко вийшов.

Зрештою заради збереження миру я погодилась. На першому ретельно продуманому обіді ліворуч від мене сидів принц Генрі, а в дальньому кінці столу — Едуард VIII, тобто Едуард Альберт Крістіан Джордж Ендрю Патрік Девід, жвавий спадкоємець престолу. Неофіційно його звали Девідом, а його брата Генрі, герцога Глостерського, — Гаррі, й вони обидва були зацікавлені в тому, щоб розмова була приємною.

— Я бачив вас минулого року в Лестерширі під час полювання на лисиць, — сказав мені Гаррі поверх тарілки з охолодженим лимонним супом.

Він мав на увазі той час, коли ми відвідували матір Менсфілда в «Свіфтсдені» — хоча тоді нас формально не відрекомендували. Гаррі був вищим за свого брата Девіда, більш чорнявим і не таким симпатичним.

— У вас дивовижний вигляд на коні, особливо в штанах. Думаю, всім жінкам потрібно їх носити.

— Коко Шанель знепритомніла б, якби почула ваші слова, — підхопила дуже змучена леді Ґріґ з-за його ліктя. Гаррі її проігнорував.

— Ви тоді мало не зчинили бунт у Мелтоні, — провадив він. — Це моя улюблена частина спектаклю.

Я не могла не усміхнутися:

— Так, здається, поважні лестерширдці ніколи не бачили жінки на коні.

— Приємно бачити шокованими цих снобів. Але вони одразу припинили балачки, щойно побачили, як ви хвацько перестрибуєте паркани. Гарна жінка, яка знає, що робить, може переконати кого завгодно.

Я, сміючись, подякувала йому, а леді Ґріґ ще дужче витягнула шию в бік принца. Вона була поважною дружиною нашого губернатора, і при цьому в присутності особи з королівської родини завмирала при кожному слові, сказаному ним чи мною. Мені здавалося, вона подумала, що принц зі мною фліртує. Цілком можливо, що так і було.

— Якщо вам вдасться вирватися з сафарі, приїздіть подивитися на наших коней у Елбурґоні, — запропонувала я. — У нас кращі чистокровні в окрузі.

— Звучить вражаюче.

Під його темно-коричневими вусами промайнула легка усмішка. Сірі очі пронизували мене поглядом.

— Якби це залежало від мене, ми б взагалі не їхали на

полювання. Але Девід хоче спіймати лева. Я б краще піднявся верхи на найвищий пагорб та подивився б навколо.

— То так і зробіть, — сказала я. — Хто може зупинити *вас?*

— Ви справді так вважаєте? Але тут вирішую не я. Щиро кажучи, я тут з вимог етикету.

— Але ж ви принц.

— Мене не беруть до уваги, — він усміхнувся. — І, насправді, мені з цим пощастило. Бідолашний Девід потрапив у справжню пастку.

— Ну що ж, навіть якщо вам не подобається полювання, ви знайшли чудового провідника.

— Фінча Гаттона. Так. Він здається непоганим хлопцем.

— Він найкращий у цій справі.

Я глянула туди, де поряд із принцом Девідом сидів Деніс. Обидва були оточені шанувальниками. Як і підозрювала Карен, її не запросили. Денісові, певно, буде непереливки, коли він врешті повернеться до «Мбоґані», хоча це буде хтозна-коли. Він так ретельно займався підготовкою до сафарі, що я кілька місяців не бачила його навіть мигцем.

Ми з Денісом зараз перебували в підвішеному стані — кожен по-своєму. Поза всякими сумнівами, після цього сафарі його життя не залишиться таким, як раніше. Його час і особистий простір, які він так високо цінує, поглине популярність. І я знала, що якась частина Деніса цього боялася — найчистіша частина, яка хотіла жити просто й за своїми власними правилами. Я дуже його розуміла. Невдовзі мій живіт стане зовсім круглим, а груди напружаться й набухнуть. Спочатку зміниться моє тіло, а потім і все інше. Я досі любила Менсфілда, але водночас почувалася так, ніби сіла в потяг, який спочатку рухався в одному напрямку, а тепер повернув у протилежному, й змінити вже нічого не можна. Я була у відчаї.

Струнний квартет пристрасно заграв Шуберта.

— Скажіть, Гаррі, ви танцюєте? — запитала я.

— Як ведмідь.

— Чудово, — відповіла я. — Тоді залиште мені один танець.

Наступного тижня за моїм запрошенням до «Мелели» прибули Девід та Гаррі, щоб поїздити нашим тренувальним майданчиком. Однак це зовсім не було схоже на перегони.

Девід мав атлетичну статуру, але виявився не надто вправним вершником. Він сів на Кембріана, а Гаррі — на Клеменсі, й кілометр, поки брати йшли пліч-о-пліч, їх вітав цілий почет. Кембріан був набагато швидшим скакуном; насправді до цього дня він був непереможним.

— Дуже мило з вашого боку не признаватися, наскільки жахливо я їжджу, — сказав Девід, коли ми поверталися до обори. Його блакитні очі чарівно сяяли.

Уздовж огорожі стояли жінки, яким дозволили споглядати це видовище; кожна, мабуть, готова була на вбивство й рада віддати свої трусики, щоб лишень на мить привернути до себе увагу принца.

— Ви чудово трималися, — розсміялась я. — Ну, і жеребець також.

— А оце що за кінь? — запитав він, коли ми підійшли до Посланця. — Дуже гарний.

— У нього незвичайна історія, але він потроху приходить до норми. Хочете побачити, як він скаче?

— Не відмовлюся.

Я попросила одного з конюхів приготувати для мене Посланця — думаючи не лише про те, що він справить на принца чудове враження, але й бажаючи скористатися можливістю показати Менсфілду, що я можу їздити на наших конях так само, як і раніше. Ймовірно, це було впертістю, але я сподівалася легко виправдатися тим, що Девід наполягав, щоб йому показали Посланця у всій красі.

Коли день нарешті скінчився і весь почет принців поїхав, Менсфілд відразу виказав мені, скільки болю я йому завдала.

— Ти не хочеш появи нашої дитини, Берил, і до того ж ставиш мене в незручне становище. Ці двоє — відомі гульвіси, й устигли скористатися нагодою пофліртувати з тобою.

— Не мели дурниць. Я просто намагалася бути приязною, і всі знають, що я одружена.

— Раніше шлюб не надто заважав тобі.

Його слова були, мов ляпас.

— Якщо ти гніваєшся через коня, то скажи прямо, а не дорікай минулим.

— Ти зробила це *навмисно* і зовсім не подумала про те, що цим самим провокуєш плітки.

— Ти перебільшуєш.

— Моя мати читає кожне *слово* у світській хроніці, Берил. Я помру, якщо до неї дійде хоч якийсь натяк на скандал. Ти знаєш, як із нею важко.

— Чому ти так намагаєшся їй догодити?

— А навіщо навмисно давати привід чуткам і домислам?

Він щосили прикусив нижню губу, як робив завжди, коли сердився.

— Гадаю, ми маємо повернутися до Англії і залишатися там до народження дитини, — провадив він. — Там буде безпечніше з

багатьох причин.

— Навіщо їхати так далеко? — наїжачилась я. — Що я там робитиму?

— Для початку, дбатимеш про себе. Будеш моєю дружиною.

— Ти сумніваєшся, чи любов до тебе в мене на першому місці?

— Гадаю, тобі не байдуже... настільки, наскільки для тебе це можливо. Але інколи мені здається, що ти досі чекаєш на Фінча Гаттона.

— Деніса? До чого він зараз?

— Не знаю. Але мені дедалі більше здається, що останнім часом ти зі мною не дуже чесна, — він пильно глянув на мене. — Це так, Берил?

— Звісно ж, ні, — твердо відповіла я.

Але пізніше, коли я намагалася заснути, мене опанувало відчуття провини. Я точно не брехала Менсфілду, але я *справді* фліртувала з принцами. Так сталося, що не могла нічого із собою вдіяти. Мені було приємно усміхатися Гаррі та бачити, як він усміхається мені. Мене тішила можливість іти поряд із Девідом і знати, що він дивиться саме на мене. Було в цьому щось дитяче й жалюгідне, але в ті миті я знову почувалася вільною і привабливою, ніби досі могла чимось у цьому світі керувати.

Я запитувала в себе: як сталося, що ми з Менсфілдом так швидко зайшли в глухий кут? Ми непогано починали: прагнули стати вірними союзниками та друзями. Усе не було ідеальним, але зараз ця вагітність розкидала нас по різних кутках. Мені зовсім не хотілося їхати до Англії заради його спокою, але який вибір я мала? Якщо ми зараз розійдемося, я залишуся з дитиною сама. І найімовірніше — втрачу ферму... а про це не могло бути й мови. Подобалося мені це чи ні, я мала підкоритися.

52

День від'їзду на сафарі було вже призначено, й Карен за підтримки Деніса давала королівський обід — поза сумнівом, це була його поступка заради миру. Вона не могла піти до Будинку уряду через соціальний протокол, але принци цілком могли прийти до неї. Зі свого боку вона зробила цей обід гідним їхньої уваги — їжа була незрівнянною, з безліччю різних страв і маленьких делікатесів. Там була варена в шампанському шинка з крихітними, мов коштовні камінчики, суницями й тістечка з пухкими зернами граната, грибний пиріг із трюфелями та вершками. Коли кухар Карен, Каманте, ніс десерт — пишну, ідеально запечену ромову бабу, я думала, що він лусне від гордощів.

Я також уважно спостерігала за Карен, упевнена, що вона вважає цей вечір одним із найчудовіших у своєму житті, але під пудрою та смоляно-чорними тінями для повік її очі залишалися змученими й зболеними. План сафарі дороблявся, і тепер, як права рука Деніса, туди їхав також і Блікс. Одне сафарі перетворилося на кілька — воно починалося з вилазки до Уганди й переходило в подальші поїздки до Танґаньїки. Запросили поїхати з принцами й Кокі — як дружину Блікса, а також як господиню, яка наприкінці дня перевірятиме, чи достатньо гаряча вода для ванн, чи вдосталь джину прописав доктор Тарві. Карен залишили вдома, і це, як я згодом дізналася, її дуже розлютило.

Кульмінацією вечора став кікуйський танець нґома — наймасовіший з усіх, які мені будь-коли доводилося бачити. З усієї околиці зібралися кілька тисяч танцюристів, старійшини різних племен об'єднали свої сили та створили для принців незабутнє видовище. Язики центрального вогнища рвалися до неба. Кілька менших багать оточували його, мов яскраві шпиці навколо блискучої маточини вогняного колеса. Звуки барабанів здіймалися та опускалися хвилями, тимчасом як жінки й чоловіки металися в запальному ритмі надто стародавнього й складного для розуміння танцю.

Я спостерігала за цим, згадуючи нґома зі свого дитинства, коли ми з Кібії втікали з дому та просиджували до світанку, вражені й збентежені вибухами почуттів, які збуджували в нас танцюристи; назвати цього ми ще не вміли. Звідтоді я багато разів змінювалася — скидала шкіру й відрощувала наново знову та знову. І якщо я поки могла впізнати Лаквет, якби вона раптом

вийшла з тіні та стала біля багаття, то чи впізнала б вона мене?

На веранді Карен висіли два засвічені маяки — корабельні ліхтарі, колись привезені нею з Данії для Берклі й повернуті їй по його смерті. Деніс стояв під одним із них та віддаля спостерігав за нґома, спираючись на одну ногу й прихиляючись плечем до синього кам'яного стовпа. Менсфілд був поряд з іншим ліхтарем — вони стали обабіч входу так симетрично, мовби мали відчиняти двері у два різні світи. Мене мучила думка, що доля могла скласти все інакше. За якихось інших обставин Деніс міг стати моїм чоловіком, і ця дитина була б його. Тоді б я все сприймала теж інакше — була б щаслива та з радістю дивилася в майбутнє замість того, щоб його боятися й жити з цим гнітючим відчуттям. Але все сталось як сталось. Боже мій, навіть якби я досі чекала на любов Деніса й на те, що він піде від Карен заради мене, що б це змінило? Це в будь-якому разі неможливо.

Я відвернула погляд від своїх чоловіків до вогню, туди, де грали й переливалися, злітаючи в небо, мідні, золоті, сині й білі язики полум'я; іскри поринали в пітьму й дощем обсипалися вниз, мов зоряний попіл.

Кілька днів по тому, після роботи, я постукала в двері хатини Рути й Кімару. На їхній кухні пахло спеціями та тушкованим м'ясом. Азісу зараз було чотири роки, і він успадкував велику батьківську квадратну потилицю й незрушну впевненість у собі. Йому подобалося підстрибувати на земляній долівці біля столу якомога вище, й це так нагадувало Кібії, що в мене завмирало серце.

— Він буде чудовим мораном, хіба ні? — запитала Кімару.

— Неперевершеним, — погодилась я і потім зрештою зізналася Руті, що скоро в мене теж буде дитина.

— Так, Беру, — легко мовив він.

Звичайно ж, він уже знав. Було смішно думати, що ніхто не здогадується.

— І наші діти гратимуться разом, як ми, правда?

— Так, — погодилась я. — Можливо, навіть полюватимуть. Як ми тоді... Пам'ятаєш?

— Моран не забуває, — відповів він.

— Ви — моя сім'я, Руто. Ти, Азіс і Кімару. Сподіваюся, ти це знаєш.

Він кивнув, його очі, глибокі й чорні, дивилися з розумінням. Мені здалося, що слід лише трохи в них вгледітись, і я побачу там усі роки нашого дитинства, які промайнуть одним чудовим днем. І цієї миті я відчула слабкі паростки надії щодо своєї дитини. Легко не буде, але якщо Рута залишатиметься поряд і

нагадуватиме, ким я є, все буде гаразд. Я зможу пережити Англію і матір Менсфілда, коли він поїде, — адже прийде літо й ми з дитиною повернемося. «Мелела» стане для мого сина тим, чим була для мене «Ґрін Гіллз». Коли я думала про це, майбутнє вже не здавалося таким темним.

— Що сказав твій батько? — запитав Рута.

— Він ще не знає.

— А-а, — протягнув він, а потім повторив приказку на суахілі, яку колись я вже чула від нього: «Нове — це добре, хоч і буде боляче».

— Ти вже мені це казав, — відповіла я і пішла, щоб не заважати родині вечеряти.

53

Неволя — одне з тих кумедних старомодних слів, яке означає більше, ніж ми в нього вкладаємо. Саме це я спізнала в «Свіфтсдені» з матір'ю Менсфілда, яка, з одного боку, нібито старалася полегшити мені життя, а з іншого — перетворила його на справжнє пекло. Я спала в гарній кімнаті й мала покоївку, не ворушила навіть пальцем, щоб налити собі чаю. Було очевидно, що вона хотіла оточити цю дитину всім належним родині Маркгемів. Втім, сама я не була справжньою Маркгем, і вона мені на це чітко вказала, хоча не зронила й слова.

Я відплила від порту Момбаса сама, а коней залишила на Руту й батька. Менсфілд приєднався до мене в січні й залишався до народження дитини, яке сталося 25 лютого 1929 року. Того дня був такий пронизливий холод, що в лікарні на Ітон-сквер тріскотіли труби, мовби мали от-от лопнути. Вікна вкрилися памороззю, затулили мені рештки світу, й під час пологів я не зводила погляду з цієї непроникної пелени. Мені дали газу для підбадьорення та якийсь заспокійливий засіб, а я все одно тремтіла й думала: ще трохи — й розпадуся на шматки. Задушливий біль періодично стискав мені нутрощі, і я ніяк не могла його контролювати. Коліна тремтіли. Руки чіплялися за вологі простирадла.

За кілька годин, з останнім нудотним поштовхом із мене вийшов Ґерваз. Я потягнулася, щоб побачити його, але встигла лише кинути погляд на зморщене личко й крихітні слизькі від крові груди, а далі його забрав лікар. Голова в мене ще пливла від ліків, і я не мала жодного уявлення про те, що трапилося; просто лежала, бо медсестри просили мене не рухатися.

Ніхто мені нічого не сказав — ані про те, чому забрали дитину, ані про те, чи жива вона взагалі. Я боролася з медсестрами й навіть ударила одну, тож зрештою мені дали заспокійливе. Коли я отямилася, Менсфілд стояв посеред кімнати з блідим та витягнутим обличчям.

— З дитиною не все гаразд, — почав пояснювати він. — Вона народилася дуже малою і в неї дечого бракувало: анус і пряма кишка не сформувалися.

— Що? — перепитала я, досі відчуваючи дію заспокійливого. — Як?

— Лікар каже, що таке інколи трапляється.

Він знову почав кусати губу. Я побачила на ній синець блідо-бузкового кольору.

— А якщо це через їзду верхи, Берил?

— Хіба таке можливе? Так сказав лікар?

— Мама впевнена, що це не могло не вплинути.

— О...

Його слова ще якийсь час відлунювали у мене в мозку.

— Лікарі можуть йому допомогти?

— Вони можуть зробити операцію. Якщо дитина виявиться достатньо сильною, то знадобиться декілька втручань. Але зараз хлопчик дуже кволий. І надто маленький. Йому важко дихати. Лікарі кажуть, що нам слід готуватися до найгіршого.

Коли Менсфілд пішов, я натягнула на себе ковдри й простирадла, але ніяк не могла зігрітися. Наш син може померти. Від самої думки про це мене знову почало трусити. Я була розгублена, слабка й цілком безпорадна.

У часи Лаквет я була в кіпів на шамба, коли народилася хвора дитина. Замість однієї ноги в неї був короткий обрубок, укритий рожевою зарубцьованою шкірою. Ніхто не намагався приховати цю трагедію від Кібії чи від мене. Житиме дитина чи ні залежало від бога. Тієї ночі мати поклала дитину за дверима своєї хатини й лягла спати так само, як усе село. Ніхто не мав звертати увагу на крик новонародженого. Ці люди вважали, що коли дитину не затопчуть воли, то вона має жити. Але тієї ночі прийшов якийсь хижак — гієна чи леопард — і забрав немовля. І це також визнали волею бога.

Чи зможе Ґерваз пережити ці операції чи хоча б свою першу ніч? Чи є якийсь бог, щоб покарати мене й забрати сина? Чи все, що відбувається з нами на землі, — лише гра в кості, що падають, як їм заманеться? Я не була впевнена, що вірю в бога, й ніколи не вчилася молитов. Але я також не знала, як здатися долі, тож, поки чекала, почала наспівувати стару африканську пісню... «Kali coma Simba sisi... Askari yoti ni udari» («Ми запеклі, мов леви, всі солдати сміливі»).

54

На превелике диво, Ґерваз пережив свої перші тяжкі дні. До його живота лікарі припасували дивну торбинку й годували його через крихітні трубочки, вставлені до носа. Він набрав тридцять грамів, а по тому втратив шістдесят. В нього з'явилася жовтяниця, і його поклали під яскраві лампи. Більшу частину часу нас до нього не пускали, адже його не можна було піддавати навіть найменшому ризику зараження. Я бачила сина лише двічі, поки одужувала в лікарні, — й щоразу від погляду на нього відчувала біль у серці. Він був таким кволим і беззахисним, мов пташеня з покаліченими крильми.

За день до операції Ґерваза Менсфілд прийшов до мене в кімнату блідий і понурий.

— Я розумію, що нині зарано про це говорити, але якщо все буде гаразд, я хотів би, щоб Ґерваз одужував у «Свіфтсдені». Мати зможе забезпечити йому найкращий догляд.

— Звичайно, якщо лікарі це дозволять.

Що стосується мене, то я ненавиділа «Свіфтсден», але Ґерваз був на першому місці.

— І що ти робитимеш? — провадив він. — Коли випишешся з лікарні?

— Що ти маєш на увазі? Певна річ, я хочу бути там, де Ґерваз. — Я гадав, що ти схочеш повернутися додому.

— Колись повернуся. Коли ми зможемо зробити це разом. Ти про що, Менсфілде?

Він відвернувся та відійшов до вікна; його ноги ковзали темним лінолеумом. Погода досі була жахлива, всі шибки вкривала зеленава паморозь, яка надавала шкірі Менсфілда хворобливого відтінку. Після нашого приїзду до Англії він почав здаватися мені іншим — не лише блідішим, але й морально слабшим, — неначе знову повернувся до підліткового віку, коли був хворим і проводив більшу частину юності в ліжку за вивченням латинських назв рослин.

— Не впевнений, що повернуся в Кенію, — мовив він. — Дедалі виразніше усвідомлюю, що ми... дуже різні. І я почуваюся дурнем.

— Тому що одружився зі мною? Чому ти кажеш це зараз? У нас тепер спільне життя. Ти хочеш його ось так перекреслити?

— Я хотів почати все наново. І зробив це. Але, можливо, я просто грав певну роль. Або це робила ти.

Кімната захиталася в мене перед очима.

— Я не розумію. Ферма — це все моє життя, і тепер ми маємо Ґерваза. Ми з ним пов'язані.

— Я знаю, — стомлено сказав він.

Потім він пішов поговорити з лікарем, а все сказане й несказане зависло в кімнаті холодним густим туманом.

Я насилу змогла зрозуміти слова Менсфілда. У нас із ним час від часу виникали непорозуміння, ми ніколи не вважали себе ідеальною парою, але мали спільні бажання й були друзями. Тепер, здавалося, всі почуття зникли так само, як і тепло навкруги. Тут усе було інше, зовсім, зовсім не таке.

Я про це думала, поки не зачула чиїсь кроки. Подумала, що це Менсфілд повертається з новинами від лікаря, але це був принц Гаррі.

— Ви маєте бути на сафарі, — сказала я, вражена його появою. Він був у вишуканому сірому костюмі, який ідеально сидів на ньому. Цей візит до лікарні на Ґеральд-роуд аж ніяк не пасував принцові.

— Усе швидко скінчилося. Гадаю, вам тут було не до цього: мій батько підхопив легеневу інфекцію. Ситуація була майже безвихідною, але він одужав. А як ви? Я навіть не знав, що ви очікували дитину, а потім побачив заголовки в «Таймс». Берил Маркгем народила сина на Ґеральд-роуд. А ви хитра.

— Я не була готова комусь розповідати про це. А зараз дитина в тяжкому стані.

Я відчула, що ось-ось розплачуся, й мені стало цікаво: чи напише «Таймс» і про цей візит?

— Я чув. Мені дуже шкода. Чим я можу допомогти?

— Якщо ви дійсно хочете допомогти, то переконайтеся, що в нас найкращий хірург. Ви маєте знати, кому тут можна довірити мого сина. Він ще такий маленький. Ви бачили його?

Гаррі похитав головою; тим часом до кімнати ввійшли дві медсестри та почали вдавати, що міняють білизну. Очевидно, їх схвилювала присутність особи з королівської родини, й вони хотіли зблизька поглянути на принца.

— Мені буде приємно подбати про лікаря, — сказав він, не зважаючи на медсестер. — І будь ласка, не соромтеся телефонувати мені, якщо вам щось знадобиться. Будь-що.

— Дякую. Я так хвилююся.

— Це зрозуміло.

Він потягнувся до моєї руки й стиснув її, а потім нахилився та припав губами до зап'ястя. Цей безневинний жест означав лише турботу, але медсестри вражено відвернулися. Їхні квадратні ковпаки схилилися одночасно й неприродно.

55

Хоч би яким кволим був Ґерваз, він мав дух молодого морана. Переніс першу операцію в середині березня й після цього ще трохи поменшав. Лікарі зробили йому отвір на тому місці, де була лише гладенька шкіра. Наступного місяця провели іншу операцію — з тканини його товстої кишки створили пряму кишку; а по тому була ще одна: під час цієї операції обидві кишки з'єднали, як з'єднують частинки дитячої іграшки. Жодного разу ми не знали, чи переживе дитина операцію та анестезію. Навіть по тому залишався ризик зараження, крововиливу або шоку.

Лікарі сказали, що поки що про «Свіфтсден» і мови бути не може. Отже, Ґерваз залишився в лікарні, а ми з Менсфілдом зупинилися в готелі «Ґросвенор» у різних апартаментах. Наразі не говорили про наш шлюб. Взагалі майже ні про що не говорили.

Одного дня до мене в готель прийшла Джинджер Біркбек. Вони з Беном були в Лондоні, позаяк їй потрібна була операція з видалення доброякісної пухлини в одній «жіночій» частині тіла, якої вона делікатно не назвала. Але вона все одно прийшла, щоб поговорити не про це... а про Гаррі.

— Усе місто пліткує про вас із ним, — повідомила вона. — Кажуть, що ти зупинилася в «Ґросвенорі», бо він через дорогу від Букінґемського палацу, й принц ходить до твого номеру підвалами.

— Це безглуздя. Ми лише добрі друзі, й він мені дуже допоміг. — Навіть якщо так, тобі все одно слід мати на увазі все, що я сказала. Це серйозно. Вибач за ці слова, але твою репутацію не назвеш незаплямованою. І рубрика світської хроніки знайде, про що написати.

— Нехай пишуть. Мені байдуже.

— Отже, *ти* з Гаррі?

— Якого біса?! Кого це, врешті-решт, обходить — з Гаррі я чи ні?

Я міряла кроками плюшевий килим — зелене з червоним мішалося в очах. Господи, як я стомилася.

Очі Джинджер поширшали. Вона сиділа на канапі й злякано спостерігала за моїми метаннями, поки нарешті запитала:

— Ти все одно не признаєшся, так?

— Ти не зрозуміла головного! Хоч би що я тобі сказала — це не матиме жодного значення. Якщо я відмовлюся від усього, ніхто все одно не повірить.

— Тебе можуть знищити, Берил, — сказала вона. — Ти

думала про це?

Я на мить замружилася, та знову широко розплющила очі.

Відверто кажучи, якби була вільною, мене б це не дуже турбувало.

— Я лише хочу допомогти, ти ж розумієш. Я бажаю тобі лише добра.

— Віриш ти мені чи не віриш, але я також.

Ми почули легкий стукіт у двері, й до кімнати ввійшов Гаррі — з чудовою зачіскою, напахчений різким сосновим одеколоном і в брюках зі стрілками.

— Добридень, — сказав він. — Що тут відбувається? Як сьогодні Ґерваз?

— Набирається сили.

— Це чудово. Просто чудово.

Він швидко перетнув кімнату, потиснув мені руку, а потім поцілував у чоло, а обличчя Джинджер тим часом густо червоніло.

Зрештою на початку травня лікарі були готові відпустити Ґерваза до «Свіфтсдена». І хоча я знала, що без бою не обійдеться, але вважала, що вже час поговорити про Кенію.

— Він не витримає цього переїзду, — прямо сказав мені Менсфілд у прохолодній розкішній бібліотеці свого брата на Коннот-сквер.

— Звичайно, що це має бути не зараз. Може, наступного року?

— Я не збираюся повертатись. Особливо за таких обставин. Ґервазу тут буде набагато краще.

— Як ти можеш ось так узяти й вирвати з коренем усе наше життя, навіть не розглянувши інших варіантів?

— Ти можеш робити що завгодно, — промовив він без жодних емоцій. — Зараз я думаю лише про Ґерваза. Він буде під постійним наглядом медсестер і нянь, а поряд із ним завжди чергуватимуть найкращі лікарі. Він ніколи не стане міцним хлопцем. Ти ж чула, що сказав лікар.

— Чула. Я чула все, що він казав.

Я пильно глянула йому в очі.

— Ти ж розумієш, що таке лихо могло спіткати кого завгодно? Що моя їзда верхи не має до цього жодного відношення?

Його щелепа смикнулася, й він відвернув погляд.

— Хіба це зараз має якесь значення?

— Так. Я думаю, що має.

Протягом кількох тижнів мені вселяли почуття провини ті,

хто вважав, що це я зашкодила Ґервазу, поки зрештою не зрозуміли, що звинувачувати в цьому когось безглуздо.

Його майбутнє пов'язували з владою та багатством. Матері Менсфілда я ніколи не подобалася.

Вона наполягала на тому, щоб сина тримали від мене подалі, а Менсфілд закрився й став дуже суворим зі мною.

Двері між нами перетворилися на стіну, й Ґерваз опинився по інший бік.

— Але він також і мій син. Чому я не маю права голосу?

Він знизав плечима, стиснув губи.

— Ти думала лише про себе. І тепер ходять чутки, що дитина від герцога.

— Але це смішно. Я завагітніла в червні. А Гаррі приїхав до Кенії лише в жовтні, коли я вже була на четвертому місяці.

— Гаррі чи Девід? Говорять відразу про двох. Скажи чесно, Берил, тобі не вистачило одного принца? Ти хотіла обох?

Я б дала йому ляпаса, якби мала сили на обурення.

— Мені гидкі ці плітки.

— Тоді запереч усе.

— Я не мушу, особливо тобі! І яке тепер має значення, що думають люди? Дідько забери їх усіх.

Ми й далі сварилися, й слуги по той бік дверей, поза сумнівом, чули вже достатньо, щоб будь-якої миті викласти всі подробиці репортерам «Татлер». Менсфілд намагався змусити мене заявити в «Таймс», що все це вигадки. Його мати нетямилася від страху перед скандалом.

— Подумай про її добре ім'я, — благав Менсфілд. — Пристойність має тут величезне значення.

— Мені набридло робити щось заради пристойності, — випалила я. — Хочу додому.

— Не виводь мене з рівноваги. Я можу зберегти власне ім'я, якщо розлучуся з тобою і назву причиною зраду з герцогом. Ти втратиш усе до останнього пенні й нічого не отримаєш від мене. А ще втратиш Ґерваза.

— Чому б тобі просто не сказати, що не віддаси його мені в будь-якому разі?

Він кинув на мене байдужий погляд. За дверима задзвеніли посудом. Я мало не плакала, та всередині утворилася страшна порожнеча; мовби все це відбувалося зі мною вже багато разів, лише слова були іншими: я була жінкою, котра наважилася думати, що може стати вільною.

— Ну ж бо, зроби це, — нарешті вимовила я. — Зроби мені так боляче, як тільки можеш.

Те, що відбувалося потім, обговорювалось і переповідалося протягом десятків років, звичайно ж, із додаванням до кожного переказу, — все нагадувало дитячу гру в зіпсований телефон, коли навіть найпростіше повідомлення перетворюється на заплутане, дивне, змінене до невпізнанності. Подейкували, що Маркгем штурмував палац із пачкою любовних листів від герцога. Дехто запевняв, що туди приходила його мати й благала аудієнції на королівських перегонах в Аскоті. На світанку вона збудила чи то повірених королеви Марії, чи самого сера Уліка Олександра — хранителя особистого гаманця її Величності. Літня жінка була обурена й налякана, нечемно поводилася й погрожувала. Ніхто не збирався згадувати ім'я королівської особи в заяві про розірвання шлюбу, але вона хотіла заплатити мені, щоб впевнитися в моєму мовчанні: десять тисяч фунтів, тридцять чи п'ятдесят у вигляді капіталу, щорічна рента від якого забезпечить мене до кінця моїх днів — за умови, що заберусь якнайдалі.

Плітки й вигадки дедалі поширювалися, й уже ніщо не дивувало мене. Я була цілковито спустошена. Ґерваза відвезли до «Свіфтсдена», і, як я завжди вірила, він швидко почав одужувати. Його тільце щодень міцнішало, він лепетів і воркотів у своїй гарній колисочці, і я помітила, що йому подобається власний голос. Можливо, він пам'ятатиме, як я стояла над ним і лоскотала пальцем підборіддя. Я дуже на це сподівалася. Він мав очі Менсфілда і, здавалося, нічого від мене. Нічого, крім того войовничого настрою, з яким боровся за життя.

Протягом багатьох років я приїздила до нього у «Свіфтсден», де завжди була під наглядом матері Менсфілда або няньок, ніби вони боялися, що я втечу з ним до Африки. Я, звичайно, думала про це, адже хотіла, щоб він побачив кольори цього краю — золото левового хутра й вкриту снігами вершину Кіліманджаро, а також краще пізнав мене. Натомість я розповідала йому про Нджоро — про Кібії, Буллера та Ві Мак-Грегора. Про ночі з леопардами, слонами й низьким безмежним небом. Коли я його залишала, то повторювала те саме:

— Колись ми поїдемо туди. І я все тобі покажу.

56

До кінця 1929 року я жила в Англії та часто відвідувала аероклуб на Пікаділлі.

Було щось заспокійливе й навіть цілюще в спогляданні аеропланів, які, виблискуючи сріблом, пронизували чисте блакитне небо над Шелбічем.

Саме там ясного жовтневого дня я зіткнулася з Денісом.

Він був у охайній шкіряній куртці та в білому авіаторському шарфі, йшов назустріч мені через терасу кафе, що поблизу одного з великих ангарів.

На якусь мить мені здалося, що він мені примарився, а потім ми кинулися одне до одного без жодних вагань, без ніяковості, мов двоє людей, котрі знайшли одне одного на краю світу.

— Боже мій, я так рада тебе бачити.

Я схопила його за руку й ніяк не могла відпустити.

— Що ти тут робиш?

— Напрацьовую льотні години. Невдача з королівським сафарі принесла мені достатньо коштів, щоб купити літак, якого я завжди хотів, — гарненький золотий «Ґіпсі Мот». Я відвантажу його до Момбаси, якщо за шість місяців з нами обома все буде гаразд.

Він мав на увазі себе й літак. Після трагедії з Майєю мене дивувала його сміливість, але таким уже був Деніс.

— Ці машини такі гарні.

Я глянула туди, де погойдувався «Гавіланд».

— В них стільки грації.

— Гадаю, тобі було непереливки.

— Тобі ніколи не подобався Менсфілд, адже так? — наважилась я запитати. — Ти завжди тримався в його присутності трохи холодно.

— Я бажав тобі щастя... завжди бажав. Але я здивувався, коли ти вийшла за нього. Щиро кажучи, ти мені здавалася надто волелюбною для будь-яких зобов'язань. У цьому ми з тобою схожі.

— Може, саме це й зіпсувало все від початку. Хто тепер скаже? Нині все перевернулося догори дном. Я не знаю, що станеться з фермою та з моїми кіньми, не знаю навіть, що робити далі.

— Тобі потрібно навчитися керувати аеропланом.

— Мені? — здивувалась я — Там справді стільки волі, як здається звідси?

— Навіть більше.

— Що ж, звучить чудово, — підсумувала я. — Залиш мені там трохи місця.

Наступні кілька тижнів до мого повернення додому ми з Денісом щодня за будь-якої погоди зустрічалися на летовищі й там обідали. Він вабив мене як ніколи, і, хоч частина мене бажала цілувати його й бути якомога ближче, я відчувала, наскільки неправильно мати подібні бажання, коли Ґерваз такий слабкий, а попіл мого шлюбу ще не обсипався з мене. Але Деніс був мені також і другом, якого я дуже потребувала. Він розповідав усе, що відчував у повітрі, і я ловила кожне слово, тішилася можливістю думати про щось нове.

— Напевне, що там таки справжня свобода, — сказала я йому. — Якщо лишень не думати про ризик.

— Страх ніколи не полишає повністю. Але це загострює відчуття.

Я кивнула, розуміючи що він має на увазі. Навіть у дитинстві мені подобалося випробовувати й перевіряти себе. І хоч інколи я забувала про ту дівчинку, вона повернулася, щойно я глянула в яскраво-синє небо — своєрідне вікно. Може, *одного дня* я теж літатиму. Може, саме тому від наших щоденних зустрічей з Денісом я почала почуватися менш пригніченою і зневіреною. Сама думка про це — про майбутні крила, змусила відчути все по-іншому, почала мене зцілювати. Деніс також доклав до цього зусиль. Час, проведений із ним, допоміг мені згадати, ким я була в кращі часи, зробив мене сильнішою і впевненішою, готовою дивитися вперед без страху.

— Ти колись уявляв нас разом? — одного дня запитала я. — Місце чи час... навіть світ, у якому ми могли б бути разом? Там, де ми не нищили б одне одного та не хотіли мати більшого, ніж може дати кожен з нас?

На його обличчі повільно з'явилася усмішка. Його горіхові очі були бездонними.

— А як щодо цього місця? Саме зараз?

Він потягнувся до моєї руки, й ми сиділи ось так, пліч-о-пліч, кілька дорогоцінних хвилин, а тим часом над нашими головами, хитаючи крильми та прослизаючи за хмарою, мов зірка, виблискував срібний «Мот».

57

Наприкінці березня 1930 року я поплила додому. По приїзді одразу попрямувала до «Мелели», щоб побачити батька, Руту й наших коней. Знайти слова, щоб пояснити: Ґерваз залишиться в Англії, можливо, вони його ніколи не побачать, — виявилося складніше, ніж я собі уявляла. Батько відразу хотів по-чоловічому з'ясувати стосунки з Менсфілдом, неначе його кулаки могли перелетіти океан та хоча б щось змінити. Рута поводився стриманіше, і я знала, що йому мене дуже шкода. Здається, він одразу здогадався, що ферма більше не буде такою, як раніше.

— Зараз мені бракує сили, щоб займатися перегонами, — сказала я йому. — Важко думати про щось, пов'язане з минулим. Не хочеться ані сідати на коня, ані відчувати запах стайні. Я збираюся вчитися літати.

— Розумію, — сказав він і якусь мить помовчав. — І куди ми поїдемо тепер?

Це *ми* наповнило мене силою та ніжністю.

— Як щодо Найробі?

Ми переїхали до клубу «Матайґа», де я орендувала колишній котедж Деніса, а Рута та його сім'я знайшли житло в тубільському кварталі поблизу. Від погляду на Азіса, який бігав навколо матері чи забирався на коліна Руті, я сумувала за Ґервазом удвічі дужче й інколи не могла стримати сліз. У своїх листах Менсфілд писав мені, що хлопчик досі кволий, але що не день міцнішає. Окрім новин, Менсфілд також почав надсилати мені трохи грошей. Хоча до того в Лондоні він доволі агресивно погрожував розлученням, тепер не надто поспішав оформлювати документи. Але це не мало значення. Він зробить це, коли вважатиме за потрібне, а я не так сильно цього бажала, як колись із Джоком. Я була матір'ю, але не могла взяти свою дитину на руки. Свобода мала тепер зовсім інше значення. Усе мало інше значення.

Якось до мене завітала Карен, і я була здивована, коли дізналася, що вона також була в Англії, якраз після тієї історії з Маркгемами та королівською сім'єю.

— Навіть не можу собі уявити наскільки це було жахливо, — сказала вона.

Я трохи розповіла їй про Менсфілда та Ґерваза, але найболючіші подробиці залишила при собі.

— Я не єдина гадана куртизанка на Фліт-стрит. Невдовзі з'явиться ще якась дівчина, і всі про мене забудуть.

— Мені було б важко зберігати таку впевненість.

Вона зітхнула й торкнула губами келих, і досі заглиблена в себе.

— Поки тебе не було, на мою ферму напала сарана, а потім ударив мороз. Врожай загинув. Саме тому я поїхала до Англії: дізнатися, чи зможе Деніс мені якось допомогти та врятувати від боргів.

— І що?

— Нічого, — тихо відповіла вона. — Але він пообіцяв, що візьме мене в небо, коли повернеться. Принци також приїдуть на сафарі, хоча ти, певно, про це вже знаєш.

— Девід хоче свого лева?

— Так, — із гіркотою в голосі промовила вона.

— Усе не настільки погано. Деніс так хотів цього літака.

— Авжеж. Зараз у нього з'явилося стільки клієнтів, і всі підлабузнюються до нього, аби він поїхав саме з ними. Їх вистачить на все його життя. Я маю радіти за нього, чи не так? І все ж таки боюся, що через це ми втратимо одне одного.

Її підведені очі були непроникними. Я не знала, чи каже вона мені правду: їхній роман із Денісом добігає кінця, чи Карен лише драматизує ситуацію. Я також не могла собі пояснити, чому їхні стосунки так мене хвилюють, але мені справді було не байдуже.

Деніс повернувся за кілька місяців і почав готуватися до візиту принців. Я не бачилася з ним особисто, але чула від Кокі, що він планує перебратися з Нґонґа до міста.

— Танні віддала йому каблучку, — сказала вона мені, коли ми зустрілися за обідом у Найробі. — Очевидно, рішення було спільним, але це не означає, що їй від цього полегшає.

— Як думаєш, що зрештою їх розвело?

— Вона хотіла від нього більше, ніж він міг дати.

— Ніхто нікому не винен. Вони обоє старалися щосили, хіба не так?

Я зупинилася, намагаючись знайти слова для своїх стлутаних почуттів.

— Якщо я чогось і навчилася, так це того, що кожен із нас має власні межі. І варто їх перетнути, як ми втрачаємо себе. І тоді щастя вже нікому не буде.

— Можливо, їй доведеться продати ферму. Вона так мужньо за неї боролася.

— Вона справжній воїн, — погодилась я.

І це було правдою. Майже два десятиліття Карен цілком присвячувала себе фермі, боролася з величезними труднощами й закладала все своє майно, бо надто любила свою землю, щоб так

легко здатися. І все ж таки довелося. Мені було складно уявити Нґонґ і Кенію без Карен.

— Єдина приємна річ, яка спадає на думку, — це те, що ти нарешті отримала Блікса. Скажи: все, через що ти заради нього пройшла, того варте?

— Не знаю.

Вона покрутила на пальці обручку, квадратний жовтий діамант якої блищав на сонці.

— Не певна, що це має якесь значення. Я не змогла б обрати когось іншого. Він — частина мене. Розумієш?

— Так, — відповіла я. — Думаю, що розумію.

За кілька днів по тому я читала, лежачи на ліжку у своєму котеджі, коли в двері постукав Деніс. Знала, що це він, ще до того, як на моє запитання відповів його голос. Я чекала на нього тижнями, роками. Але цього разу знала, що він прийде.

Надягаючи халат, я ввімкнула світло й налила нам по повному келиху віскі. Навіть стомлений і неголений, з бридкою подряпиною на тильному боці долоні, він все одно був для мене неперевершеним. Ми довго сиділи мовчки, а потім я подумала, що слова все одно не матимуть майже ніякого значення. Мене заспокоювало його дихання. Його груди підіймалися та опускалися, під його вагою м'яко рипів стілець, а його витончені округлі пальці переплелися навколо келиха.

— Як твій аероплан? — нарешті запитала я.

— Чудово. Навіть не підозрював, що так у нього закохаюся. І він також може допомогти справі. Останнього разу, коли я був у небі, то побачив три різні табуни слонів та чотирьох величезних самців з бивнями. Якби не літак, мені б довелося шукати їх багато тижнів і проїхати сотні кілометрів.

— Хочеш розшукувати їх із повітря, а потім вирушати туди?

Він кивнув.

— Непогано, правда?

— Непогано.

Я усміхнулася.

Ми знову замовкли, слухаючи сюрчання в траві та дзижчання на жакарандових деревах.

— Я чула, що Карен доведеться продати ферму, — сказала я.

— У неї зараз чорна смуга. Я хвилююся за неї, але вона попросила мене не приїздити. Якщо ми зараз не триматимемося одне від одного подалі, то можемо все втратити. Навіть наші чудові спогади.

Я поставила свій келих, підійшла до нього та взяла за руки.

— Ти знаєш, я дуже її поважаю. Вона рідкісна жінка.

— Так.

Він дивився на мене уважно, майже урочисто, — так, ніби намагався прочитати мої риси, мов стародавній текст. На його обличчя падала тінь від абажура, але м'які бурштинові очі блищали. Вони нагадали мені фалернське вино Берклі. І левів у траві.

— Ти навчиш мене керувати аеропланом?

— Я не можу взяти на себе відповідальність за твоє життя. Адже сам лише щойно навчився.

Він нічого не сказав про своє життя чи про життя Майї Керберрі — про те, як її літак упав та кілька годин горів на Нґонґ-роуд, поки не лишилося жодних останків ні її, ані Дадлі. Я й не очікувала, що він про це говоритиме.

— Я все одно літатиму.

— Гаразд. Я повернуся за три місяці, — пообіцяв він, — ми злетимо разом, і ти покажеш мені все, чого навчилася. Ми попрямуємо до узбережжя або вирушимо на сафарі. У нас так і не було тих шести днів, пам'ятаєш?

Я згадала Пегаса, слонів, обвалений міст і хлопчика, який босоніж пробіг більше тридцяти кілометрів, щоб розбити мені серце.

— Так, пам'ятаю.

58

Відтоді, як ми з Томом Кемпбелом Блеком зустрілися на узбіччі дороги в Моло, з ним багато чого відбулося. Він отримав літак, про який мріяв, навчився ним керувати й став директором і головним пілотом «Вілсон Еірвейс» у Найробі, компанії, яка започаткувала там пасажирські перевезення та кур'єрську пошту. Його ім'я потрапило в заголовки газет після того, як він урятував всесвітньо відомого німецького льотчика Ернста Удета, чий літак впав у пустелі. Коли я попросила його займатися зі мною, він, здалося, нітрохи не здивувався.

— Я знав, що ти захочеш літати. В мене було передчуття.

— То он воно що. Саме тому тоді й відбулася така довга розмова про аероплани, свободу, хмари й відсутність жодних обмежень? Усе заради того, щоб я вирішила вчитися?

— Я схожий на містика?

— Поки вчитимеш мене, — сказала я, сміючись, — можеш скільки завгодно бути містиком.

Ми починали наші заняття рано-вранці над Найробі, яке мирно спало. Летовище було таким само вбогим, як і це місто тридцять років тому, — бляшані халабуди, трохи скла і надія; все це ледь трималося на краю порожнечі.

Раніше в Тома ніколи не було учнів, але в певному сенсі це не мало жодного значення. Більша частина керування літаком — це інстинкти та інтуїція, і ще раз інтуїція плюс кілька життєво необхідних правил у голові. «Довіряти компасові» — одне з них.

— Твоє власне відчуття інколи даватиме збій. До того ж, коли бачитимеш обрій, він тиснутиме на свідомість. Це неминуче. А ось ця стрілка, — без жодної драматичної нотки в голосі вказав він, — завжди пояснить тобі, *куди* маєш рухатися. Куди, а не де ти зараз. Покладися на неї — і врешті-решт знову набереш висоту.

Літак, яким ми користувалися, міг вмістити команду з двох осіб, тож я могла вивчати прилади й бути впевненою, що в разі потреби Том виправить мої помилки. В літаку також були навушники, за допомогою яких ми могли перемовлятися одне з одним, але незабаром Том від них відмовився.

— Ти маєш уміти виплутуватися самотужки, — сказав він. — Я можу й далі тебе виправляти, але який у цьому сенс?

Звичайно, він мав рацію. Регулятор газу, кут нахилу важеля керування, хвостова опора, закрилки та кермо висоти — я мала знати й відчувати кожен із елементів, з якими іноді зазнавала

невдач, особливо на початку.

Інколи «Мот» провисав під власною вагою та втрачав висоту, починав стрімко наближатися до випаленої сонцем трави чи скель, і тоді все мчало повз нас із шаленою швидкістю. Біля гір несподівано виникали спадні потоки. Раптово могла змінитися погода, або пропелер почати глухнути. Можна було приземлитися в хащу й пошматувати крила чи ковзнути крилом і роздробити основні опори шасі. Можна було також зачепитися за випнуте з землі коріння, брилу чи глибоку яму, викопану кабаном, і безнадійно зламати шасі, що не дасть змоги злетіти; можливе й щось значно гірше. Недостатньо знатися на всіх показниках, без кінця набувати практики — навіть із усім цим ти все одно провалюватимешся в повітряні ями. І всі ці виклики були саме для мене. Вони допомогли відчути життя так, як я вже дуже давно його не відчувала.

— Я хочу отримати ліцензію категорії В, — сказала я Денісу, коли він повернувся до міста. — Можу стати єдиним професійним пілотом-жінкою в Африці.

— Таке собі бажаннячко, — розсміявся він. — Але як у тренера в тебе вже було щось подібне, чи не так?

— Думаю, так. Але відчувається це зовсім по-різному. Тут лише ти та твої інстинкти, хіба ні? І тому кожен раз як новий.

Я трохи помовчала, а потім вимовила те, що лише зараз почала усвідомлювати:

— Після того, що трапилося з Ґервазом, я вже сумнівалася, що знову зможу знайти себе.

— Ти скоро побачиш його, — лагідно мовив він. — Менсфілд не зможе вічно його від тебе ховати.

— Я цього не дозволю. Ніколи не відмовлюся від Ґерваза так, як це зробила моя мати. Я не зможу.

— Іноді, коли дуже болить, добре допомагає отаке перемикання себе на іншу складну справу.

Я кивнула.

— Лише пообіцяй мені бути обережною.

— Обіцяю, — сказала я. — Знаєш, у Рути все гарно виходить. Здається, його так само, як і мене, захопила ця справа, і Том каже, що з нього може вийти до біса гарний механік.

Сонце вже сіло, і я запалила гасову лампу; тим часом Деніс дістав зі своєї сумки книжку та простягнувся в кріслі, схрестив довгі ноги. Він читав уголос, а я згорнулася біля нього. Нас оточувало тепле світло. Я бажала цього майже десять років... саме цього. «Невже він справді тут? — промчало в моїх думках. — І я також?» Деніс читав далі; в шторах заплутався леопардовий метелик. Якоїсь миті він припинив боротьбу, аж раптом знайшов

вільну щілину.

59

Між двома сафарі в Деніса з'явилося трохи часу, щоб вирушити кудись зі мною наодинці. Ми поїхали в південні землі масаїв до річки Мара; нас супроводжувала група африканців на чолі з Денісовим помічником Білліа та кікуйським хлопцем Камау. З ними Деніс часто подорожував. Було страшенно сухо, і все ж таки, вже після Лейк Прованс, ми побачили незліченну кількість тварин: буйволів, носорогів, кошлатих левів і газелей усіляких видів та відтінків. Золоті схили й переливчасті рівнини кишіли життям.

Лише серед цієї дикої природи Деніс по-справжньому був самим собою. Дивлячись у замацаний польовий бінокль, він міг чітко оцінити розмір рогів антилопи куду чи бивнів слона. Він знав, як уполювати будь-кого без жодних прорахунків, міг зняти шкіру з тварини настільки швидко й точно, що не лишалося й каплини крові. Але він також пристрасно захоплювався ідеєю збереження світу тварин: не стріляти й не вбивати без необхідності, краще користуватися фотоапаратом. Він вірив у те, що такі сафарі мають силу змінити звичайне полювання з властивим йому спортивним інтересом. Мисливці зможуть *отримати* Африку, нічого в неї не віднімаючи, не знищуючи її.

Я ніколи не бачила Деніса в такому спокої, як на сафарі. Він мав безпомилковий компас і вмів дивитися на все з розумінням. Він добре знав, що все це вже ніколи не буде таким, як було. Він краще за будь-кого іншого з тих, кого я знала, збагнув мінливість усього навколо. Річ також у тім, що варто лише так і сприймати світ — яким він є, без опору й страху, ні за що не чіплятися, не намагатися пристосувати до себе, присвоїти. Я навчилася цього в часи, коли була Лаквет, але поряд із ним згадала це та відчула ще гостріше.

Більшу частину дня ми йшли солончаками; варто було ступнути на нього, як схожа на матовий шар солі біла кора розсипалася на пил. Крейда була з нами скрізь — по коліна вкривала ноги, в'їдалась у пальці, які стискали ремінь рушниці, пробиралася мені поміж грудей і до рота. Я не могла її позбутися і за якийсь час перестала на неї зважати. Зрозуміла, що взагалі нічого не можу позбутися, і це було тим, що я полюбила в Африці. Вона проникає до тебе всередину й ніколи не вгамовується, ніколи не відпускає.

Цілий день Деніс був радісним та веселим, хоча напередодні

увечері випив чимало джину. Для мене було загадкою, як він тримається.

Здоров'я в нього, певно, було волячим, адже він переніс малярію, яка могла вбити бика, і все одно завжди добре почувався, його ніколи не лихоманило.

Сонце пекло мені в тім'я, в плечі та шию, комір змок від свіжого поту, а на одязі, що прилипав до тіла, залишалися колоподібні плями. Мені було важко дихати, я відчувала кожен вдих і видих. Але ми мали пройти певну відстань. Для втоми тут місця не було. Носії вервечкою ішли попереду, і, коли мої очі затуманювалися, тонкі лінії їхніх тіл на тлі широкої білої рівнини перетворювалися на геометричні фігури; їхні кінцівки ставали прямими та косими рисками, символами витривалості.

Пополудні ми зупинилися відпочити в п'янкому затінку великого баобаба. Він був грубим і розлогим, зі смугастою чи то пак хвилястою корою, що чимось нагадувала спідницю або крила. На дереві висіли блідо-коричневі плоди, серед яких бенкетували бабуїни. Кілька тварин сиділи на гілці в нас над головами, й ми чули, як вони з тріском, подібним до звуку маракасів, лущать плоди. На низьку жовту траву біля нас падали шкаралупи, виплюнуте насіння й смердючий послід бабуїнів.

— Можемо змінити місце, — сказав Деніс, коли я скривилася, — або підстрелити одного з них.

Я знала, що він це сказав несерйозно, і теж пожартувала:

— Лишень не заради мене. Я можу прямо зараз лягти у лайно та заснути.

Він розсміявся.

— Фізичні зусилля роблять свою справу. Невдовзі цілком загартуєшся.

— Я й до цього була не надто розніженою.

— Атож, я це одразу помітив.

Я глянула на нього, й мені стало цікаво, що ще він помітив, коли вперше мене зустрів, — чи відчув ту саму іскру впізнавання, яку відчула я: щось гостро знайоме, ніби ми вже колись зустрічалися.

— Ти коли-небудь думав, що все може так статися?

— Що ми опинимося під цим жахливим деревом?

Він розсміявся.

— Не можу бути певним, — сказав він, щойно на нас знову посипалася порохня. — Але я міг би до цього звикнути.

Надвечір ми дісталися до річки та розбили табір. З'їли молоду антилопу куду, яку цього ранку підстрелив та оббілував Деніс, а потім пили каву й дивилися на вогонь, який клацав

полінами й закручувався в спіраль, забарвлюючи дим багрянцем.

— Одного разу Танні прогнала двох левів лише самим батогом із сиром'ятної шкіри, — сказав він. — Вони з Бліксом переганяли худобу, й, коли він пішов підстрелити їм щось на обід, серед тварин зчинився страшенний переполох. Носії розбіглися, мов миші, й там залишилася лише бідолашна Танні, а тим часом леви вже стали на спини своєї здобичі. Що найсмішніше, так це те, що гвинтівки на той час були запаковані у валізах.

— І вона прогнала левів геть? Це дуже сміливо.

— Так. Вона хоробріша, ніж ти могла б собі уявити.

Останнім часом ми намагалися не згадувати про Карен, про те, що вона продала ферму і, певно, невдовзі поїде.

— Ти маєш багато причин, щоб кохати її, — наважилась сказати я.

— І щоб захоплюватися, — додав він.

— Це навіть краще.

— Але я все одно не став би їй справжнім чоловіком. В глибині душі вона мала це знати.

— Дивно боротися за щось, знаючи, що не зможеш вибороти. А їй вдалося врятувати волів?

— Так, лише одного. Другого леви з'їли на обід, поки Блікс повернувся з порожніми руками.

— Отже, все склалося досить добре.

— Думаю, так.

Здаля почулося джеркотіння гієн, високими нотами подібне до мавпячого. Дехто каже, що воно нагадує сміх, але мені цей звук завжди здавався жалібним. Дим почав здійматися хвилями, ніби він також намагався щось вигукнути — можливо, прагнув перемовитися з ледь освітленим обрієм чи зі справді красномовними зірками.

— Знаєш, не так уже й погано було б стати левом, — сказав Деніс. — Уся Африка твоя. Береш, що хочеш та коли хочеш, без жодних зусиль.

— Лев також має дружину, хіба ні?

Але це було не запитання.

— Лише на певний час, — пояснив він.

Вогнище почало диміти, дедалі розгораючись, дісталося вже мало не до наших ніг. Я відсунулася та попросила Деніса почитати Волта Вітмена. Він декламував, звертаючись не до мене, а мовби до зірок, а я сиділа нерухомо й думала про те, як багато років щосили боролася й тягнулася до чогось, так само, як і Карен, а те, до чого дістававалася, ставало моєю згубою. Може, це неминуче для всіх у світі? Мандрівники й заблукані часто між собою схожі — так одного разу сказав мені Деніс. Можливо, всі

ми врешті-решт приходимо в те саме місце, незалежно від обраного нами шляху чи тих випадків, коли падали на коліна й по тому ставали мудрішими.

Ледь я поворухнулася, як Деніс узяв мене за руку. Повільно й щемливо провів кісточками й вигинами руки, пройшов загартованою роками шкірою. Я згадала про Карен із батогом. Під своїми хустками, пудрою, келихами, кришталем і ситцем вона була неймовірно сильною і хороброю. Ми втрьох виконали болісний танок і зазнали багатьох втрат, завдали муки одне одному й самим собі. Але сталося також і дивовижне. І цього я ніколи не забуду.

Гадаю, ми сиділи так кілька годин. Увесь цей час я відчувала, як поступово зливаюся з крейдяним пилом. Його створила вічність — з розкришених гір, які пережили безліч перетворень. Природа знала набагато більше за нас і жила набагато правильніше. Терновим деревам не було сумно чи лячно. Сузір'я й напівпрозорий гачок місяця не боролися й не вагалися. Усе було миттєвим і нескінченним водночас. Цей час із Денісом мине і все-таки для мене триватиме вічно.

— Про що ти думаєш? — запитав він.

— Про те, як сильно ти змінив мене.

Я відчула на своїй шиї його губи й подих.

— Ось для чого у світі поезія, — промовила я так тихо, що не була впевнена, чи він почув. — Для таких днів, як ці.

60

Я добре знала, чого очікувати, і все-таки коліна затремтіли, коли я побачила гарні меблі Карен на газоні, а її книжки — в ящиках. Вона роздала чи продала майже все — і на мене ринули спогади: саме так, частинами, розходився «Ґрін Гіллз», а я безпорадно за цим спостерігала. Тепер, коли земля Карен переходила до інших рук, вона намагалася знайти якусь ділянку під охороною для кікуйю, які до того жили в неї. Хотіла впевнитися, що вони матимуть землю, якої в них згодом не заберуть. Я застала її з цим клопотом. Вона курила та ходила навколо своїх речей.

— Ось і ти прийшла, — сказала вона. — Так багато відвідин і прощань, що мені вже бракує сліз.

Її біла сукня вільними складками спадала з грудей до ніг, а солом'яний капелюшок лежав на стільці. Раптом вона здалася мені дуже молодою.

— Я плакатиму *за вас,* — мовила я. — Це буде не складно.

— Ти чула, що на мою честь збираються провести нґома? — вона махнула рукою, відганяючи синій дим. — Це має бути чимось особливим, чи не так? Але такого обіду, як тоді, коли приїздили принци, не буде. Усі мої речі вже спаковано.

— Я впевнена, що буде так само чудово. Вони хочуть звеличити вас. Ви справили на них враження, і вони довго вас пам'ятатимуть.

— Останнім часом я бачу вві сні Данію, а ще — ніби стою на носі великого неповороткого корабля та спостерігаю за тим, як Африка дедалі меншає і меншає.

— Сподіваюся, одного дня ви повернетесь.

— Хто знає, що може статися? Я ніколи не думала, що *зможу* покинути Африку. Гадаю, цей сон означає, що я не залишаю її, а вона сама потроху, дуже потроху виходить із мене.

Я відчула грудку в горлі. Круглий кам'яний стіл витягнули до сходів веранди. Я завжди вважала його серцем «Мбоґані». Старий, поцяткований плямами граніт нагадував, скільки на ньому свого часу стояло келихів бренді й вишуканих порцелянових чашок із чаєм; він нагадував про схрещені довгі ноги Деніса, його книги та його руки. Саме тут тисячі разів сиділа сама Карен: запалювала сигарету, струшувала попіл і дивилася кудись у далину, збираючи сили; натягувала на плечі вовняний шарф і готувалася говорити.

Я дивно почувалася тут, біля Карен, як свідок зникнення її ферми після всього, що відбулося, — всього, що нас наблизило

одну до одної, а потім відштовхнуло. Але ще більш дивним для мене було б не прийти.

Ми сіли на низькі ротангові стільці, щоб востаннє подивитися разом на п'ять пагорбів Нґонґу, що нагадували кісточки стиснутого кулака.

— Кажуть, ти вчишся літати, — мовила Карен.

— Так, це стало для мене важливим кроком, зробило мене дуже щасливою.

— Тобі двадцять вісім?

Я кивнула.

— У цьому віці я припливла до Кенії, щоб одружитися з Брором. Яких лишень поворотів не робить наше життя. Може статися таке, про що ми ніколи й гадки не мали. І це змінює нас назавжди.

Вона занурила пальці в траву, легко й безгучно погладила її.

— Знаєш, я завжди хотіла мати крила... можливо, більше за будь-що інше. Коли Деніс уперше взяв мене в небо, ми піднялися над моїми пагорбами, а потім летіли над озером Накуру, де тисячі зебр розбіглися від нашої тіні.

— Там найсильніше відчуття свободи, правда? — запитала я.

— Так. І там усе по-справжньому ясно. Думаю, *що розумію це зараз. Лише зараз.* З великої висоти можна побачити все, досі від тебе приховане. Навіть страшне набуває красивих форм.

Вона спіймала мій погляд своїми чорними-чорними очима й утримала його.

— Знаєш, Берил, Деніс ніколи по-справжньому тобі не належатиме. Не більше, ніж мені. Він не може бути чиїмось.

Моє серце впало.

— О, Карен...

Я шукала слів, але не могла знайти жодного.

— Думаю, я завжди знала, що ти кохаєш його, але довго це від себе приховувала. Можливо, ти робила те саме.

Почувши, як вона знімає завісу, що існувала роками, мені стало страшно, але все ж таки це було необхідно. «Ми мали сказати одна одній правду, — подумала я. — Ми заслужили хоча б цього».

— Я не хотіла нічого у вас віднімати, — нарешті вимовила я.

— Ти нічого й не віднімала. Ні, це мене покарали боги за те, що я забагато хотіла.

Вона знову глянула вгору, на пагорби, а потім опустила погляд до своїх речей на газоні.

— Таке щастя завжди має свою ціну, і все-таки я б заплатила знову й ще більше. Я б не відмовилася від жодної миті, навіть щоб уберегти себе від болю.

— Ви найсильніша жінка, яку я знаю, — сказала я. — Мені вас бракуватиме.

Потім я нахилилася, щоб поцілувати її в щоку, якою зі слізьми пливла пудра.

61

Яких лишень поворотів не робить наше життя. Деніс збирався приїхати до мене, й ми мали полетіти до узбережжя Такаунґу. На зворотному шляху збиралися перевірити його теорію та спробувати помітити місцину біля Вої, де пасуться слони, й телеграфом попередити про них друзів-мисливців. Це було на початку травня. Я сказала Руті, що поїду, а потім пішла сказати це Томові, якого застала в ангарі «Вілсон Еірвейс» за заповненням журналу польотів.

— Але завтра в нас мало бути заняття.

— Ми можемо його відкласти?

Він глянув на мене, а потім на блідо-блакитне небо за дверима ангара, яким снувалося мереживо хмарин.

— Не їдь, добре?

— Чому це? В тебе одне з тих загадкових передчуттів?

— Можливо. Ти ж можеш поїхати іншого дня, хіба ні?

Я не хотіла відмовлятися від поїздки через його непевні передчуття, але Том був чудовим учителем — і я довірилася йому. До того ж він рідко мене про щось просив.

Отже, я повернулася до свого котеджу в клубі «Матайґа», а Деніс вирушив до Вої. Пізніше я дізналася, що перед тим, як запросити мене, Деніс також запрошував із собою Карен, але того ранку його єдиним пасажиром був лише кікуйський хлопчик Камау. Вони вилетіли погожої днини, їх не було кілька днів, перш ніж літак дістався підніжжя пагорба Мболо, де жив друг Деніса Вернон Коул. Вернон працював окружним комісаром. Він мав маленького сина Джона, який просто обожнював Деніса, та дружину Гільду, вагітну другою дитиною. Вони приготували для Деніса розкішний обід, за яким наслухалися його розповідей про побачених згори слонів.

— Вони там нахабно *паслися* вздовж річки. Кілька секунд замінили тижні розвідувань. Лише кілька секунд.

Наступного ранку Деніс та Камау вилетіли знову, цього разу додому. Гільда дала їм із собою купу товстошкірих кенійських апельсинів, які Камау тримав на колінах, коли пропелер почав крутитись, а двигун загарчав від дотику кінчиків пальців Деніса до дроселя. Він швидко злетів і зробив два кола, перш ніж зник із поля зору.

Я спала в котеджі Деніса, й мені нічого не снилося. Рута розбудив мене стукотом у двері.

— Ти чула щось від Бедара?
— Ні, — сонно відповіла я. — А мала чути?
— Не знаю, — сказав він.
Він щось відчув. Так само, як і Том.

Гірчично-жовті крила «Мота» один раз гойднулися й зникли з поля зору. Деніс назвав свій літак «Нціґе», що означало «сарана» — легка, мов вітер, швидка та незворушна. Ця чудова машина мала літати вічно, так само як і Деніс, але за півтора кілометра на північ без жодної причини, якої потім так ніхто й не дошукався, ввійшла в штопор на низькій висоті. Можливо, зіпсувався важливий кабель або пілот чомусь не здолав потоків вітру. Можливо, надто різко маневрував на дуже низькій швидкості чи не впорався з керуванням із багатьох інших причин. Усе, що було відомо, це те, що літак упав майже вертикально, з силою врізався в скелястий ґрунт поблизу пагорба Мваканґале та вибухнув від удару. Усе охопило полум'я. Коли Коули за димом знайшли ту місцину, там не лишилося нічого: ні від тіла Деніса, ані від хлопчика. «Мот» був розбитий. На обгорілій землі лежали всього кілька почорнілих апельсинів. А ще під вітерцем тріпотів обвуглений тоненький томик поезій, що випав із уламків.

Гільда Коул упала на коліна й зігнулася навпіл. Того самого дня в неї стався викидень. На шляху до Вої загинуло три душі, й жодна не була моєю.

62

Карен поховала Деніса там, де він і хотів, — на гребені Ламвії, що тягнеться вздовж хребта Нґонґ. Могила мала бути на вершині крутого схилу, й носії труни постійно спотикалися, адже туди було важко дістатися. Карен ішла попереду, а потім стояла біля червоної, схожої на рану ями, поки в неї опускали труну. Я заціпеніла й не могла говорити ні з нею, ані будь із ким.

День був до болю ясним. Нижче хребта виднівся мідно-червоний схил, який скочувався до рівнини. Бліда ділянка шляху нагадувала мотузку, кинуту просто з хмар, або змію, що невтомно тягнулася до Кіліманджаро.

Навколо могили Деніса гойдалися пишні трави. Вони мов тасьмою облямували два темні силуети — тіні двох орлів, що кружляли над нами дедалі ширшими колами.

Провести Деніса в останню путь приїхали з Найробі, Ґілґіла, Елдорета та Найваші — сомалійці, кікуйці, білі горяни, мисливці, зброєносці, мандрівники й поети. Кожного щось захоплювало в Денісі. Він завжди залишався собою, і його шанували так само, як цих орлів і ці трави.

Під час короткої служби Карен стояла, схиляючи голову на груди, і я відчула майже нестримне бажання підійти до неї. Я була тут єдиною людиною, яка знала, кого вона втратила в Денісі; й вона також була єдиною, хто міг би зрозуміти силу моєї туги. Але я все ж таки втрималась і не підійшла. Тепер її публічно визнали Денісовою вдовою. Боги могли відібрати його в неї, але по смерті вона відвоювала його назад. Тепер ніхто не міг заперечити їхнього зв'язку, засумніватися в силі її кохання або в тому, що цей чоловік по-справжньому належав лише їй. Одного дня вона напише про нього — напише *йому,* і це поєднає їх уже назавжди. І на тих сторінках не буде мене.

Я виплакала море сліз та, як і Карен свого часу, думала, що більше не зможу зронити й сльозини, та моє горе того дня від сліз стало ще страшнішим.

Коли служба скінчилась і всі пішли схилом донизу, в «Мбоґані», я затрималася, щоб узяти з могили Деніса жменю пилу, червоного, мов кров, і старшого за самий час.

Він був сипучим і прохолодним, я брала його в руку й пересипала крізь пальці.

Тепер не мало жодного значення, чи було щось власницьке в печалі Карен та в її любові до Деніса. Моя любов до нього не була кращою — врешті я це зрозуміла. Ми обидві хотіли дістатися до

сонця й упали на землю, відчули гіркоту й печаль. Деніс не належав ні їй, ані мені.

Він ніколи нікому не належав.

Після похорону я повернулася до будиночка Деніса, в якому на той час мешкала, але від погляду на його книги мені погіршало. Жахала думка, що його більше нема.

Що я ніколи не почую його сміху, ніколи не доторкнуся до його дужих витончених рук і зморщечок навколо очей. Після його загибелі все, що він робив чи збирався робити, зникло. І він також забрав із собою моє серце. Чи зможу я повернути його собі знову?

Я не могла думати про те, чим займатимуся далі та куди поїду, але якимось чином опинилась в Елбурґоні на «Мелелі».

Здалося, батька здивувало моє повернення, але він ні про що не запитував.

Я б усе одно не змогла відповісти. Лише хотіла залишитися на самоті й бути біля коней — колись це завжди мене зцілювало. Кілька тижнів, які я провела на «Мелелі», я прокидалася вдосвіта й виходила в прохолодний ранок подумати. Кольори цього краю були такі само гарні, як і раніше.

Над верхів'ями кедрів у лісі висів туман, а зубчастий край укосу здіймався та віддалявся у вічність. Але все-таки чогось бракувало. Зараз усією своєю красою «Мелела», здавалося, знущалася з мене. Я покладала на неї так багато надій. Я вірила, що коли нам із Менсфілдом вдасться повернути «Ґрін Гіллз», переписавши цим сумне минуле, то я відчую себе оновленою і сильною — якою не почувалася з тих часів, як була дівчинкою: полювала з арапом Маїною, бігала з Кібії у високій білястій траві, потай вислизала зі своєї хатини разом із Буллером, і ми обоє сміливо йшли у ніч.

Однак усе, що нам із Менсфілдом вдалося зробити, — це принизити одне одного й самих себе, завдати одне одному глибоких ран. Ґерваз був безмежно далеко. Інколи я насилу витримувала думку про нього. А тепер не стало й Деніса. Одна нищівна втрата за іншою. Темрява чорнішала, а порожнеча глибшала, і що можна було вдіяти?

Я бачила, як батько хвилюється за мене, але, здавалося, мені нічого не могло допомогти до того дня, коли я почула знайомий гуркіт мотора, що відлунював серед пагорбів. Це був Томів «Мот», який похитуючись прямував до ферми в ясному безхмарному небі. Він приземлився, мов пірце, скориставшись нашою довгастою оборою як посадковою смугою.

— Як справи? — запитав Том, коли вимкнув двигун і виліз з-під крила.

— Так-сяк...

Я розгубилася й не могла знайти слів. Та вони мені й не знадобилися. Він простягнув мені шолом, і я сіла в задню кабіну, втішена звуком двигуна, вібрацією свого маленького сидіння та всім цим дрижанням навколо й у мені, щойно ми почали набирати швидкість. Коли піднялися над пагорбами і краєвид ковзнув під крило та похитнувся, моя голова уперше за кілька тижнів поясні-шала. Холодний вітер обвівав обличчя й наповнював легені. Тут набагато легше дихалося, і навіть постійний шум гребного гвинта мене заспокоював. Я згадала, як колись один хлопчина-тубілець спитав мене, чи бачила я з аероплана Бога. Поряд був Том, і ми обоє розсміялися, похитуючи головами.

— Можливо, тобі треба піднятися вище, — сказав він.

Ми були в небі доволі довго: проходили великим колом над нашою долиною, на схід у напрямку Нджоро та на північ до Моло. Кінчик крила нагадував яскраву срібну чарівну паличку. Дивлячись на неї, я відчула надію та щось схоже на спокуту. На цій висоті я не бачила Бога, але бачила свою Рифтову долину. Вона простягалася в усіх напрямках, мов мапа мого життя. Тут були пагорби Карен, плоска мерехтлива поверхня озера Накуру вдалині та високий нерівний край укосу, птахи з білими животами й червоний пил. Усе пережите розгорталося переді мною — кожна таємниця і кожен шрам; тут я навчилася полювати, стрибати, їздити верхи швидше за вітер; тут мене мало не зжер прекрасний лев; тут арап Маїна зупинявся біля сліду в засохлому болоті й запитував:

— Чий слід, Лаквет?

Ця долина була мені більш ніж домом. Я відчувала її у власній крові.

Ми повернулися до «Мелели» лише тоді, коли скінчилося пальне. Том зостався на вечерю, і оскільки він збирався вилетіти на світанку, то рано пішов спати, а ми з батьком залишилися за гіркою гарячою кавою. У кімнаті не чулося й шереху — лише коло неяскравого світла на стіні та відчуття чогось важливого, що прийшло до мене.

— Я повертаюся до Найробі, — сказала батькові по тривалій мовчанці. — Поїду з Томом уранці. Збираюся знову почати літати.

— Хотів би я знати, який у цьому сенс, — мовив батько.

Я, вочевидь, здивувала його і, хоча й не знала, що він мав на увазі під «цим» — аероплани чи від'їзд із «Мелели», сказала:

— Сядь якось у літак до Тома. Ти все зрозумієш.

Він читав чорну племінну книгу — свою давню біблію. Його

пальці швидко погладили її корінець, а потім він похитав головою.

— Я знаю, де моє місце.

— І я також, — сказала я, і мої слова були правдою.

— Що робитимемо з кіньми?

— Зараз не можу сказати. Врешті-решт, вони також належать і Менсфілду. Можуть минути роки, перш ніж владнається наше розлучення. Але, хоч би що там було, я хочу сама заробляти собі на життя. Я *маю знати,* що можу про себе подбати.

— І це можна зробити за допомогою літака?

У його голосі звучала недовіра.

— Можливо. Том каже, що настане час, коли літаки переправлятимуть людей на далекі відстані так само, як це роблять нині кораблі. Я можу займатися цим. Перевозити пошту та посилки, а може ще щось. Деніс хотів вистежувати звіра з повітря та повідомляти про це мисливцям.

Уперше після похорону я вимовила його ім'я вголос. І хоча відчула в горлі біль, я знала, що згадати його зараз було варто. Він був тим, завдяки кому я взагалі почала вчитися літати.

— Але це дуже небезпечно. Я знаю, що не повинен тобі цього казати, — він втупився у свою каву, замисливши сь. — Тебе, здається, ніколи ніщо не лякало, чи не так?

— *Лякало,* — відповіла я, здивована власним хвилюванням. — Я просто не дозволяла страхові себе зупинити.

Було вже доволі пізно, й ми обоє надто стомилися, щоб сказати ще щось. Я поцілувала батька в чоло й побажала доброї ночі. Але коли лягла в ліжко, попри втому, навіть виснаження, відчула дивний прилив енергії.

У думках все стало таким ясним, яким не було всі останні роки. «Мелела» ненадійна. Якогось дня вона — більш ніж імовірно — зникне, як і «Ґрін Гіллз». Пегас помре так само, як і Буллер — герой мого дитинства. Мій батько поступово або відразу полишить мене. Приходитимуть нові й нові зміни... і я переживу їх, як пережила той день, коли моя мати сіла в потяг і перетворилася на дим. Тоді мене знайшло плем'я, яке дало мені справжнє ім'я, але, зрештою, Лаквет було лише іменем. Я вигадала ту Лаквет, бо була розбита й навчалася любити дике замість того, щоб його боятися. У радісному збудженні від полювання я стрімголов мчала вперед навіть тоді, або особливо тоді, коли це було так важко.

Тепер я стояла на порозі іншого великого повороту, можливо, найважливішого в моєму житті. Небо забрало Деніса, але я знала, що там, нагорі, також є життя — і воно підходило мені. Почуття великої свободи та неймовірної краси було щільно пов'язане з

ризиком і страхом. Пілотування вимагало більше хоробрості та віри, ніж було у мене насправді, але я хотіла цього всім серцем, усією своєю суттю. Я наполегливо працюватиму і, мабуть, це божевілля — казати, що я хочу стати кращою і присвятити цьому своє життя, — але це було саме тим, чого я зараз бажала.

Наступного ранку я прокинулася раніше за Тома. Зібрала свої нечисленні речі й чекала на нього в темряві. Коли він побачив мене, то лише усміхнувся, напевне, розуміючи, що я вирішила та що буде далі.

Коли ми повернулися до Найробі, я поринула в навчання, мов одержима, намагаючись використовувати кожну хвилину, яку міг приділити мені Том. За чотири тижні після нещасного випадку з Денісом, майже день у день, ми з Томом здійснили короткий прохід із плавною посадкою в аеропорту Найробі. «Мот» пройшов крізь червоні хмари й покотився злітно-посадковою смугою. Коли ми зупинилися, Том не попросив мене заглушити двигун, як зазвичай, а виліз на крило й крикнув мені крізь шум пропелера:

— Чому б тобі не піднятися самій, Берил?

— Зараз? — запитала я, сама себе не чуючи та знаючи, що Том прочитав це слово по губах. Моє серце шалено калатало.

Він кивнув.

— Лише вгору та вниз, відлети десь на двісті п’ятдесят метрів і зроби коло… красиво й спокійно.

«Красиво та спокійно», — сказав він, але в мене зашкалював адреналін і голова йшла обертом. Чи зможу я згадати все, чого навчав мене Том протягом останніх місяців, і скористатися цим? Чи зможу заспокоїтися й не думати про десять тисяч речей, які можуть піти не так? Одна з них забрала життя Деніса, і котра з десяти тисяч — залишалося загадкою.

«Не забувай підтримувати швидкість, — чула я голос Тома у своїй голові. — Інакше за такої спеки може вибухнути двигун».

Рута помахав мені рукою:

— Квахері. Прощавай.

Я дала повний газ і помчала жорсткою злітно-посадковою смугою. Серце підступило до горла, а кожен нерв був мов напну та струна. Якомога довше зволікала, перш ніж потягнути важіль, і ось «Мот» повільно почав підійматися вгору. Спочатку він трохи похитувався, але потім знайшов потік вітру й поступово стабілізувався. За спиною я відчувала Тома й Руту, а також Деніса. Переді мною розлягався цілий світ — він відкривався мені мить за миттю під цими дужими крильми.

Я полетіла.

Епілог

4 вересня, 1936 року

Важко сказати, наскільки я вже наблизилася до жадібних вод Атлантики, коли мій двигун нарешті востаннє брикнув і повернувся до життя. Його дратівливий гул змусив мене здригнутися, мовби я спала багато років, — хоча, можливо, так воно й було. Я штовхнула дросель уперед, узялася за важіль і повернула геть від крижаних хвиль. Ніс «Чайки» знову піднявся догори, нарешті почав слухатися. Літак щосили продирався в небо всупереч штормові. І разом із ним з внутрішнього туману й моторошної сліпоти виринула я.

Лише тоді, коли я знову набрала висоту й мої руки перестали тремтіти, дозволила собі подумати про те, наскільки довго не працював мій двигун і як швидко я була готова здатися, коли відчула, що все втрачено. Зі мною завжди таке відбувалось, але я керувалася внутрішнім компасом. Дещо можна зрозуміти лише дійсно заглибившись у себе. Віднайти там бажання злетіти, а потім — і крила. Знайти океан, який варто перетнути за один раз, та побачити всеосяжне небо. І хоч би які страждання нам випадали, вони, як казала колись Карен, є обов'язковою часткою таких див, прекрасними сплесками життя.

Наступні кілька годин невпинно йшов темний дощ. Я рушила крізь довгу ніч, майже до нестями виснажена, але водночас із більш ясним розумом, ніж будь-коли. Нарешті побачила невиразні обриси світанку — чи то була земля? Шибку вкрила паморозь, а очі заступив туман, але невдовзі я зрозуміла, що це не мара. Я бачила сіро-чорну поверхню води, а потім хвилі, ще далі — краї круч, схожі на хмари, які підносилися щораз вище. Я дісталася Північної Америки, затоки святого Лаврентія та Ньюфаундленда. Мерехтливі обриси щохвилини набували більш реального вигляду. Саме сюди я й летіла.

Я планувала зупинитися в Сіднеї поблизу Кейп-Бретону й дозаправитись, а потім вирушити звідти прямо на південь до Нью-Брансвіка та до краю Мейну і зрештою — до Нью-Йорка. Та за вісімдесят кілометрів до землі мій двигун почав дивно белькотіти, гикнув і завмер. Мій останній паливний бак був

повний ще на три чверті, отже, це могла бути лише повітряний корок. Як і до того, я клацала перемикачем, у відповідь двигун лише хрипів. Наразі я падаю, разом зі своїми надіями. Більше п’яти тисяч кілометрів темряви — й зазнати поразки зараз? Коли я так близько? Яка жахлива запаморочлива думка. Знову й знову клацаю перемикачем, мої пальці кровоточать. Відкашлюючись, «Чайка» таки набирає висоту; цього разу вона дужче послабшала, пропелер прискорюється, у вікнах нещадно відбивається сонячне проміння.

Протягом десяти чи п’ятнадцяти хвилин, поки ми наближаємося до нерівного краю суходолу, літак і далі хитається від нестачі пального. Невдовзі я бачу темні валуни та схоже на чорний пудинг болото. Востаннє намагаюся зробити віраж, колеса літака чіпляються та занурююся у вогку землю, ніс швидко загальмовує, викидаючи мене вперед. Боляче вдаряюся головою в скло, чолом струмує кров. Я лише за триста метрів від краю берега, десь поблизу Нью-Йорка. І все ж таки я це зробила.

Дуже стомлена й ледь можу рухатися, але я таки можу рухатися. Я відтискаю важкі двері та змушую себе стати на землю. З останніх сил бреду болотом, грузну, очі цівками заливає кров. Невдовзі я майже повзу, начебто занадто довго була в небі й знову маю навчитися ходити. Начебто я знову мушу зрозуміти, куди мені йти і де якимось неймовірним чином блукала досі.

Від автора

Берил Маркгем здійснила свій перший самостійний політ у червні 1931 року й дуже швидко здобула ліцензію пілота категорії В та стала однією з перших жінок, які отримали відзнаку такого рівня. І хоч вона ніколи не припиняла готувати скакових коней до змагань та перемагати в них, водночас почала працювати на Брора Бліксена, виконуючи польоти до складно доступних регіонів для багатьох сафарі, а також стояла біля витоків практики пошуку слонів із повітря, як задумував Деніс.

Після рекордного перельоту Атлантики за двадцять одну годину в 1936-му на неї чекав приголомшливий успіх у Сполучених Штатах. В аеропорту «Флойд Бенет Філд» її вітали майже п'ять тисяч осіб. Проте по поверненні до Англії вона не отримала жодного офіційного визнання. Натомість на неї чекала жахлива новина, що її друг і наставник Том Кемпбел Блек загинув в авіакатастрофі.

Упродовж майже всього життя Берил засуджували та критикували. 1942-го вона видала свої мемуари «На захід, слідом за ніччю», але книжка не мала успіху, хоча багато хто вважав, що вона заслуговує на більше. Серед таких людей був і Ернест Гемінґвей, який навіть писав своєму редакторові Максвелу Перкінсу: «Чи читали ви книжку Берил Маркгем?.. Вона пише напрочуд добре, так добре, що мені навіть соромно за те, що пишу я... це насправді неймовірно чудова книжка».

Гемінґвей познайомився з Берил 1934 року на сафарі в Кенії під час подорожі зі своєю другою дружиною Полін Пфайфер. Подейкували, що він залицявся до Берил, але без взаємності. Майже п'ятдесят років по тому його старший син, Джек, показав деякі з опублікованих листів батька до друга, ресторатора Джорджа Гутекунста, в яких він розповідав про книгу «На захід, слідом за ніччю». Джордж Гутекунст розшукав книжку Маркгем і переконав невелике каліфорнійське видавництво перевидати її. Несподівано для всіх вона стала бестселером, а вісімдесятирічна Берил, яка жила в злиднях, змогла провести решту життя у відносному комфорті та навіть здобути популярність.

Звідтоді книжку, як і саму Берил, оточували плітки та осуд. Дехто вважав, що цей твір написала не вона, а її третій чоловік — Рауль Шумахер, який працював у Голлівуді на інших авторів. Відверто кажучи, я не здивована реакцією громадськості. Берил неохоче розповідала про себе, і тому люди, які начебто її добре знали, пізніше також були здивовані, що вона керувала літаком,

перемагала на перегонах та могла написати щось, окрім листівки. Втім докази свідчать про те, що Берил показала більшу частину книги (вісімнадцять розділів із двадцяти чотирьох) своєму видавцеві, перш ніж познайомилася з Раулем.

Хоча книжка Берил не здобула такої популярності, як твір Ісака Денісена «Із Африки» (в обох книжках змальовано ті самі місце та час, а персонажі дуже подібні між собою), я вважаю, вона мала на це всі шанси. Особисто мені було важко відірватися від «На захід, слідом за ніччю» вже після першого абзацу. Берил так описує своє дитинство в Африці, красу колоніальної Кенії та свої незвичайні пригоди, що ти нібито бачиш усе це навіч. Але найбільше мене вразила її сила духу. Їй не забракло мужності та відваги зазіхнути на традиційно чоловічі заняття тоді, коли це вважалося немислимим. Я ніколи не зустрічала нікого хоч трохи схожого на неї — жінку, яка жила б за власними, не нав'язаними суспільством правилами, хоча це їй дорого коштувало. Жінку, яка б чудово вписалася в твори Гемінґвея, якби він писав про сильних та рішучих жінок так само, як про чоловіків.

Поза сумнівом, Берил була неперсічною особистістю: жінка-загадка, вільнодумна індивідуалістка. Справжній сфінкс. Але, хоч як це дивно, вона здавалася дедалі більш зрозумілою і ніби знайомою, коли я зображувала її як персонажку, намагаючись якомога глибше поринути в її світ. Я вже відчувала щось подібне з героїнею Гедлі Гемінґвей у своєму романі «Паризька дружина». Але з Берил нас пов'язує дещо більше: моя мати теж зникла з мого життя, коли мені було чотири роки, й повернулася, коли виповнилось двадцять. У мене мовби вдарила блискавка, коли я дізналася про таку спільну долю, адже так я могла краще зрозуміти Берил і мотиви її вчинків у періоди найважчих випробувань. Мені було страшенно її шкода, коли в неї відібрали сина. Хоч вона так і не зблизилася з Ґервазом, який залишився в Англії з матір'ю Менсфілда, мабуть, він успадкував силу волі Берил та її стоїчну вдачу. Він пишався досягненнями та пригодницьким духом матері й любив її більше за батька, який виявився не надто йому близьким.

Стосунки Берил і Рути тривали протягом усього життя — їхня дитяча дружба переросла у взаємоповагу та безмежну довіру. У тридцяті роки вони розлучилися, бо Берил переїхала в Англію, але після Другої світової їй вдалося знайти Руту, й по тому вони вже більше не втрачали зв'язку. Хоча Берил була дуже потайливою людиною та вміла берегти свої секрети, її друзі й знайомі вважають, що, крім батька й Рути, вона по-справжньому любила лише Деніса Фінча Гаттона. Берил померла в Найробі 1986-го, у вісімдесятитрирічному віці, трохи не доживши до

п’ятдесятої річниці свого рекордного польоту. Можливо, в цей час вона згадувала, як сідала в «Чайку», не забуваючи покласти баклажку з бренді до кишені льотного комбінезона.

«Twende tu», — кричала вона на суахілі, коли застібала шолом.

Я йду.

Пола Маклейн, Клівленд, штат Огайо

Подяки

Може здатися дивним, але написання книжки вимагає спільних зусиль. Звичайно, я б могла напружено працювати на самоті, але, на щастя, я не самотня. Багато чудових людей доклали свою частку до створення «Леді Африки», і, хоча я так чи інакше висловлювала свою вдячність під час роботи над книжкою, вони заслуговують на формальну подяку і моє скромне «спасибі». Мій літературний агент Джулі Барер — кращого годі й уявляти. Завдяки своїй щиросердності, діловому підходу й дивовижному чуттю вона стала моїм першим і найважливішим читачем, а також доброю подругою. Мені б не вдалося довести роботу до кінця, якби не вона. Сузанна Портер — це редактор, про якого мріють інші письменники. Вона перечитувала (і знову перечитувала!) численні чернетки, але до останнього вірила, що книга вийде саме такою, якою я її задумувала. Її гостре око, проникливість та непохитна віра в мене відчутні на кожній сторінці.

Видавництва «Белентайн Букс» та «Пінґвін Рендом Гауз» — кращі з усіх, які лишень можна знайти; там працюють найвідповідальніші люди, просто найкращі в своїй справі. Висловлюю безмежну подяку чудовій Ліббі Мак-Гір, а також Кім Гові, Дженніфер Гершлі, Сьюзан Коркоран, Дженніфер Гарза, Терезі Зоро, Квінн Роджерс, Деборі Фоулі, Паоло Пепе, Бенджаміну Драєру, Стіву Мессіна, Крістін Фасслер, Тобі Ернсту, Анні Бауер, Марку Магуайру, Каролін Меєрс, Лізі Барнс і, звичайно, незамінній Приянці Крішнан. Я вдячна С'ю Бетц за її ретельне й продумане технічне редагування, Дані Бланшет — за цікавий дизайн внутрішнього наповнення та Робін Шіф за просто приголомшливо гарну обкладинку оригінального англійського видання. Величезне спасибі Джині Центрело за виступ на мій захист, коли це було конче необхідно, а також нашому чудовому відділові продажів за щиру любов до книжок і своєї справи загалом, за те, що моя книжка дійшла до книгарень і читачів.

Я багато чим завдячую команді літературної агенції «Барер Лайбрері», а саме Джеммі Парді, Анні Геллер і Вільяму Боггесу. Щиро дякую також Урсулі Дойл, Сьюзен де Суассон і Девіду Бамбрід з «Віраго»; Каспіану Деннісу з «Абвер Штайн»; Лінн Генрі, Крістін Кокрейн і Шарон Кляйн із «Даблдей Кенада» та «Пінґвін Рендом Гауз Кенада».

Мистецька фундація імені Мак-Давела надала мені розкішну резиденцію, де я закінчувала працювати над рукописом у повному спокої та зосередженні. Від Стіва Ріда я отримала багато важливої

інформації про пілотування літака та польоти взагалі. Також саме він познайомив мене з твором Берил «На захід, слідом за ніччю». Звичайно, краще б йому отримати гроші чи вінтажний біплан, ніж вдовольнятися моєю щирою подякою! Завдяки досвідові Стейсі Ґір із ферми «Мейпл Крест» мені відкрився світ коней і всього, пов'язаного з їх тренуванням. Щиро їй дякую.

Хотілося б згадати із вдячністю й чудову команду з «Мікато Сафаріз», яка доклала всіх зусиль, щоб моя подорож до Кенії стала справді незабутньою. Тому вдячна Феліксу, Джейн і Деннісу Пінто, Мелліссі Гордиг, Марті фон Нойдег, Ліз Вілері, Джессіці Брайда. Щиро дякую готелю «Фермонт», а саме Майку Тейлору, Алці Вінтер та всім іншим, хто надав мені притулок у Кенії: готелям «Норфолк», «Мутанґа кантрі клаб», «Сегера рітріт», родині Крейґ та «Лева вілдернес лодж», сафарі-клубу «Маунт Кенія», Ендрю та Брюсу Найтінґейлам із «Кембу коттаджис» в Ньєрр, заповіднику «Соясамбу» та наметовому містечку «Сліпінґ воріор», а також сафарі-клубу «Фермонт Мара».

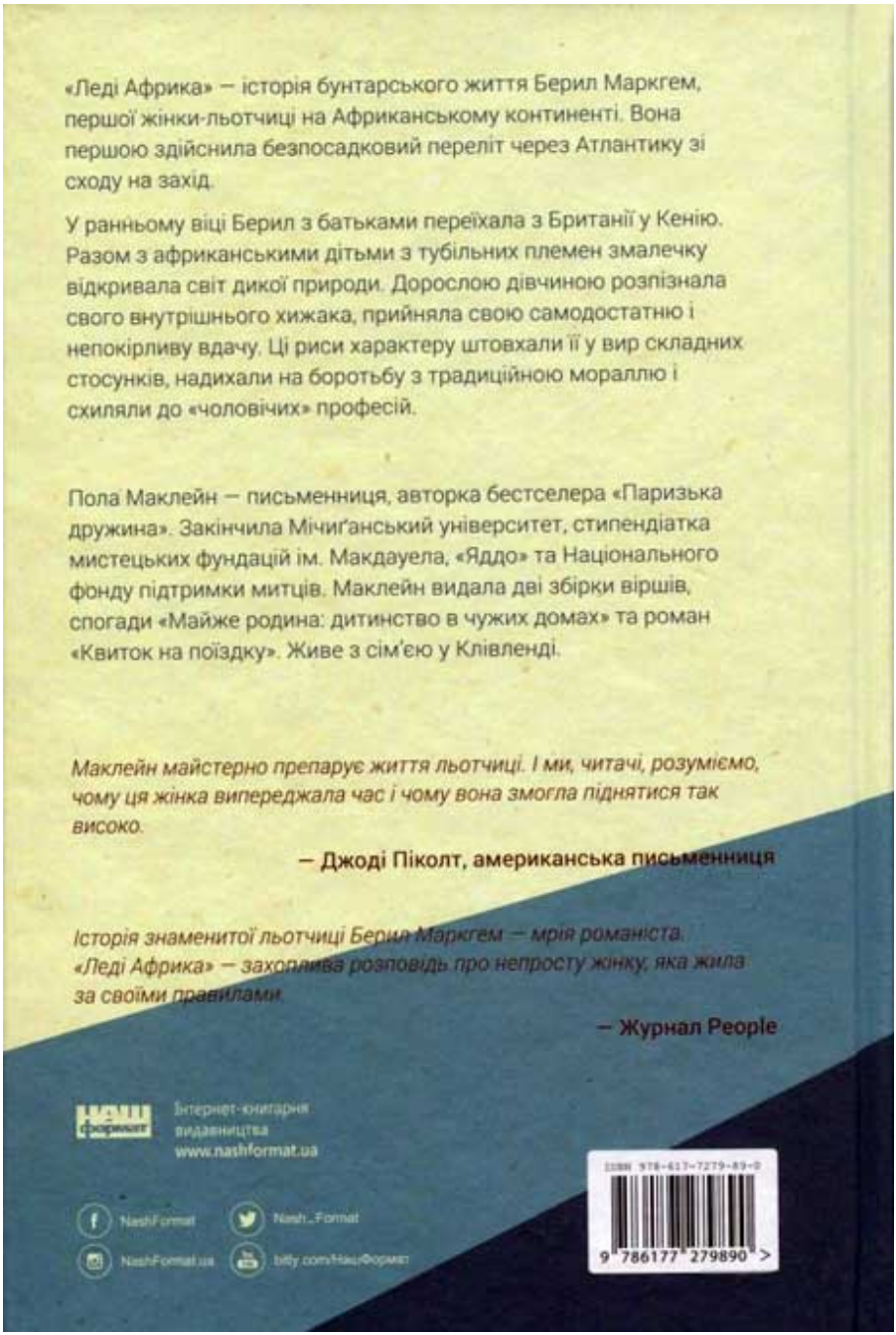
Браян Ґро дуже допоміг мені з плануванням подорожі слідами Берил Маркгем, надав неоціненні коментарі щодо рукопису, а найголовніше — був мені добрим другом протягом багатьох років. На початковому етапі мені дуже допомогли зауваження та підтримка Лорі Кіні, Девіда Френча, Джима Гармса, Малени Морлінґ і Ґрега Д'Алессіо. Також мушу подякувати моїм любим друзям Шарон Дей, містеру Чаку, Бреду Бедорту, усій родині О'Хара, Бекі Ґейлорд, Лінді Монтгомері, Денісу Мачадо і Джону Сарджент, Гізер Ґрін і Карен Розенберґ за підтримку і невичерпну віру в мене. Кріс Певон кілька разів не дозволив мені вчинити дурість. Щиро дякую групі істсайдських письменників: Террі Дубову, Сарі Вілліс, Тоні Тайеру, Чарлі Оберндорфу, Карен Сендстром, Нілу Чандлеру і Джастіну Ґланвіллу — за те, що вони завжди на моєму боці.

Моя найщиріша подяка та любов — Тері Салівану, який ніколи не сумнівався в мені та в успіху цієї книги; дякую за його неперевершені вечері й за те, що він робить моє життя більш яскравим. Нарешті, я хочу подякувати моїй матері Ріті Гінкен, найкращим у світі дітям Бекету, Фіоні та Конору, які з розумінням ставилися до моєї роботи і відсутності, а також моїм сестрам. Ви для мене — все.

Про джерела

Писати роман про реальних осіб — це ніби стрибати з парашутом. Багато чого підштовхувало мене: допитливість, творча уява, дивна прихильність до персонажів та, мушу визнати, — любов до польоту. Однак лише джерела допомагають мені здобути парашут. Конкретні дані скеровують мене та не дозволяють надто фантазувати. Завдяки їм я дізнаюся подробиці, які допомагають створити більш правдиву розповідь. Натхнення для написання цього роману я знайшла у винятковій книжці — «На захід, слідом за ніччю», в якій сама Берил розповідає про своє неймовірне життя. Суттєво вплинули на мою роботу й такі книжки, як «Величний вигнанець» Берил Маркгем, «Із Африки» та «Тіні на траві» Ісака Денісена, «Африканський мисливець» барона Брора фон Бліксена-Фінеке, «До самого ранку: життя Берил Маркгем» Мері С. Ловел, «Різні життя Берил Маркгем» Ерола Трзебінскі, «Берил Маркгем: ніколи не озирайся» Кетрін Гурлі, «Занадто близько до сонця: безстрашне життя Деніса Фінча Гаттона» Сари Вілер, «Ісак Денісен: життя оповідача» Джудіт Турман та «Листи Ісака Денісена із Африки, 1914-1931» в перекладі англійською Анни Борн.

А набагато краще уявити колоніальну Кенію та життя британських емігрантів мені допомогли: «Полум'я дерев Тіки» та «Дев'ять облич Кенії: портрет нації» Елспет Гакслі, «Норовливий кінь» Френсіс Осборн, «Привиди долини Щастя» Джульєт Барнс, «Дерево, де народилась людина» Пітера Матьєсана, «Казки суахілі» Едварда Стіра та «Кенія: становлення країни, 1880-1940» Найджела Певіта.

«Леді Африка» — історія бунтарського життя Берил Маркгем, першої жінки-льотчиці на Африканському континенті. Вона першою здійснила безпосадковий переліт через Атлантику зі сходу на захід.
У ранньому віці Берил з батьками переїхала з Британії у Кенію. Разом з африканськими дітьми з тубільних племен змалечку відкривала світ дикої природи. Дорослою дівчиною розпізнала свого внутрішнього хижака, прийняла свою самодостатню і непокірливу вдачу. Ці риси характеру штовхали її у вир складних стосунків, надихали на боротьбу з традиційною мораллю і схиляли до «чоловічих» професій.
Пола Маклейн — письменниця, авторка бестселера «Паризька дружина». Закінчила Мічиґанський університет, стипендіатка мистецьких фундацій ім. Макдауела, «Яддо» та Національного фонду підтримки митців. Маклейн видала дві збірки віршів, спогади «Майже родина: дитинство в чужих домах» та роман «Квиток на поїздку». Живе з сім'єю у Клівленді.
Маклейн майстерно препарує життя льотчиці. І ми, читачі, розуміємо, чому ця жінка випереджала час і чому вона змогла піднятися так високо.
— Джоді Піколт, американська письменниця
Історія знаменитої льотчиці Берил Маркгем — мрія романіста. «Леді Африка» — захоплива розповідь про непросту жінку, яка жила за своїми правилами.
— Журнал People
Інтернет-книгарня видавництва
www.nashformat.ua
NashFormat
Nash_Format
NashFormat.ua
bitly.com/НашФормат
ISBN 978-617-7279-89-0
9 786177 279890

«Леді Африка» — історія бунтарського життя Берил Маркгем, першої жінки-льотчиці на Африканському континенті. Вона першою здійснила безпосадковий переліт через Атлантику зі сходу на захід.

У ранньому віці Берил з батьками переїхала з Британії у Кенію. Разом з африканськими дітьми з тубільних племен

змалечку відкривала світ дикої природи. Дорослою дівчиною розпізнала свого внутрішнього хижака, прийняла свою самодостатню і непокірливу вдачу. Ці риси характеру штовхали її у вир складних стосунків, надихали на боротьбу з традиційною мораллю і схиляли до «чоловічих» професій.

Пола Маклейн — письменниця, авторка бестселера «Паризька дружина». Закінчила Мічиганський університет, стипендіатка мистецьких фундацій ім. Макдауела, «Яддо» та Національного фонду підтримки митців. Маклейн видала дві збірки віршів, спогади «Майже родина: дитинство в чужих домах» та роман «Квиток на поїздку». Живе з сім'єю у Клівленді.

Маклейн майстерно препарує життя льотчиці. І ми, читачі, розуміємо, чому ця жінка випереджала час і чому вона змогла піднятися так високо.

— Джоді Піколт, американська письменниця

Історія знаменитої льотчиці Берил Маркгем — мрія романіста.
«Леді Африка» — захоплива розповідь про непросту жінку, яка жила за своїми правилами.

— Журнал People

notes

Примітки

1

40 вузлів — 74 кілометри за годину. *(Тут і далі примітки перекладача та редактора.)*.

2

Даман — африканський ссавець, схожий на кролика.

3

Тото — діти у племенах Африки.

4

Зазвичай зріст коня вимірюється в долонях — в одній долоні 10,16 сантиметра; 15 долонь — 152 сантиметри.

5

Куду — лісова антилопа.

6

Шука — одяг народу масаї: яскраве тканe полотно, яким огортаються жінки й чоловіки.

7

Рунґу — дерев’яна булава народів Африки.

8

Сиром’ятна шкіра — недублена шкіра, оброблена жировими речовинами, які роблять її дуже міцною та еластичною.

9

Бвана *(з суахілі)* — пан, господар.

10

Кібоко зазвичай використовується, щоб поганяти бегемотів.

11

Шамбас *(з суахілі)* — будь-яка частина землі, що використовується для вирощування сільськогосподарських культур.

«Хадсон» — марка автомобіля.

13

Мемсагіб — біла поважна жінка.

14

Трензель — вудила, які при натягуванні прикріплених до них поводів впираються у піднебіння коня, чим змушують його підняти голову.

15

Ногавки — накладки для ніг коней, які захищають від ударів і підтримують сухожилля у нормальному стані.

16

17 хендів — приблизно 173 сантиметри.

17

Пошо — кукурудзяне борошно.

18

Мадрас — місто в Індії; перебувало під британським протекторатом.

19

Африканери — нащадки колоністів голландського, німецького та французького походження.

20

Вібріус — бог лісу в римлян.

21

Палтус — риба родини камбалових.

22

Феска — головний убір.

23

Сервал — хижий африканський плямистий ссавець.

24

Ндіто — дівчата.

25

Доніо Сабук — гора в Кенії.

26

Ротанговий — виготовлений із ліанової тропічної пальми.

27

Пімс — традиційний англійський напій, найчастіше на основі джину з додавання лимонаду або імбирного елю.

28

Шамбас — у Східній Африці оброблена ділянка землі; город, ферма чи плантація.

29

Ґілґіл — місто в центральній Кенії, розташоване між Накуру та Найробі.

30

Мцунґу *(з суахілі)* — загальна назва білих людей у Східній Африці; найчастіше має зневажливий відтінок.

31

Саронг — традиційний одяг як жінок, так і чоловіків з цільного відрізу тканини.

32

Ґоді *(з суахілі)* — можна.

33

Карібу *(з суахілі)* — ласкаво просимо.

34

Мсабу — індійське звертання до білих жінок.

35

Кентер — легкий галоп.

Enchantee *(з фр.)* — рада познайомитись.

37

В паперовому варівнті розділ 48 відсутній *(q4ma)*.